

Reserves en voorzieningen
provincie Noord-Brabant
Deel II: rapport van bevindingen

30 oktober 2007

ISBN 978-90-8768-009-1

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Beleidskader voor reserves en voorzieningen	6
2.1	Financiële verordening	6
2.2	3e Nota Kapitaaldienst	7
2.3	Notities inzake risicobeleid en risicopositie	13
2.4	Instellingsbesluiten	15
2.5	Uitgangspunten reserve Brabant 2050	34
3	Beleidsuitvoering	38
3.1	Begrotingsjaar 2004	38
3.1.1	Bestuursakkoord 2003-2007	38
3.1.2	Programmabegroting 2004	38
3.1.3	Voorjaarsnota 2004	41
3.1.4	Bestuursrapportages 2004	49
3.1.5	Begrotingswijzigingen 2004	49
3.1.6	Najaarsnota 2004	49
3.1.7	Jaarstukken 2004	51
3.1.8	Accountantsrapport 2004	62
3.2	Begrotingsjaar 2005	63
3.2.1	Programmabegroting 2005	63
3.2.2	Kadernota 2005	69
3.2.3	Bestuursrapportages 2005	74
3.2.4	Begrotingswijzigingen	76
3.2.5	Najaarsnota 2005	76
3.2.6	Jaarstukken 2005	77
3.2.7	Accountantsrapport 2005	90
3.3	Begrotingsjaar 2006	91
3.3.1	Programmabegroting 2006	91
3.3.2	Kadernota 2006	98
3.3.3	Bestuursrapportages 2006	105
3.3.4	Najaarsnota 2006	109
3.3.5	Jaarstukken 2006	112
3.3.6	Accountantsrapport 2006	121
	Bijlage 1 Overzicht reserves en voorzieningen	122
	Bijlage 2 Begrotingswijzigingen	126
	Bijlage 3 Mutaties in R&V per programma	148
	Bijlage 4 Verloop reserves en voorzieningen	164
	Bijlage 5 Stortingen in en onttrekkingen aan reserves	170

1 Inleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft binnen de provincie Noord-Brabant onderzoek verricht naar de invulling en uitvoering van het provinciale beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen en de informatievoorziening aan Provinciale Staten hieromtrent.

De resultaten van dit onderzoek zijn in twee deelrapporten verwerkt. Deel I betreft een bestuurlijke rapportage. Na een inleidend hoofdstuk, waarin de context, de aanleiding, de probleemstelling en de onderzoeksaanpak worden toegelicht, worden in deze rapportage de onderzoeksbevindingen samengevat en worden de conclusies waartoe het onderzoek heeft geleid uiteengezet. Vervolgens wordt antwoord gegeven op de hoofdvragen van het onderzoek en worden naar aanleiding daarvan enkele aanbevelingen geformuleerd. Tot slot bevat de rapportage de bestuurlijke reactie op het onderzoek en een nawoord van de rekenkamer.

In het voorliggende rapport, deel II, worden de onderliggende bevindingen van het onderzoek, voortgekomen uit dossieronderzoek en interviews met betrokkenen binnen de provincie, weergegeven. Aan de orde komen het beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen (hoofdstuk 2) en de beleidsuitvoering (hoofdstuk 3).

Voor het in kaart brengen van de beleidsuitvoering zijn alle relevante documenten die inzicht geven in de uitvoering van dit beleid verzameld en geanalyseerd. Het betreft met name documenten uit de P&C-cyclus: voorjaarsnota's, programma-begrotingen inclusief relevante wijzigingen daarin, voortgangsrapportages en de jaarstukken (jaarverslag, jaarrekening en rapport van bevindingen van de accountant bij de jaarrekening). Passages uit deze documenten die betrekking hebben op reserves en voorzieningen zijn op chronologische volgorde bijeengebracht in voorliggend document. Op basis daarvan heeft de rekenkamer een eerste beeld verkregen van de uitvoering van het beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen.

Om dit beeld te verifiëren en nog openstaande vragen te beantwoorden zijn vervolgens verdiepende interviews gehouden met betrokkenen binnen de provincie. Waar mogelijk zijn bevindingen uit deze interviews in voorliggend rapport verwerkt.

2 Beleidskader voor reserves en voorzieningen

De provincie maakt ten aanzien van het beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen onderscheid tussen technische en politiek-inhoudelijke kaders.

De technische beleidskaders zijn terug te vinden in:

- de Financiële beleids- en beheersverordening provincie Noord-Brabant;
- de 3^e Nota Kapitaaldienst;
- een tweetal notities inzake het risicobeleid (BM-0135 en BM-0082).

De politiek-inhoudelijke beleidskaders (de politieke keuzes en normeringen) zijn terug te vinden in:

- instellingsbesluiten;
- notitie Uitgangspunten reserve Brabant 2050 (BM-0167).

2.1 Financiële verordening

In de Financiële beleids- en beheersverordening provincie Noord-Brabant is met betrekking tot reserves en voorzieningen in artikel 10 het volgende bepaald:

1. reserves en voorzieningen worden ingesteld door Provinciale Staten. Hierbij wordt ten minste invulling gegeven aan de volgende aspecten:
  - Bij een reserve: doelstelling en gebruik, toegestane minimum en maximumstand, de toegestane maximale onttrekking in enig jaar, voeding (wijze, mate), opheffing (initiatief, wanneer en argumenten) en rentetoe rekening (wel/niet en argumentatie);
  - Bij een voorziening: doelstelling en gebruik, onttrekking in enig jaar, voeding (wijze, mate) en opheffing (initiatief, wanneer en argumenten).
2. Gedeputeerde Staten bieden jaarlijks een overzicht van de (bijgestelde) reserves en voorzieningen aan ter behandeling en vaststelling door Provinciale Staten. Gelijktijdig met het proces van de tussentijdse rapportage over de eerste vier maanden van het begrotingsjaar, worden de aanwezige reserves en voorzieningen doorgelicht (doel, jaarlijkse stortingen en onttrekkingen, saldo enz.). De resultaten van deze doorlichting worden in de eerstvolgende budgettaire nota verwerkt waarbij ingegaan wordt op: de vrijval van reserves en voorzieningen; de toerekening en verwerking van rente over de algemene reserves en bestemmingsreserves en eventuele wijzigingen in de onder lid 1 genoemde kenmerken, een en ander in relatie tot de paragraaf weerstandsvermogen bedoeld in artikel 15.

In het eerste lid wordt aangegeven hoe en onder welke voorwaarden een reserve/voorziening kan worden ingesteld. Het tweede lid is vooral bedoeld om reserves (en in mindere mate voorzieningen vanwege het verplichtend karakter) niet oneindig in stand te houden en te bezien in hoeverre het saldo en

toekomstige stortingen en uitgaven nog actueel zijn en passen binnen het oorspronkelijke doel van de reserve.

Ten aanzien van het weerstandsvermogen is in de Financiële beleids- en beheersverordening provincie Noord-Brabant het volgende opgenomen (artikel 15):

‘Gedeputeerde Staten geven in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken inzicht in de actuele omvang van de weerstandscapaciteit. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste een inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de risico’s en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s. Hierbij wordt speciale aandacht gegeven aan: juridische en procesrisico’s, risico’s voortvloeiend uit rijksbeleid en wetgeving, risico’s voortvloeiend uit samenwerking met derden, financiële garantstellingen en risico’s met betrekking tot interne bedrijfsvoering en organisatie.’

2.2 3e Nota Kapitaaldienst

Het beleid van de provincie ten aanzien van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de 3e Nota Kapitaaldienst, als onderdeel van het bredere financiële beleid dat de provincie voert met betrekking tot investeringen en het vermogensbeheer. In de nota wordt ingegaan op:

1. de waardering en afschrijving van activa;
2. het beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen;
3. de omvang van de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico’s;
4. het financieringsbeleid en rentebeleid.

In het inleidende hoofdstuk wordt het onderliggende wettelijke kader geschetst. Het BBV neemt hierin een centrale positie in. Verder wordt verwezen naar de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido), de Provinciewet en de Wet Dualisering Provinciebestuur.

In hoofdstuk 2 wordt onder meer de huidige begrotingsopzet op basis van het BBV nader toegelicht en worden algemeen geldende normen geïntroduceerd. Zo wordt in beginsel de regel van het vermogensbehoud omarmd; kapitaalopbrengsten mogen niet worden gebruikt om exploitatie-uitgaven te dekken. Volgens de provincie betekent dit dat kapitaalopbrengsten, bijvoorbeeld uit verkoop van aandelen in nutsbedrijven, alleen beschikbaar zijn voor nieuwe investeringen (met langdurig nut) of schuldaflossing óf dat een eventuele vermogenswinst blijvend gereserveerd (inkomensreserve) dient te worden en het rendement in de vorm van bespaarde rente als algemeen dekkingsmiddel dient te worden gebruikt.

Voorts wordt aangegeven dat het BBV voorschrijft dat eerst het begrotingsresultaat wordt bepaald, met inbegrip van de toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen, en daarna wordt bestemd, dat wil zeggen wordt

toegevoegd of onttrokken aan reserves. Dat geldt ook voor de rentetoevoegingen aan reserves. Tenslotte wordt het resultaat na bestemming bepaald.

Verder zijn de autorisatieregels ten aanzien van reserves en voorzieningen, zoals opgenomen in het BBV, letterlijk in de nota overgenomen en wordt inzicht gegeven in de implicaties van het BBV voor de balanspositie van de provincie. Opgemerkt wordt, dat door de regel dat van derden verkregen middelen met een verplicht bestedingsdoel als voorziening moeten worden beschouwd en niet meer als reserve, de verhouding eigen vermogen - vreemd vermogen verandert en wel als volgt:

Balans per 31 december 2002

Passiva x € 1 miljoen	Oud	Nieuw
EV (rekening resultaat, alg. reserve en bestemmingsreserves)	358,8	234,6
VV (voorzieningen)	8,9	136,2

Hoofdstuk 3 van de 3^e Nota Kapitaaldienst handelt over het onderwerp activering, waardering en afschrijving van (vaste) activa. De waardering van deelnemingen raakt direct aan het onderwerp reserves en voorzieningen. In deelnemingen, zoals in aandelen van nutsbedrijven, schuilen zogeheten stille reserves, het verschil tussen de boekwaarde en de actuele marktwaarde. Uit de 3^e Nota Kapitaaldienst komt naar voren dat in 2002 is voorgesteld, uitgaande van de gedachte om een meer reëel beeld te geven van de provinciale bezittingen, het provinciale aandelenbezit tegen nominale waarde op de balans op te nemen. Het BBV schrijft echter voor deelnemingen te waarderen tegen aanschaffingsprijs of lagere marktwaarde. Opgemerkt wordt dat de provincie daarom heeft besloten alle aandelen, dus ook stille reserves, op waarde pro memoria/nul te ramen.

Hoofdstuk 4 van de nota is gericht op reserves en voorzieningen. Allereerst wordt ingegaan op definities en voorschriften die voortvloeien uit het BBV. Benadrukt wordt dat van derden verkregen middelen met verplichte besteding, beschouwd moeten worden als een exploitatiebate in het jaar waarin de middelen ontvangen worden. Het vormen van een voorziening, dan wel het doteren aan een bestaande voorziening, wordt als een last in het betreffende jaar gezien. De aanwending van (een gedeelte van) een voorziening wordt vervolgens rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt en loopt niet via de exploitatie. Hierdoor, zo wordt opgemerkt, kan meer dan een kwart van de bestedingen van de provincie zich afspelen buiten de normale begroting en daarmee buiten het gezichtsveld van PS. Omdat het om relatief grote bedragen gaat en om zicht te houden op alle mutaties, is in de nota expliciet het uitgangspunt genomen per programma een extra comptabel overzicht van voorzieningen op te stellen.

Vervolgens worden verschillende functies onderscheiden ten aanzien van reserves en voorzieningen:

- egalisatiefunctie en bestedingsfunctie (reserves en voorzieningen);
- risicofunctie (voorzieningen);

- spaarfunctie (investeringsreserves, zoals de reserve Brabant 2050);
- bufferfunctie, weerstandscapaciteit (algemene reserve);
- inkomensfunctie (algemene reserve en/of specifieke bestemmingsreserves);
- financieringsfunctie (alle reserves en voorzieningen).

In de paragraaf Herijking reserves en voorzieningen volgen de belangrijkste algemene uitgangspunten die de provincie hanteert ten aanzien van reserves en voorzieningen:

1. PS besluiten tot het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. Daarbij worden ten minste vastgelegd: doel, functie, minimum en maximum hoogte, duur, wijze van voeding en onttrekking en rentebijbeschrijving.
2. De provinciale reserve- en voorzieningenpositie dient inzichtelijk en hanteerbaar te zijn. Dit betekent minimaal een jaarlijkse doorlichting en voorts een beperking van het aantal reserves en voorzieningen.
3. De aanwendbaarheid dient zo groot mogelijk te zijn zonder dat dit budgettaire consequenties heeft. De inzet van rente als dekkingsmiddel dient te worden beperkt. Rentebijbeschrijving over voorzieningen heeft niet plaats, tenzij dat verplicht is gesteld. Overeenkomstig de voorschriften geldt als uitgangspunt dat een voorziening toereikend moet zijn voor de verwachte verplichtingen en risico's.

Ten aanzien van uitgangspunt 1 en 3 worden aanvullende opmerkingen gemaakt. Samengevat komen die op het volgende neer:

Ad 1: Om wildgroei aan egaliseringsreserves te voorkomen wil men intern afspraken maken en vastleggen over de omgang met over- en onderschrijdingen van budgetten. Bij reëel zicht op middeling van baten en lasten door de jaren heen, moet het uitgangspunt zijn: geen nieuwe egaliseringsreserve(s) vormen.

Ad 3: De noodzaak of wenselijkheid van het toevoegen van bespaarde rente aan reserves moet van geval tot geval beoordeeld worden. Rentetoevoeging aan bestemmingsreserves kan nodig zijn om rentelasten bij aanwending te voorkomen. Op twee investeringsreserves (reserve Stedelijke Tangenten en reserve Vernieuwing Openbaar Vervoer) is rentebijbeschrijving van toepassing. Rentebeschrijving op voorzieningen is niet toegestaan, indexering is wel mogelijk. In het geval het Rijk rentebijbeschrijving vereist, wordt dit beschouwd als een storting om de voorziening op peil te houden.

Het BBV en de hiervoor beschreven uitgangspunten hebben geleid tot een herindeling van de reserves en voorzieningen. In de navolgende tabel is de herindeling inzichtelijk gemaakt.

Totaal reserves en voorzieningen (volume x € 1 miljoen)

Stand per 31-12-2002	Oude situatie		Opheffing en/of samenvoeging		Nieuwe situatie na herindeling	
	Aantal	Volume	Aantal	Volume	Aantal	Volume
Algemene reserve	1	69,9	-	-	1	69,9
Bestemmingsreserves	61	278,3	-7	nihil	28	150,9
Voorzieningen	6	8,9	-2	-0,1	30	136,2
Totaal	68	357,2	-9	-0,1	59	357,1

De algemene reserve per 31-12-2002 omvat (bedragen x € 1 miljoen):

a. Vrije gedeelte (met een genormeerd minimum niveau)	16,8
b. Volume aan overhevelingen (van 2002 naar 2003 e.v.)	20,0
c. Doorgeschoven begrotingsruimte inclusief rekeningresultaat	29,6
d. Reserve Obragas	3,5
Totaal algemene reserve	69,9

Onderdeel b betreft bestemming voor 2003, onderdeel c was gereserveerd en is aangewend voor de uitwerking van het bestuursakkoord 2003-2007 en onderdeel d betreft een verplichting ten aanzien van wat de provincie het 'terugklapsценario' noemt. Feitelijk resteert een vrij gedeelte van € 16,8 miljoen (stand 31-12-2002, als sluitpost tussen het totaal aan passiva en het totaal aan activa).

Het volume van € 150,9 mln. aan bestemmingsreserves is grofweg opgebouwd uit (bedragen x € 1 miljoen):

a. Ontwikkelingsfonds Brabant 2050 (spaarreserve)	39,4
b. Dividendreserve Essent (egalisatie dividenduitkeringen)	40,7
c. Reserve stedelijke tangente (investeringsreserve)	28,9
d. Reserve vernieuwing openbaar vervoer (investeringsreserve)	15,2
e. 24 overige bestemmingsreserves (voornamelijk egalisatiereserves)	26,7
Totaal bestemmingsreserves	150,9

Ad b In de voorjaarsnota 2003 is de dividendreserve afgeroomd tot € 23,0 miljoen, zijnde de minimum norm die overeenstemt met eenmaal het begrote dividend op jaarbasis.

Het laatste onderdeel van het hoofdstuk over reserves en voorzieningen betreft de algemene reserve. De provincie hanteert hiervoor als definitie: alle reserves (tezamen) die in principe vrij aanwendbaar zijn en waaraan geen concrete bestemming is gegeven. Opgemerkt wordt dat de omvang van de algemene reserve onderdeel is van de weerstandscapaciteit en mede bepalend voor de mate waarin de provincie in staat is om onvoorziene tegenvallers op te vangen.

Volgens deze maatstaven rekent de provincie tot de algemene reserve(s):

- het vrije deel van de algemene reserve (sluitpost van de balans) plus de doorgeschoven bestedingsruimte voor zover die nog niet is bestemd;

- het vrije/niet concreet bestemde deel van het Ontwikkelingsfonds Brabant 2050.
- eventuele vrije ruimte in bestemmingsreserves.

Ten aanzien van de algemene reserve worden de volgende functies onderscheiden:

- het afdekken van niet reeds elders afgedekte (beleids)risico's en van niet voorzienbare risico's, zoals een rekeningtekort;
- het vormen van een algemene spaarpot;
- het gebruik van gelden als algemeen financieringsmiddel.

De provincie gebruikt de algemene reserve voor het tijdelijk parkeren van geormerkte bedragen en van nog niet bestede overschotten van het afgelopen jaar, bestaande uit:

- het volume aan overhevelingen: middelen voor bepaalde taakuitoefeningen (bestemd) die worden doorgeschoven naar latere jaren. Over de jaren heen is dit budgettair neutraal;
- de doorgeschoven begrotingsruimte, inclusief rekeningresultaat, die dient voor dekking van uitgaven in latere jaren (deels bestemd, deels vrij aanwendbaar);
- specifieke reserveringen, zoals de restant Obragas-gelden.

In hoofdstuk 5 van de nota wordt ingegaan op het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit. Daarbij spelen reserves een belangrijke rol. De provincie beschouwt weerstandscapaciteit als middelen die nodig zijn om risico's af te dekken die niet op een andere wijze worden ondervangen en waarvan een werkelijke kans op optreden kan worden geschat. Verzekerbare risico's en risico's die verbonden zijn met de dagelijkse provinciale bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering vallen buiten het weerstandsvermogen.

Bij het bepalen van het weerstandsvermogen neemt de provincie alleen expliciete beleidsrisico's mee. Financieringsrisico's worden buiten beschouwing gelaten. Als argument wordt aangevoerd dat deze in samenhang met de wet Fido in een aparte financieringsparagraaf worden ondergebracht. Ten aanzien van de resterende risico's wordt opgemerkt dat tweemaal per jaar een risicoparagraaf wordt opgemaakt. Eén in januari/februari ten behoeve van het jaarverslag en één in de zomer ten behoeve van de begroting.

Ten aanzien van de afdekking van risico's worden de volgende normen vermeld:

- deelnemingen: deelname in een aandelenkapitaal dient steeds voor 100% te worden afgedekt;
- converteerbare en achtergestelde leningen en garantstellingen: in het oude bestuursakkoord is besloten deze vooralsnog, voorzover er voor 2003-2007 verplichtingen worden aangegaan, voor 50% af te dekken;
- leningen: afhankelijk van de aard van de lening en de instelling waar het om gaat, moet 0 tot 50% worden afgedekt;

- grondbeleid: huidige beleidslijn is 100% afdekken van aankopen. Daarbij bestaat de neiging naar beperktere afdekking van het prijs- en marktrisico. Een nader standpunt is in ontwikkeling; tot dan geldt de huidige beleidslijn;
- voorfinanciering: in principe dient deze geheel gegarandeerd te zijn door de instelling waarvoor wordt voorgefinancierd (meestal Rijk). Is een dergelijke garantie niet te verkrijgen, dan dient in principe een garantie op de betreffende sector te rusten.

Wat de weerstandscapaciteit betreft maakt de provincie onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om rekeningtekorten, calamiteiten en incidentele tegenvallers op te vangen. De incidentele weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de algemene reserve (het vrije gedeelte);
- een reserve weerstandscapaciteit;
- de vrij aanwendbare bestemmingsreserves;
- de stille reserves, bestaande uit privaatrechtelijke eigendommen die in het economisch verkeer een hogere waarde hebben dan de boekwaarde.

Met structurele weerstandscapaciteit worden middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de post onvoorzien in de begroting;
- de structurele begrotingsruimte;
- de onbenutte belastingcapaciteit.

Voorts wordt opgemerkt dat naast de reserves die gebruikt worden voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit, er nog andere specifieke reserves of voorzieningen zijn om specifiek benoemde risico's af te dekken. Voorbeelden zijn de reserves Monumentenrestauraties en Herstructurering bedrijventerreinen.

De algemene reserve wordt in de eerste plaats gezien als buffer voor de opvang van de dagelijkse risico's met betrekking tot de bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering. Het uitgangspunt is dat de beleidssectoren deze risico's primair binnen de (meerjaren)begroting moeten opvangen, omdat hun wijze van handelen dit soort risico's beïnvloedt. Als vangnet dient vervolgens de algemene reserve, waarvoor een norm wordt aangehouden van 3% van de gezuiverde budgetomvang. Opgemerkt wordt dat deze norm gebaseerd is op de oorspronkelijke norm van 3% van het van dubbeltellingen gezuiverde budget, plus 2% van de omvang van het vreemd vermogen. Omdat de algemene reserve wordt gebruikt ter dekking van de dagelijkse risico's, het aantal voorzieningen ter dekking van verplichtingen sinds de invoering van het BBV is toegenomen en de provincie de laatste jaren te maken heeft met inkomstenmeevallers, wordt de nieuwe norm van 3% als toereikend beoordeeld.

Opgemerkt wordt dat de norm van 3% niet als absoluut minimum geldt, maar als het niveau dat gemiddeld genomen aanwezig dient te zijn. Om desondanks de minimum omvang van de algemene reserve te kunnen bepalen, dient de budgetomvang bekend te zijn. Vermeld wordt dat daarom het uitgangspunt is om bij de normering voor het begrotingsjaar t+1 uit te gaan van de laatst bekende rekeningcijfers, te weten t-1. De beoordeling van de omvang van de algemene reserve vindt dan als volgt plaats:

Minimum norm algemene reserve in 2004

Bedragen x € 1 miljoen	Omvang	Sleutel	in € mln.
a. Van dubbeltellingen gezuiverd budget in 2002	675.5		
b. Af: rijksdoeluitkeringen in 2002	190.0		
a-b: Minimum norm alg. reserve 2004: 3% over 2002	485.0	3%	14,6
Omvang vrije deel algemene reserve per 1-1-2004			16,0
Verschil			1,4

Uit de tabel volgt dat het vrije gedeelte van de algemene reserve op € 1,4 miljoen boven het minimumniveau ligt.

Voor de dekking van expliciete beleidsrisico's in relatie tot externe projecten en organisaties, zo wordt vermeld, worden specifieke reserveringen ingesteld, zoals de reserve Brabant 2050 (ten tijde van de 3^e Nota het Ontwikkelingsfonds 2050), en de reserve Weerstandscapaciteit (als onderdeel van de algemene reserve).

Tot slot wordt aangegeven dat de financiële consequenties van de in de nota verwoorde uitgangspunten worden meegenomen in de voorjaarsnota 2004. Het betreft onder meer een positief effect van € 21,7 miljoen door de voorgestelde vermindering van rentebijdragen op reserves. Per saldo ontstaat een voordeel van € 12,4 miljoen voor de periode 2004-2007. Vermeld wordt dat ervoor wordt gekozen deze vrijkomende middelen in de eerste plaats te bezien in relatie tot de risicopositie van de provincie.

2.3 Notities inzake risicobeleid en risicopositie

De twee notities aangaande het risicobeleid vormen aanvullingen op de 3^e Nota Kapitaaldienst daar waar het gaat om beleid ter afdekking van en omgang met risico's. Aanleiding voor het opstellen van de notities was de invoering van het BBV. Deze verplicht gemeenten en provincies tot het opstellen van een risicoparagraaf aan de hand van een risico-inventarisatie. Met de notities spreken GS de ambitie uit niet alleen risico's te inventariseren, maar ook daadwerkelijk risicobeleid te willen voeren. Doel is risico's in termen van kansen en omvang in te schatten en te bepalen wat de benodigde weerstandscapaciteit moet zijn om deze risico's af te dekken. Redenen hiervoor zijn de invloed van externe partijen

op de financiële beleidsvoering en de toenemende omgang met externe, private organisaties.

De notities liggen in elkaars verlengde en zijn de neerslag van de ontwikkeling van het risicobeleid. Ze sluiten aan bij de volgende uitgangspunten van de 3^e Nota Kapitaaldienst:

- het onderscheid tussen bedrijfsmatige en beleidsmatige risico's;
- de genormeerde algemene reserve van 3% voor de bedrijfsmatige risico's en de beschikbaarheid van het meerdere in die algemene reserve voor de weerstandscapaciteit voor de beleidsmatige risico's;
- een aandelenwaardering van € 0-/p.m.

Als specifieke dekkingsregels voor risico's worden genoemd:

- deelname in aandelenkapitaal: 100% afdekken;
- omzetten van een converteerbare lening: 100% afdekken;
- (achtergestelde) lening: sinds GS-besluit sept. 2003: 50% afdekken;
- garantieverlening: 100% afdekken;
- voorfinanciering: dient niet plaats te vinden zonder contragarantie; als dat niet kan moet er een dekking in 2^e instantie aangewezen worden;
- schriftelijke garantie van een overheid aan de provincie: reduceert het risico tot 0%;
- provinciaal beleid: uitgangspunt ex ante is 0% dekkingseis.

Uit de notities blijkt dat bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit onderscheid wordt gemaakt naar de financieel-technische weerstandscapaciteit (door het Rijk voorgeschreven) en een politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit waarmee de provincie werkt).

Reden voor het hanteren van een politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit is de wens van PS om delen van de beschikbare weerstandscapaciteit niet te gebruiken, omdat zij sommige reserves al politiek bestemd hebben en/of omdat zij elementen niet willen gebruiken, zoals de onbenutte belastingcapaciteit van de opcenten motorrijtuigenbelasting (behalve voor het volgen van de inflatie) en het vrije deel van de reserve Brabant 2050 (waar de ruimte reeds gereserveerd is voor bepaalde rentelasten). Overigens geldt het uitgangspunt (zoals ook in de 3^e Nota Kapitaaldienst verwoord) dat van de algemene reserve alleen het vrije deel (de 3% norm) wordt meegenomen en dat vrije reservebedragen die reeds zijn aangewezen voor de dekking van specifieke risico's, niet nog eens kunnen worden ingezet om een restrisico af te dekken.

Op basis van deze uitgangspunten is in de notitie BM-0135 de volgende opstelling van de weerstandscapaciteit gemaakt, die feitelijk gelijk is aan de opstellingen in het jaarverslag 2003 en de voorjaarsnota 2004:

Weerstandscapaciteit per medio 2004 (x € 1 miljoen)

	Financieel- technisch	Politiek- bestuurlijk
I. Incidentele capaciteit		
a. Algemene reserve (vrije deel)	18,3	4,2 ¹
b. Reserve Brabant 2050	43,7	0,0
c. Vrije deel bestemmingsreserves	23,0	p.m. ²
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	61,7	4,2
II. Structurele capaciteit		
e. Post onvoorzien	1,3	1,3
f. Nog niet ingevulde begrotingsruimte	p.m.	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	60,0	p.m.
Subtotaal structureel	61,3	1,3
Subtotaal incidenteel + structureel	123,0	5,5
Geschat restrisico		7,8

Op basis van deze opstelling wordt de conclusie getrokken dat het bedrag van de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit (€ 5,5 miljoen) € 2,3 miljoen te gering is om het geschatte restrisico van € 7,8 miljoen af te dekken.

Overigens kan worden vastgesteld dat, anders dan in de notitie BM-0135, in notitie BM-0082 het vrije deel van de bestemmingsreserves bij de bepaling van de financieel-technische weerstandscapaciteit op p.m. staat.

2.4 Instellingsbesluiten

Instelling reserve Spoorbaanverdubbeling Best

Deze reserve is ingesteld bij de voorjaarsnota 1996. Een expliciet instellingsbesluit voor deze reserve ontbreekt. In de betreffende voorjaarsnota wordt opgemerkt dat de provinciale bijdrage aan de spoorbaanverdubbeling geraamd wordt op fl 11,7 miljoen, te besteden over een periode van vijf jaar, vanaf 1999 tot en met 2003. Conform verwachting is deze reserve bij jaarrekening 2003 weer opgeheven (maar daarmee nog wel zichtbaar in de begroting 2004).

Instellingsbesluit reserve Uitvoering WHP-2

Deze reserve is in 1998 ingesteld bij statenbesluit, met het oog op de uitvoering van het provinciaal waterhuishoudingsplan-2. Uit de reserve worden uitgaven gedaan die niet ten laste gebracht kunnen worden van de grondwaterheffing. Voor deze reserve zijn de volgende voorwaarden geformuleerd:

- voeding: gedurende de jaren 1998 - 2002 jaarlijks fl 3 miljoen;
- rentebijdrage: geen;

¹ € 18,3 miljoen minus de 3% norm ad € 14,1 miljoen = € 4,2 miljoen.

² Dividend reserve is politiek geblokkeerd.

- toegestane maximumstand: fl 15 miljoen;
- toegestane minimumstand: fl 0 miljoen;
- onttrekkingen: op grond van het WHP-2, aan de hand van afzonderlijke GS-besluiten.

Instellingsbesluit reserve Nazorg baggerspeciedepot

Deze reserve is in 1999 ingesteld bij statenbesluit en in eerste instantie gevuld met een restant-budget uit een begrotingspost uit gewone dienst. Doel van de reserve Nazorg baggerspeciedepot is dekking van stortkosten en kosten voor nazorg die ontstaan als gevolg van het onderhoud aan en baggeren van rivieren en vaarwegen. Voor de reserve (nummer 06.04.01) gelden de volgende voorwaarden:

- in afwachting van definitief inzicht in de nazorgkosten worden de restantmiddelen met betrekking tot nautisch en vaarwegenbeheer in de reserve geparkeerd (voor 1999 begroot op fl 612.389);
- over het saldo van de in de reserve aanwezige middelen wordt geen rente bijgeschreven;
- het maximum van de reserve wordt bepaald op het te betalen deel van de nazorgkosten baggerspeciedepot;
- onttrekkingen zijn mogelijk zolang de reserve nog gelden bevat (de reserve mag niet negatief zijn);
- de reserve wordt opgeheven na betaling van de totale provinciale bijdrage van de totale nazorgkosten.

De reserve is vanaf 2004 terug te vinden in de jaarcyclusproducten onder nummer 03.01.01.

Instellingsbesluit reserve Kantoorinnovatie

Deze reserve is bij wijziging van de begroting in 2001 ingesteld, ter dekking van een innovatief kantoorconcept. Voor de reserve gelden de volgende voorwaarden:

Omschrijving reserve	Kantoorinnovatie
Rentebijbeschrijving	Ja
Doel en gebruik	Reserveren middelen voor invoering van kantoorinnovatie
Toegestane minimumstand	Geen negatieve stand
Voeding	Structureel € 104.374 in 2002 ten laste van de incidenteel beschikbare overheadmiddelen en overigens aanvullend uit overheadmiddelen overeenkomstig de nieuwe overheadsystematiek bij uitbreiding van de formatie
Opheffing	Indien kantoorinnovatie afgerond is

Instellingsbesluit reserve Overheadmiddelen

Deze reserve is samen met de reserve Kantoorinnovatie ingesteld. In 2001 heeft de commissie voor Financiën ingestemd met het voorstel een nieuwe systematiek van verdeling van overheadmiddelen en van toen beschikbare middelen in te voeren. De gebruikelijke 25% reservering ten behoeve van krimp van de organisatie is daarmee komen te vervallen. Om op korte termijn de uitgaven aan te passen aan een kleiner wordend budget is besloten tot instelling van een buffer

in de vorm van een reserve (€ 1.350.000). Voor deze reserve zijn de volgende voorwaarden geformuleerd:

Omschrijving reserve	Buffer inlevering overhead bij krimp
Rentebijbeschrijving	Neen
Doel en gebruik	Incidentele opvang van taakstellende verlaging van overheadkosten als gevolg van krimp van de organisatie in die gevallen dat door structurele verplichtingen (formatie Kapitaallasten) de uitgaven niet onmiddellijk kunnen worden aangepast aan het lagere budget
Toegestane minimumstand	Geen negatieve stand
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	€ 750.000
Voeding	Eenmalig € 1.350.000 en overigens incidenteel naar behoefte en na expliciete besluitvorming
Opheffing	-

Instellingsbesluit reserve Vernieuwing openbaar vervoer

In 2001 hebben PS besloten tot reservering van de opbrengst uit verkoop van de aandelen NV Brabantse Buurtspoorwegen en Autobusdiensten van € 18.315.786 (netto verkoopopbrengst). Dit bedrag is gestort in de reserve Vernieuwing openbaar vervoer, inclusief infrastructuur. De reserve wordt gevoed door rentebijbeschrijving. De minimumstand in deze reserve is gelijk aan de reserveringen voor garanties, zoals die in het verkoopcontract zijn opgenomen. De volgende bepalingen zijn als bijlage 2 bij het statenbesluit toegevoegd:

Omschrijving	Vernieuwing OV
Reserve of voorziening	Reserve
Rentebijbeschrijving	Ja, door PS vastgestelde rekenrente
Saldo per 1 januari 2001	0
Doelstelling en gebruik	Deze reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het openbaar vervoer, inclusief infrastructuur
Toegestane minimumstand	Conform bepalingen van het verkoopcontract dient tot 1-1-2006 minimaal € 5.376.249 beschikbaar te zijn. Deze minimumstand kan in twee situaties worden verminderd: <ul style="list-style-type: none"> - als een claim van de koper door PS is gehonoreerd en uitbetaald; - na afloop van één van de garantietermijnen. De minimumstand mag nimmer negatief zijn.
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	Opbrengst van de verkoop van de BBA-aandelen en jaarlijkse rentebijbeschrijving
Opheffing	Niet van toepassing
Instellingsbesluit	12 oktober 2001, PS 98/01

Instellingsbesluit reserve Tijdelijke grondbank

Deze reserve is bij voorjaarsnota 2003 ingesteld en per 5-11-2004 opgeheven.

Reserve of voorziening	Reserve
Rentebijbeschrijving	Nee
Saldo per 1 januari 2003	€ 98.544
Doelstelling en gebruik	Opvang van risico's bij aan- en verkoop van niet EHS-gronden in het kader van de voorfinanciering grondaankopen EHS en Revitalisering Landelijk Gebied
Toegestane minimumstand	€ 0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	Door het positieve verschil tussen de berekende rente (5,5%) en de betaalde rente mbt de financiering van de tijdelijke grondbank te storten
Opheffing	Zodra bekend is dat er geen risico meer is of uiterlijk 1-4-2011, zijnde de afloop van de voorfinancierings-constructie. Het restant wordt te allen tijde aan de algemene middelen toegevoegd
Onttrekkingen	Onttrekkingen worden gedaan door het verlies (verschil tussen aankoop en verkoop van ruilgronden) ten laste van de reserve te brengen)

Instellingsbesluit reserve Aandelen BHB BV

PS hebben op 20-2-2004 besloten tot de instelling van deze reserve, onder de naam Reserve Risico Agro & Co en Brabantse Herstructureringsmaatschappij. De volgende voorwaarden zijn aan de reserve gesteld:

Rentebijbeschrijving	Tot maximaal de hoogte van de benodigde risicoreserve
Doelstelling en gebruik	Opvangen van tegenvallers bij vermogen verstrekt aan derden bij opzetten ontwikkelingsmaatschappijen Agro & Co en Brabantse Herstructureringsmaatschappij
Toegestane maximumstand	In de bestuursperiode 2003 - 2007 € 5 miljoen.
Voeding (wijze en mate)	In 2005 - 2007 wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd van € 1,66 miljoen voor de Brabantse Herstructurerings-maatschappij. Voor Agro & Co wordt later een bedrag vastgesteld
Opheffing	Na afloop van de beide ontwikkelingsmaatschappijen. De resterende middelen komen dan beschikbaar. Hierover zullen nadere afspraken gemaakt worden

Bij PS-besluit is in 2005 de reserve omgezet in de reserve aandelen BHB BV. De reserve Bedrijfsverplaatsingen is bij PS-besluit van 17 mei 2005 opgeheven. De middelen zijn beschikbaar gesteld ten behoeve van het kapitaalfonds van de BHB BV.

Instellingsbesluit risicoreserve Grond- en bedrijvenbank

In 2004 is besloten tot instelling van deze reserve, onder de volgende voorwaarden:

Rentebijbeschrijving	Geen
Doelstelling en gebruik	Opvang risico's bij aan- en verkoop gronden en bedrijven in het kader van de Verplaatsing van Intensieve Veehouderij
Toegestane minimumstand	9% van de in portefeuille zijnde gronden en bedrijven
Voeding (wijze en mate)	door een storting ten laste van de algemene middelen, berekend op 9% van de waarde van de per ultimo 2004 in portefeuille zijnde gronden en bedrijven, à € 1.154.250

Instellingsbesluit risicoreserve

Bij voorjaarsnota 2004 hebben PS besloten tot het instellen van een risicoreserve. De volgende uitgangspunten zijn geformuleerd:

Omschrijving	Risicoreserve
Doelstelling en gebruik	Afdekking beleidsrisico's
Rentebijbeschrijving	Nee
Minimum/maximum hoogte	Afh. van risicobepalingen en gewenste risicoafdekkingen
Voeding	Sectorale middelen en algemene middelen

Instellingsbesluiten bij statenvoorstel mei 2005

Bij statenvoorstel zijn in mei 2005 de volgende reserves geactualiseerd:

- reserve egalisatie financieringskosten;
- reserve instandhouding onroerend erfgoed;
- reserve ICT, infrastructuur en applicaties;
- reserve handhaving milieu;
- reserve cofinanciering en doelstelling 2.

Het statenvoorstel vormde tevens een verzamelbesluit inzake voorzieningen. Door invoering van het BBV is het met ingang van 2004 verplicht van derden ontvangen restant bedragen die specifiek besteed dienen te worden in voorzieningen te storten. Bij verzamelbesluit zijn van 19 bestaande voorzieningen de instellingsbesluiten geactualiseerd, waaronder de voorzieningen Rechtspositie Statenleden, Onderhoud Gebouwen en Wachtgeld Tijdelijke Medewerkers.

Integrale instellingsbesluiten ten aanzien van de voornoemde reserves:

Reserve Egalisatie Financieringskosten

Deze reserve is voortgekomen uit het besluit in de 1^e Nota Kapitaaldienst (1990) om kosten van het aantrekken van vaste geldleningen niet langer te activeren maar rechtstreeks ten laste te brengen van de exploitatie (gewone dienst).

Rentebijbeschrijving	Nee
Doelstelling en gebruik	Korte termijn financieringskosten egaliseren en zodoende de exploitatie (gewone dienst) te vrijwaren voor grote schommelingen in deze kosten. Uit de reserve worden kosten die de provincie maakt bij het afsluiten van vaste geldleningen (afsluitprovisie, boeterente bij vervroegde aflossing e.d.) vergoed
Voeding	Door rente die de provincie ontvangt uit de rekening courant en korte termijn beleggingen (deposito's, belegd kasgeld)
Toegestane max/min stand	€ 300.000/€ 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Onttrekking ter dekking van de samenhangende kosten (afsluitprovisie, boeterente e.d.) geschiedt op kasbasis
Voeding (wijze en mate)	
Opheffing	
Onttrekkingen	

Reserve instandhouding onroerend erfgoed

Deze reserve wordt aangewend op basis van de Uitvoeringsnota monumenten (vastgesteld door PS op 1-6-2004) en de hieruit voortvloeiende beleidsregels, zoals de kerken- en molenregeling. De nota beschrijft de rol van de provincie op het gebied van monumentenzorg in 2004-2007. Voor de uitvoering van de nota zijn bij de voorjaarsnota 2004 extra middelen (circa € 2 miljoen) ter beschikking gesteld. De reserve wordt tevens aangewend voor implementatiekosten, voortvloeiend uit de Uitvoeringsnota monumenten en binnen de doelstelling passende incidentele knelpunten. De provincie wil flexibel en adequaat kunnen omspringen met de genoemde reserve.

Doelstelling en gebruik	Instandhouden van monumentale waarden.
Voeding	
Toegestane max/min stand	Niet van toepassing/€ 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Afhankelijk van geraamde/verantwoorde lasten op product 07.07.01, begrotingspost 0000799 Subsidies instandhouding onroerend erfgoed

Voeding (wijze en mate)	Jaarlijkse dotatie € 330.000 tot en met 2010 en miv 2011 € 450.000 per jaar. De tijdelijke verlaging is aangewend voor een éénmalige subsidie aan het Prins Bernhard cultuurfonds voor een te vormen fonds op naam ten behoeve van gemeentelijke monumenten in de provincie Noord-Brabant. Tevens wordt in de periode 2005 tot en met 2007 € 2 miljoen extra toegevoegd (middelen uit de voorjaarsnota 2004). De dotatie wordt jaarlijks aangepast op basis van het prijsindexcijfer
Opheffing	Bij vervallen doelstelling

Reserve ICT, infrastructuur en applicaties

Doelstelling en gebruik	De aanschafkosten en onderhoudskosten van hard- en software dekken alsmede uitgaven mbt de infrastructuur die een fluctuerend patroon laten zien
Voeding	Hoogte jaarlijkse dotatie is gelijk aan de geraamde middelen op de post toevoeging reserve ict, die voortvloeit uit eerdere besluitvorming op basis van de structurele meerjarenraming, integrale afweegmomenten en bestuursakkoord
Toegestane maximum- /minimumstand	Geen; rekening houdend met een onderbouwde meerjarenplanning inzake de ict-uitgaven/ € 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Niet van toepassing (werkelijke uitgaven)

Reserve handhaving milieu

Doelstelling en gebruik	Financiering van voor provincie blijvende kosten van repressieve handhaving
Voeding	Indien in enig jaar de uitgaven het beschikbare budget van € 181.512 (€ 226.890 inclusief BTW uitgaven 05009001 en € 45.378 inkomsten 15009L01) niet overstijgen worden de middelen in dat jaar toegevoegd aan de reserve. De uitgaven worden verantwoord op product 04.10.03 (handhaving). Indien de reserve op enig moment door een handhavingsactie niet meer toereikend is komt het tekort ten laste van de algemene middelen
Toegestane maximum- /minimumstand	€ 726.048. Indien plafond wordt overschreden valt het meerdere vrij aan de algemene middelen / € 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	€ 726.048

Reserve cofinanciering en doelstelling 2

Doelstelling en gebruik	Afzondering van financiële middelen tbv cofinanciering projecten die mede worden gefinancierd door Europa (interreg projecten, D2 projecten). De provinciale inzet van middelen kan per jaar sterk wisselend zijn. Teneinde de beschikbare middelen in meerjarig perspectief veilig te stellen is overgegaan tot de instelling van de reserve
Voeding (wijze en mate)	Jaarlijkse storting wordt bepaald bij de jaarlijkse verdeling van de UEB middelen
Toegestane maximumstand/ minimumstand	Afhankelijk van meerjarige behoefte aan cofinanciering van sociaal economische projecten/ € 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Onttrekking geschiedt op kasbasis voor cofinanciering van projecten, in ieder geval EPD Zuid programma, Interreg, Equal en het Innovatieve Actieprogramma en wordt geraamd/verantwoord op product 17.01.03, (Europese en nationale programma's)
Opheffing	Niet van toepassing

Voorziening rechtspositie statenleden

Rentebijbeschrijving	Nee
Saldo per 1 januari 2005	0
Doelstelling en gebruik	In 1998 is de verordening geldelijke voorzieningen aan leden van PS en provinciale commissies aangepast. Voor uitkering bij aftreden is een voorziening in het leven geroepen. Deze voorziening is bedoeld voor dekking van uitgaven die statenleden ontvangen bij aftreden (het eerste jaar maximaal 80% van de vergoeding zoals deze is ten tijde van aftreden en 70% in het tweede jaar)
Voeding	
Toegestane max/min stand	€ 350.000/€ 0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Op basis van werkelijke uitbetalingen
Voeding (wijze en mate)	Jaarlijkse dotatie
Opheffing	Bij einde regeling
Relaties met posten VD/GD/ KD:	- Onttrekkingen: 0000073 Rechtspositie statenleden - Stortingen: 0000074 Toevoeging voorziening rechtspositie statenleden

Voorziening onderhoud gebouwen

Rentebijbeschrijving	Nee
Doelstelling en gebruik	De onderhoudskosten van de provinciale gebouwen fluctueren jaarlijks. Om de fluctuerende lasten op te kunnen vangen is een onderhoudsregulatievoorziening gewenst. Het betreft de provinciale gebouwen: hoogbouw (inclusief audiovisuele voorzieningen /beveiliging en beheer kunstwerken), nieuwbouw, PCC en het Noord-Brabants museum. Voor het onderhoud aan deze panden worden periodiek zgn. onderhoudsboeken opgesteld

Voeding	
Toegestane max/min stand	Geen; stand moet wel afgestemd zijn op de onderliggende onderhoudsboeken/€
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	N.v.t.; onttrekking vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte kosten
Voeding (wijze en mate)	De hoogte van de jaarlijkse dotatie is gelijk aan de geraamde middelen op de posten 'toevoeging onderhoudsvoorziening' die voortvloeit uit eerdere besluitvorming obv de structurele meerjarenraming, integrale afweegmomenten en bestuursakkoord
Opheffing	Niet van toepassing
Relaties met posten VD/GD/KD:	- Onttrekkingen: 4000071 - 75: resp. Onderhoud provinciehuis, Beveiliging, Noord-Brabantsmuseum, Audiovisuele voorzieningen, Beheer kunstwerken - Stortingen: 0000815 en 4000138, Toevoeging voorziening onderhoud gebouwen

Voorziening wachtgeld tijdelijke medewerkers

Rentebijbeschrijving	Nee
Doelstelling en gebruik	Dekking van uitgaven die voortvloeien uit het met wachtgeld gaan van medewerkers die een tijdelijk arbeidscontract bij de provincie hebben gehad
Toegestane max/min stand	€/0
Toegestane maximale onttrekking in enig jaar	Op basis van werkelijke uitbetalingen

Instellingsbesluiten bij vaststelling jaarrekening 2005

Bij het vaststellen van de jaarrekening over het begrotingsjaar 2005 zijn voor drie nieuwe reserves instellingsbesluiten vastgesteld (evenals voor 8 voorzieningen).

Het gaat om de volgende reserves:

- reserve Rivierbedcompensatie Afgedamde Maas;
- reserve Compensatie Natuur- en landschapswaarden;
- reserve rekenkamer.

Integrale instellingsbesluiten:

Reserve of voorziening	Reserve Rivierbedcompensatie Afgedamde Maas
Rentebijbeschrijving	Conform de bestuursovereenkomst dient jaarlijks (voor het eerst in 2005) indexering plaats te vinden met het door de minister van Financiën vastgestelde index BOI (BrutoOverheidsInvesterings)
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Realiseren projecten in het kader van de rivierbed-compensatie afgedamde Maas
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Onttrekking overeenkomstig werkelijke uitgaven. Uitgaven worden naar rato onttrokken uit de reserve c.q. uit de voorziening

Voeding (wijze en mate)	Storting van de Brabantse bijdrage (€ 4,8 miljoen) tlv het investeringskrediet "bijdrage in kosten dijkverzwaring"
Opheffing (initiatief en argumenten)	Na realisatie van de rivierbedcompensatie kan de voorziening worden opgeheven
Relaties met posten VD/GD	
- Onttrekkingen	Nieuwe begrotingspost 'Rivierbedcompensatie tlv reserve' (03.02.01) Nieuwe begrotingspost 'Onttrekking reserve rivierbedcompensatie' (31.04.01)
- Stortingen	Nieuwe begrotingspost 'Toevoeging reserve rivierbedcompensatie afgedamde Maas' (31.04.01)
Statenvoorstel	-

Reserve of voorziening	Compensatie Natuur- en landschapswaarden
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Conform beleidsregel natuurcompensatie (2005) kunnen derden middelen beschikbaar stellen aan de provincie voor natuur- en landschapscompensatie. Indien ook provinciale middelen worden gebruikt voor de genoemde compensatie, worden deze gestort in de reserve
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Geen
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Geen
Voeding (wijze en mate)	Afhankelijk van overeenkomsten met derden betreffende natuurcompensatie
Opheffing (initiatief en argumenten)	Afloop van beleidsregel natuurcompensatie of nog openstaande verplichtingen tot natuurcompensatie
Relaties met posten VD/GD	
- Onttrekkingen	-
- Stortingen	-
Statenvoorstel	Reserve is ingesteld bij besluit tot vaststelling van de jaarrekening 2005

Reserve of voorziening	Reserve rekenkamer deel PNB (naast de voorziening rekenkamer voor het deel van Limburg)
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	De RNBL voert in opdracht van PS onderzoeken uit naar doelmatigheid en doeltreffendheid van het provinciaal beleid. De provincie Noord-Brabant administreert alle financiële zaken die hiermee samenhangen. De provincie Limburg draagt voor een gelijk deel bij in de kosten. Hiervoor is een jaarlijkse bijdrage

	afgesproken. Eventuele niet bestede middelen dienen beschikbaar te blijven en worden in de voorziening gestort. Het provinciale deel mag op grond van BBV voorschriften niet aan deze voorziening worden toegevoegd. Om het provinciale deel van Brabant gelijk te laten lopen met dat van Limburg wordt voor het provinciale deel een reserve ingesteld
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing Eventueel saldo bezien in relatie met te verwachten onderzoekskosten
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Niet van toepassing. Onttrekking vindt plaats op basis van de werkelijke uitgaven
Voeding (wijze en mate)	Jaarlijkse dotatie
Opheffing	Bij wijziging BBV wetgeving of opheffing rekenkamer
Relaties met posten VD/GD	
- Onttrekkingen	1000403 Onttrekking reserve rekenkamer (op basis van uitgaven 0000086 Uitgaven rekenkamer)
- Stortingen	0001226 Toevoeging reserve rekenkamer
- Balansrekeningen	2000328 Reserve rekenkamer 3000236 Reserve rekenkamer
Statenvoorstel	Reserve is ingesteld bij besluit tot vaststelling van de jaarrekening 2005

Instellingsbesluit reserves TIPP 1^e t/m 4^e tender

Omschrijving	Reserve TIPP 1 ^e t/m 4 ^e tender
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling en gebruik	TIPP (Tender investeringsprogramma's provincies) is een subsidieprogramma van het ministerie van Economische Zaken om een stimulans te geven aan (in potentie) haalbare projecten gericht op het tijdig voorzien in bedrijfsterreinen en/of bedrijfsruimte waarnaar in de regio vraag is. De provinciale cofinanciering bedraagt 15% van de definitief vastgestelde EZ-subsidie voor het gehele investeringsprogramma
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	n.v.t.
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Conform daadwerkelijke uitgaven
Voeding (wijze en mate)	Eénmalig bij de instelling van de reserve
Opheffing (initiatief en argumenten)	Indien het programma is afgerond 6,5 jaar na beschikkingsdatum: 1 ^e tender: 19-06-2001 2 ^e tender: 04-03-2002 3 ^e tender: 09-12-2002 4 ^e tender: 09-12-2003

Instellingsbesluit reserve Cofinanciering Europese programma's

Omschrijving	Reserve cofinanciering POP-programma
Rentebijbeschrijving	Nee
Doelstelling en gebruik	Het POP is een programma van de EU, waarbij herstructurering van de agrarische sector wordt beoogd. Doel: de sector gereed te maken voor de toekomst en nieuwe impulsen voor het platteland creëren en het platteland meer aantrekkelijk maken voor inwoners van stad en platteland. Met het POP worden projecten gestimuleerd die onder meer leiden tot een duurzame landbouw, het verhogen van de kwaliteit van natuur en landschap, een verbreding van de gangbare landbouw, behoud van cultuurhistorie, versterking toerisme en recreatie en behoud van leefbaarheid. Eindbegunstigden kunnen in aanmerking komen voor een Europese POP-subsidie, maar er dient door overheden ook te worden gefinancierd. De provincie kan voor een aantal projecten kiezen voor cofinanciering. Aangezien van te voren de spreiding van de cofinanciering over de jaren heen niet bekend is, wordt een reserve ingesteld
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Conform de daadwerkelijke uitgaven
Voeding (wijze en mate)	Bij start van het POP-programma is in de voorjaarsnota 2002 € 6,1 miljoen aan middelen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van POP-projecten. Deze middelen zijn destijds opgenomen in de reserve Brabant 2050. Daarnaast zijn in de voorjaarsnota 2004 voor 2006 en 2007 aanvullend extra middelen beschikbaar gesteld
Opheffing (initiatief en argumenten)	In principe twee jaar na einde van het POP-programma, naar verwachting 2015

Instellingsbesluit reserve Luchtkwaliteit

Bij najaarsbrief 2006 is besloten tot het instellen van deze reserve.

Reserve of voorziening	Reserve
Rentebijbeschrijving	Niet van toepassing
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Verbeteren luchtkwaliteit met provinciale middelen als cofinanciering van de ontvangen rijksmiddelen in het kader van het besluit luchtkwaliteit en het nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
Toegestane minimumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	-
Opheffing (initiatief en	Na beëindiging programma en nadat definitieve afrekening met

argumenten)	VROM heeft plaatsgevonden
Relaties met posten VD/GD	
- Inkomsten	Niet van toepassing
- Onttrekkingen	0001376 Uitgaven programma Luchtkwaliteit tlv reserve 1000424 Onttrekking reserve luchtkwaliteit
- Stortingen	0001375 Toevoeging reserve luchtkwaliteit Storting van middelen beschikbaar gesteld bij kadernota 2006 € 3 miljoen
Statenvoorstel	63/06

Instellingsbesluit Innovatieve Acties Brabant-3

Bij begrotingswijziging is eind 2006 besloten tot de instelling van deze reserve.

Reserve of voorziening	Reserve
Rentebijbeschrijving	Nee
Doelstelling gebruik	Innovatieve Acties Brabant stimuleert innovatie en ondernemerschap door middel van gesubsidieerde projecten. In het inmiddels 3 ^e IAB-programma staat het vinden van innovatieve oplossingen voor de vergrijzende samenleving, door middel van het combineren van zorg en bedrijvigheid centraal. De provincie heeft een positief besluit ontvangen van de EC over het programma. De cofinancieringsbijdrage uit het EFRO is € 1.630.434. De middelen zijn beschikbaar voor projecten op het gebied van innovatie. Binnen het programma IAB-3 staan drie thema's centraal: Cure (innovatie en medische technologie), Care (het ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor belangrijke zorgthema's waaronder palliatieve zorg) en Prevention (zorgen dat ouderen langer gezond, zelfstandig en actief blijven). De uitvoering van het programma is in handen van de BOM. Projecten worden voor 50% bekostigd uit een bijdrage uit EFRO en voor 50% bekostigd door de provincie (€ 1.200.000) en publieke en private projectpartners (€ 430.435)
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Conform uitgaven
Voeding (wijze en mate)	Storting van provinciale middelen in de reserve (kadernotamiddelen) en een bijdrage uit de directie SCO
Opheffing (initiatief en argumenten)	Na beëindiging van het programma
Relaties met posten VD/GD	
Onttrekkingen	0001377 Uitgaven IAB 3 t.l.v. reserve 1000428 Onttrekking reserve IAB 3
Stortingen	0001381 Toevoeging reserve IAB 3

Reserve	2000354 Reserve IAB 3 3000255 Reserve IAB 3
Instellingsbesluit	PS 15 december 2006 (Statenvoorstel 71/06)

Instellingsbesluiten 2007

Bij de provinciale jaarstukken over 2006, die eind mei 2007 in PS zijn behandeld, zijn verschillende instellingsbesluiten van reserves en voorzieningen gevoegd. De betreffende reserves en voorzieningen zijn op voorhand al in de jaarrekening 2006 verwerkt. Voorgesteld wordt om een reserve Anti-discriminatiebureau in te stellen en de reserves Calamiteiten en Rivierdijkverbetering op te heffen. De reserve Calamiteiten was in 1998 ingesteld met als doel om schade, voortkomend uit calamiteiten (zoals hevige regenval) te dekken. De reserve is sinds de instelling niet gebruikt. In 2006 bleek dat de reserve niet langer benodigd was. Daarom wordt voorgesteld de reserve op te heffen. Voor het opheffen van de reserve Rivierdijkverbetering worden in de betreffende jaarstukken geen redenen aangevoerd. De reserve was aanvankelijk een voorziening. Bij jaarrekening 2004 heeft de omzetting plaatsgevonden.

Voorts wordt in de bijlage bij de jaarstukken 2006 gemeld dat bij jaarrekening 2006 tevens de reserve Proceskosten gemeentelijke herindeling wordt opgeheven. In het ontwerpbesluit bij de jaarstukken wordt hiervan geen gewag gemaakt. Hierdoor is de status van de reserve (omvang per 31-12-2006 van € 11.337), onduidelijk. Geïnterviewden geven aan dat het resterende bedrag bedoeld was om laatste kosten af te wikkelen. Gedacht werd om deze activiteiten in 2006 af te ronden om vervolgens de reserve te kunnen heffen. Opheffing is nu voorzien in 2007. Ook wordt vermeld dat de instellingsbesluiten van een aantal andere reserves en voorzieningen zijn geactualiseerd. In hoeverre het om geactualiseerde 'oude' instellingsbesluiten gaat of om nieuwe, valt aan de hand van het bronmateriaal niet te achterhalen. Voor de reserve Grondportefeuille RLG is in ieder geval een nieuw instellingsbesluit vastgesteld. Er is een notitie waarin wordt voorgesteld een Grondportefeuille Revitalisering Landelijk Gebied in te stellen, de mogelijkheid tot voorfinanciering van rijks gelden voor uitvoering van de RLG te scheppen en GS te machtigen de onderlinge budgettaire verhoudingen tussen grondportefeuille en voorfinanciering wanneer nodig te wijzigen. Van een formeel instellingsbesluit van een reserve RLG was tot dan toe nog geen sprake.

Instellingsbesluiten betreffende reserves

Reserve of voorziening	Reserve anti discriminatiebureau
Rentebijdring	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Het totstandbrengen in Brabant van infrastructurele voorzieningen op het gebied van antidiscriminatie
Toegestane minimumstand	0

Toegestane maximumstand	Maximaal ontvangen subsidie van rijk
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	Subsidie van rijk die hiervoor via de uitkering uit het provinciefonds wordt ontvangen.
Opheffing	Na vaststellen en afrekenen met rijk
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve @Brabant
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	
Doelstelling gebruik	Dekking jaarlijkse uitgaven projectenprogramma @Brabant. Bevoegdheid tot het doen van uitgaven ligt bij GS.
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	De jaarlijkse voeding wordt gezien binnen de reguliere structuur van de begrotingscyclus i.c. de afwegingen rond voorjaarsnota en najaarsnota
Opheffing (initiatief en argumenten)	De looptijd is gelijk aan de projectduur met een eventuele uitloop om binnen het kader van het projectenprogramma tot afronding te komen
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve grondbeleid
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	
Doelstelling gebruik	Dekking uitgaven verwerven, ruilen, vervreemden, beheren of bezwaren van onroerende zaken om daarmee strategisch grondbeleid mogelijk te maken
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Niet van toepassing
Voeding (wijze en mate)	De jaarlijkse voeding wordt gezien binnen de reguliere structuur van de begrotingscyclus i.c. de afwegingen rond voorjaarsnota en najaarsnota
Opheffing	Niet van toepassing
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	
Doelstelling gebruik	Dekking projectkosten, voorfinancieringslasten en uitvoeringskosten van rijksinfrastructurele projecten zoals A4.
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Onttrekkingen mogelijk zolang reserve gelden bevat.
Voeding (wijze en mate)	Gedurende de jaren 2000 t/m 2003 is de reserve gevoed.
Opheffing	Niet van toepassing
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve stedelijke tangenten
Rentebijbeschrijving	Ja
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Financiering van stedelijke tangenten (Breda, Valkenswaard, Den Bosch, Tilburg) mogelijk maken
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing.
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Onttrekkingen mogelijk zolang reserve gelden bevat
Voeding (wijze en mate)	Gedurende de bestuursperiode 2004-2007 jaarlijks een dotatie van € 2.495.791 plus toevoeging van de provinciale rekenrente ter financiering van de totale uitgaven
Opheffing	Naar verwachting zijn de projecten eind 2012 afgerond. Na afronding kan de reserve worden opgeheven
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve gladheidsbestrijding
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Kosten gladheidsbestrijding over de jaren egaliseren en de exploitatie behoeven voor schommelingen
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Maximaal 1,5 maal de jaardotatie plus de kosten rente en afschrijving GMS
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	Onttrekkingen mogelijk zolang reserve gelden bevat
Voeding (wijze en mate)	Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd via de post 0000031
Opheffing	Wanneer de doelstelling van de reserve vervalt
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve herhuisvesting districten
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Uitvoering geven aan districtendossier 2000+. Geld van verkoop steunpunten reserveren en benutten voor het aanpassen en vernieuwen van provinciale steunpunten
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de stand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	De reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengsten van de steunpunten en vrijvallende kapitaallasten i.v.m. verkoop
Opheffing	Zodra de herhuisvesting van districten is afgerond
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve dividend Essent
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	De exploitatie van de provincie is deels afhankelijk van de inkomsten uit het dividend van Essent. Om schommelingen in die dividenduitkering te kunnen opvangen is de dividendreserve ingesteld
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de stand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	Zodanig dat met geld in de dividendreserve de geraamde dividenduitkering van een enkel jaar kan worden opgevangen ingeval de raming niet wordt gerealiseerd
Opheffing	Afhankelijk van de ontwikkelingen in de energiesector
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve sanering glastuinbouw & sloopbebouwing buitengebied (de naam is gewijzigd bij besluit PS 53/05)
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Sluitstuk om ongewenst hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen te voorkomen en bijdragen aan ontglazing van het buitengebied
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	€ 6.806.703
Toegestane maximale	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de stand van de

jaarlijkse onttrekking	reserve.
Voeding (wijze en mate)	De voeding is als volgt: 1999: € 453.780, 2000: € 907.560, 2001: € 1.361.341, 2002: € 1.815.121, 2003 t/m 2007: € 2.268.901
Opheffing	Bezien ihkv voortgang ruimte voor ruimte verbreed
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve monumentenfonds
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	De provincie neemt deel in een achtergestelde converteerbare lening van het NV Monumentenfonds (vanaf 2004 € 1 miljoen per jaar t/m 2007. Totaal € 4 miljoen). Het monumentenfonds richt zich op de instandhouding van monumenten in Noord-Brabant. Op termijn zal de converteerbare lening onder bepaalde voorwaarden worden omgezet in aandelenkapitaal. De reserve voorziet in de afdekking van de hiermee samenhangende financiële risico's
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	€ 4 miljoen
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de stand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	In de periode 2004-2011 wordt in totaal € 4 miljoen gedoteerd
Opheffing	Na omzetting lening in aandelenkapitaal
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve grondportefeuille RLG
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Opvang risico's bij aan-/verkoop gronden en bedrijven ihkv de verplaatsing van intensieve veehouderij
Toegestane minimumstand	9% van in portefeuille zijnde gronden en bedrijven (de waarde is bepaald tegen historische aanschafwaarde)
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de toegestane minimumstand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	Door een storting ten laste van de algemene middelen, berekend op 9% van de waarde van de per ultimo van elk jaar in portefeuille zijnde gronden en bedrijven
Opheffing	Afhankelijk van de stand van het investeringskrediet
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve stimulering voorbereiding stedelijke vernieuwing
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Verouderde gebieden opnieuw aanpakken. Voorbeeld: aanpak verouderde bedrijfsterreinen. Voor onder meer ontwikkeling en onderzoek worden uit de reserve stimuleringsbijdragen verleend. Daarnaast zijn bij de voorjaarsnota 1997 extra middelen toegevoegd voor het meer geschikt maken van complexen sociale huurwoningen voor ouderen met een lichte handicap
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de toegestane minimumstand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	Autonome provinciale middelen
Opheffing	Afhankelijk van afloop rijksregeling stedelijke vernieuwing
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve BTW-Compensatiefonds
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0
Doelstelling gebruik	Vereffenen eenmalige budgettaire voordelen in 2003 met de aflopende budgettaire nadelen in 2004 en verdere jaren als gevolg van het in werking treden van het BTW-Compensatiefonds per 1-1-2003
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de toegestane minimumstand jaarlijkse onttrekking van de reserve
Voeding (wijze en mate)	Budgettaire voordelen in 2003/stortingen conform najaarsbrief 2006
Opheffing (initiatief en argumenten)	Afhankelijk van werkingssfeer BCF en budgettaire noodzaak. Op termijn als alle vereveningsfactoren zijn uitgewerkt kan de reserve worden opgeheven
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Reserve of voorziening	Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie
Rentebijbeschrijving	Nee
Beginsaldo	0

Doelstelling gebruik	Budget beschikbaar stellen aan waterschappen en gemeenten voor inhuur projectleiders en projectvoorbereiders voor projecten die uitvoering geven aan het provinciaal beleid Financiering van een Taskforce uitvoering bij de dienst Landelijk Gebied(DLG), in aanvulling op de extra capaciteit die DLG aan het organiseren is. € 4,5 miljoen is bedoeld voor de cofinanciering van projecten tot een aandeel van 25 tot 50% van de totale projectkosten. Het gaat om de sleutelprojecten die specifiek uitvoering geven aan de reconstructie/revitalisering van het landelijk gebied. € 8 miljoen is bedoeld voor cofinanciering van projecten tot een aandeel van maximaal 50% in de totale projectkosten. Het gaat om projecten die specifiek invulling geven aan het provinciale beleid in brede zin, maar niet voldoende kunnen rekenen op cofinanciering vanuit het Rijk of Europa. De projecten moeten een voorbeeldwerking hebben om andere partners in de uitvoering te stimuleren. Innovatieve projecten en projecten of programma's die aan meerdere doelen bijdragen krijgen de voorkeur. Belangrijke voorwaarde is dat projecten daadwerkelijk uitvoeringsgereed zijn. Prioritaire aandachtsgebieden voor dit budget zijn: versterking van de economische draagkracht van het landelijk gebied, cultuurhistorie, versterking van de ecologische kwaliteit en leefbaarheid/sociale cohesie
Toegestane minimumstand	0
Toegestane maximumstand	Niet van toepassing
Toegestane maximale jaarlijkse onttrekking	De maximale onttrekking mag niet hoger zijn dan de toegestane minimumstand van de reserve
Voeding (wijze en mate)	€ 6,5 miljoen via de kadernota 2005
Opheffing	Uiterlijk aan het einde van de revitalisering
Statenvoorstel	Bij jaarrekening 2006 PS 19/07

Het originele instellingsbesluit van de reserve Uitvoeringsimpuls Reconstructie dateert van 3 juni 2005. Vergeleken met dat besluit is het geactualiseerde besluit nauwkeuriger als het gaat om de formulering van de doelstelling. Gegeven de voorziene versnelling in de uitvoering van reconstructieprojecten en de notie dat de provincie voor de realisatie van de projecten voor een groot deel afhankelijk is van vrijwillige inspanning van derden, lag een aanscherping van het gebruik van de reserve in de rede. Daarentegen is een concrete einddatum voor de reserve geschrapt. Deze stond aanvankelijk op uiterlijk 31 december 2016.

2.5 Uitgangspunten reserve Brabant 2050

Bij de herijking van de reserves en voorzieningen in het kader van het BBV en de 3^e Nota Kapitaaldienst, is het Ontwikkelingsfonds Brabant 2050 in 2004 omgedoopt tot reserve Brabant 2050. Hiermee werd beoogd te verduidelijken dat

het gaat om een reserve die deel uitmaakt van het eigen vermogen van de provincie. Bij de instelling van de reserve zijn de uitgangspunten opnieuw geformuleerd. De reserve dient als spaarpot voor grote projecten, is bezwaard (geweest) met risicoafdekkingen voor het RLG-project (tot 2005) en kent een investeringsvolume voor de periode van 2005 tot en met 2009 van € 56,7 miljoen. Voor de periode daarna wordt bezien of en in hoeverre de eventuele verkoop van aandelen Essent voor voeding van deze reserve kan zorgdragen.

Algemene uitgangspunten reserve Brabant 2050:

- de reserve wordt ingezet voor breed gedragen doeleinden die aansluiten bij de kerntaken en integrale beleidsvisies van de provincie;
- in aanmerking komen alleen majeure projecten;
- projecten dienen een vernieuwend karakter te hebben, toekomstgericht te zijn en gedurende langere tijd een duidelijk profijt te geven aan burgers en bedrijven. De projecten moeten een trendbreuk betekenen in het beleid;
- projecten dienen voorts bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling en de kwaliteit van de fysieke en sociaal-culturele leefomgeving;
- het moet bij voorkeur gaan om projecten waarin ook andere partijen (B5-partners, gemeenten, bedrijfsleven en Rijk) deelnemen en investeren;
- de reserve is vooral gericht op de opzet van projecten en niet op later onderhoud, exploitatie of vervangingen;
- niet in aanmerking komen projecten die normaliter op andere wijze ondersteund of gefinancierd worden en apparaatskosten van de provincie;
- de reserve wordt ingesteld voor een onbeperkte duur en jaarlijks gevoed ten laste van de gewone dienst;
- de bevoegdheid tot het beschikken over de reserve ligt bij PS.

Als thema's en kerntaken zijn geformuleerd:

1. mobiliteit en bereikbaarheid;
2. kwaliteit ruimtelijke omgeving, waaronder de integrale aanpak van omgevingsvraagstukken (zowel voor buitengebied als stedelijke ontwikkeling);
3. kwaliteit en duurzaamheid fysieke milieu, waarbij duurzaamheid staat voor het vinden van evenwicht tussen economie en milieu;
4. sociale en culturele leefomgeving en zorgaanbod, met de opgave het beleid af te stemmen op de ontwikkeling in de vraag en op de toegankelijkheid van voorzieningen;
5. maatschappelijke participatie, bestaande uit maatregelen die moeten voorkomen dat groepen in de samenleving achterop raken;
6. economie en werkgelegenheid, waarin de stimuleringstaken van de provincie ten aanzien van economische ontwikkeling tot uitdrukking komen.

Begripsbepalingen en beheersregels met een interne werking:

1. de reserve is een algemene reserve in de zin van de comptabiliteitsvoorschriften (BBV);
2. onder investering wordt verstaan een uitgave voor een zaak die tot het publieke domein behoort of die anderszins ten algemene nutte strekt en waarvan het nut zich over vele jaren uitstrekt;
3. voeding:
  - de reserve wordt gevoed met door PS aan te wijzen baten. Gedacht kan worden aan een jaarlijkse bijdrage ten laste van de gewone dienst (sinds 1997 jaarlijks € 6,8 miljoen), een positief rekeningresultaat of vermogensbaten;
  - aan de reserve wordt geen rente toegevoegd. De bespaarde rente over de in de reserve aanwezige gelden vallen toe aan de algemene middelen (zie ook 3^e Nota Kapitaaldienst);
4. aanwending:
  - de reserve dient ter dekking van eerder beschreven uitgangspunten en thema's en is in het bijzonder gericht op grote eenmalige investeringsuitgaven die de orde van grootte van de normale budgetten van het desbetreffende beleidsveld te boven gaan;
  - voor toekomstig onderhoud of vervanging dient op andere wijze in de dekking te worden voorzien;
5. budgetrecht:
  - bevoegd tot het beschikken over de reserve zijn PS (overeenkomstig het BBV dat stelt dat stortingen en onttrekkingen aan reserves onderdeel vormen van de resultaatsbestemming die is voorbehouden aan PS);
  - een voorstel tot een concrete investering ten laste van de reserve wordt eerst om advies voorgelegd aan de commissie Bestuur en Middelen en de statencommissie van het meest betrokken beleidsveld;
  - indien een concrete investering tot stand komt in samenwerking met andere al of niet publieke rechtspersonen, omvat het investeringsvoorstel een ontwerp van overeenkomst met die andere partij(en);
  - ten minste eenmaal per jaar, bij voorkeur in combinatie met de voorjaarsnota, leggen GS een voortschrijdend investeringsprogramma voor aan PS;
6. administratie:
  - de voeding en coördinatie inzake de reserve behoren tot het algemeen financieel beleid;
  - de inhoudelijke aspecten van voorgestelde en gehonoreerde projecten behoren tot de desbetreffende beleidsdirectie.

3 Beleidsuitvoering

3.1 Begrotingsjaar 2004

3.1.1 Bestuursakkoord 2003-2007

In het bestuursakkoord komt het onderwerp reserves en voorzieningen niet ter sprake.

3.1.2 Programmabegroting 2004

In de programmabegroting 2004 wordt op meerdere plaatsen ingegaan op reserves en voorzieningen. Voor het eerst aan het eind van het programmaplan in het hoofdstuk Overige lasten en baten/Algemene Dekkingsmiddelen als over het resultaat op de financieringsfunctie wordt gesproken. Ingegaan wordt op het verschil in batig saldo tussen het jaar 2003 en 2004:

‘Het batig resultaat op de financieringsfunctie voor het jaar 2004 ad € 20,7 miljoen wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de bespaarde rente op de reserves en de voorzieningen die als interne financieringsmiddelen kunnen worden ingezet tot het moment van de feitelijke aanwending van die reserves/voorzieningen. De bespaarde rente wordt voor 2004 geraamd op een bedrag van € 18,4 miljoen. Het grote verschil tussen 2004 en 2003 wordt veroorzaakt doordat in het kader van de gewijzigde voorschriften bij de voorjaarsnota een herijking van de reserves en voorzieningen heeft plaatsgevonden.’

Vervolgens komen reserves en voorzieningen in de paragraaf weerstandsvermogen aan bod. Er wordt onderscheid gemaakt tussen onderdelen die een relatie hebben met de exploitatie en met het vermogen. De onderdelen die samenhangen met het vermogen zijn:

- het vrij beschikbare deel van de algemene reserve (eenmalig); € 16.005.965;
- het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserves; het saldo van de bestemmingsreserves na aftrek van de juridisch afdwingbare verplichtingen (eenmalig); (Toelichting: In principe is er geen vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves aanwezig. Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de reserves op het juiste niveau moeten zijn, gezien hun meerjarige inzet);
- de stille reserves; privaatrechtelijke eigendommen die een hogere waarde hebben dan de boekwaarde (eenmalig); (Toelichting: Een harde onderbouwing ontbreekt op dit punt. Nadere uitwerking zal plaatsvinden in het kader van de verdere totstandkoming van de 3e Nota Kapitaaldienst dan wel de voorbereiding van de begroting 2005);

Totaal in vermogenssfeer (eenmalig) € 16.005.965.

In de paragraaf Grondbeleid wordt ingegaan op de omgang met verliezen en winsten op grondtransacties. Gesteld wordt dat deze ten laste, respectievelijk ten goede komen aan de reserve. Toegelicht wordt dat wanneer een bandbreedte van 10% van de reserve wordt overschreden, bij de eerstvolgende voorjaarsnota wordt beslist hoe hiermee om te gaan.

De paragraaf Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves bevat het volgende overzicht van de mutaties op de reserves.

€	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 1			
B. Reserve @Brabant		210.000	210.000
Programma 2			
C. Reserve gladheidsbestrijding	650.400	774.009	123.609
D. Reserve herhuisvesting districten	138.397		-138.397
E. Reserve vernieuwing OV		2.065.894	2.065.894
F. Reserve stedelijke tangenten		608.972	608.972
Programma 4			
G. Reserve handhaving milieu	152.525	181.512	28.987
K. Reserve Brabant 2050		61.576	61.576
Programma 6			
H. Reserve cofinanciering EU programma's	400.000	60.000	-340.000
Programma 7			
A. Algemene reserve	153.151		-153.151
I. Reserve monumentenrestauraties	299.942	299.942	0
Programma 9			
J. Reserve agrarische bedrijfssanering	107.363		-107.363
A. Algemene reserve	462.244		-462.244
K. Reserve Brabant 2050		96.888	96.888
Overig			
A. Algemene reserve	9.152	1.403.653	1.394.501
K. Reserve Brabant 2050	6.806.703		-6.806.703
L. Reserve financieringskosten	181.512	181.513	1
M. Reserve kantoorinnovatie	74.077		-74.077
N. Reserve ICT; infrastruct. en applicaties	3.744.525	4.451.136	706.611
O. Reserve sociaal fonds prov. personeel	53.331		-53.331
P. Toev. bijges. rente aan bestemde res.	3.308.660		-3.308.660
Q. Reserve BTW-Compensatiefonds (BCF)	863.084	3.409.803	2.546.719
Totaal resultaatbestemming	17.405.066	13.804.898	-3.600.168
Totaal generaal	668.789.289	668.789.289	
Resultaat na bestemming			0

Toelichting:

A. De geraamde toevoeging houdt verband met het naar voren/achteren schuiven van beleid. Over de jaren heen zijn deze verschuivingen budgettair neutraal. De voor 2004 geraamde onttrekkingen aan de algemene reserve belopen in totaal € 1,4 miljoen. Dit bedrag houdt verband met de overhevelingen van 2002 naar 2004.

B. De onttrekking aan deze reserve (€ 210.000) dient ter dekking van de kosten van het uitvoeringsprogramma @Brabant.

C. Jaarlijks wordt conform statenbesluit van 17-06-1983 circa € 650.000 in deze reserve gestort. De onttrekkingen dienen ter dekking van de kosten van de gladheidsbestrijding.

D. In deze reserve worden in enig jaar overblijvende eigen middelen, voortkomend uit het terugbrengen van het aantal steunpunten, gestort.

E. Deze reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het openbaar vervoer inclusief de infrastructuur. De reserve is gevoed met de opbrengst van verkoop van BBA-aandelen.

F. Uit deze reserve worden jaarlijks middelen onttrokken die dienen ter dekking van de kapitaallasten van de stedelijke tangenten van Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg.

G. Voor repressieve handhavingsacties milieu is jaarlijks een bepaald budget beschikbaar. Voor zover de geraamde kosten dit budget niet overstijgen, wordt het restant toegevoegd aan deze reserve.

H. De provincie treedt als cofinancier op ten behoeve van Interreg- en Doelstelling-2-projecten. Door het meerjarig karakter is vooraf inzet van provinciale middelen over de verschillende jaarschijven niet goed te ramen. Om de beschikbare middelen voor de projecten veilig te stellen, vindt storting in de reserve plaats.

I. Voor restauratie en onderhoud van monumenten wordt jaarlijks een bedrag in deze reserve gestort.

J. De storting in deze reserve geschiedt om over middelen te beschikken om ongewenst hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen te voorkomen.

K. Jaarlijks wordt deze reserve gevoed met € 6,8 miljoen. Tot 2006 is een deel van de reserve aangewezen als dekking voor garantieverleningen met betrekking tot Ruimte voor Ruimte. Daarnaast geldt tot 2011 een garantie voor de Ontwikkelingsmaatschappij intensieve veehouderij.

L. Deze reserve is ingesteld om de gewone dienst te vrijwaren van schommelingen in de kosten van de financiering van het korte bedrijf.

M. Conform de vastgestelde overheadsystematiek wordt jaarlijks een bedrag in deze reserve gestort.

N. In deze reserve wordt jaarlijks voor informatie- en communicatietechnologie en geautomatiseerde toepassingen een bedrag gestort om het schoksgewijze verlopende uitgavenpatroon te egaliseren.

O. De kosten van om-, her- en bijscholingsacties die voortvloeien uit reorganisaties bij de provincie worden gedekt uit deze reserve.

P. Aan de reserve vernieuwing openbaar vervoer en aan de reserve stedelijke tangenten wordt conform de instellingsbesluiten rente toegevoegd.

Q. In deze reserve worden conform het instellingsbesluit de bedragen gestort die vrijkomen door opschoning van de BTW-component. De reserve levert een bijdrage aan de opvang van uitname uit het provinciefonds.

Vervolgens worden zowel in de paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie als in de paragraaf Meerjarige financiële situatie reserves en voorzieningen cijfermatig in beeld gebracht. Deze cijfers corresponderen met de cijfers die worden weergegeven in de paragrafen Stand en verloop van de Reserves en Voorzieningen. De daarin opgenomen overzichten zien er als volgt uit:

Omschrijving €	Stand per 01.01.04	Begrote mutaties		Stand per 31.12.04
		Vermeer- deringen	Verminde- ringen	
Algemene reserve	22.016.617	624.547	1.403.653	21.237.511
Reserves	165.720.429	16.780.520	12.401.244	170.099.705
Totaal	187.737.046	17.405.067	13.804.897	191.337.216

Omschrijving €	Stand per 01.01.04	Begrote mutaties		Stand per 31.12.04
		Vermeer- deringen	Verminde- ringen	
Voorzieningen	145.951.994	133.620.407	142.123.611	137.448.790

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de voorzieningen is opgenomen in het bijlagenboek duale begroting 2004. Per reserve en per voorziening worden voor de periode 2004-2007 de vermeerderingen en verminderingen inclusief begin- en eindsaldo weergegeven, zonder verdere toelichting. In deze overzichten wordt de algemene reserve uitgesplitst naar:

- vrije gedeelte;
- overheveling;
- Obragas.

De overzichten van de reserves en voorzieningen voor het begrotingsjaar 2004 zijn weergegeven in bijlage 1.

3.1.3 Voorjaarsnota 2004

Statenvoorstel

In het statenvoorstel bij de voorjaarsnota wordt opgemerkt dat om de provinciale weerstandscapaciteit te verbeteren en de reserve Brabant 2050 van risico-afdekkingen te ontlasten, het voornemen is € 10,0 miljoen opzij te zetten in de

vorm van een nieuwe risicoreserve. Hierdoor komt in de reserve Brabant 2050 een gelijk bedrag aan middelen vrij voor de financiering van grote projecten en krijgt daarmee het karakter terug van spaarpot voor grote (investerings)projecten. Voor 2004-2007 resteert dan nog een vrije begrotingsruimte van zo'n € 7,6 miljoen. Deze buffer dient om mogelijke inkomstentegenvallers op te kunnen vangen. Daarbij wordt in het bijzonder gedacht aan de uitkering uit het provinciefonds, waarvan pas later zal blijken hoe de rijksbezuinigingen voor de provincie(s) zullen uitpakken.

Conform de 3^e Nota Kapitaaldienst wordt in het statenvoorstel een toelichting gegeven op het onderscheid tussen beleidsrisico's en bedrijfsrisico's.

Voorjaarsnota 2004

Een centraal thema in de voorjaarsnota 2004 is de financiering van grote projecten die in de pijplijn zitten en investeringsopgaven die de komende jaren hun beslag moeten krijgen. Vermeld wordt dat de provincie het zich niet kan permitteren voor nieuwe initiatieven (zoals bijdragen aan investeringsprojecten in samenwerking met derden) niet thuis te geven. Daarom moeten bijtijds reserves worden aangehouden of gekweekt om financiële injecties in de toekomst mogelijk te maken. Daarvoor zou onder meer de reserve Brabant 2050 (voorheen Ontwikkelingsfonds Brabant 2050) dienen. Deze wordt echter grotendeels bezwaard met risicoafdekkingen. Door in het kader van het nieuwe risicobeleid € 10 miljoen in een aparte risicoreserve te storten, kan de reserve Brabant 2050 met een gelijk bedrag worden ontlast en zijn karakter terugkrijgen van spaarpot voor grote projecten. Het voornemen is uiterlijk in 2005 de Reserve 2050 vrij te hebben van risicoafdekkingen. Tot en met 2007 komt dan een bestedingsruimte beschikbaar van € 43,1 miljoen.

Gezien voornoemde ontwikkeling wordt toegezegd een groslijst van grote projecten op te stellen. Aan de hand daarvan zal met PS in debat worden getreden over de te hanteren beleidsuitgangspunten en financieringsvoorwaarden in relatie tot de hiervoor beschikbare of te vormen financiële reserves.

Wat het provinciefonds betreft wordt in de voorjaarsnota opgemerkt dat hiervan jaarlijks een bedrag wordt ingehouden in de vorm van een behoedzaamheidsreserve. Dit ter voorkoming van een te hoge bevoorschotting die door de provincie moet worden terugbetaald als blijkt dat de rijksuitgaven en dus de fondsuitkering lager uitvallen. Vermeld wordt dat door het lager uitvallen van netto gecorrigeerde rijksuitgaven 2003 een gering deel van de reserve tot uitkering komt. Het gaat om € 176.990. Hier staat een vordering van € 1,3 miljoen tegenover, die op verzoek van de accountant in de jaarrekening is opgenomen. Hiervan is € 1,1 miljoen gecorrigeerd op het rekeningresultaat, zodat in de voorjaarsnota nog een afwikkeling overblijft van € 23.010.

Vervolgens wordt expliciet ingegaan op de financiële gevolgen van de 3^e Nota Kapitaaldienst op het punt van de verkorting van afschrijvingstermijnen en de

extra afschrijvingen. Deze zouden voor 2004-2007 een financieel nadeel opleveren van € 9,0 miljoen. Hier tegenover wordt een positief effect van € 21,7 miljoen geraamd dat samenhangt met de vermindering van rentebijdragen op reserves (en voormalige reserves die zijn omgezet in voorzieningen). Per saldo wordt een voordelig resultaat geraamd van € 12,7 miljoen voor 2004-2007.

De provincie herberekent driemaal per jaar de kapitaallasten op basis van de stand van reserves en voorzieningen, mutaties in het investeringsschema en de liquiditeitspositie. De berekeningen in voorjaarsnota 2004 laten voor 2004-2007, in aanvulling op de effecten die in de 3^e Nota Kapitaaldienst worden aangegeven, een voordeel zien van in totaal € 2,1 miljoen. De volgende specificatie wordt gegeven:

x € 1.000 - is budgettair nadelig	2004	2005	2006	2007	Totaal	2008
a. Mutaties reserves en voorzieningen	-50	-534	-1.338	-1.508	-3.390 ³	-1.456
b. Aanpassingen investeringsschema	2.116	742	-764	-910	1.184	-1.555
c. Verlaging rekenrente	793	939	1.235	1.385	4.352	1.480
Mutaties kapitaallasten	2.859	1.147	-827	-1.033	2.146	-1.531

Toelichting:

‘De laatste begrotingswijzigingen en de jaarrekening 2003 hebben geleid tot mutaties in reserves en voorzieningen die van invloed zijn op de bespaarde rente. Voor 2004 wordt thans een lager saldo van de reserves en voorzieningen geraamd, hetgeen minder bespaarde rente oplevert op het (tijdelijk) gebruik van de gereserveerde middelen als intern financieringsmiddel.’

In de voorjaarsnota 2004 wordt toegelicht dat met de invoering van het BCF de begroting moest worden opgeschoond (verlaagd) voor de BTW-component. Dit is in 2003 uitgevoerd en afgerond. In de 5^e begrotingswijziging 2003 zijn alle begrotingsposten netto gemaakt. Nadien hebben hierop nog aanpassingen en aanvullingen plaatsgehad. Vrijgekomen bedragen zijn toegevoegd aan de BTW-reserve. Gesteld wordt dat deze reserve de komende jaren wordt ingezet om BTW-tekorten vanaf 2004 te egaliseren.

Vermeld wordt dat per saldo in 2003 € 16,0 miljoen aan de reserve is toegevoegd: € 12,3 miljoen BTW-besparingen op begrote programma-uitgaven en investerings-uitgaven, € 4,2 miljoen aan BTW uit reserves en voorzieningen en een nadelig resultaat van € 0,5 miljoen over de BTW-verrekening 2003. Opgemerkt wordt dat dit nadelig herverdeeleffect een gevolg is van de werkingssfeer van de verevenings-factor en de toepassing van een onderbandbreedte. De totale BTW-

³ Volgens de Zuidelijke Rekenkamer klopt dit getal niet, dit zou -3.430 moeten zijn.

realisatie over 2003 is, zo wordt aangegeven, € 14,9 miljoen, terwijl € 14,4 miljoen wordt vergoed uit het BTW-Compensatiefonds.

Vervolgens wordt gerefereerd aan de stelpost horizonplanning, ingezet in het bestuursakkoord in de veronderstelling dat de geschatte BTW-component van € 2,1 miljoen verhaald zou kunnen worden op de betreffende beleidsproducten. Achteraf bezien betroffen het echter veelal subsidiebudgetten die geen BTW-component in zich hebben. Aangegeven wordt dat dit tot ongewenste budgetverlagingen zou leiden. Daarom, zo wordt vermeld, wordt de € 2,1 miljoen per jaar alsnog ten laste van de algemene middelen gebracht en wordt de uitgevoerde onttrekking aan de BTW-reserve (4^e begrotingswijziging 2004) aangezuiverd.

Het onderwerp reserves komt vervolgens ter sprake bij de voorfinanciering van de Kanjermonumenten (€ 9,5 miljoen). Deze zijn door PS omgezet in een garantie voor terugbetaling in 2011 (PS 18/04E), omdat het Rijk voor dit bedrag niet over gaat tot een garantie en niet verder wil gaan dan een inspanningsbelofte. Krachtens PS-besluit (februari 2004) wordt in de voorjaarsnota 50% van het bedrag gereserveerd als risicoafdekking en daartoe gestort in de nieuwe risicoreserve.

In lijn met de 3^e Nota Kapitaaldienst wordt in de voorjaarsnota vervolgens een toelichting gegeven op het weerstandsvermogen van de provincie. Gesteld wordt dat de uiteenzetting van het weerstandsvermogen per 31 december 2003, zoals opgenomen in het jaarverslag 2003, overeenkomstig de nieuwe BBV-voorschriften is opgesteld. Verder wordt vermeld dat in de jaarrekening 2003 in aansluiting op de begroting 2003 een risicoparagraaf is opgenomen volgens de oorspronkelijke opzet.

Voorts wordt vermeld dat het risicobeleid in ontwikkeling is. Verwezen wordt naar de bespreking in 2003 met de commissie BM over een meer adequaat risicobeleid en beheer. Voor nadere voorstellen betreffende het risicobeleid wordt verwezen naar de notitie 'Financieel risicobeleid en risicopositie 2004', die gelijktijdig met de voorjaarsnota 2004 is voorgelegd aan de Commissie BM. In de voorjaarsnota wordt vervolgens meer specifiek ingegaan op de instelling van een nieuwe risicoreserve, mede in verhouding tot de reserve Brabant 2050.

Wat betreft de ramingen voor de reserve Brabant 2050 wordt zichtbaar gemaakt dat er nog een bestedingsruimte is van € 11,7 miljoen tot en met 2007. Een en ander wordt in de navolgende tabel in beeld gebracht (bedragen x € 1 miljoen).

	Bruto niveau	Bestemmingen	€ mln.	Garanties	€ mln.	(vrije) ruimte
Eindstand '03	47,6	Reconstructie	- 3,9	-	-	43,7
2004-2007	27,3	Reconstructie	- 7,9	2 ^e tranche	-28,0	
		Brabantspoor	- 20,0	OMIV	-3,4	
Totaal	74,9		-31,8		-31,4	11,7

Toelichting:

- De reserve is in 1997 ingesteld (najaarsnota 1997). Het fonds wordt jaarlijks gevoed met € 6,8 miljoen, in totaal € 74,9 miljoen tot en met 2007.
- Bij de voorjaarsnota 2000 is besloten € 11,8 miljoen (€ 3,9+7,9) opzij te zetten voor reconstructie van het landelijk gebied. Deze middelen worden tot en met 2007 aangewend voor cofinanciering van Ceres/D2, Leader en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).
- Bij de behandeling van de voorjaarsnota 2002 hebben de Staten een motie aangenomen om € 20 miljoen uit te trekken voor BrabantStadspoor.
- In de PS-vergadering van maart 2001 is besloten een garantie te verlenen voor de 2^e tranche ruimte voor ruimte. Het betreft een rentegarantie in het geval niet de ORR maar de provincie de 2^e tranche uitvoert (of de ORR met vertraging). Deze garantie beslaat in 2004 een bedrag van € 5,5 miljoen, maar loopt op tot maximaal € 28,0 miljoen.
- In de PS-vergadering van april 2002 is besloten tot 100% afdekking (€ 3,4 miljoen) van de bedrijfsrisico's in de ontwikkelingsmaatschappij OMIV.

Vervolgens wordt opgemerkt dat de tabel een statisch beeld geeft. Nogmaals wordt aangegeven dat het streven is toe te groeien naar een adequaat risicobeleid en beheer, met onder meer een jaarlijkse actualisering van de risicobepaling om zo een optimale weerstandscapaciteit te waarborgen en een onnodig beslag op de algemene middelen te voorkomen. Als logische stap in dit proces wordt gezien het instellen van een afzonderlijke risicoreserve waarin algemene middelen worden gereserveerd voor de afdekking van beleidsrisico's, waaronder de risico's die (tot dan toe) in de Reserve 2050 worden afgedekt. De reserve Brabant 2050 zou het karakter terug moeten krijgen van spaarpot voor grote (investerings)projecten.

In aanvulling op de paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag 2003 wordt ter informatie een totaaloverzicht gegeven van de actuele stand van de reservepositie (bedragen x € 1 miljoen).

	Aantal	1-1-2003	1-1-2004	Toename '03
Algemene reserve (EV) (incl. rek.res. 2002 en 2003)	1	80,6	98,4	17,8
Bestemmingsreserves (EV)	27	154,6	169,2	14,6
Voorzieningen (VV)	30	136,2	161,0	24,8
Totaal	58	371,4	428,6	57,2

Nadere onderbouwing cijfers per 1-1-2004:

Algemene reserve per 1-1-2004 (bedragen x € 1 miljoen)

a. Vrij gedeelte (met genormeerd minimum van € 14,1 mln.)	18,3
b. Volume aan overhevelingen naar 2004 e.v.	17,8
c. Doorgeschoven begrotingsruimte, incl. rek.resultaat 2003	64,5
c. Reservering terugkoopscenario Obragas	3,5
e. Reservering referenda	2,4
f. Voorfinancieringen	- 8,2
Totaal algemene reserve	98,4

Toelichting:

a. Het vrije gedeelte is de sluitpost van de balans 2003. Hiervoor is een minimum norm gesteld van 3% van de netto budgetomvang, die dient voor de opvang van de reguliere risico's met betrekking tot de begrotingsuitvoering. Het bedrag is niet vrij besteedbaar, maar gereserveerd om (bedrijfs-)risico's te kunnen opvangen.

b. In totaal is per 1-1-2004 € 17,8 miljoen overgeheveld naar 2004 en dus bestemd.

c. De doorgeschoven ruimte is tijdelijk geparkeerd in de algemene reserve en vervolgens verwerkt in de beginregel van tabel 1. Het betreft geen extra ruimte, maar puur een boekhoudkundig saldo.

d. De € 3,5 miljoen betreft een voorlopige verplichting met betrekking tot het terugkoopscenario (verder aan de orde in de vervolgotitie risicobeleid).

e. Naar aanleiding van de Tijdelijke Referendumwet is in 2002 (PS 06/02 en voorjaarsnota 2002) besloten € 2,4 miljoen te reserveren voor kosten van mogelijke referenda. De reservering wordt in 2005, als de tijdelijke wet afloopt, opnieuw bezien (op dit moment ligt een initiatiefwetsvoorstel bij de Tweede Kamer om de termijn van 1 januari 2005 te verlengen).

f. Via de algemene reserve lopen drie voorfinancieringen; € 5,3 miljoen voor openbaar vervoer, € 1,9 miljoen voor het reconstructieproject en € 1,0 miljoen voor gemeentelijke monumenten. De gelden worden de komende jaren teruggestort door middel van onttrekkingen aan de functionele begrotingsposten.

Bestemmingsreserves per 1-1-2004 (bedragen x € 1 miljoen)

a. Reserve Brabant 2050 (spaarreserve)	43,7
b. Reserve stedelijke tangente (investeringsreserve)	48,4
c. Reserve vernieuwing openbaar vervoer (investeringsreserve)	13,0
d. Reserve grondbeleid (investeringsreserve)	5,0
e. Dividendreserve Essent (egaliseringsreserve)	23,0
f. Reserve BTW (egaliseringsreserve) (zie bijlage II)	16,0
g. 21 overige bestemmingsreserves (voornamelijk egaliseringsreserves)	20,1
Totaal bestemmingsreserves	169,2

Toelichting:

b-c: Investeringsreserves ten behoeve van beleidsprogramma's en bestuurlijke toezeggingen.

e. In de voorjaarsnota 2003 is de dividendreserve afgeroomd tot € 23,0 miljoen, zijnde de minimum norm die overeenstemt met eenmaal het begrote dividend op jaarbasis.

f. De BTW-reserve is de komende jaren nodig om het begrotingstekort als gevolg van het nieuwe BTW-regime op te vangen (zie bijlage II).

g. Egalisatiereserves in relatie tot verschillende beleidsprogramma's en de provinciale bedrijfsvoering.

Voorzieningen per 1-1-2004 (bedragen x € 1 miljoen)

a. Voorzieningen in relatie tot doeluitkeringen (geoormerkte gelden)	144,6
b. Voorzieningen voor egalisatie tarieven en heffingen	5,8
c. Voorzieningen i.v.m. risico's, garanties en aansprakelijkheden	8,9
d. Onderhoudsvoorziening gebouwen	1,7
Totaal voorzieningen	161,0

Toelichting:

a. In totaal 21 voorzieningen bevatten van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (doeluitkeringen van het Rijk).

b. Tot deze categorie voorzieningen behoren onder andere de voorziening grondwaterheffing en de voorziening nazorg stortplaatsen.

c. De grootste risicovoorziening (€ 7,0 miljoen) betreft de (tijdelijke) garantstelling voor milieucclaims en een eventuele navordering van belastingen in verband met de overgang van Obragas aan RWE.

Notitie PS bij voorjaarsnota

In een notitie aan PS bij de voorjaarsnota (GS 29 juni 2004) wordt uitgelegd waarom de toegezegde groslijst aan projecten pas in het najaar wordt behandeld. GS achten het niet opportuun voorafgaand aan te formuleren beleidsuitgangspunten en criteria rondom het gebruik van financiële reserves op voorhand toezeggingen te doen over onderwerpen en thema's die op een groslijst een plaats zouden kunnen krijgen. In het bijzonder gaat het om de reserve Brabant 2050, waarvan de uitgangspunten zijn vastgelegd in 1997.

In de notitie wordt ook verwezen naar de ambities op het gebied van risicobeleid en risicobeheer. Opgemerkt wordt dat de reserve Brabant 2050 een stand kent per 1-1-2004 van € 43,7 miljoen, waarvan € 7,9 miljoen bestemd is voor het reconstructie-project en € 20 miljoen voor Brabantspoor. De resterende € 15,8 miljoen is geblokkeerd voor de rentegarantie 2^e tranche ruimte-voor-ruimte. Door nu € 10 miljoen te storten in een aparte risicoreserve kan de reserve Brabant 2050 in gelijke mate van risico's worden ontlast.

In de bijlage bij de notitie wordt een overzicht gegeven van ramingen in relatie tot het nieuwe BTW-regime. Aangegeven wordt dat is besloten de BTW-operatie

te laten verlopen via een egaliseringsreserve. In deze BTW-reserve zijn in 2003 bedragen gestort die zijn vrijgekomen door de opschoning voor de BTW-component. Het is de bedoeling dat de komende jaren steeds een bedrag aan de egaliseringsreserve wordt onttrokken om de provinciale begroting in evenwicht te brengen. Voor een nadere toelichting op de oorspronkelijk ramingen wordt verwezen naar de najaarsnota 2002. Vervolgens wordt toegelicht waarom in 2003 in de begroting per saldo € 2,5 miljoen minder BTW te voorschijn komt dan bij de najaarsnota 2002 is geraamd. De belangrijkste verklaring is het terugdraaien van een aantal begrote uitnames met betrekking tot doeluittkeringen van het Rijk en inkomensoverdrachten die inclusief BTW moeten blijven.

Op grond van tot 1-5-2004 bijgewerkte cijfers en nieuwe ramingen wordt gesteld dat de BTW-reserve mee kan tot en met 2009. In theorie zou in 2010 een tekort ontstaan dat te zijner tijd moet worden aangezuiverd. Opgemerkt wordt dat om tot een accurate planning te komen eerst de uitkomsten van de nacalculaties over 2003 en 2004 bekend dienen te zijn.

Besluit reserve Brabant 2050

In het Besluit reserve Brabant 2050 wordt inzicht gegeven in de bestedingsruimte van deze reserve. In 2004 is deze € 25,1 miljoen. Ontdaan van risicoafdekkingen, ontstaat voor 2004-2007 een bestedingsruimte van € 43,1 miljoen. Een en ander wordt in een tabel weergegeven (bedragen x € 1 miljoen).

	Bruto niveau	Bestemmingen	€ mln.	Garanties	€ mln.	(vrije) ruimte
Eindstand '03	47,6	Reconstructie	- 3,9	-	-	43,7
2004-2007	27,3	Reconstructie	- 7,9	2 ^e tranche	-28,0	
		Brabantspoor	- 20,0	OMIV	-3,4	
Totaal	74,9		-31,8		-31,4	11,7

Bij de tabel volgt de volgende toelichting:

- De reserve Brabant 2050 wordt jaarlijks gevoed met € 6,8 miljoen (€ 74,9 miljoen 1997-2007).
- Bij voorjaarsnota 2000 is € 11,8 miljoen opzij gezet voor RLG, in het bijzonder voor cofinanciering van Ceres/D2, Leader en POP.
- Bij voorjaarsnota 2002 hebben PS een motie aangenomen om € 20 miljoen uit te trekken voor Brabantspoor, thans Maatregelenpakket Bereikbaarheid Brabant Stad OV-netwerk (als zodanig opgenomen in de groslijst grote projecten). De € 20 miljoen is opgenomen binnen het investeringsprogramma van de begroting voor de realisatie van OV-netwerk Brabantstad. Op 21-1-2005 is PS gevraagd in te stemmen met het investeringsprogramma OV-netwerk Brabantstad, fase 1 (2004-2007). De € 20 miljoen uit het Ontwikkefonds Brabant 2050 maakt onderdeel uit van dit investeringsprogramma.
- In de PS-vergadering van maart 2001 is besloten een garantie te verlenen voor de 2^e tranche ruimte voor ruimte. Het betreft een rentegarantie in het geval niet

de ORR maar de provincie de 2^e tranche uitvoert (of de ORR met vertraging). De garantie beslaat in 2004 een bedrag van € 5,5 miljoen, maar kan oplopen tot € 28,0 miljoen.

e. In de PS-vergadering van april 2002 is besloten tot 100% afdekking (€ 3,4 miljoen) van de bedrijfsrisico's in de ontwikkelingsmaatschappij OMIV. In juni 2004 is met de ZLTO afgesproken de ontwikkelingsactiviteiten stop te zetten en de OMIV om te bouwen tot faciliterend bureau OBIV, waarbij bedrijfsrisico's komen te vervallen.

f. Bij voorjaarsnota 2004 is € 10 miljoen gestort in een risicoreserve, waardoor de reserve Brabant 2050 evenredig wordt ontlast.

g. Voornemen is uiterlijk in 2005 de reserve vrij te hebben van risicoafdekkingen. Uitgaande van de huidige risicobepaling vraag dit om versterking van de weerstandscapaciteit met € 18,0 miljoen. Daarmee komt tot en met 2007 een bestedingsruimte beschikbaar van € 43,1 miljoen. Voornemen is de € 18,0 miljoen bij voorrang ten laste te brengen van de vrije begrotingsruimte, als onderdeel van de integrale afweging in april bij de kadernota 2005. Dit onder voorbehoud van de uitkomsten van de herijking van de risicopositie (de eerstvolgende doorlichting valt samen met de jaarrekening 2004) en de dan geldende begrotingsruimte (de najaarsbrief 2004 werd afgesloten met voor 2004-2007 een begrotingssaldo van € 18,4 miljoen).

3.1.4 Bestuursrapportages 2004

Afgezien van een opmerking in bestuursrapportage I over het opvangen van hogere kosten binnen de voorziening Onderhoud Gebouwen, wordt in beide documenten verder niet gerept over reserves en voorzieningen.

3.1.5 Begrotingswijzigingen 2004

Lopende het begrotingsjaar worden toevoegingen en/of onttrekkingen aan reserves via begrotingswijzigingen zichtbaar gemaakt. In 2004 zijn 13 begrotingswijzigingen ingediend. Daarvan bevatten 11 mutaties in reserves (de 4^e en 8^e wijziging bevatten geen toevoegingen en/of onttrekkingen). In bijlage 2 zijn de mutaties weergegeven. De meeste mutaties (10 of meer) hebben betrekking op de algemene reserve en de reserve BCF. Ten aanzien van beide reserves is rond de € 20 miljoen gemuteerd.

3.1.6 Najaarsnota 2004

In de najaarsnota wordt opnieuw melding gemaakt van de toezegging uiterlijk in 2005 de reserve Brabant 2050 vrij te hebben van risicoafdekkingen. Complementair hieraan moet de weerstandscapaciteit worden versterkt. Vermeld wordt dat € 21,4 miljoen benodigd is; € 31,4 miljoen voor afdekking van

garanties in het kader van het project reconstructie landelijk gebied, min € 10 miljoen die hiertoe inmiddels in de risicoreserve is gestort. Gemeld wordt dat bij de voorjaarsnota 2005 op dit onderwerp terug wordt gekomen, samen met een herijking van de weerstands-capaciteit en risicopositie.

Vervolgens wordt melding gemaakt van de bespreking in de Commissie BM van 17-9-2004 van de uitgangspunten betreffende de reserve Brabant 2050. Gebleken is dat geen behoefte bestaat aan een herijking van criteria. Vervolgens wordt de toezegging gedaan voor het einde van het jaar een groslijst aan projecten aan PS voor te leggen.

Betreffende de kapitaallastenontwikkeling is het volgende overzicht opgenomen:

x € 1.000 - is budgettair nadelig	2004	2005	2006	2007	Totaal	2008
Begrotingsdoorlichting/marap:						
1 ^e resultaat mei 2004 (*)	927	-55	-49	-49	775	-49
2 ^e resultaat september 2004	3.941	-401	-146	-149	3.246	-152
Subtotaal doorlichtingen	4.868	-455	-195	-198	4.021	-201
Herberekening kapitaallasten:						
Mutaties reserves/voorzieningen	1.152	943	804	670	3.569	659
Aanpassingen invest.schema	1.108	4.634	p.m.	p.m.	5.742	p.m.
Financiering 2004	- 353	-353	0	0	-706	0
Subtotaalkapitaallasten	1.907	5.224	804	670	8.605	659
Aanvullende bestedingen:						
Inrichting griffie	-15	-15	-15	-15	-60	-15
Lastenontwikkeling best beleid	6.760	4.754	594	457	12.566	443

*) Zie 10^e begrotingswijziging 2004 en 1^e wijziging 2005 (PS 65/04). De overige mutaties komen in de 12^e begrotingswijziging 2004 en 3^e wijziging 2005 die worden nagezonden.

Uit de toelichting wordt duidelijk dat de kapitaallastenraming in de voorjaarsnota 2004 was gebaseerd op de stand van de reserves en voorzieningen bij de jaarrekening 2003. Begrotingswijzigingen en de voorjaarsnota hebben enkele mutaties tot gevolg gehad (waaronder de doorgeschoven begrotingsruimte in de algemene reserve), die van invloed zijn geweest op de bespaarde rente. Daarom wordt in de najaarsnota 2004 een hoger saldo van de reserves en voorzieningen geraamd, wat ruim € 1,1 miljoen extra bespaarde rente oplevert op het (tijdelijk) gebruik van die middelen als intern financieringsmiddel.

Memorie van antwoord najaarsbrief 2004

In de bijlage bij het memorie van antwoord worden de volgende mutaties in de reserves en voorzieningen voor 2004 genoemd (onduidelijk is hoe deze corresponderen met hetgeen gesteld in het memorie van antwoord zelf):

Onttrekking reserve leges wet milieubeheer	10.000
Onttrekking voorziening Pensioenen (oud)bestuurders	1.109.255
Onttrekking reserve stim. voorbereiding stedelijke vernieuwing	22.000
Onttrekking voorziening Interreg III	-12.600
Toevoeging algemene reserve	22.765.863
Onttrekking voorziening stimuleringsregeling verkeer en vervoer	-3.000.000

3.1.7 Jaarstukken 2004

Statenvoorstel jaarstukken 2004

In het statenvoorstel bij de jaarstukken 2004 wordt onder meer gereageerd op het accountantsrapport bij de jaarstukken. De accountant en de provincie verschillen van inzicht over de vrijval van pensioenverplichtingen van GS-leden. De accountant vindt dat de vrijval uit de betreffende voorziening niet zonder meer had mogen plaatsvinden. De provincie heeft de vrijgevallen verplichtingen ten gunste gebracht van het resultaat. Opgemerkt wordt dat de provincie ervoor heeft gekozen pragmatisch met de problematiek om te gaan en heeft geconcludeerd dat het al met al, jaarlijks om relatief geringe bedragen gaat die binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen. Officieel dienen aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die geen gelijkmatig karakter dragen op grond van het BBV in een voorziening tot uitdrukking te worden gebracht.

Een tweede opmerking van de accountant betreft het feit dat de voorziening wachtgelden niet is onderbouwd en dat in 2004 betaalde wachtgelduitkeringen onterecht ten laste van de personeelsbudgetten zijn gebracht. Het betreft de in de jaarrekening opgenomen voorziening wachtgeld voor tijdelijke medewerkers. De provincie zegt toe de onderbouwing van de voorziening in het kader van de eerste marap 2005 te zullen hernieuwen en te zorgen voor een adequate onderbouwing.

Vervolgens wordt gerefereerd aan de eisen die het BBV stelt aan de omgang met van derden ontvangen restantbedragen in 2004 die specifiek besteed dienen te worden. Voorgesteld wordt deze via één verzamelbesluit als voorzieningen in te stellen. Vermeld wordt dat de voorzieningen in de jaarrekening 2004 vooruitlopend op het PS-besluit al zijn opgenomen. Uitgaande van het BBV wordt verder voorgesteld de voorziening rivierdijkverbetering om te zetten in een reserve rivierdijkverbetering en de reserve compensatie natuur- en landschapswaarden in een voorziening. Deze omzettingen zijn ook al in de jaarrekening verwerkt vooruitlopend op het door PS te nemen besluit. Voorts wordt gemeld dat van een aantal reserves en voorzieningen de instellingsbesluiten dienen te worden geactualiseerd.

Jaarstukken 2004

In de inleiding wordt een korte toelichting gegeven op de structuur van het document. Deze is met de invoering van het BBV veranderd. Over reserves en voorzieningen wordt opgemerkt dat het BBV onderscheid maakt tussen baten/lasten en mutaties in reserves. Tevens wordt opgemerkt dat op basis van het BBV de aanwending van voorzieningen niet in de baten en lasten tot uitdrukking dient te komen. Vanuit het oogpunt van transparantie, zo wordt vermeld, kiest de provincie er voor de aanwending van voorzieningen toch inzichtelijk te maken.

Conform het BBV worden per programma de mutaties in reserves en voorzieningen weergegeven en toegelicht zoals die in het begrotingsjaar 2004 zijn doorgevoerd. De overzichten zijn opgenomen in bijlage 3.

In de paragraaf bedrijfsvoering volgt een korte toelichting op de mutaties in reserves die gerelateerd zijn aan het onderwerp bedrijfsvoering. Het betreft de reserves Kantoorinnovatie en ICT (verschil tussen oorspronkelijke begroting en begroting na wijziging). De verschillen hebben te maken met de middelen die bij de uitwerking van het bestuursakkoord voor deze twee onderwerpen beschikbaar zijn gesteld.

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt het beleid met betrekking tot de weerstandscapaciteit en de risico's toegelicht. Verwezen wordt naar de 3^e Nota Kapitaaldienst en de beleidsnotities inzake risicobeleid en risicopositie. Na een beschrijving van de voornaamste beleidsrisico's volgt een tabel waarin zichtbaar wordt gemaakt op welke wijze deze risico's worden afgedekt en welk restrisico dan nog overblijft. Ingeschat wordt dat van de 16 geïdentificeerde beleidsrisico's er 5 een kans hebben zich daadwerkelijk voor te doen. Uit de berekening, niet afgedekt risico x kans op optreden, resteert een restrisico van € 5 miljoen over 2004.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op het begrip weerstandscapaciteit. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar incidentele en structurele weerstandscapaciteit en financieel-technische en politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit. Daarna volgt een tabel met daarin de voornaamste cijfers:

Bedragen x € 1 miljoen	Weerstandscapaciteit	
	Financieel-technisch	Politiek-bestuurlijk
Incidentele weerstandscapaciteit	Eenmalig	Eenmalig
a. Algemene reserve (vrije deel)	18,3	18,3
b. Risicoreserve	14,8	14,8
c. Vrije deel bestemmingsreserves	23,0	p.m.
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	56,1	33,1

Structurele weerstandscapaciteit	Per jaar	Per jaar
e. Post onvoorzien	1,3	1,3
f. Begrotingsruimte	p.m.	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	70,0	p.m.
Subtotaal structureel op jaarbasis	71,3	1,3

Vervolgens wordt de weerstandscapaciteit gerelateerd aan het restrisico. De volgende opmerking wordt gemaakt: “Het totaal aan (nog) niet afgedekte risico’s beloopt € 372,5 miljoen. Het geschatte restrisico komt totaal uit op € 5 miljoen. De financieel-technische weerstandscapaciteit is voor afdekking van dit restrisico ruim voldoende. De politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit is eveneens voldoende om het restrisico van € 5 miljoen af te kunnen dekken.”

Toelichting bij de tabel:

- a. Het vrije deel van de algemene reserve is per 31 december 2004 € 18,3 miljoen. Dit bedrag geldt als buffer voor opvang van risico’s betreffende de bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering. Is hierin meer aanwezig dan het genormeerde deel (€ 14,1 miljoen, 3% netto omvang gewone dienst exclusief doeluitkeringen Rijk), dan is dit verwerkt in de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit.
- b. De risicoreserve kent eind 2004 een stand van € 14,75 miljoen.
- c. Zolang geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen PS besluiten gereserveerde middelen in te zetten anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte in de praktijk beperkt, vandaar dat een p.m. raming is opgenomen. Een uitzondering is de dividendreserve Essent (€ 23,0 miljoen), bedoeld om eventuele tegenvallers in de begrote dividenduitkering op te vangen. Anders dan de bestemmingsreserves, wordt deze reserve tot de algemene middelen gerekend.
- d. Stille reserves zijn de meerwaarden van activa die te laag zijn gewaardeerd. De provincie bezit 30,8% van de aandelen Essent. In de toelichting op de balans wordt een nominale waarde vermeld van € 46,1 miljoen. Opgemerkt wordt dat nauwelijks valt aan te geven wat de reële waarde/marktwaarde is en alleen relevant is als de vaste activa te verkopen zijn c.q. hiertoe een besluit is genomen. De verwachting is dat hierover de komende tijd meer duidelijkheid zal ontstaan nu het Kabinet heeft besloten uiterlijk 1-1-2007 de elektriciteitsnetten af te splitsen en in een later stadium de mogelijkheid te scheppen tot privatisering van energiebedrijven. Voorts behoort tot de stille reserves het kunstbezit van de provincie. De verzekerde waarde hiervan is € 1,5 miljoen.

In de paragraaf Grondbeleid wordt verwezen naar de beleidsregel dat wanneer winsten of verliezen de breedte van 10% overschrijden, bij eerstvolgende voorjaarsnota moet worden beslist over hoe hiermee om te gaan.

In de programmarekening wordt zowel cijfermatig als tekstueel inzicht geboden in de afwijkingen tussen geraamde en gerealiseerde onttrekkingen aan en

stortingen in de reserves. In bijlage 5 zijn de cijfermatige overzichten opgenomen. Toelichting op afwijkingen in stortingen:

- Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant

Correctie op het bedrag dat in 2003 aan de reserve is onttrokken in verband met bijdrage van het Rijk.

- Reserve herhuisvesting districten

Het steunpunt Nuenen wordt later verkocht dan gepland waardoor de gerealiseerde storting in 2004 lager uitvalt.

- Algemene reserve

Het voorgefinancierde bedrag vanuit de algemene reserve ten behoeve van het Prins Bernhard Cultuurfonds is nog niet terugontvangen. Het voorgefinancierde bedrag voor RLG project is eveneens nog niet terugontvangen.

- Reserve grond- en bedrijvenbank

De lagere storting houdt verband met de vrijval van de risicoreserve tijdelijke groundbank.

- Reserve Brabant 2050

In 2003 zijn twee glastuinbouwbedrijven aangekocht. Voor de dekking was de reserve Brabant 2050 aangewezen. In 2004 is het aankoopbedrag met bijkomende kosten teruggestort.

- Reserve agrarische bedrijfssanering

In 2004 is een deel van opbrengst van gronden in verband met aankoop glastuinbouwbedrijven nog niet gerealiseerd waardoor de storting lager uitkwam.

- Algemene reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 1,2 miljoen gevoed met bedragen die eerder vanuit deze reserve waren voorgefinancierd voor collectief vraagafhankelijk vervoer(terugontvangst voorfinancieringen).

- Reserve egalisatie financieringskosten

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant kwamen hoger uit dan geraamd, waarmee de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 1,3 miljoen hoger uitvalt.

Toelichting op de afwijkingen in onttrekkingen aan reserves:

- Reserve @Brabant

In 2004 is een aantal projecten van het uitvoeringsprogramma tot afwikkeling gekomen waarmee de gerealiseerde onttrekking hoger uitvalt dan geraamd.

- Algemene reserve

De onttrekking (€ 85.000) aan deze reserve houdt verband met het geconstateerde tekort in de voorziening rechtspositie statenleden door hogere uitgaven in 2004 als gevolg van de statenwisseling in 2003.

- Reserve gemeentelijke herindeling

In 2004 is, ter dekking van niet geraamde kosten herindeling, tot € 15.000 een beroep gedaan op deze reserve.

- Reserve hoofdwegennet Noord Brabant

Doordat in 2004 minder kosten zijn gemaakt voor de voorbereiding PPS-A4 dan geraamd is ook minder onttrokken.

- Reserve gladheidbestrijding

Door slechte weersomstandigheden was in 2004 een hogere onttrekking nodig in vergelijking met de raming.

- Reserve stedelijke tangenten

Door vertraging in de uitvoeringsovereenkomst Noord-West Tangent Tilburg is circa € 10 miljoen minder onttrokken.

- Reserve vernieuwing OV

Lagere kosten ontwikkelingsfunctie openbaar vervoer hebben geleid tot circa € 0,2 miljoen lagere onttrekking aan de reserve.

- Reserve herhuisvesting districten

Voor de huurkosten van de districtskantoren West en Zuid-Oost waren geen middelen uit de reserve benodigd.

- Reserve Brabant 2050 ivm OV-netwerk

Het uitvoeringsprogramma OV-netwerk Brabantstad heeft vertraging opgelopen waardoor de middelen uit de reserve in 2004 niet benodigd waren.

- Reserve WHP-2

De uitvoering van het waterhuishoudingsplan is deels doorgeschoven naar 2005 waardoor minder is onttrokken aan de reserve.

- Reserve cofinanciering Europese programma's

Voor de cofinanciering van de programma's Stimulus, Ceres, Equal, Interreg en Innovatieve Acties Brabant zijn in 2004 minder middelen benodigd geweest.

- Reserve Brabant 2050 in verband met Stimulus

De onttrekking aan de reserve voor Stimulus was niet geraamd.

- Reserve monumentenrestauraties

Wegens lagere kosten voor instandhouding van monumenten is in 2004 minder onttrokken.

- Reserve agrarische bedrijfssanering

De onttrekking aan de reserve valt lager uit doordat de afrekening van de kosten van de pilot de Hilver is doorgeschoven naar 2005 en de kosten in verband met locatie Kuypers zijn komen te vervallen.

- Reserve Brabant 2050 in verband met POP-projecten

De cofinanciering POP-projecten is deels doorgeschoven naar 2005 waardoor de onttrekking lager uitvalt dan geraamd.

- Reserve stimulering stedelijke vernieuwing

In 2004 zijn meer uitgaven gerealiseerd voor de voorbereiding van stads- en dorpsvernieuwingsprojecten waardoor ook de onttrekking aan de reserve hoger uitvalt.

- Algemene reserve

Aan de algemene reserve is voor circa € 0,7 miljoen meer onttrokken wegens voorfinanciering. In de informatieve slotwijziging is PS hierover geïnformeerd.

- Reserve egalisatie financieringskosten

Het verschil tussen raming en realisatie houdt verband met afroaming van de reserve boven de maximum stand.

- Reserve BCF

Aan de reserve BCF is € 0,1 miljoen onttrokken. Het betreft het restant van de vereveningskorting 2003. De raming (€ 4,2 miljoen) had betrekking op de geraamde uitname uit het provinciefonds.

- Reserve ICT

Omdat minder licenties zijn gekocht in 2004 behoeft minder aan de reserve onttrokken te worden.

Vanwege de invoering van het BBV wordt vervolgens de omzetting van de balans per 31-12-2003 toegelicht. Vermeld wordt dat per 2004 de Comptabiliteitsvoorschriften '95 (CV '95) vervangen zijn door het BBV en het BBV een andere balansindeling voorschrijft dan de CV'95. Om de aansluiting te kunnen maken tussen de oude en de nieuwe balansindeling wordt de balans per 31-12-2003 zowel naar de indeling volgens de CV'95 als naar de indeling volgens het BBV opgenomen.

Toelichting omzetting vaste passiva:

Van de bestemmingsreserves is bij de overgang van CV'95 naar BBV een groot deel overgegaan naar de categorie voorzieningen. Het gaat om bijdragen van derden die specifiek besteed dienen te worden (doeluitkeringen van het Rijk en dergelijke). Opgemerkt wordt dat het saldo na bestemming via aanpassing in het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarrekening 2003 (PS 41/04) uitkomt op € 17.651.670. Verder wordt vermeld dat de bestemmingsreserve Stimulus aan de categorie bestemmingsreserves wordt toegevoegd en de voorziening voor dubieuze debiteuren conform de voorschriften in mindering is gebracht op het saldo van de debiteuren.

Toelichting Eigen Vermogen:

Het verloop van het eigen vermogen in 2004 is als volgt:

€	Saldo 1 jan	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31 dec
Algemene reserve	98.394.203	56.758.556	53.467.226	101.685.533
Bestemmingsreserves	171.803.397	53.093.763	22.455.590	202.441.571
Saldo jaarrekening				28.794.729
Totaal	270.197.600	109.852.319	75.922.816	332.921.833

Vermeld wordt dat aan twee reserves, conform de uitgangspunten in de 3e Nota Kapitaaldienst, rente wordt toegevoegd; de reserve stedelijke tangenten en de reserve vernieuwing OV. In 2004 is in totaal op deze reserves € 3.072.368 aan rente bijgeschreven. Voorts wordt opgemerkt dat de jaarrekening 2004 na verwerking van de vermelde stortingen en onttrekkingen met een batig saldo van € 28.794.571 sluit en de jaarrekening 2003 met een batig saldo van € 17.651.670 sloot. Aangegeven wordt dat dit bedrag conform de bestendige gedragslijn is toegevoegd aan de algemene reserve en het saldo van de jaarrekening 2004 eveneens conform die gedragslijn wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Toelichting voorzieningen:

Toegelicht wordt dat de voorzieningen onderverdeeld zijn in twee categorieën; voorzieningen inzake van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en overige voorzieningen. De voorzieningen, zo wordt vermeld, worden gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de daaraan ten grondslag liggende verplichtingen/voorzienings verliezen. Het verloop van de voorzieningen in 2004 is als volgt:

€	Saldo 1 jan	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo 31 dec
Middelen 3den	154.878.620	265.676.367	233.589.903	4.990.872	181.965.212
Overige voorz	3.518.828	1.869.640	2.927.140		2.461.328
Totaal	158.397.448	267.546.007	236.526.043	4.990.872	184.426.549

De toepassingen van de voorzieningen komen rechtstreeks ten laste van de voorzieningen. In de kolom vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van lasten en baten zijn vrijgevallen.

Bijlagen bij jaarstukken 2004

De bijlage bij de jaarstukken 2004 bestaat deels uit een toelichting op de reserves en voorzieningen. Allereerst worden de doelen en functies van de diverse reserves en voorzieningen nog eens op een rijtje gezet:

- Algemene reserve

De algemene reserve dient tot het afdekken van niet reeds elders afgedekte bedrijfsrisico's en van niet voorzienbare risico's zoals een rekeningtekort en heeft daarnaast een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen.

Compartimenten algemene reserve:

- vrije gedeelte;
- resultaat 2004;
- overhevelingen;
- doorgeschoven ruimte;
- Obragas;
- Voorfinanciering;
- reservering referenda.

- Reserve @Brabant

Deze reserve is ingesteld om de jaarlijkse uitgaven van het uitvoeringsprogramma @Brabant te dekken. De jaarlijkse voeding van de reserve wordt gezien binnen de reguliere structuur van de begrotingscyclus.

- Reserve Proceskosten gemeentelijke herindeling

Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten verbandhoudende met de gemeentelijke herindeling.

- Reserve Calamiteiten

Deze reserve is ingesteld om in bijzondere gevallen ondersteuning te geven aan hulpacties. PS besluiten op voorstel van GS inzake de voeding van de reserve via incidentele dotaties uit de algemene middelen.

- Reserve vernieuwing openbaar vervoer

Deze reserve is gevormd voor het doen van uitgaven ter bevordering van het openbaar vervoer, inclusief infrastructuur. De reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van de BBA-aandelen. Op de reserve wordt conform 3e Nota Kapitaaldienst rente bijgeschreven.

- Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant

Deze reserve is gevormd ter dekking van de lasten van voorfinanciering en uitvoering van rijksinfrastructurele projecten. De storting in deze reserve vindt plaats op basis van een jaarlijks voor prijscompensatie geïndexeerd bedrag.

- Reserve Gladheidbestrijding

Deze reserve is ingesteld met het doel de exploitatie te vrijwaren van grote schommelingen in de uitgaven voor gladheidbestrijding. Jaarlijks wordt ten laste van de exploitatie een vast bedrag in de reserve gestort.

- Reserve Herhuisvesting districten

Deze reserve is ingesteld ten behoeve van de vernieuwing van de steunpunten en wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de steunpunten die zijn/worden afgestoten. De storting in deze reserve vindt plaats conform de daadwerkelijke verkoopopbrengst van steunpunten en districtskantoren die worden afgestoten. Daarnaast worden de door verkoop vrijgevallen kapitaallasten aan deze reserve toegevoegd.

- Reserve Stedelijke tangenten

Deze reserve is ingesteld voor de realisering van de stedelijke tangenten rond Tilburg, Breda en 's-Hertogenbosch. De kapitaallasten van de investeringsbijdragen van de provincie in deze tangenten komen ten laste van deze reserve. Op de reserve wordt conform 3e Nota Kapitaaldienst rente bijgeschreven. De storting in deze reserve vindt plaats conform een vastgesteld bedrag dat jaarlijks wordt geïndexeerd in verband met prijsontwikkeling.

- Reserve Nazorg baggerdepot

Deze reserve dient ter dekking van kosten van het storten van baggerslib uit rivieren en de kosten van nazorg. De provincie draagt voor 50% bij in deze kosten. Voor zover de daadwerkelijke onderhoudskosten vaarwegbeheer lager uitvallen dan begroot wordt het verschil in de reserve gestort.

- Reserve Rivierdijkverbetering

Via de algemene uitkering provinciefonds heeft de provincie geld ontvangen voor de versnellingsoperatie rivierdijkverbetering. De uitgaven voor waterkeringszorg en de effecten van de rentelasten worden aan de reserve onttrokken.

- Reserve Uitvoering WHP-2

Deze reserve is ingesteld voor dekking van kosten van uitvoering van het WHP-2 die niet ten laste van de opbrengst van de grondwaterheffing mogen komen.

- Reserve Handhaving milieu

Deze reserve dient ter dekking van voor de provincie blijvende kosten van repressieve handhaving. Overstijgen in enig jaar de uitgaven voor handhaving het beschikbare budget niet dan worden de middelen van dat jaar toegevoegd aan de reserve.

- Reserve Tijdelijke grondbank

Deze reserve is ingesteld voor opvang van risico's bij aan- en verkoop van gronden in het kader van voorfinanciering van grondaankopen EHS en Revitalisering Landelijk Gebied en wordt per eind 2004 opgeheven.

- Reserve risico Agro & co en Brabantse herstructureringsmaatschappij

Deze reserve is bedoeld voor de opvang van tegenvallers bij vermogen verstrekt aan derden bij het opzetten van ontwikkelingsmaatschappijen Agro & Co en Brabantse herstructureringsmaatschappij.

- Reserve Cofinanciering Europese programma's

Door het meerjarig karakter van de Europese programma's zijn de middelen die de provincie als cofinancier inzet moeilijk te ramen. Om grote schommelingen in de exploitatie als gevolg hiervan te voorkomen is deze reserve ingesteld. De stortingen in de reserve worden bepaald bij de jaarlijkse verdeling van de UEB-middelen.

- Risicoreserve NV Monumentenfonds

De provincie neemt deel in een achtergestelde converteerbare lening van het NV Monumentenfonds. Op termijn wordt de converteerbare lening omgezet in aandelenkapitaal. De reserve dient ter afdekking van de financiële risico's. In de periode 2004-2011 wordt jaarlijks € 500.000 aan de reserve toegevoegd.

- Reserve instandhouding onroerend erfgoed

Deze reserve is bedoeld voor het instandhouden van monumentale gebouwen zoals aangegeven in de uitvoeringsnota monumenten. De jaarlijkse voeding bedraagt tot en met 2010 circa € 0,3 en met ingang van 2011 circa € 0,45 miljoen per jaar. In de periode 2005 tot en met 2007 wordt € 2 miljoen extra toegevoegd aan de reserve (middelen uit voorjaarsnota 2004). De dotatie wordt jaarlijks aangepast op basis van het dan vastgestelde prijsindexcijfer.

- Reserve Grond- en bedrijvenbank

Deze reserve is bedoeld voor de opvang van risico's bij aan- en verkoop van gronden en bedrijven in het kader van verplaatsing van intensieve veehouderij. De reserve wordt gevoed door een storting uit de algemene middelen (9% van de ultimo van het dienstjaar in portefeuille zijnde gronden en bedrijven).

- Reserve Agrarische bedrijfssanering

Deze reserve is bedoeld ter dekking van kosten van sloop van agrarische bedrijfsgebouwen en het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven uit kwetsbare gebieden.

- Reserve Stimulering stedelijke vernieuwing

Deze reserve is ingesteld ter dekking van de kosten van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van stedelijke vernieuwing.

- Reserve Dividend Essent

Deze reserve is ingesteld om de exploitatie te vrijwaren van tegenvallers met betrekking tot de dividend-uitkering.

- Reserve BTW

Deze reserve is in 2002 gevormd om de provinciale meerjarenbegroting te vrijwaren van de effecten van het nieuwe BTW. De egalisatiereserve is gestoeld op een eenmalig voordeel van de één jaar vertraagde uitname uit het provinciefonds.

- Reserve Brabant 2050

Deze reserve is ingesteld om een accent te kunnen leggen op duurzame investeringen en grote eenmalige projecten die niet gedekt kunnen worden uit de lopende begroting. De reserve wordt gevoed conform de begroting.

- Reserve Financieringskosten

Deze reserve komt voort uit het besluit in de 1^e Nota Kapitaaldienst van 1990 om kosten van het aantrekken van vaste geldleningen niet langer te activeren maar rechtstreeks ten laste te brengen van de exploitatie. De reserve is ingesteld om de exploitatie te vrijwaren van schommelingen in de kosten van de financiering van het korte bedrijf. De reserve wordt gevoed met de rente die de provincie ontvangt uit de rekening courant en korte termijn beleggingen (deposito's, belegd kasgeld). Uit de reserve worden de kosten vergoed die de provincie maakt bij het afsluiten van vaste geldleningen (afsluitprovisies, boeterente bij vervroegde aflossing).

- Risicoreserve

Deze reserve dient ter dekking van gecalculeerde beleidsrisico's opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. De reserve wordt gevoed met de middelen die benodigd zijn voor de versterking van de weerstandscapaciteit.

- Reserve ICT, infrastructuur en applicaties

Deze reserve is ingesteld om het schoksgewijze uitgavenpatroon voor ICT, infrastructuur en applicaties op te kunnen vangen. De jaarlijkse dotatie wordt gevormd door een geïndexeerd bedrag.

- Reserve Kantoorinnovatie

Conform de vastgestelde overheadsystematiek worden jaarlijks middelen gereserveerd voor het doen van uitgaven in verband met kantoorinnovatie.

- Reserve Grondbeleid

In aanvulling op bestaande mogelijkheden voor verwerven, ruilen, vervreemden, beheren of bezwaren van onroerende zaken is een portefeuille strategische grondposities tot een bedrag van € 5 miljoen ingesteld in de vorm van een bestemmingsreserve.

- Reserve Egalisatie overheadmiddelen

Deze reserve is ingesteld om de taakstellende verlaging van overheadkosten als gevolg van krimp van de organisatie op te kunnen vangen.

Vervolgens wordt inzicht geboden in het verloop van de reserves. Dit overzicht is opgenomen in bijlage 4.

Afgezien van de van derden verkregen middelen volgt in de bijlage een toelichting op de voorzieningen:

- Voorziening Rechtspositie statenleden

In 1998 is de verordening geldelijke voorzieningen aan leden van PS en provinciale commissies aangepast ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit en bij aftreden. Voor invaliditeit is een collectieve ongevallenverzekering gesloten. Voor uitkering bij aftreden is een voorziening ingesteld. Jaarlijks wordt een geïndexeerd bedrag in de voorziening gestort.

- Voorziening Pensioenen (oud)bestuurders

De middelen uit de voorziening zijn in 2004 vrijgevallen ten gunste van de algemene middelen. De voorziening is opgeheven.

- Voorziening Onderhoud gebouwen

De voorziening dient om de jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten van provinciale gebouwen op te kunnen vangen. Het betreft de provinciale gebouwen: hoogbouw (inclusief audiovisuele voorzieningen, beveiligingen beheer kunstwerken), nieuwbouw, het Provinciaal Commando Centrum en het Noord-Brabants museum. Voor het onderhoud aan deze panden worden periodiek onderhoudsboeken opgesteld. De hoogte van de jaarlijkse dotatie is gelijk aan de geraamde middelen op de posten toevoeging onderhoudsvoorziening Museum en overige gebouwen, die voortvloeit uit eerdere besluitvorming op basis van de structurele meerjarenraming, integrale afweegmomenten en bestuursakkoord.

- Voorziening Wachtgeld tijdelijke medewerkers

Deze voorziening is bedoeld voor dekking van uitgaven die voortvloeien uit het met wachtgeld gaan van medewerkers die een tijdelijk arbeidscontract bij de provincie hebben gehad.

- Voorziening Dubieuze debiteuren

Deze voorziening dient voor de opvang van eventuele oninbare vorderingen en wordt in mindering gebracht op het saldo debiteuren. De voorziening wordt jaarlijks op niveau gehouden, te weten 5% van het openstaande debiteurensaldo.

Vervolgens wordt ook voor de voorzieningen inzicht gegeven in het verloop. Het overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 4.

Erratum bij jaarrekening 2004

In een bijlage bij de jaarrekening 2004 zijn de volgende errata opgenomen:

- Rekening van baten en lasten en financiële positie

Het totaal aan lasten in de jaarrekening bedraagt € 630,6 miljoen en het totaal aan baten € 693,3 miljoen waarmee de jaarrekening vóór resultaatbestemming sluit met een batig saldo van € 62,7 miljoen. Aan de reserves wordt € 109,7 miljoen toegevoegd en € 75,8 miljoen onttrokken, waarmee de resultaatbestemming per saldo uitkomt op € 33,9 miljoen. Het resultaat ná bestemming bedraagt derhalve

€ 62,7 miljoen -/- € 33,9 miljoen = € 28,8 miljoen.

- Uitkering behoedzaamheidsreserve

In de jaarrekening 2004 is rekening gehouden met een uitkering van het Rijk uit de behoedzaamheidsreserve inzake het provinciefonds van € 1,2 miljoen. Aan deze inkomst ligt een schatting van de provincie ten grondslag die is gebaseerd op eerder van het Rijk ontvangen informatie. In de tweede helft van maart 2005 heeft de provincie nadat de jaarrekening al was afgesloten en aan de accountant voor controle was voorgelegd en aan de drukker gestuurd, van het Rijk het bericht ontvangen dat de uitkering uitkomt op € 2,2 miljoen. E.e.a. kon in de jaarrekening zelf niet meer worden gecorrigeerd.

- Resultaatbestemming en reserve BTW-Compensatiefonds

In de begroting was een onttrekking aan de reserve BTW-Compensatiefonds geraamd van € 4,2 miljoen. Deze geraamde onttrekking is in de begroting opgenomen om de staat van lasten en baten te kunnen vrijwaren van het nadelig effect van de uitname uit het provinciefonds die samenhangt met het BTW-Compensatiefonds. De onttrekking heeft niet tot dat bedrag plaatsgevonden. Het resultaat ná bestemming zou indien de onttrekking conform begroting zou hebben plaatsgehad € 4,1 miljoen hoger zijn uitgevallen. In de kadernota zijn de financiële consequenties van de herziening van het verloop van de BTW-reserve aangegeven.

3.1.8 Accountantsrapport 2004

Ten aanzien van de omgang met enkele voorzieningen merkt de accountant het volgende op:

‘De voorziening voor pensioenverplichting is in 2004 vrijgevallen ten gunste van het resultaat (€ 1,2 miljoen). Tevens hebben wij vastgesteld dat de voorziening wachtgelden niet is onderbouwd en dat in 2004 betaalde wachtgelduitkeringen ten laste van de personeelsbudgetten zijn gebracht die daarvoor niet bestemd zijn.

Op grond van het BBV dienen personeelsgerelateerde verplichtingen die geen gelijkmatig karakter hebben tot uitdrukking te worden gebracht in een voorziening. Verplichtingen inzake wachtgeld en pensioenen van (voormalig) gedeputeerden zullen normaal gesproken geen gelijkmatig karakter hebben. Het treffen van een voorziening is in dat geval voorgeschreven op grond van het BBV. Uitgangspunt is dat de (inschatting van de) verplichting van wachtgelduitkeringen en pensioenen in één keer ten laste van het resultaat worden gebracht en worden gedoteerd aan de voorziening. De toekomstige betalingen worden rechtstreeks vanuit deze voorziening gedekt. Wij adviseren ingaande de jaarrekening 2005 de omvang en het karakter (gelijkmatig of ongelijkmatig) van de wachtgeld- en pensioenverplichtingen in beeld te brengen en vervolgens te bepalen of de vorming van een voorziening verslaggevingstechnisch noodzakelijk is. Indien dit laatste het geval is, dan zullen ten laste van het rekeningsaldo 2005 voorzieningen voor het noodzakelijke niveau gevormd moeten worden. Als gevolg van de complexiteit van dergelijke pensioen- en wachtgeldberekeningen hebben wij - in het kader van de controle van de jaarrekening 2004 - de te treffen voorzieningen niet gekwantificeerd.’

3.2 Begrotingsjaar 2005

3.2.1 Programmabegroting 2005

In de inleiding van de programmabegroting 2005 wordt verwezen naar de financiële begroting. Aangegeven wordt dat het resultaat na bestemming sluitend is, rekening houdend met het totaal aan stortingen in reserves en voorzieningen van € 32,6 miljoen en het totaal aan onttrekkingen van € 70,1 miljoen.

In tegenstelling tot de programmabegroting 2004 wordt in de begroting 2005 bij ieder programma inzicht gegeven in de resultaten voor en na bestemming. In de begroting 2004 werden per programma alleen de baten en lasten weergegeven. In 2005 daarnaast ook de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Bij de volgende programma's worden opmerkingen bij de mutaties gemaakt:

Verkeer en vervoer

Toevoegingen:

- Stedelijke tangenten: de middelen zijn bij het bestuursakkoord (onderdeel horizonplanning) tot en met 2007 toegekend. Ze zijn onderdeel van de totale financiering stedelijke tangenten;
- Gladheidbestrijding: deels zijn de middelen in de meerjarenbegroting opgenomen en deels beschikbaar gekomen uit het bestuursakkoord;
- Herhuisvesting districten: de middelen komen voort uit het terugbrengen van een aantal steunpunten.

Onttrekkingen:

- Gladheidbestrijding: de onttrekkingen dienen ter dekking van de kosten van de gladheidbestrijding;
- Stedelijke tangenten: de onttrekkingen dienen ter dekking van de kapitaallasten van de stedelijke tangenten van Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg. Ook voor de Lage Heideweg Valkenswaard zijn middelen binnen de reserve beschikbaar;
- Vernieuwing OV: de reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van vernieuwing van het OV inclusief infrastructuur. In 2005 zullen de middelen ingezet worden voor het Reizigers Overleg Brabant, Ontwikkelagenda OV en beheersorganisaties CVV;
- Herhuisvesting districten: de onttrekkingen betreffen de verbouwing van te handhaven steunpunten en de huurkosten van 2 districtskantoren;
- Ontwikkelingsfonds 2050 (investeringsbijdrage OV-netwerk Brabantstad): de onttrekkingen zullen toegedeeld worden aan de volgende in voorbereiding dan wel uitvoering zijnde projecten: Nieuwe Sleutelproject Breda, station Tilburg Reeshof, station Helmond Brandevoort en HOV-assen/Tilburg Centraal "spoorzone".

Milieu

Toelichting op mutaties in reserves:

Voor het project 'Cursussen milieuvriendelijke gewasbescherming in open teelen' wordt vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) bijgedragen. Dit vergt

cofinanciering vanuit de provincie. Deze middelen worden onttrokken uit het ontwikkelingsfonds. Omdat de subsidiestroom niet gelijk loopt met de uitvoering van het project wordt in 2004 meer onttrokken aan het fonds (€ 61.576) wat vervolgens in 2005 (€ 15.552) weer wordt teruggestort.

Sociaal Economische Zaken

Toevoegingen:

- Cofinanciering Europese programma's: als gevolg van het nog niet verdelen van de UEB middelen zijn er geen bedragen voor 2005 e.v. geraamd;
- Risicoreserve BHB/Agro: deze reserve is ingesteld bij het bestuursakkoord en zal van toepassing zijn bij de oprichting van het kapitaalfonds BHB en Agro & Co (naar verwachting in 2005).

Onttrekkingen:

- Cofinanciering Europese programma's: de provincie treedt als cofinancier op ten behoeve van Interreg projecten en doelstelling-2-projecten. De jaarlijkse onttrekking heeft betrekking op de technische bijstand.

Sociaal beleid, Zorg en Cultuur

Toevoegingen:

- Reserve instandhouding onroerend erfgoed: De geraamde toevoeging aan deze reserve is gelijk aan de geraamde onttrekking. De middelen voor de Uitvoeringsnota Monumenten conform voorjaarsnota 2004 zijn toegevoegd aan de reserve;
- Algemene reserve voorfinanciering: De geraamde storting in de reserve heeft betrekking op de éénmalig verstrekte subsidie van € 1.225.207 in 2003 aan de Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds. De bijdrage is gefinancierd door het naar voren halen van de gelden (€ 153.151 per jaar) die, na intrekking van de 'Onderhoudsregeling Monumenten 1996, provincie Noord-Brabant', vrijvallen (PS-besluit nr. 44/02). Dit naar voren halen is geschied via de algemene reserve. De jaarlijkse storting in de algemene reserve van € 153.151 is geraamd tot en met 2010.

Revitalisering Landelijk Gebied

Toelichting op mutaties in reserves:

- Via de algemene middelen wordt bij besluit van het bestuursakkoord jaarlijks € 2,3 miljoen gedoteerd aan de reserve agrarische bedrijfssanering in de periode 2004 tot en met 2007. De reserve agrarische bedrijfssanering wordt in 2005 slechts gebruikt voor de dekking van beheerskosten in verband met de aankoop van 3 glastuinbouwbedrijven in 2002 en 2003. Vanaf 2005 zal de reserve aangewend kunnen worden voor voorfinanciering van enerzijds gesloopte stallen en anderzijds voor de sanering van glastuinbouwbedrijven;
- In het Ontwikkelingsfonds Brabant 2050 is € 6,1 miljoen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van projecten in het kader van de reconstructie. Na de realisatie van 2003 en de geraamde bijdragen tot en met 2006 is er nog ruim € 3 miljoen beschikbaar;

- Ter dekking van het aan- en verkooprisico van gronden en bedrijven in het kader van de Grond – en Bedrijvenbank (zie ook investeringen) wordt een dotatie gedaan van bijna 10% van de geïnvesteerde bedragen.

Ook in de paragraaf Bedrijfsvoering worden de van toepassing zijnde mutaties in reserves en voorzieningen weergegeven. Het betreft een mutatie in de reserve ICT.

De hogere storting in en onttrekking uit de reserve ICT ten opzichte van 2004, zo wordt toegelicht, vloeit voort uit het vastgestelde informatiebeleid 2003-2007 waarvoor in de uitwerking van het bestuursakkoord middelen beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen zijn dusdanig over de bestuursperiode verdeeld dat er een stijgende lijn zit naar 2007.

De opzet van de paragraaf weerstandsvormogen is conform die uit de jaarstukken 2004. Na een opsomming van de belangrijkste beleidsrisico's (15) volgt een schatting van het restrisico door per beleidsrisico de geldelijke omvang te relateren aan de kans dat het risico zich voordoet. Van 4 risico's wordt ingeschat dat er een kans bestaat dat dit risico werkelijkheid wordt. Het restrisico wordt geschat op € 7,7 miljoen.

Na een toelichting op het begrip weerstandscapaciteit volgt een tabel die inzicht geeft in de incidentele en structurele weerstandscapaciteit evenals de financieel-technische en politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit.

Bedragen x € 1 miljoen	Weerstandscapaciteit	
	Fin. - technisch	Politiek-bestuurlijk
	<u>Eenmalig</u>	<u>Eenmalig</u>
Incidentele weerstandscapaciteit		
a. Algemene reserve (vrije gedeelte)	18,4	4,3
b. Risicoreserve	53,6	0,0
c. Vrije deel bestemmingsreserves	23,0	p.m.
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	95,0	4,3
Structurele weerstandscapaciteit	<u>Per jaar</u>	<u>Per jaar</u>
e. Post onvoorzien	1,3	1,3
f. Begrotingsruimte	0	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	70	p.m.
Subtotaal structureel op jaarbasis	71,3	1,3

Vervolgens wordt de weerstandscapaciteit gerelateerd aan het geschatte restrisico. Opgemerkt wordt dat het totaal aan (nog) niet afgedekte risico's € 395,8 miljoen belooft en het geschatte restrisico in totaal uitkomt op € 7,7 miljoen. Aangegeven wordt dat de financieel-technische weerstandscapaciteit voor afdekking van dit restrisico ruim voldoende is, maar de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit tekort schiet om het restrisico van € 7,7 miljoen af te kunnen dekken.

Toelichting bij onderdelen uit de tabel:

a. Het geraamde vrije gedeelte van de algemene reserve bedraagt per 31-12-2005 € 18,4 miljoen. Dit bedrag geldt als buffer voor opvang van risico's met betrekking tot de bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering. Voor zover hierin meer aanwezig is dan het genormeerde deel (€ 14,1 miljoen, zijnde 3% van de netto omvang van de gewone dienst) is dit verwerkt in de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit.

b. De reserve Brabant 2050 kent eind 2005 naar raming een stand van € 53,6 miljoen. Na aftrek van nog openstaande reserveringen (€ 7,9 miljoen voor het reconstructieproject en € 20,0 miljoen voor BrabantStadspoor) resteert een bestedingsruimte van € 25,7 miljoen. Deze ruimte is tijdelijk geblokkeerd in verband met de rentegarantie voor de ruimte-voor-ruimte regeling. PS hebben bij de behandeling van de voorjaarsnota 2004 aangegeven het niet wenselijk te vinden dat de reserve Brabant 2050 wordt ingezet ten behoeve van afdekking van risico's.

c. Zolang geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen PS besluiten gereserveerde middelen in te zetten anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte in de praktijk beperkt, vandaar een p.m. raming. Een uitzondering vormt de dividend reserve Essent (€ 23,0 miljoen), bedoeld om eventuele tegenvallers in de begrote dividenduitkering op te vangen. Anders dan de bestemmingsreserves wordt deze reserve tot de algemene middelen gerekend.

d. Stille reserves zijn de meerwaarden van activa die te laag zijn gewaardeerd. De provincie bezit 30,8% van de aandelen Essent. In de toelichting op de balans wordt een nominale waarde vermeld van € 46,1 miljoen. Wat de reële waarde/markt- waarde is, valt nauwelijks aan te geven en is alleen relevant indien de vaste activa te verkopen zijn/hiertoe een besluit is genomen. De verwachting is dat hierover de komende tijd meer duidelijkheid zal ontstaan nu het Kabinet heeft besloten om uiterlijk 1 januari 2007 de elektriciteitsnetten af te splitsen en in een later stadium de mogelijkheid te scheppen tot privatisering van energiebedrijven.

In de financiële begroting wordt een uitgebreid overzicht gegeven van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves:

€	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2 Verkeer en vervoer			
a. Reserve Stedelijke tangente	2.495.791	17.000.000	14.504.209
Reserve Sted.Tang. rente	2.018.136		-2.018.136
b. Reserve gladheidsbestrijding	967.578	1.092.492	124.914
c. Reserve herhuisvesting distrciten	157.237	1.898.000	1.740.763
d. Reserve vernieuwing OV		926.242	926.242
e. Reserve vernieuwing OV rente	579.345		-579.345
f. Reserve Brabant 2050		500.000	500.000
Programma 3 Water			
g. Reserve uitvoering WHP	5.321.125	5.321.125	0

Programma 4 Milieu			
h. Reserve handhaving milieu	152.525	181.512	28.987
i. Reserve Brabant 2050	15.552		-15.552
Programma 6 Sociaal econ. Zaken			
j. Reserve BHB/Agro	1.666.667		-1.666.667
k. Reserve cofinan Europese programma's		60.000	60.000
Programma 7 Sociaal beleid, Zorg en cultuur			
l. Reserve instandhouding onroerend goed	954.830	954.830	0
Programma 9 Revitalisering Landelijk Gebied			
m. Reserve grond/bedrijvenbank	1.365.750		-1.365.750
n. Reserve Agrarische bedrijfssanering	2.337.414	10.000	-2.327.414
o. Reserve Brabant 2050		678.607	678.607
Algemeen financieel beleid			
p. Algemene reserve	673.674	29.282.484	28.608.810
q. Reserve Brabant 2050	6.806.703		-6.806.703
r. Reserve BTW		5.606.706	5.606.706
s. Reserve egalisatie financieringskosten	181.512	181.513	1
t. Reserve Kantoorinnovatie	452.813		-452.813
u. Reserve ICT	6.479.991	6.479.991	0
Totaal resultaatbestemming	32.626.643	70.173.502	37.546.859
Totaal lasten/baten + resultaatbestemming	688.976.762	688.976.762	
Geraamd resultaat na bestemming			0

Toelichting toevoegingen en onttrekkingen per reserve:

- a. Uit deze reserve worden jaarlijks de middelen onttrokken die dienen ter dekking van de kapitaallasten van de stedelijke tangenten van Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg. Aan deze reserve wordt 5% rente toegevoegd.
- b. Jaarlijks wordt conform statenbesluit van juni 1983 een bedrag in deze reserve gestort. Onttrekkingen dienen ter dekking van kosten van de gladheidbestrijding.
- c. In deze reserve wordt de verkoopopbrengst van verkochte steunpunten gestort. De middelen in de reserve zijn bestemd voor verbouwing en huur van te handhaven steunpunten en districtskantoren.
- d. Deze reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het OV inclusief infrastructuur. De reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van de BBA-aandelen. Aan de reserve wordt jaarlijks rente toegevoegd.
- g. Voor de uitvoering van het waterhuishoudingsplan is door PS in 1998 een reserve ingesteld.
- h. Deze reserve dient ten behoeve van financiering van voor de provincie blijvende kosten van repressieve handhaving.
- i. Betreft de terugstorting van middelen, die ten behoeve van het project Cursussen milieuvriendelijke gewasbescherming in aanvulling op de middelen vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) uit de reserve Brabant 2050 waren onttrokken.
- j. Om tegenvallers in verband met de opzet van ontwikkelingsmaatschappijen Agro & Co en Brabantse herstructureringsmaatschappij bedrijventerreinen op te

vangen, wordt in 2005 tot en met 2007 jaarlijks € 1,66 miljoen toegevoegd aan de reserve.

k. De provincie treedt als cofinancier op ten behoeve van Interreg- en Doelstelling 2-projecten. Door het meerjarig karakter is vooraf de inzet van provinciale middelen over de verschillende jaarschijven niet goed te ramen.

l. De geraamde toevoeging aan de reserve is gelijk aan de geraamde onttrekking. De middelen voor de Uitvoeringsnota Monumenten zijn conform voorjaarsnota 2004 toegevoegd aan de reserve.

m. Ter dekking van het aan- en verkoopsrisico van gronden en bedrijven in het kader van de Grond- en Bedrijvenbank (zie ook investeringen) wordt een dotatie gedaan van bijna 10% van de geïnvesteerde bedragen.

n. Via de algemene middelen wordt bij besluit van het bestuursakkoord jaarlijks € 2,3 miljoen gedoteerd aan deze reserve in de periode 2004 tot en met 2007. De reserve wordt in 2005 slechts gebruikt voor dekking van beheerskosten in verband met de aankoop van 3 glastuinbouwbedrijven in 2002 en 2003. Vanaf 2005 zal de reserve aangewend kunnen worden voor voorfinanciering van enerzijds gesloopte stallen en anderzijds voor sanering van glastuinbouwbedrijven.

o. In deze reserve is € 6,1 miljoen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van projecten in het kader van de reconstructie. Na realisatie van 2003 en de geraamde bijdragen tot en met 2006 is er nog ruim € 3 miljoen beschikbaar.

p. De geraamde toevoeging en onttrekking aan de algemene reserve houdt verband met het naar voren dan wel naar achter schuiven van beleid. Over de jaren heen zijn deze verschuivingen budgettair neutraal. De voor 2005 geraamde onttrekkingen aan de algemene reserve belopen in totaal € 29,3 miljoen. Dit bedrag betreft € 2,9 miljoen overhevelingen van 2004 naar 2005 en € 26,4 miljoen via de algemene reserve doorgeschoven begrotingsruimte uit eerdere jaren.

q. Aan deze reserve wordt jaarlijks ten laste van de algemene middelen € 6,8 miljoen toegevoegd.

r. Met de invoering van het BCF is de provinciale begroting verlaagd met de BTW-component. De vrijgekomen bedragen zijn toegevoegd aan de BTW-reserve. Onttrekkingen aan deze reserve vinden plaats om in de komende jaren de BTW-tekorten af te dekken.

s. Deze reserve is ingesteld om de gewone dienst te vrijwaren van schommelingen in de kosten van de financiering van het korte bedrijf.

t. Conform de vastgestelde overheadsystematiek wordt jaarlijks een bedrag in deze reserve gestort.

u. De storting in en onttrekking uit deze reserve ten opzichte van 2004 vloeit voort uit het vastgestelde informatiebeleid 2003-2007 waarvoor in de uitwerking bestuursakkoord middelen beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen zijn dusdanig over de bestuursperiode verdeeld dat er een stijgende lijn zit naar 2007.

Aan het einde van de financiële begroting volgt een prognose voor de financiering van de vaste activa voor de periode 1-1-2005 tot en met 31-12-2008. Voor standen en het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verder verwezen naar de bijlage bij de begroting.

Bijlagenboek bij duale begroting 2005

In het bijlagenboek worden per reserve en voorziening voor de periode 2005-2008 vermeerderingen en verminderingen inclusief begin- en eindsaldo weergegeven, zonder verdere toelichting. In deze overzichten wordt de algemene reserve uitgesplitst naar:

- vrije gedeelte;
- overheveling;
- doorgeschoven ruimte;
- Obragas;
- voorfinanciering;
- reservering referenda.

De overzichten van de reserves en voorzieningen voor het begrotingsjaar 2005 zijn opgenomen in bijlage 1.

3.2.2 Kadernota 2005

Statenvoorstel

In het statenvoorstel bij de kadernota wordt de begrotingsruimte 2005-2007 (€ 104 miljoen) toegelicht. Vermeld wordt dat ruim € 58 miljoen afkomstig is van de hogere dividenduitkeringen van Essent en € 27 miljoen van het eigen rekeningresultaat van de provincie over 2004. Voorgesteld wordt van de begrotingsruimte 2005-2007 € 23 miljoen aan te wenden voor knelpunten in het bestaande beleid en € 52 miljoen te bestemmen voor nieuwe majeure onderwerpen en thema's, waaronder veiligheid, Europa, PPS A4, groene programma's, herstructurering bedrijventerreinen, arbeidsmarkt, cultuur, innovatie, jeugd, leefbaarheid en uitvoering reconstructie. Verder wordt voorgesteld € 10 miljoen toe te voegen aan de reserve Brabant 2050, bestemd voor grote investeringsprojecten in de provincie.

Kadernota 2005

In de kadernota wordt opgemerkt dat de Commissie BM op 28-1-2005 gesproken heeft over de groslijst van 15 grote projecten in relatie tot de reserve Brabant 2050 (BM-0216). Op basis daarvan is ter vergadering van 25-2-2005 een voorstel op tafel gelegd (BM-0223) om voor een viertal stedelijke herstructureringsprojecten een beroep te doen op deze reserve. Het betreft Bergse Haven, Spoorzone Tilburg, Breda Markoevers en Spoorhaven Roosendaal. Toegelicht wordt dat het een principebesluit betreft. De uiteindelijke toekenning wordt per project via een afzonderlijk bestedingsvoorstel ter goedkeuring voorgelegd aan de Commissie RM, mede afhankelijk van de projectuitwerking, de tekorten op de grondexploitatie die een provinciale bijdrage rechtvaardigen en de verdere projectafspraken.

Tevens wordt de toezegging gedaan om de mogelijkheid te bezien een deel van de vrije begrotingsruimte aan te wenden voor de versterking van de reserve Brabant 2050.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de financiële prognose. Aanvankelijk (begin 2005) bedroeg de geprognosticeerde begrotingsruimte € 100 miljoen; € 43 miljoen in de Reserve 2050 en een begrotingssaldo van circa € 55 (eindsaldo € 17,5 miljoen uit de najaarsbrief, geprognosticeerd rekeningresultaat 2004 € 11,9 miljoen, verhoging geraamde Essent-dividend 2004 en 2005 tweemaal € 22 miljoen en risicoafdekking € 18 miljoen om reserve Brabant 2050 te kunnen vrijmaken).

Uit de kadernota blijkt dat op peildatum 1-4-2005 voor 2005-2007 een vrije begrotingsruimte beschikbaar is van ruim € 104 miljoen (exclusief € 43 miljoen in de reserve Brabant 2050). Opbouw geactualiseerde begrotingsruimte:

- vertrekpunt: eindsaldo najaarsbrief € 17,5 miljoen;
- het boekjaar 2004 wordt afgesloten met een positief/besteedbaar saldo van € 27,4 miljoen;
- het Essent-dividend 2004 ligt op een niveau van € 52,5 miljoen, wat aanleiding geeft ook de raming 2005 navenant op te hogen;
- bij de inkomsten motorrijtuigenbelasting wordt voor 2005-2007 gerekend op een meevaller van € 2,9 miljoen;
- per saldo kunnen bestaande uitgaaframingen 2005-2007 met € 24 miljoen naar beneden worden bijgesteld, vooral vanwege lagere kapitaallasten;
- met betrekking tot de weerstandscapaciteit leidt herijking van de algemene reserve tot een vrijval van € 6,5 miljoen. Bovenop de geplande risico-afdekking van € 18 miljoen is een extra versterking nodig van € 7,0 miljoen;
- de BTW-reserve vraagt om een aanvulling met € 6,8 miljoen (in 2005-2007).

Genoemde oorzaken toegenomen begrotingsruimte:

- een ongekende meevaller bij de dividenduitkering van Essent;
- het overschot op de begrotingsuitvoering 2004 en de aangepaste investeringsplanning.

In een tabel wordt vervolgens een totaalbeeld gegeven van financiële bijstellingen en van de begrotingsruimte die ten grondslag ligt aan de kadernota.

Financieel perspectief (april 2005)

x € 1 miljoen - is budgettair nadelig	2005	2006	2007	2005 - 2007	2008	2009
a. Eindsaldo najaarsbrief	16,4	0,8	0,2	17,5	-12,4	-7,4
b. Netto rekeningresultaat 2004	27,4	-	-	27,4	-	-
c. Ontwikkeling MRB-opbrengst	1,1	1,2	0,6	2,9	-0,3	-1,3
d. Mutaties provinciefonds	-	-	-	-	-	-
e. Ophoging dividend Essent	58,5	0	0	58,5	-	-
f. Lastenontw.bestaad beleid	2,6	9,8	11,1	23,5	10,2	8,4
g. Versterking weerstandscapaciteit	-21,4	-1,8	-2,1	-25,3	-1,8	-1,7
h. Herijking stelpost uitvoering BA	0	0	0	0	13,0	13,0
Actuele begrotingsruimte	84,7	10,0	9,7	104,5	8,6	11,0

Toelichting:

- a. Vertrekpunt is het saldo van de najaarsbrief 2004, minus de financiële bijstelling opgenomen in de memorie van antwoord bij de begroting 2005.
- b. Na resultaatbestemming resteert over 2004 een besteedbaar resultaat van € 27,4 miljoen. Dit is onder andere een gevolg van een strengere toepassing van het baten-lasten-principe. Dit leidt tot minder balansposten (verplichtingen) in verhouding tot voorgaande jaren. Voor een analyse en verklaring van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de programmarekening in de jaarstukken 2004.
- c. De opcentenopbrengst 2004 komt uit op € 168,7 miljoen (100,1% van de begrote MRB-inkomst). De geraamde 1,0% groei van de belastingcapaciteit stemt nagenoeg overeen met de ontwikkeling van het wagenpark, zodat de begrotingscijfers 2005 nauwelijks hoeven te worden bijgesteld. Vanaf 2007 is sprake van een kleine teruggang door de neerwaartse inflatiebijstelling (van 2,0% naar 1,5%) van het opcententarief.
- d. Met betrekking tot het provinciefonds speelt de nacalculatie over 2004. Van de fondsuitkering wordt jaarlijks een bedrag ingehouden in de vorm van een behoedzaamheidsreserve, om te voorkomen dat een te hoge bevoorschotting moet worden terugbetaald als de rijksuitgaven en dus de fondsuitkering lager uitkomen. Omdat de (netto gecorrigeerde) rijksuitgaven iets achterblijven bij de ramingen, komt 90% van de reserve tot uitkering. Het gaat om € 2,2 miljoen, waarvan € 1,2 miljoen al als vordering was opgenomen en € 1,0 miljoen aanvullend als correctie op het rekeningresultaat 2004.
- e. Over 2004 wordt door Essent een dividend uitgekeerd van € 52,5 miljoen. Ten opzichte van de raming (€ 23 miljoen) betekent dit een meevaller van € 29,5 miljoen.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de stand van de kapitaallasten. Opgemerkt wordt dat deze tweemaal per jaar herberekend worden op basis van de stand van de reserves en voorzieningen, de mutaties in het investeringschema en de liquiditeitspositie. Voor 2005-2007 blijkt sprake te zijn van een voordeel van

€ 20,5 miljoen, grotendeels verklaard door bijstellingen in het investeringsprogramma. Een deel van de investeringsuitvoering wordt doorgeschoven naar 2006 en volgende jaren, waardoor kapitaallasten voor de periode daarna lager uitvallen, met uitzondering van de geraamde kapitaaluitgaven die direct ten last komen van bestemmingsreserves.

De relatief grote bijstellingen worden verklaard door het feit dat men zich bij de najaarsbrief 2004 heeft beperkt tot een herijking van de ramingen 2004 en 2005. De aanpassingen voor 2006 e.v. in de kadernota moeten worden afgezet tegen de voorjaarsnota 2004.

Onder de noemer weerstandscapaciteit wordt vervolgens inzicht gegeven in een herijking van de algemene reserve (1), de risicoreserve (2) en de BTW-reserve (3).

x € 1 miljoen - is budgettair nadelig	2005	2006	2007	2005 - 2007	2008	2009
1. Herijking algemene reserve	6,5	-	-	6,5	-	-
2. Versterking risicoreserve	-25,0	-	-	-25,0	-	-
3. Aanvulling BTW-reserve	-2,9	-1,8	-2,1	-6,8	-1,8	-1,7
Versterking weerstandscapaciteit	-21,4	-1,8	-2,1	-25,3	-1,8	-1,7

Toelichting per reserve:

1. Voor de algemene reserve wordt een minimum niveau aangehouden (genormeerd deel) om risico's te kunnen opvangen in de reguliere beleidsuitvoering en bedrijfsvoering, voor zover deze niet binnen de (meerjaren-)begroting zelf zijn af te dekken. Verder worden specifieke beleidsrisico's afgedekt binnen de risicoreserve. De minimum norm is 3% van de netto budgetomvang. Op grond van de jaarrekening 2004 komt deze uit op € 14,2 miljoen. Dit betekent dat de algemene reserve met € 4,0 miljoen kan worden afgeroomd. Verder wordt € 2,4 miljoen afgeraamd omdat de reservering binnen de AR in het kader van de Tijdelijke Referendumwet vervalt.
2. In de voorjaarsnota 2004 is een risicoreserve ingesteld waarin € 10 miljoen is gestort, zodat de risicoafdekking in de reserve Brabant 2050 van € 28 miljoen naar € 18 miljoen kon worden teruggebracht. In 2004 is toegezegd uiterlijk in 2005 de Reserve 2050 vrij te hebben van risicoafdekkingen door de risicoreserve in evenredigheid te versterken. De herijking van de oorspronkelijke beleidsrisico's per 1-4-2005 vraagt daarboven nog om een aanvulling met € 5 miljoen. De kadernota bevat een drietal nieuwe voorstellen waaraan (beleids)risico's zijn verbonden:
  - a. Voorfinanciering (totaal € 4 miljoen) voor Actief bodembeheer de Kempen (AbdK). In afwachting van nadere garantieafspraken met het Rijk wordt voorlopig uitgegaan van een 50%-risicokans. Dit betekent voor 2005-2007 een risicoafdekking met € 2 miljoen. Hierdoor komt de versterking van de risicoreserve uit op in totaal € 25 miljoen (€18+5+2).

- b. Versnelling en voorfinanciering ecologische hoofdstructuur (EHS, par. 5.5), waarover garantieafspraken gemaakt worden met het Rijk en waarvan het restrisico in eerste instantie ten laste komt van de sectorale budgetten.
  - c. Uitbreiding van de grondportefeuille revitalisering landelijk gebied, waarmee een extra risicoafdekking is gemoeid van in totaal € 0,95 miljoen, die geparkeerd wordt binnen de grondportefeuille zelf.
3. Om de provinciale meerjarenbegroting te vrijwaren tegen de effecten van het nieuwe BTW-regime is in 2002 een BTW-reserve gevormd. Deze egalisereserve is gestoeld op het eenmalige voordeel (€ 14,6 miljoen) van de één jaar vertraagde uitname uit het provinciefonds. De reserve wordt de komende jaren aangewend voor:
- a. BTW in kapitaallasten van investeringen t/m 2002 (het activavraagstuk);
  - b. het begrotingstekort als gevolg van een grotere BTW-uitname uit het provinciefonds in verhouding tot de begrote BTW-besparingen;
  - c. de tijdelijke vereveningskortingen van 4% op de BTW-compensatie 2003-2005;
  - d. de nacalculatie(s) vanaf 2006.

Ten aanzien van de BTW-reserve wordt voorts opgemerkt dat de uitkomsten 2003-2004 en de bijgestelde ramingen voor 2005 en volgende aanleiding geven om een nieuw verloop vast te stellen, zodanig dat de reserve meegaat tot en met 2011 om zo de volgende bestuursperiode niet op te zadelen met een tekort. Voor 2005-2010 geldt een budgettair beslag van in totaal € 14,2 miljoen.

Vervolgens wordt gemeld dat voor de periode 2005-2007 maximaal € 4 miljoen in het kader van milieu wordt voorgefinancierd, zonder dat daar een garantie van het Rijk op terugbetaling in 2010-2015 tegenover staat. Dit risico wenst de provincie voor 50% af te dekken conform de beleidsuitgangspunten. De bedoeling is met het Rijk een convenant te sluiten, opdat eind 2005 hierover meer duidelijkheid komt. Een en ander heeft de volgende financiële consequenties:

- € 750.000 aan rentekosten over 2005-2009;
- € 2 miljoen risicoafdekking in de risicoreserve.

De kadernota wordt afgesloten met een samenvattend overzicht van een prognose van de financiële ruimte voor 2005 en de jaren daarna. Dit overzicht ziet er als volgt uit:

x € 1 miljoen	2005	2006	2007	2005- 2007	2008	2009
Actuele begrotingsruimte	84,7	10,0	9,7	104,5	8,6	11,0
Knelpunten bestaand beleid	-11,5	-7,0	-4,5	-23,0	-0,8	-0,8
Majeure dossiers	-18,6	-16,8	-17,0	-52,3	-0,8	-0,4
Aanvulling reserve Brabant 2050*	-10,0	-	-	-10,0	-	-
Aanvulling post onvoorzien	-0,9	-	-	-0,9	-	-
Saldo na bestedingen	43,7	-13,7	-11,7	18,3	7,0	9,8
Door te schuiven begrotingsruimte	-37,4	19,7	17,7	0	-	-
Eindsaldo kadernota 2005	6,3	6,0	6,0	18,3	7,0	9,8

* Invulling van de wens van PS om het budget voor grote projecten te versterken door € 10 miljoen toe te voegen aan de reserve Brabant 2050, zonder hier al een bestemming aan te geven.

** Voor een aantal zaken is een beroep gedaan op de post onvoorzien:

- € 250.000 bijdrage overstromingsramp Azië;
- € 72.500 bevrijdingsdag en regeringsjubileum Hare Majesteit de Koningin;
- € 225.000 natuurcompensatie Oekels bos;
- € 343.000 vergunningverlening bijproducten veehouderij.

Met het oog op eventuele nieuwe gebeurtenissen in 2005 wordt voorgesteld de post onvoorzien aan te vullen tot het oorspronkelijke niveau van € 1,3 miljoen.

3.2.3 Bestuursrapportages 2005

Bestuursrapportage I

Uit de samenvatting van deze bestuursrapportage wordt duidelijk dat de provincie moeite heeft om de middelen opgenomen in reserves en voorzieningen te gebruiken, gegeven de achterstanden die er zijn in de uitvoering van de begroting. Voorts wordt opgemerkt dat met de bestuursrapportage de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen geactualiseerd zijn. Dat wil zeggen dat de eind 2004 ontvangen rijksbijdragen in voorzieningen zijn gestopt en dat deze budgetten middels een begrotingswijziging aan het beschikbare budget 2005 zijn toegevoegd. In een bijlage bij de bestuursrapportage worden ramingen weergegeven van de onttrekkingen aan diverse reserves en voorzieningen. Voor de in het onderzoek betrokken reserves en voorzieningen wordt dit als volgt weergegeven:

03.03.08 Reserve uitvoering WHP:

2005: uitgaven ten laste van voorziening + € 5.070.030 en onttrekking + € 5.070.030

07.07.02 Reserve instandhouding onroerend erfgoed

2010: toevoeging + € 173.365

2010: onttrekking + € 173.365

Bestuursrapportage II

In de samenvatting van de rapportage wordt vermeld dat het aantal voorzieningen als gevolg van het BBV gegroeid is. Om op de uitputting van al deze voorzieningen te kunnen sturen wordt voorgesteld, evenals voor de bestemmingsreserves, bestedingsplannen op te stellen.

Uit bijlage II bij de bestuursrapportage wordt duidelijk dat de reguliere begroting 2005 een voordelig resultaat laat zien van € 11,6 miljoen.

Voor 2005 worden de volgende toevoegingen en onttrekkingen ten aanzien van de reserves en voorzieningen geraamd:

Mutaties reserves €	Lasten 2005	Baten 2005
Omschrijving		
Toevoeging vz BrabantStad	300.000	
Toevoeging vz Loonse en drunense duinen	382.625	
Toevoeging vz Interreg IIIc	20.000	
Toevoeging vz Ouderenzorg	18.000	
Onttrekking res Ontwikkelingsf Brabant 2050		-900.000
Onttrekking res Ontwikkelingsf Brabant 2050		24.706
Onttrekking res vernieuwing OV		-115.056
Onttrekking res vernieuwing OV		-20.335
Toevoeging res aandelen BHB	3.401.581	
Onttrekking res BHB		3.401.581
Toevoeging res aandelen BHB	550.000	
Onttrekking res BHB		2.216.667
Onttrekking res @Brabant		800.000
Onttrekking res gladheidsbestrijding		240.000
Onttrekking res Agrarische bedrijfssanering		70.000
Onttrekking res cofinan Europese programma's		65.293
Onttrekking res cofinan Europese programma's		108.289
Onttrekking res Stedelijke tangenten		22.500.000
Onttrekking res OF: POP projecten		-725.000
Toevoeging res cofinan Europese programma's	1.300.000	
Toevoeging res herhuisvesting districten	-1.170.000	

Mutaties voorzieningen €	Lasten 2005	Baten 2005
Rechtspositie statenleden	85.294	
Tussenrekening vz statenleden		85.294
Onttrekking onderhoudsvoorziening		-300.000

3.2.4 Begrotingswijzigingen

Evenals in 2004 worden in 2005 onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves middels begrotingswijzigingen aan PS voorgelegd. Van de 13 begrotingswijzigingen bevatten 7 mutaties in reserves. De betreffende begrotingswijzigingen zijn opgenomen in bijlage 2. De meeste mutaties hebben betrekking op de algemene reserve (5) en de reserve Brabant 2050 (6). De overige mutaties (9) hebben betrekking op de reserves Vernieuwing OV, Herhuisvesting districten, Uitvoering WHP-2, Cofinanciering Europese programma's, Agrarische bedrijfssanering, BTW, risicoreserve en ICT, infrastructuur en applicaties. De grootste mutatie betreft een onttrekking van € 10 miljoen aan de reserve Brabant 2050.

3.2.5 Najaarsnota 2005

Opgemerkt wordt dat sprake is van een volumegroei bij reserves en voorzieningen en dat deze wordt versterkt door de toename van het aantal voorzieningen als gevolg van de invoering van het BBV. Gesteld wordt dat de uitgaven ten laste van voorzieningen niet direct terugkomen in de begroting omdat de lasten rechtstreeks uit de voorzieningen worden onttrokken. Het wordt van belang geacht dat ook op deze uitgaven wordt gestuurd. Voorgesteld wordt in 2006 per voorziening een bestedingsplan op te stellen, zoals ook wordt gedaan voor de bestemmingsreserves.

In het kader van het provinciefonds wordt in de najaarsnota gesproken over de behoedzaamheidsreserve. Deze reserve vormt een buffer die moet voorkomen dat een te hoge bevoorschotting moet worden terugbetaald als de rijksuitgaven en dus ook de fondsuitkering lager uitkomen. Het definitieve accres, zo wordt opgemerkt, wordt telkens in maart bekend gemaakt. Voor de accresontwikkeling 2005 en 2006 maakt de provincie gebruik van globale ramingen op basis van de miljoenennota 2006. Dit betekent dat voor 2005 - volgens de richtlijnen van de accountant en anders dan in andere jaren - al rekening wordt gehouden met een gedeeltelijke uitkering van de zogenoemde behoedzaamheidsreserve.

Onder de noemer weerstandscapaciteit en reservepositie worden in de najaarsnota verschillende reserves nader toegelicht:

- Algemene reserve

In de kadernota is het genormeerde gedeelte van de algemene reserve gebracht op € 14,2 miljoen (3% van de netto begrotingsomvang, op grond van rekeningcijfers 2004). Deze buffer is bedoeld om de risico's te kunnen opvangen in de reguliere beleidsuitvoering en bedrijfsvoering.

- Risicoreserve

In de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting is het restrisico betreffende de beleidsrisico's geschat op € 41,8 miljoen in verhouding tot een risicoreserve van € 40,7 miljoen. Voorgesteld wordt het tekort (€ 1,1 miljoen) aan te vullen.

- Reserve grondbeleid

Deze reserve (€ 5 miljoen) wordt in het verlengde van de risicoreserve geplaatst. De reserve is in 2002 ingesteld voor strategische grondaankopen. Uitgegaan wordt van een nadelig verschil van 50% tussen de aankoopkosten en verkoopopbrengst van grond, waarbij tegenover een risicoreservering van € 5 miljoen een aankoopkrediet wordt afgegeven van maximaal € 10 miljoen. Is het risico hoger, dan wordt het beschikbare krediet naar rato lager. Vermeld wordt dat een en ander halfjaarlijks wordt gezien bij actualisering van de risicoparagraaf. De genoemde € 10 miljoen is inclusief uitvoerings-, beheer- en rentekosten. Het is de bedoeling alle kosten in principe te verdisconteren in de verkoopprijs. Met de nieuwe positionering van de Reserve grondbeleid worden de criteria uit het instellingsbesluit van oktober 2002 (PS-68/02) nog eens nagelopen. De CBM wordt hierover nader geïnformeerd.

- Reserve Brabant 2050

Met het op niveau brengen van de risicoreserve is deze weer volledig besteedbaar. Na aftrek van gereserveerde bedragen voor het reconstructieproject (€ 11,8 miljoen, Brabantspoor (€ 20 miljoen) en project Bergse Haven (maximaal € 10 miljoen) resteert voor 2005-2007 een budget van € 43,1 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse aanvulling van de reserve en de extra storting van € 10 miljoen bij de kadernota. In februari heeft de Commissie BM in principe ingestemd om voorts uit deze reserve een financiële bijdrage te leveren aan de projecten Spoorhaven Roosendaal, Markoevers Breda en Spoorzone Tilburg.

- BTW-reserve

Ook deze reserve is in de kadernota bijgesteld. Opgemerkt wordt dat het onzeker blijft hoe het BTW-Compensatiefonds, waar betaalde BTW voor niet-ondernemers-activiteiten uit gecompenseerd wordt, zich verder gaat ontwikkelen. In de miljoenennota van het Rijk zijn de ramingen opwaarts bijgesteld vanwege hogere declaraties (voornamelijk door gemeenten). In het kader van de lopende evaluatie wordt onderzocht waardoor de groei is veroorzaakt en welke gevolgen dat heeft voor de uitname uit het gemeente- en provinciefonds.

3.2.6 Jaarstukken 2005

Statenvoorstel jaarstukken 2005

In het statenvoorstel komen reserves en voorzieningen op verschillende plaatsen aan de orde. In de eerste plaats ten aanzien van de voorziening PPS-A59. Aangegeven wordt dat de provincie er voor heeft gekozen met betrekking tot de PPS-A59 een voorziening in te stellen in weerwil van het advies van de accountant om daarvoor een reserve in te stellen. Opgemerkt wordt dat de provincie het aantal reserves niet verder uit wil breiden dan nodig, omdat als gevolg van het BBV het aantal reserves en voorzieningen al fors is toegenomen, wat de inzichtelijkheid niet bevordert en extra administratieve werkzaamheden met zich meebrengt.

Vervolgens wordt toegelicht dat om aan het BBV te voldoen er zowel bij de jaarrekening als de begroting berekeningen moeten worden gemaakt van de toekomstige pensioenverplichtingen. Gesteld wordt dat zolang die verplichtingen van jaar op jaar een gelijkmatig karakter kennen er geen voorziening mag worden gevormd. Conform het BBV zal de provincie een voorziening vormen, zodra blijkt dat verplichtingen een niet gelijkmatig karakter dragen.

Voorts komt de reserve provinciale rekenkamer aan de orde. Vermeld wordt dat de provincie Limburg voor een gelijk deel bijdraagt in de kosten van de rekenkamer. Hiervoor is een jaarlijkse bijdrage afgesproken. De niet-bestede middelen dienen beschikbaar te blijven en worden in een voorziening gestort. Het provinciale deel wordt - conform BBV-voorschriften - niet aan de voorziening toegevoegd. Om het deel van Noord-Brabant gelijk te laten lopen met dat van Limburg is hiervoor een reserve gevormd.

Tot slot wordt ingegaan op de reserve compensatie Natuur- en landschapswaarden. Conform de beleidsregel natuurcompensatie (2005), zo wordt opgemerkt, is het mogelijk dat derden middelen beschikbaar stellen aan de provincie voor natuur- en landschapscompensatie. Indien ook provinciale middelen worden gebruikt voor de genoemde compensatie, worden deze gestort in de reserve.

Jaarstukken 2005

In de inleiding komen reserves en voorzieningen reeds ter sprake in het kader van het rekeningresultaat. Aangegeven wordt dat het boekjaar wordt afgesloten met een rekeningresultaat van € 1,9 miljoen. Belangrijke tegenvaller in 2005 was het wegvallen van het dividend Essent (€ 52 miljoen). In aanvulling op de verslaggevingsvoorschriften BBV heeft de Commissie BBV bepaald dat dividenden verantwoord moeten worden in het jaar waarin het recht op het ontvangen dividend ontstaat. Volgens deze nieuwe uitleg schuiven de dividendramingen één jaar op, waardoor 2005 een dividendloos jaar is geworden. Het gat van € 52 miljoen dat zo is ontstaan is deels opgevangen door € 23 miljoen te onttrekken aan de dividendreserve.

Opbouw rekening resultaat 2005 (x € 1 miljoen)		
Saldo programmalasten en –baten	37,0	
Nadelig verschil agv doorschuiven dividend Essent	-52,0	
Saldo overig financieel beleid	<u>7,5</u>	
Resultaat jaarrekening vóór bestemming		-7,5
Bestemmingen toevoegingen aan reserves Onttrekking aan dividendreserve Essent		-13,6
		<u>23,0</u>
Resultaat ná bestemming		1,9

Voorts wordt opgemerkt dat de reserves in 2005 daalden van € 332,8 miljoen naar € 321,0 miljoen. Het rekeningresultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

De besteding van de voorzieningen, zo wordt verder vermeld, hield geen gelijke tred met de groei van de voorzieningen als gevolg van doeluitkeringen van het Rijk. Het totale niveau van de voorzieningen steeg van € 184,4 tot € 227,5 miljoen.

Conform het BBV worden de reserves en voorzieningen vervolgens zichtbaar gemaakt in de programmaverantwoording. Per programma worden de mutaties in de reserves en voorzieningen weergegeven en toegelicht. Het overzicht van de mutaties per programma is opgenomen in bijlage 3.

In de paragraaf bedrijfsvoering worden de bestedingen ten laste van de voorzieningen in relatie tot de raming toegelicht. In het algemeen wordt gesteld dat de onderhoudsbegroting niet is gerealiseerd doordat de levensduur van bepaalde installaties langer is dan geraamd, waardoor de geplande vervanging nu niet wordt gerealiseerd. Het gevolg is dat de kosten worden doorgeschoven in de tijd.

De paragraaf Weerstandsvormogen begint met een toelichting op dit begrip en een toelichting op het risicobeleid. Daarna volgt een opsomming van beleidsmatige risico's. Deze worden ingedeeld in een zestal categorieën: deelnemingen, overige risico's ten aanzien van deelnemingen, projecten, garanties, leningen en voorfinancieringen. Door de omvang van de risico's te relateren aan de kans dat een risico zich voordoet wordt een berekening gemaakt van het restrisico. Aan 21 van de 32 waargenomen risico's is een kans gekoppeld. Uit de berekening blijkt dat het restrisico ruim € 41,7 miljoen bedraagt (5 à 6 keer zoveel als het geschatte restrisico in de begroting 2005).

Conform de paragraaf weerstandsvormogen uit de begroting 2005 en de jaarstukken 2004, volgt voorts weer een korte toelichting op de begrippen incidentele, structurele, financieel-technische en politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit. Daarna volgt een cijfermatig overzicht van de weerstandscapaciteit:

Bedragen x € 1 miljoen	Weerstandscapaciteit	
	Finan.-technisch	Politiek-bestuurlijk
	<u>Enmalig</u>	<u>Enmalig</u>
Incidentele weerstandscapaciteit		
a. Algemene reserve (vrije gedeelte)	14,2	P.m.
b. Risicoreserve	41,8	41,8
c. Vrije deel bestemmingsreserves	p.m.	p.m.
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	46	41,8
Structurele weerstandscapaciteit	<u>Per jaar</u>	<u>Per jaar</u>
e. Post onvoorzien	1,3	1,3
f. Begrotingsruimte	p.m.	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	79,9	p.m.
Subtotaal structureel op jaarbasis	81,2	1,3

De financieel-technische weerstandscapaciteit, zo wordt vermeld, is voor afdekking van het restrisico van de beleidsrisico's (€ 41,7 miljoen) ruim voldoende. De politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit is gezien het niveau van de risicoreserve net voldoende.

Toelichting bij tabel:

- a. Het vrije deel van de algemene reserve bedraagt per 31-12-2005 € 14,2 miljoen. Dit deel moet overeenstemmen met de norm van 3% van de netto omvang van de gewone dienst, zoals bepaald bij vaststelling van de 3e Nota Kapitaaldienst. De buffer is bestemd voor opvang van risico's met betrekking tot de bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering. De buffer is niet bestemd voor beleidsrisico's en valt buiten de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit. Drie procent van de netto omvang van de gewone dienst betekent een benodigde buffer van € 17,7 miljoen. Het vrije deel van de algemene reserve moet daardoor worden opgehoogd.
- b. Met ingang van de kadernota 2005 worden beleidsrisico's primair afgedekt met de risicoreserve en zijn de risicoafdekkingen door middel van de reserve Brabant 2050 komen te vervallen.
- c. Zolang geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen PS besluiten gereserveerde middelen in te zetten anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte echter in de praktijk beperkt.
- d. Stille reserves zijn meerwaarden van activa die te laag zijn gewaardeerd. De provincie bezit 30,8% van de aandelen Essent. In de toelichting op de balans wordt een nominale waarde vermeld van 46,1 miljoen. Wat de reële-/marktwaarde is, valt nauwelijks aan te geven en is alleen relevant indien de vaste activa te verkopen zijn/hiertoe een besluit is genomen. Voorts behoort tot de stille reserves het kunstbezit van de provincie. De verzekerde waarde hiervan is € 1,5 miljoen.

In de programmarekening wordt zowel cijfermatig als tekstueel inzicht verschaft in de afwijkingen tussen de geraamde en gerealiseerde onttrekkingen aan en stortingen in de reserves. In bijlage 5 zijn de cijfermatige overzichten opgenomen.

Toelichting afwijkingen geraamde/gerealiseerde stortingen in reserves:

- Reserve rekenkamer

Op advies van de accountant is besloten voor het provinciale deel van de uitgaven van de rekenkamer een reserve te vormen. Deze vorming was niet geraamd. De totale raming komt terug bij de voorziening. Hiervan heeft € 300.000 betrekking op het provinciale aandeel. De feitelijke uitgaven, die gedekt worden door de reserve, zijn bovendien achtergebleven aangezien de rekenkamer pas gedurende het jaar vorm heeft gekregen.

- Reserve herhuisvesting districten

In deze reserve is € 117.054 minder gestort dan geraamd. Er zijn in 2005 minder verkoopopbrengsten uit steunpunten gerealiseerd dan aanvankelijk gepland. In 2005 is het steunpunt Korteven aan de gemeente Woensdrecht verkocht voor € 337.400. De onttrekking aan de reserve (€ 16.583) betreft extra afschrijving in verband met de verkoop. Er hebben in 2005 verder geen investeringen in regio's plaatsgehad. Om deze reden is er minder onttrokken dan geraamd.

- Reserve natuurcompensatie

Met de gemeente Zundert is in het voorjaar van 2005 een overeenkomst aangegaan voor de financiële compensatie in het kader van het bestemmingsplan Oekselsbos. De gemeente stelt € 225.000 beschikbaar die de komende 5 jaar zal worden ingezet voor natuurcompensatie. De provincie heeft een gelijk bedrag beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gestort in de reserve Natuurcompensatie.

- Reserve agrarische bedrijfssanering

De beoogde onttrekking had betrekking op Locatie Kuypers, proef sloopregeling overtollige bedrijfsgebouwen en pilot de Hilver. Locatie Kuypers en proefsubsidie sloopregeling worden voorjaar 2006 afgewikkeld. Pilot de Hilver is wel afgewikkeld.

- Reserve egalisatie financieringskosten

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant vallen hoger uit dan geraamd. Hierdoor valt de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 1,3 miljoen hoger uit. De reserve is meteen afgeroomd vanwege het maximum waaraan het gebonden is.

Toelichting afwijkingen geraamde/gerealiseerde onttrekkingen aan reserves:

- Reserve @Brabant

Aan de reserve is € 141.326 minder onttrokken dan geraamd. De projecten zijn af, de eindrapportage is opgesteld en naar de commissie BM verzonden. Het restant in de reserve (€ 690.496) wordt aangewend om nog lopende verplichtingen af te wikkelen, onder andere de E-government award en kosten van het platform ELO (Elektronische Overheid Noord Brabant), conform GS-besluit van 4 december 2003.

- Reserve stedelijke tangenten

Door vertraging van het project West-tangent Breda en door terugontvangst van teveel betaalde voorschotten aan de gemeente Tilburg is de daadwerkelijke onttrekking lager dan geraamd.

- Reserve gladheidbestrijding

Hoewel er meer uitgaven op het gebied van gladheidbestrijding zijn is er minder onttrokken aan de reserve vanwege hogere inkomsten voor gladheidbestrijding.

- Reserve herhuisvesting districten

De onttrekking betreft de extra middelen voor het aan de gemeente Woensdrecht verkochte steunpunt Korteven.

- Reserve vernieuwing openbaar vervoer

De afrekening van PVM-projecten stagneerde waardoor minder onttrokken is dan geraamd.

- Reserve hoofdwegennet

De onttrekking betreft de externe financiële en technische advisering met betrekking tot de A-4 Zuid.

- Reserve Brabant 2050

Op OV-netwerk Brabantstad, gedekt uit deze reserve, is onderuitputting ontstaan door vertraging bij de aanleg van de stations Helmond-Brandevoort en Tilburg-Reeshof. Voorts zijn weinig declaraties gepasseerd die een beroep hebben gedaan op het cofinancieringsbudget voor uitvoeringsprojecten van de Europese fondsen POP en Leader. Hierdoor valt de onttrekking ten opzichte van de raming lager uit.

- Reserve uitvoering WHP2

De uitvoering van het waterhuishoudingsplan is deels doorgeschoven naar 2006 waardoor minder onttrokken is aan de reserve.

- Reserve handhaving milieu

Door vertraging in projecten was een lager beroep op de reserve handhaving nodig.

- Reserve cofinanciering Europese programma's

Er is minder aan de reserve onttrokken door een lagere cofinancieringsbijdrage voor het Ceres programma.

- Reserve aandelen BHB

Op 13-12-2005 is besloten tot koop van aandelen in de Brabantse Herstructurerings-maatschappij (€ 12.420). Dit bedrag is aan de reserve onttrokken. De eerste agiostorting heeft in 2006 plaats.

- Reserve instandhouding onroerend erfgoed

De uitgaven voor subsidies instandhouding erfgoed zijn lager dan begroot, waardoor ook de onttrekking aan de reserve lager uitvalt.

- Reserve agrarische bedrijf

De beoogde onttrekking had betrekking op locatie Kuypers, proef sloopregeling overtollige bedrijfsgebouwen en pilot de Hilver. Locatie Kuypers en proef sloopregeling worden in 2006 afgewikkeld.

- Reserve dividend Essent

In verband met gewijzigde BBV-voorschriften, is verantwoording van de dividend-opbrengst Essent doorgeschoven van 2005 naar 2006. Om de gemiste dividend-opbrengst (€ 52 miljoen) op te kunnen vangen is de dividendreserve tot een bedrag van € 23 miljoen aangesproken.

- Reserve BTW

Aan de reserve is naast de geraamde bijdrage aan de exploitatie ook de vereveningskorting 2004 en 2005 onttrokken.

- Reserve egalisatie financieringskosten

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant komen hoger uit dan geraamd, waarmee de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 1,3 miljoen hoger uitvalt. Vanwege het maximum waaraan deze reserve is gebonden is de reserve meteen weer afgeroomd.

- Reserve kantoorinnovatie

Op de post Kantoorinnovatie is minder gerealiseerd (€ 300.000) dan verwacht. De achtergrond is dat de oorspronkelijke planning niet is aangepast. De realisatie is achtergebleven bij de planning door een pas op de plaats van de kantoorinnovatie

vanwege een heroriëntatie op huisvesting, samenhangend met de doorontwikkeling. Daarnaast is circa € 50.000 minder uitgegeven dan verwacht, doordat het aantal gerealiseerde interne verhuizingen van werkplekken minder was dan gepland.

- Reserve ICT, infrastructuur en applicaties

De lasten van geautomatiseerde toepassingen en basisinfrastructuur vallen lager uit waardoor de benodigde onttrekking aan de reserve eveneens lager is.

Aan het eind van de programmarekening wordt een samenvattend overzicht gegeven van het verloop van het eigen vermogen en van de voorzieningen.

Verloop eigen vermogen

€	Saldo per 1 jan 05	Toevoeging in 2005	Onttrekking in 2005	Saldo per 31 dec 2005
Algemene reserve	130.367.263	92.663.606	98.235.768	124.795.101
Bestemmingsreserves	202.441.572	90.445.387	96.617.837	196.269.121
Saldo jaarrekening				1.887.476
Totaal	332.808.834	183.108.993	194.853.605	322.951.699

Toelichting tabel:

Aan twee reserves wordt, conform de 3e Nota Kapitaaldienst, rente toegevoegd; de reserve stedelijke tangenten en de reserve vernieuwing OV. In totaal is in 2005 een bedrag van € 3.102.450 aan rente bijgeschreven op deze reserves. De jaarrekening 2005 sluit met een batig saldo van € 1.942.086 (na verwerking stortingen en onttrekkingen aan reserves). De jaarrekening 2004, inclusief erratum, sloot met een batig saldo van € 28.681.730. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene reserve. Het saldo van de jaarrekening 2005 wordt eveneens toegevoegd aan de algemene reserve. Aan de dividendreserve is € 23 miljoen onttrokken in verband met het wegvallen van de dividendopbrengst in de exploitatie.

Ten aanzien van het verloop van de voorzieningen wordt het volgende gemeld: De voorzieningen zijn onderverdeeld in voorzieningen inzake van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en overige voorzieningen. De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de daaraan ten grondslag liggende verplichtingen/voorzienings verliezen.

Verloop voorzieningen €	Saldo per 1 jan 05	Toevoeging in 2005	Onttrekking in 2005	Vrijval in 2005	Saldo per 31 dec 2005
Middelen van derden	181.965.211	299.526.327	253.201.997	3.649.072	224.640.469
Overige voorzieningen	2.461.327	1.783.057	1.362.006	0	2.882.378
Totaal	184.426.539	301.309.384	254.564.003	3.649.072	227.522.847

Toelichting:

Van derden verkregen middelen met specifiek bestedingsdoel (doeluitkeringen Rijk) veroorzaken een toename van de voorzieningen. Aanwendungen van voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht. In de kolom vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van lasten en baten zijn vrijgevallen.

Bijlagen bij jaarstukken 2005

In de bijlagen bij de jaarstukken wordt bij de toelichting op de balans onder ander ingegaan op de reserves:

- Algemene reserve

De algemene reserve dient ter afdekking van niet reeds elders afgedekte bedrijfsrisico's en van niet voorzienbare risico's zoals een rekeningtekort. Daarnaast heeft de algemene reserve een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen. Compartimenten algemene reserve:

- vrije gedeelte;
- resultaat 2005;
- overhevelingen;
- doorgeschoven ruimte;
- Obragas;
- Voorfinanciering.

- Reserve rekenkamer (deel PNB)

De provincie Limburg draagt voor een gelijk deel bij in de kosten van de provinciale rekenkamer. Hiervoor is een jaarlijkse bijdrage afgesproken. De niet bestede middelen blijven beschikbaar en worden in een voorziening gestort. Het provinciale deel wordt -op grond van BBV-voorschriften- niet aan de voorziening toegevoegd. Om het provinciale deel gelijk te laten lopen met dat van Limburg is voor het provinciale deel een reserve gevormd. Het ontwerpbesluit in samenhang met de jaarstukken 2005 voorziet in de instelling van deze reserve.

- Reserve @Brabant

De reserve dient om jaarlijkse uitgaven van het uitvoeringsprogramma @Brabant te dekken. De jaarlijkse voeding wordt gezien binnen de reguliere structuur van de begrotingscyclus.

- Reserve Proceskosten gemeentelijke herindeling

Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten verbandhoudende met de gemeentelijke herindeling.

- Reserve Calamiteiten

De reserve is ingesteld om in bijzondere gevallen ondersteuning te geven aan hulpacties. PS besluiten op voorstel van GS over de voeding van de reserve via incidentele dotaties uit de algemene middelen. PS besluiten op voorstel van GS over de voeding van de reserve via incidentele dotaties uit de algemene middelen.

- Reserve vernieuwing openbaar vervoer

De reserve is gevormd voor het doen van uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het OV, inclusief infrastructuur. De reserve is gevoed met de

opbrengst van de verkoop van BBA-aandelen. Op de reserve wordt conform 3^e Nota Kapitaaldienst rente bijgeschreven.

- Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant

De reserve is gevormd ter dekking van de lasten van voorfinanciering en uitvoering van rijksinfrastructurele projecten.

- Reserve Gladheidbestrijding

De reserve gladheidbestrijding is ingesteld om de exploitatie te vrijwaren van grote schommelingen in de uitgaven voor gladheidbestrijding. Jaarlijks wordt ten laste van de exploitatie een vastgesteld bedrag in de reserve gestort.

- Reserve Herhuisvesting districten

De reserve is ingesteld ten behoeve van vernieuwing van de steunpunten en wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de steunpunten en districtskantoren die zijn/ worden afgestoten. Daarnaast worden de door verkoop vrijgevallen kapitaallasten aan deze reserve toegevoegd.

- Reserve Stedelijke tangenten

De reserve is ingesteld voor realisering van de tangenten rond Tilburg, Breda en 's-Hertogenbosch. De kapitaallasten van de investeringsbijdragen van de provincie in deze tangenten komen ten laste van de reserve. Op de reserve wordt conform 3^e Nota Kapitaaldienst rente bijgeschreven. De storting in deze reserve vindt plaats conform het in de begroting vastgestelde bedrag (t/m 2007).

- Reserve Nazorg baggerdepot

De reserve dient ter dekking van kosten van het storten van baggerslib uit de rivieren en de kosten van nazorg. De provincie draagt voor 50% bij in deze kosten. Voor zover de daadwerkelijke onderhoudskosten vaarwegbeheer lager uitvallen dan begroot wordt het verschil in de reserve gestort.

- Reserve Rivierdijkverbetering

De provincie heeft via de algemene uitkering provinciefonds geld ontvangen voor de versnellingsoperatie rivierdijkverbetering. De uitgaven voor waterkeringszorg en de effecten van de rentelasten worden aan de reserve onttrokken. Volgens planning zou het verschil in rentelasten vanaf 2005 zijn genivelleerd. De ruimte in de reserve is in 2005 aangewend voor extra afschrijving van de boekwaarde en wordt opgeheven per eind 2005.

- Reserve Uitvoering WHP-2

De reserve is ingesteld voor dekking van kosten van uitvoering van het WHP-2 die niet ten laste van de opbrengst van de grondwaterheffing mogen komen.

- Reserve Handhaving milieu

De reserve dient ter dekking van voor de provincie blijvende kosten van repressieve handhaving. Overstijgen in enig jaar de uitgaven voor handhaving het beschikbare budget niet, dan worden de middelen van dat jaar toegevoegd aan de reserve. De reserve is gemaximeerd op € 726.049.

- Reserve aandelen BHB BV

De risicoreserve BHB/Agro&Co, aanvankelijk bedoeld voor risicoafdekking met betrekking tot de aankoop van aandelen, is in 2005 in navolging van PS-besluit 34/05 omgezet in de reserve aandelen BHB BV. Dit om in 2005-2007 over te gaan tot storting van € 10 miljoen (1^e tranche van totaal € 30 miljoen) in het

partificatie-fonds van de BV Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen. Op de reserve wordt rente bijgeschreven.

- Reserve Bedrijfsverplaatsingen

De in deze reserve aanwezige middelen (€ 801.581) zijn in 2005 aangewend ter dekking van uitgaven aandelen BHB BV. (kadernota 2005, paragraaf 5.6.)

- Reserve Cofinanciering Europese programma

Door het meerjarig karakter van de Europese programma's zijn middelen die de provincie als cofinancier inzet moeilijk te ramen. Daarom is een reserve ingesteld ter vrijwaring van grote schommelingen in de exploitatie. De stortingen in de reserve worden bepaald bij de jaarlijkse verdeling van de UEB-middelen.

- Reserve instandhouding onroerend erfgoed

De reserve is bedoeld voor instandhouding van monumentale gebouwen zoals aangegeven in de uitvoeringsnota monumenten. De jaarlijkse voeding bedraagt tot en met 2010 € 0,3 miljoen per jaar en met ingang van 2011 € 0,45 miljoen per jaar. In de periode 2005 tot en met 2007 wordt € 2 miljoen extra toegevoegd (middelen uit de voorjaarsnota 2004). De dotatie wordt jaarlijks aangepast op basis van het dan vastgestelde prijsindexcijfer.

- Reserve NV Monumentenfonds

De provincie neemt deel in een achtergestelde converteerbare lening van het NV Monumentenfonds. Op termijn wordt de converteerbare lening omgezet in aandelenkapitaal. De reserve dient ter afdekking van de financiële risico's. In de periode 2004-2011 wordt jaarlijks € 500.000 aan de reserve toegevoegd.

- Reserve Compensatie Natuur- en landschapswaarden

Conform de beleidsregel natuurcompensatie (2005) is het mogelijk dat derden middelen beschikbaar stellen voor natuur- en landschapscompensatie. Worden ook provinciale middelen gebruikt voor de genoemde compensatie, dan worden deze gestort in de reserve. Het ontwerpbesluit in samenhang met de jaarstukken 2005 voorziet in de instelling van deze reserve.

- Reserve Grondportefeuille RLG

De reserve is bedoeld voor opvang van risico's bij aan- en verkoop van gronden en bedrijven in het kader van de verplaatsing van intensieve veehouderij. De reserve wordt gevoed door een storting uit de algemene middelen berekend op 9% van de ultimo van het dienstjaar in portefeuille zijnde gronden en bedrijven.

- Reserve sanering glastuinbouwbedrijven en sloopbebouwing buitengebied

De reserve is bedoeld ter dekking van kosten van sloop van agrarische bedrijfsgebouwen en het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven uit kwetsbare gebieden.

- Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie

Bij kadernota 2005 is ten behoeve van een uitvoeringsimpuls reconstructie € 6,5 miljoen, beschikbaar gesteld; € 1 miljoen projectkosten ten behoeve van waterschappen en gemeenten, € 1 miljoen taskforce DLG en € 4,5 miljoen cofinanciering van concrete projecten gericht op de uitvoering.

- Reserve Stimulering stedelijke vernieuwing

De reserve is ingesteld ter dekking van de kosten van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van stedelijke vernieuwing.

- Reserve Dividend Essent

De reserve is ingesteld om de exploitatie te vrijwaren van tegenvallers betreffende de dividenduitkering.

- Reserve BTW

De reserve is in 2002 gevormd om de meerjarenbegroting te vrijwaren van effecten van het nieuwe BTW-regime. De egalisatiereserve is gestoeld op een eenmalig voordeel van de één jaar vertraagde uitname uit het provinciefonds.

- Reserve Brabant 2050

De reserve is ingesteld om een accent te kunnen leggen op duurzame investeringen en grote eenmalige projecten die niet gedekt kunnen worden uit de lopende begroting. De reserve wordt gevoed conform de begroting.

- Reserve Financieringskosten

De reserve komt voort uit het besluit in de 1e Nota Kapitaaldienst van 1990 om de kosten van het aantrekken van vaste geldleningen niet meer te activeren, maar rechtstreeks ten laste te brengen van de exploitatie. De reserve is ingesteld om de exploitatie te vrijwaren van schommelingen in de kosten van financiering van het korte bedrijf. De reserve wordt gevoed met de rente die de provincie ontvangt uit de rekening courant en korte termijn beleggingen (deposito's, belegd kasgeld). Uit de reserve worden de kosten vergoed die de provincie maakt bij het afsluiten van vaste geldleningen (afsluitprovisies, boeterente bij vervroegde aflossing). De reserve is gemaximeerd op € 300.000.

- Risicoreserve

De reserve dient ter afdekking van gecalculerde beleidsrisico's zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. De reserve wordt gevoed met de middelen die benodigd zijn voor de versterking van de weerstandscapaciteit.

- Reserve ICT, infrastructuur en applicaties

De reserve is ingesteld om het schoksgewijze uitgavenpatroon voor ICT, infrastructuur en applicaties op te kunnen vangen. De jaarlijkse dotatie wordt gevormd door een geïndexeerd bedrag.

- Reserve Kantoorinnovatie

Conform de vastgestelde overheadsystematiek worden jaarlijks middelen gereserveerd voor het doen van uitgaven in verband met kantoorinnovatie.

- Reserve Grondbeleid

In aanvulling op bestaande mogelijkheden voor verwerven, ruilen, vervreemden, beheren of bezwaren van onroerende zaken is een portefeuille strategische grondposities tot een bedrag van € 5 miljoen ingesteld in de vorm van een bestemmingsreserve.

- Reserve Egalisatie overheadmiddelen

De reserve is ingesteld om de taakstellende verlaging van overheadkosten als gevolg van krimp van de organisatie op te kunnen vangen.

Vervolgens wordt inzicht geboden in het verloop van de reserves. Dit overzicht is opgenomen in bijlage 4.

Na een overzicht van voorzieningen van derden verkregen middelen volgt een toelichting op de categorie overige voorzieningen:

- Voorziening Rechtspositie statenleden

In 1998 is de verordening geldelijke voorzieningen aan leden van PS en provinciale commissies aangepast ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit en bij aftreden. Voor invaliditeit is een collectieve ongevallenverzekering gesloten. Voor uitkering bij aftreden is een voorziening ingesteld. Jaarlijks wordt een geïndexeerd bedrag in de voorziening gestort.

- Voorziening Onderhoud gebouwen

De voorziening dient om fluctuerende onderhoudskosten van provinciale gebouwen op te vangen. Het betreft: hoogbouw (inclusief audiovisuele voorzieningen, beveiliging en beheer kunstwerken), nieuwbouw, het Provinciaal Commando Centrum en het Noord-Brabants museum. Voor het onderhoud aan deze panden worden periodiek onderhoudsboeken opgesteld. De hoogte van de jaarlijkse dotatie is gelijk aan de geraamde middelen op de posten toevoeging onderhouds-voorziening Museum en overige gebouwen, en vloeit voort uit eerdere besluitvorming op basis van de structurele meerjarenraming, integrale afweegmomenten en bestuursakkoord.

- Voorziening Wachtgeld tijdelijke medewerkers

De voorziening is bedoeld voor dekking van uitgaven die voortvloeien uit het met wachtgeld gaan van medewerkers die een tijdelijk arbeidscontract bij de provincie hebben gehad.

- Voorziening Dubieuze debiteuren

De voorziening dient voor opvang van oninbare vorderingen en wordt in mindering gebracht op het saldo debiteuren. De voorziening wordt jaarlijks op niveau gehouden: 5% van het openstaande debiteurensaldo.

Een overzicht van het verloop van deze voorzieningen is opgenomen in bijlage 4.

Erratum jaarrekening 2005

In een bijlage bij de jaarrekening 2005 volgt eerst een korte analyse van het saldo zoals opgevoerd in de jaarrekening. Aangegeven wordt dat het totaal van de lasten in de jaarrekening € 678,6 miljoen bedraagt en het totaal van de baten € 668,7 miljoen. Daardoor sluit de jaarrekening vóór resultaatbestemming met een nadelig saldo (€ 9,9 miljoen). Aan reserves wordt € 183,1 toegevoegd en € 194,9 onttrokken. Daarmee komt de bestemming van het resultaat per saldo uit op € 11,7 miljoen. Het batig resultaat ná bestemming (exclusief addendum/erratum) bedraagt -/- € 9,9 miljoen + € 11,7 miljoen = € 1,8 miljoen.

Opgemerkt wordt voorts dat op deze cijfers een aantal correcties van toepassing zijn die van invloed zijn op het resultaat. Het betreft de volgende correcties.

€	Lasten/uitg.	Baten/ink.	Saldo
Lasten/baten/saldo jaarrekening 2005	678.592.489	668.735.353	-9.857.136
Correcties			
1. Storting voorz dubieuze debiteuren	290.205		-290.205
2. Storting voorz/uitg BCF	769.028		-769.028
3. Voorziening beeldende kunst	196.388		-196.388
4. Vrijval voorz wachtgeld tijd medew		618.535	618.535
5. Storting voorz rivierbedcompensatie	-3.480.020		3.480.020
6. Storting voorz progr ext veiligheid	271.724		-271.724
7. Storting voorz monitoring nazorg voormalige stortplaatsen	212.455		-212.455
8. Vrijval voorz SGM/Nubl/rek.cour Nubl		661.586	661.586
9a. Afwikkeling Tipp 2e tender	74.146	1.502.904	1.428.758
9b. Afwikkeling Tipp 3e tender	2.751.170	3.631.980	880.810
10. Ten onrechte in voorz Vinex gestort	-554.485		554.485
11. Behoedzaamheidsreserve alg.uitkering		-132.471	-132.471
12. Verkeerd boekjaar	2.048.969		-2.048.969
13. Rentecorrectie voorziening bdu	-836.977		836.977
Gecorrigeerde lasten / baten / saldo	680.335.092	675.017.887	-5.317.205
Resultaatbestemming in jaarrekening	183.108.993	194.853.605	11.744.612
Correcties op resultaatbestemming			
5a. Storting reserve rivierbedcompensatie	3.480.020		-3.480.020
Resultaat bestemming incl.correcties	186.589.013	194.853.605	8.264.592
Resultaat ná bestemming	866.924.105	869.871.492	2.947.387

Toelichting:

- Als norm voor de voorziening dubieuze debiteuren wordt een percentage van 5% gehanteerd. Op basis van het definitieve debiteurensaldo in de jaarrekening dient deze voorziening nog te worden opgehoogd met € 290.205.
- Er is onvoldoende rekening gehouden met enkele posten aan doorgeschoven BTW van samenwerkingsverbanden en personeelsvoorzieningen. De correctie die plaats moet vinden betreft een bedrag van € 769.028.
- Op basis van ingediende declaraties bij het Rijk is deze voorziening te laag verantwoord wat leidt tot een correctie van € 196.388.
- Uit nadere onderbouwing is gebleken dat de voorziening voor wachtgeld van tijdelijke medewerkers tot een bedrag van € 618.535 kan vrijvallen.
- Omdat het van het Rijk ontvangen bedrag voor Rivierbedcompensatie geen doeluitkering betreft maar was opgenomen in de algemene uitkering van het provinciefonds, dient een verschuiving plaats te vinden van voorziening naar reserve waarmee het resultaat vóór bestemming eveneens een wijziging ondergaat tot een bedrag van € 3.480.020.
- Correctie op onttrokken BTW aan voorziening programma externe veiligheid ad € 271.724.

7. Correctie op onttrokken BTW aan de voorziening nazorg voormalige stortplaatsen ad € 212.455.
  8. Van de voorziening NUBL en rekening courant Nubl dient € 661.587 ten gunste van het resultaat te worden gebracht in verband met vervallen verplichtingen.
  9. In de jaarrekening zijn Tipp-gelden 4^e tender conform BBV aan de voorziening toegevoegd. De al bestaande Tipp-gelden 2^e en 3^e tender zijn niet op gelijke wijze in de jaarrekening verwerkt. Een en ander leidt voor deze twee tenders tot de hierboven in de tabel aangegeven correcties.
  10. In 1994 t/m 1996 is aan de reserve rente toegevoegd. Bij omzetting van de reserve naar een voorziening als gevolg van het BBV is verzuimd de rentecomponent ad € 554.385 eruit te halen.
  11. Op grond van de oktobercirculaire betreffende de uitkering provinciefonds is een inschatting gemaakt van de uitkering uit de behoedzaamheidsreserve, die als bate in de jaarrekening 2005 is verantwoord. De maartcirculaire laat een lagere uitkering uit die behoedzaamheidsreserve zien tot een bedrag van € 132.471.
  12. Een aantal posten is aan boekjaar 2006 toegerekend. Op grond van het prestatie criterium/lasten- en batenstelsel hebben deze posten betrekking op 2005. In totaal gaat het om € 2.048.969.
  13. De rentetoevoeging aan de voorziening BDU is bij brief van 14-03-2006 van het Rijk met terugwerkende kracht aangepast, wat leidt tot correctie van € 836.977.
- 5.a De in de jaarrekening opgenomen voorziening rivierbedcompensatie behoort te worden opgenomen als een reserve.

3.2.7 Accountantsrapport 2005

In het verslag gaat de accountant in op de verplichtingen inzake pensioenen van (voormalig) gedeputeerden. Opgemerkt wordt dat deze de afgelopen jaren qua omvang een gelijkmatig karakter hadden en het in dat geval op grond van het BBV niet voorgeschreven is een voorziening te vormen, wat ook niet is gebeurd. Voorts wordt vermeld dat er op dit moment, anders dan het historische verloop van deze lasten, echter geen inzicht bestaat in de omvang en het verloop van toekomstige pensioenaanspraken. Om ook de komende jaren op dit punt aan het BBV te kunnen blijven voldoen, is het volgens de accountant nodig de omvang en het verloop van toekomstige aanspraken in kaart te brengen. Dit geldt temeer omdat op grond van de Wet Appa de gekapitaliseerde aanspraken door de (oud-)gedeputeerden kunnen worden opgevraagd en ingebracht bij een externe pensioenverzekeraar. De accountant adviseert omvang en toekomstige verloop van pensioenverplichtingen in beeld te brengen en vervolgens te bepalen of de vorming van een voorziening verslaggevingstechnisch, danwel vanuit beheerstechnisch oogpunt nodig is.

3.3 Begrotingsjaar 2006

3.3.1 Programmabegroting 2006

In de inleiding wordt met betrekking tot reserves en voorzieningen verwezen naar de financiële begroting. Gesteld wordt dat het totaal van de lasten, inclusief de stelpost in te zetten begrotingsruimte (€ 6,4 miljoen), € 36,7 miljoen hoger uitkomt dan het totaal van de baten. Voor dit negatieve verschil wordt een beroep gedaan op de reserves. Begroot wordt dat in totaal € 47,5 miljoen aan reserves zal worden toegevoegd en € 84,2 miljoen zal worden onttrokken.

Overeenkomstig de programmabegroting 2005 wordt in de begroting 2006 bij ieder programma inzicht gegeven in de resultaten voor en na bestemming. Bij de volgende programma's worden opmerkingen bij de mutaties gemaakt:

Bestuur

Vanaf 2006 zijn geen middelen meer geraamd voor rechtspositie Statenleden. De uitgaven hebben een relatie met een voorziening. De hoogte van de voorziening wordt herijkt in verband met het verwachte beroep dat bij de bestuurswisseling in 2007 op de voorziening wordt gedaan.

Verkeer en Vervoer

Een lagere betaling in 2006 aan de stedelijke tangenten (€ 6,0 mln.). De betalingen lopen via de reserve stedelijke tangenten. Daarnaast zijn in 2005 (budget-neutraal) per saldo meer middelen (€ 1,6 miljoen) beschikbaar. In 2005 is voor de verrekening van kabels en leidingen inzake PPS-A59 € 2,3 miljoen beschikbaar gesteld, Hier staat tegenover dat in 2006 meer inkomsten van het Rijk voor de PPS-A59 zijn geraamd (€ 0,7 miljoen) Al deze inkomsten worden toegevoegd aan de voorziening PPS-A59.

Toevoegingen:

- Stedelijke tangenten: deze middelen zijn bij bestuursakkoord (onderdeel horizonplanning) tot en met 2007 toegekend. Ze zijn, samen met de rentetoevoeging aan de reserve, onderdeel van de totale financiering stedelijke tangenten;
- Vernieuwing OV: de rentetoevoeging wordt ingezet voor voorfinancieringskosten van de exploitatie openbaar vervoer;
- Gladheidbestrijding: deels zijn de middelen in de meerjarenbegroting opgenomen en deels beschikbaar gekomen uit het bestuursakkoord;
- Herhuisvesting districten: de middelen komen voort uit het terugbrengen van een aantal steunpunten.

Onttrekkingen:

- Gladheidbestrijding: onttrekkingen dienen ter dekking van de kosten van de gladheidbestrijding;
- Stedelijke tangenten: onttrekkingen dienen ter dekking van kapitaallasten van de stedelijke tangenten van de steden Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg. Ook voor de Lage Heideweg Valkenswaard zijn middelen binnen de reserve beschikbaar;

- Vernieuwing OV: de reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het OV, inclusief de infrastructuur. Door de herziening van het werkprogramma Personenvervoer van Morgen zijn er in 2006 geen middelen benodigd uit de reserve vernieuwing OV;
- Herhuisvesting districten: onttrekkingen hebben betrekking op de verbouwing van te handhaven steunpunten, bijdragen aan rijkssteunpunten en de huurkosten van 2 districtskantoren;
- Ontwikkelingsfonds 2050 (investeringsbijdrage OV-netwerk Brabantstad): onttrekkingen worden toegedeeld aan de volgende in voorbereiding dan wel uitvoering zijnde projecten: Nieuwe Sleutelproject Breda, station Tilburg Reeshof, station Helmond Brandevoort en HOV Assen/Tilburg Centraal Spoorzone.

Water

Veiligheid:

In 2006 zijn de geraamde lasten € 3,5 miljoen lager dan in 2005, vooral veroorzaakt door een extra afschrijving (€ 3 miljoen) in 2005 inzake dijkverzwaringenprojecten. Het rentevoordeel, als gevolg van het uitblijven van investeringen, wordt in 2005 extra afgeschreven ten laste van de reserve rivierdijkverbetering.

Duurzame watersystemen:

Het huidige uitvoeringsprogramma WHP over 2003-2006 heeft een budgetopbouw voor verschillende beleidsthema's dat niet lineair verloopt. Hierdoor ontstaan er verschillen binnen de (meerjaren-) begroting. Daarnaast is vanuit 2004 een bedrag van € 5 miljoen overgeheveld naar 2005 voor het uitvoeringsprogramma WHP-2. De beschikking over de reserve is daarmee ook doorgeschoven naar 2005. In de kadernota 2005 is voor 2005 eenmalig € 0,5 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de EU-kaderrichtlijn Water.

Milieu

Geen opmerkingen.

Sociaal Economische Zaken

Toevoegingen:

- Cofinanciering Europese programma's: vanuit de UEB-middelen 2005-2007 zijn meerjarig toevoegingen aan de reserve geraamd;
- Risicoreserve BHB/Agro: ingesteld bij bestuursakkoord en van toepassing bij de oprichting van het kapitaalfonds BHB en Agro & Co in 2005.

Onttrekkingen:

- Cofinanciering Europese programma's en Brabant 2050 Stimulus: de provincie treedt op als cofinancier ten behoeve van Interreg- en Doelstelling 2-projecten. De jaarlijkse onttrekking heeft betrekking op de technische bijstand;
- Bedrijfsverplaatsing: zie 0602;
- Brabant 2050 (Stimulus): maakt deel uit van de financiering van Europese programma's.

Sociaal beleid, Zorg en Cultuur

Algemene reserve voorfinanciering:

De geraamde storting heeft betrekking op de éénmalig verstrekte subsidie van

€ 1.225.207 in 2003 aan de Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds. De bijdrage is gefinancierd door het naar voren halen van gelden (€ 153.151 per jaar) die, na intrekking van de Onderhoudsregeling Monumenten 1996, provincie Noord-Brabant, vrijvallen. Dit naar voren halen is geschied via de algemene reserve. De jaarlijkse storting in de algemene reserve van € 153.151 is geraamd tot en met 2010.

Instandhouding onroerend erfgoed:

De geraamde toevoeging is gelijk aan de geraamde onttrekking. De middelen voor de Uitvoeringsnota Monumenten conform voorjaarsnota 2004 én de kadernota 2005 zijn toegevoegd aan de reserve.

Ruimtelijke ontwikkeling

In 2005 is de voorziening Natuurcompensatie ingesteld. In dat jaar is met gemeente Zundert een overeenkomst gesloten op grond waarvan de gemeente € 225.000 bijdraagt en de provincie een zelfde bedrag. In 2006 zijn dergelijke overeenkomsten niet begroot.

Revitalisering Landelijk Gebied

Storting in de reserves:

Via de algemene middelen is bij de uitwerking van het bestuursakkoord 2003-2007 besloten jaarlijks gedurende 2004 tot en met 2007 een bedrag van € 2,3 miljoen te doteren aan de reserve agrarische bedrijfssanering. In 2006 is overdracht van gronden aan Staatsbosbeheer gepland in verband met de aankoop van twee glastuinbouwbedrijven in de regio Waalwijk voor een bedrag van € 0,3 miljoen. In 2007 is geraamd dat de aankoopkosten (€ 2,3 miljoen) worden terugverdiend via de Ruimte voor Ruimte verbreed regeling. Naar huidige inzichten zal in 2005 of 2006 dit naar een later jaar worden verschoven. In 2005 en 2006 wordt de reserve slechts gebruikt ter dekking van de beheerskosten van een drietal aangekochte glastuinbouwbedrijven en de kosten van pilot de Hilver, € 0,4 miljoen. In het najaar 2005 zal PS een voorstel worden gedaan over financiering van de saneringsregeling van de glastuinbouwsector en sloop van overtollige gebouwen in het buitengebied, die ook uit deze reserve moet worden gedekt, zoals reeds was voorzien bij het bestuursakkoord.

Bij de kadernota 2005 is € 6,5 miljoen vrijgemaakt om een impuls te kunnen geven aan de uitvoering van projecten in het kader van de reconstructie. De uiteindelijke bestedingsdoelen zullen afzonderlijk aan PS worden voorgelegd en zullen in 2005 en 2006 worden uitgevoerd.

Voor de Grondportefeuille Revitalisering landelijk gebied (zie ook investeringen) is een krediet beschikbaar van maximaal € 15 miljoen (verhoogd bij kadernota 2005 met € 3 miljoen). De aan- en verkooprisico's worden afgedekt via de risicoreserve Grondportefeuille. Aangezien er in 2004 via de Tijdelijke Grondbank een tweetal risicovolle aankopen zijn gepleegd, vindt in 2005 een extra storting plaats van € 0,5 miljoen (zie ook kadernota 2005). Dit is opgenomen in de totaalstorting van € 1,7 miljoen.

In de reserve Brabant 2050 is € 6,1 miljoen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van Europese subsidies met betrekking tot projecten in het kader van de reconstructie. Na realisatie tot en met 2004 en reserveringen tot en met 2006 is het beschikbare saldo € 1,3 miljoen. Bij uitwerking van het

bestuursakkoord voor de jaren 2006 en 2007 is een extra bedrag van in totaal € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van POP-projecten en € 1 miljoen voor cofinanciering van LEADER+ projecten voor 2005 en 2006.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt, afgezien van een cijfermatige opstelling van onttrekkingen aan en stortingen in reserves, geen aandacht dit onderwerp besteed.

De paragraaf weerstandsvermogen is opgezet conform de jaarstukken 2005. Na een korte toelichting op de begrippen weerstandsvermogen en -capaciteit en op het risicobeleid volgt een opsomming van beleidsrisico's. De benoemde risico's (30) worden geclusterd naar deelnemingen, overige risico's betreffende deelnemingen, projecten, garanties, leningen en voorfinancieringen. Na de opsomming volgt een schatting van het restrisico, door per beleidsrisico de geldelijke omvang te relateren aan de kans dat het risico zich voordoet. Van de 30 risico's hebben 21 een kans dat deze zich voordoen. Het restrisico wordt geschat op € 41,8 miljoen.

Bedragen x € 1 miljoen	Weerstandscapaciteit	
	Financieel-techn.	Politiek-bestuurlijk
Incidentele weerstandscapaciteit	<u>Eenmalig</u>	<u>Eenmalig</u>
a. Algemene reserve (vrije gedeelte)	14,2	p.m.
b. Risicoreserve	40,7	40,7
c. Vrije deel bestemmingsreserves	23,0 + 10,0	p.m.
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	87,9	40,7
Structurele weerstandscapaciteit	<u>Per jaar</u>	<u>Per jaar</u>
e. Post onvoorzien	1,3	1,3
f. Begrotingsruimte	p.m.	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	82,3	p.m.
Subtotaal structureel op jaarbasis	83,6	1,3

Voorts wordt opgemerkt dat gegeven het restrisico van € 41,8 miljoen de financieel- technische weerstandscapaciteit ruim voldoende is en gezien het niveau van de risicoreserve de politiek- bestuurlijke weerstandscapaciteit nagenoeg voldoende is.

Toelichting tabel:

a. Het begrote vrije deel van de algemene reserve bedraagt per 1-1-2006 € 14,2 miljoen, zijnde het genormeerde deel gelijk aan van de netto omvang van de gewone dienst (op basis van jaarrekeningcijfers 2004). Deze buffer is bestemd voor de opvang van de risico's met betrekking tot de bedrijfsvoering en reguliere begrotingsuitvoering. Omdat de buffer niet bestemd is voor beleidsrisico's, valt deze buiten de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit.

b. Met ingang van de kadernota 2005 worden beleidsrisico's primair afgedekt met de risicoreserve en zijn de risicoafdekkingen door middel van de reserve Brabant 2050 komen te vervallen.

c. Zolang geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen PS besluiten gereserveerde middelen in te zetten anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte echter in de praktijk beperkt. Wanneer de nood ertoe dwingt, is wellicht enige speelruimte te vinden in de dividendreserve Essent (€ 23,0 miljoen), bedoeld om tegenvallers in de begrote dividenduitkering op te vangen, en in de aanvulling (€ 10 miljoen) van de reserve Brabant 2050. De volumes kunnen in zeker zin tot de algemene middelen worden gerekend.

d. Stille reserves betreffen activa die meer waard zijn dan op de balans is aangegeven.

In de financiële begroting wordt een uitgebreid overzicht gegeven van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De volgende tabel wordt weergegeven:

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves, begroting 2006

€	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2 Verkeer en vervoer			
Reserve Stedelijke tangenten	2.495.791	8.000.000	5.504.209
Reserve gladheidsbestrijding	961.579	1.087.205	125.626
Reserve herhuisvesting distrciten		1.476.818	1.476.818
Reserve Brabant 2050		5.140.000	5.140.000
Reserve vernieuwing OV (rente)	570.742		-570.742
Reserve stedelijke tangenten (rente)	2.065.308		-2.065.308
Programma 3 Water			
Reserve uitvoering WHP	4.913.875	4.913.875	0
Programma 4 Milieu			
Reserve handhaving milieu	152.525	181.512	28.987
Programma 5			
Reserve Brabant 2050		476.000	476.000
Programma 6 Sociaal econ. Zaken			
Reserve BHB/Agro (incl. rente)	1.750.000		-1.750.000
Reserve cofinan. Europese progr.	3.800.000	2.360.000	-1.440.000
Reserve Brabant 2050		1.632.237	1.632.237
Programma 7 Soc. beleid, Zorg en cult.			
Reserve instandhouding onroerend goed	4.142.547	4.142.547	0
Algemene reserve (voorfinanc.)	153.151		-153.151
Reserve monumentenfonds	500.000		-500.000
Programma 9 Revital. landelijk gebied			
Reserve Agrarische bedrijfssanering	2.597.249	60.000	-2.537.249
Reserve Brabant 2050		408.085	408.085

Programma 10 Wonen			
Reserve voorbereiding stedelijke vern.		12.500	12.500
Algemeen financieel beleid			
Algemene reserve	6.092.060	40.698.798	34.606.738
Reserve Brabant 2050	6.806.703		-6.806.703
Reserve BTW	1.793.938	6.347.449	4.553.511
Reserve egalisatie financieringskosten	181.512	181.513	1
Reserve Kantoorinnovatie	465.519		-465.519
Reserve ICT, infrastruct. en appl.	7.052.619	7.052.619	
Risicoreserve	945.644		-945.644
Totaal resultaatbestemming	47.440.762	84.171.158	36.730.396
Totaal lasten/baten+ result.bestemm.	648.133.089	648.133.089	
Geraamd resultaat na bestemming			0

Toelichting:

- a. Uit deze reserve worden jaarlijks middelen onttrokken die dienen ter dekking van kapitaallasten van de stedelijke tangenten van Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg. Op de reserve wordt jaarlijks 5% rente bijgeschreven.
- b. Jaarlijks wordt conform statenbesluit van juni 1983 een bedrag in deze reserve gestort. Onttrekkingen dienen ter dekking van kosten van gladheidbestrijding.
- c. In deze reserve wordt de verkoopopbrengst van verkochte steunpunten gestort. De middelen in de reserve zijn bestemd voor verbouwing en huur van te handhaven steunpunten en districtskantoren.
- d. Ontwikkelingsfonds 2050 (investeringsbijdrage OV-netwerk Brabantstad): de onttrekkingen worden toegedeeld aan de volgende in voorbereiding/uitvoering zijnde projecten: Nieuwe Sleutelproject Breda, station Tilburg Reeshof, station Helmond Brandevoort en HOV assen/Tilburg Centraal Spoorzone.
- e. Deze reserve is gevormd voor uitgaven ter bevordering van vernieuwing van het OV inclusief infrastructuur. De reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van BBA-aandelen. Op de reserve wordt jaarlijks 5% rente bijgeschreven.
- f. Voor de uitvoering van het waterhuishoudingsplan is door PS in 1998 een reserve ingesteld.
- g. Deze reserve dient ten behoeve van financiering van voor de provincie blijvende kosten van repressieve handhaving.
- h. Aan deze reserve wordt voor het project Keent, onderdeel productgroep 05.01 programma grootse natuur € 476.000 onttrokken.
- i. Deze reserve is ingesteld bij het bestuursakkoord en is van toepassing bij de oprichting van het kapitaalfonds BHB en Agro & Co in 2005. Op de reserve wordt jaarlijks 5% rente bijgeschreven.
- j. Aan deze reserve wordt vanuit de UEB-middelen 2005- 2007 geld toegevoegd. De provincie treedt als cofinancier op ten behoeve van Interreg- en Doelstelling-2- projecten. De jaarlijkse onttrekking heeft betrekking op de technische bijstand.
- k. Uit deze reserve wordt onttrokken ten behoeve van cofinanciering van Ceres-projecten gericht op de revitalisering van het landelijk gebied.

1. De geraamde toevoeging aan deze reserve is gelijk aan de geraamde onttrekking. De middelen voor de Uitvoeringsnota Monumenten conform voorjaarsnota 2004 én de kadernota 2005 zijn toegevoegd aan de reserve.
- m. De geraamde storting in de algemene reserve heeft betrekking op de éénmalig verstrekte subsidie van € 1.225.207 in 2003 aan de Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds. De bijdrage is gefinancierd door het naar voren halen van gelden (€ 153.151 per jaar) die, na intrekking van de Onderhoudsregeling Monumenten 1996, provincie Noord-Brabant, vrijvallen (PS-besluit nr.44/02). Dit naar voren halen is geschied via de algemene reserve. De jaarlijkse storting in de algemene reserve van € 153.151 is geraamd tot en met 2010.
- n. Met een jaarlijkse reservering van € 500.000 in deze reserve wordt in 8 jaar tijd een buffer gevormd van € 4 miljoen ter afdekking van de conversie van de converteerbare achtergestelde lening aan NV Monumenten Fonds Brabant.
- o. Via de algemene middelen is bij de uitwerking van het bestuursakkoord 2003-2007 besloten jaarlijks gedurende de periode 2004-2007 een bedrag te doteren aan de reserve agrarische bedrijfssanering. In 2006 is de overdracht van gronden aan Staatsbosbeheer in verband met de aankoop van twee glastuinbouwbedrijven in de regio Waalwijk voor een bedrag van € 0,3 miljoen gepalnd. In 2007 is geraamd dat de aankoopkosten (€ 2,3 miljoen) worden terugverdiend via de Ruimte voor Ruimte verbreed regeling. Naar huidige inzichten zal in 2005 of 2006 dit naar een later jaar worden verschoven. In 2005 en 2006 wordt de reserve slechts gebruikt ter dekking van de beheerskosten van een drietal aangekochte glastuinbouwbedrijven en de kosten van pilot de Hilver.
- p. De onttrekking aan deze reserve heeft betrekking op cofinanciering in het kader van de reconstructie.
- q. Ten behoeve van de stimulering van stedelijke vernieuwing wordt jaarlijks € 12.500 onttrokken aan de hiervoor ingestelde reserve.
- r. De storting in de algemene reserve betreft de eerder gedane voorfinancieringen. De onttrekkingen betreffen tot een bedrag van € 4,6 miljoen overgehevelde budgetten van 2004 naar 2006 en tot een bedrag van € 36 miljoen doorgeschoven ruimte uit eerdere jaren.
- s. Aan deze reserve wordt jaarlijks ten laste van de algemene middelen een bedrag van € 6,8 miljoen toegevoegd.
- t. Met invoering van het BCF is de begroting verlaagd met de BTW-component. De vrijgekomen bedragen zijn toegevoegd aan de BTW-reserve. Onttrekkingen aan deze reserve vinden plaats om in de komende jaren de BTW-tekorten af te dekken.
- u. Deze reserve is ingesteld om de gewone dienst te vrijwaren van schommelingen in de kosten van de financiering van het korte bedrijf.
- v. Ten behoeve van uitgaven voor kantoorinnovatie wordt jaarlijks een bedrag aan deze reserve toegevoegd.
- w. De storting in en onttrekking uit deze reserve vloeien voort uit het vastgestelde informatiebeleid 2003-2007, waarvoor in de uitwerking bestuursakkoord middelen beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen zijn dusdanig over de bestuursperiode verdeeld dat er een stijgende lijn zit naar 2007.

x. De storting in de risicoreserve dient ter versterking van de weerstandscapaciteit

Aan het einde van de financiële begroting volgt een prognose voor de financiering van de vaste activa voor de periode 1-1-2006 - 31-12-2009. Voor standen en verloop van de reserves en voorzieningen wordt verder verwezen naar de bijlage bij de begroting.

Bijlagenboek bij dualebegroting 2006

In het bijlagenboek bij de programmabegroting 2006 worden per reserve en voorziening voor de periode 2006-2009 vermeerderingen en verminderingen inclusief begin- en eindsaldo weergegeven, zonder verdere toelichting. De algemene reserve wordt uitgesplitst naar:

- genormeerde gedeelte;
- overheveling;
- doorgeschoven ruimte;
- Obragas;
- voorfinanciering.

De overzichten van de reserves en voorzieningen voor het begrotingsjaar 2006 zijn opgenomen in bijlage 1.

3.3.2 Kadernota 2006

Onder de noemer weerstandscapaciteit en reservepositie worden de volgende reserves behandeld:

- Algemene reserve

Het minimum niveau van de reserve is bepaald op 3% van de netto begrotingsomvang (in jaar t-1). De buffer is bedoeld om bedrijfsrisico's te kunnen opvangen betreffende de reguliere begrotingsuitvoering. Op grond van de jaarrekeningcijfers dient de algemene reserve met € 3,6 miljoen te worden opgehoogd.

- Risicoreserve

Voor beleidsrisico's is een risicoreserve ingesteld waarin € 41,8 miljoen is gereserveerd. Op grond van de geactualiseerde risicoparagraaf in de jaarrekening is thans geen verdere aanvulling vereist, behalve voor het glastuinbouw 52 project Dinteloord waarvan de risicodekking is meegenomen.

- Reserve Brabant 2050

Na aftrek van reserveringen voor het reconstructieproject (€ 11,8 miljoen, PS juni 2000), OV-netwerk BrabantStad (€ 20 miljoen, PS juni 2002) en het project Bergse Haven (maximaal € 10 miljoen, maart 2005) resteert voor 2006-2007 een budget van € 53,1 miljoen. Dit is mede bestemd voor financiële bijdragen aan grote projecten Spoorhaven Rosendaal, Markoevers Breda en Spoorzone Tilburg. De € 10 miljoen die vorig jaar extra aan de reserve is toegevoegd, is in beginsel nog vrij inzetbaar.

- BTW-reserve

De reserve dient als buffer om de begroting te vrijwaren tegen de effecten van het BTW-regime. Verwacht wordt in de loop van 2006 iets te horen over de evaluatie van het BCF, met inbegrip van de definitieve uitname/korting op het provinciefonds en de nacalculatie over 2004 en 2005. Dan wordt ook duidelijk wat de budgettaire gevolgen zijn voor de meerjarenbegroting.

Vervolgens wordt in de kadernota ingegaan op de toezegging, gedaan bij de behandeling van de begroting 2006 en najaarsbrief 2005, bestedingsplannen op te stellen voor de aanwezige voorzieningen en reserves. Eerst worden de begrippen voorziening en reserve nader toegelicht:

‘Voorzieningen hebben veelal betrekking op middelen van derden; met name doeluitkeringen van Rijk en EU. De vorming van een voorziening maakt volgens de regelgeving in het BBV deel uit van de lasten en baten in de begroting (bevoegdheid PS), maar de besteding van de voorziening niet. Aanwending gebeurt rechtstreeks ten laste van de voorziening en is daarmee een bevoegdheid van GS. In de begroting en rekening worden de bestedingen ten laste van voorzieningen wel vermeld en toegelicht. Indien middelen uit voorzieningen niet worden besteed, zullen deze aan de derde partij moeten worden terugbetaald. Reserves zijn autonome provinciale middelen.’

Ten aanzien van de bestedingsplannen wordt voorts opgemerkt dat deze in sommige gevallen geresulteerd hebben in een actualisatie van de geraamde meerjarige onttrekkingen. Dit wordt meegenomen in de 8e begrotingswijziging. Voorgesteld wordt daarbij de Reserve calamiteiten op te heffen. Deze reserve is ingesteld na de hevige regenval in september 1998 en de daaruit voortkomende schade. Doel is in bijzondere gevallen ondersteuning te geven aan hulpacties. Eén van de algemeen geformuleerde uitgangspunten luidt: ondersteuning aan hulpacties van in de provincie optredende calamiteiten. Bijdragen ten behoeve van nationale of internationale rampen zijn om die reden gedekt uit onvoorzien. De Reserve calamiteiten is na instelling nog niet gebruikt. Een aparte calamiteitenreserve naast de post onvoorzien wordt daarom overbodig geacht.

Voorts wordt verwezen naar het besluit (PS 77/04) uit 2004 tot instelling van een grondportefeuille landelijk gebied. Oorspronkelijk gold een kredietplafond van € 9,5 miljoen. Bij de kadernota 2005 is dit opgehoogd naar € 15 miljoen. De financiële risico's van aankoop en verkoop van grond worden voor 15% afgedekt binnen de Reserve grondportefeuille RLG. Voor de jaren 2006 en 2007 is het voornemen het kredietplafond tijdelijk met € 10 miljoen te verhogen en in 2008-2011 weer geleidelijk af te bouwen naar € 15 miljoen. De kosten die hiermee samenhangen bedragen € 3,63 miljoen (extra rentekosten € 1,65 miljoen, Storting in risicoreserve € 1,5 miljoen, uitvoeringskosten € 0,48 miljoen). Voorgesteld wordt de kosten te dekken uit de Reserve grondbeleid, die dient ter afdekking van financiële risico's van strategische aankopen. Het krediet voor strategische grondaankopen bedraagt

€ 10 miljoen met een risicoreservering van 50%. Door het dekkingspercentage gelijk te schakelen met de 15% van de Reserve grondportefeuille RLG, kan € 3,5 miljoen vrijvallen voor de extra grondaankopen RLG.

Bij de behandeling van de begroting 2006/najaarsbrief 2005 is toegezegd bestedingsplannen op te stellen voor de aanwezige reserves en voorzieningen. In de kadernota is het volgende overzicht van aanwezige reservemiddelen opgenomen.

Overzicht reserves per 1-1-2006 €		Toevoegingen 2006, 2007	
Naam reserve	Saldo per 01.01.06	2006	2007
Reserve rekenkamer (deel PNB)	242.093	0	0
Reserve @ Brabant	690.496	0	0
Reserve proceskst gemeentelijke herindeling	11.337	0	0
Reserve calamiteiten	226.890	0	0
Reserve vernieuwing OV*	11.659.098	0	0
Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant	1.774.753	0	0
Reserve gladheidbestrijding	891.059	1.411.579	1.425.695
Reserve herhuisvesting districten	3.309.122	1.387.000	0
Reserve stedelijke tangenten*	20.755.020	2.495.791	2.495.791
Reserve zezorg baggerdepot	1.110.330	0	0
Reserve rivierbedcomp Afgedamde Maas	3.480.020	0	0
Reserve uitvoering WHP-2	6.980.692	4.913.875	1.950.000
Reserve handhaving milieu	726.049	152.525	152.525
Reserve aankoop aandelen BHB BV*	5.605.828	2.216.667	2.216.667
Reserve cofinanciering Eur programma's	3.618.342	3.800.000	3.000.000
Reserve instandhouding onroerend erfgoed	841.998	4.142.547	4.210.488
Reserve monumentenfonds	1.000.000	0	0
Reserve comp natuur/landschapswaarden	225.000	0	0
Reserve grondportefeuille RLG	2.755.000	0	0
Reserve sanering glastuinbouw	2.947.348	2.597.249	4.691.076
Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie	6.500.000	0	0
Reserve stimulering stedelijke vernieuwing	651.841	0	0
Reserve dividend Essent	0	23.000.000	0
Reserve BTW	11.828.019	1.793.938	2.133.093
Reserve Brabant 2050	56.268.193	6.806.703	6.806.703
Reserve financieringskosten	272.268	181.512	181.512
Risicoreserve	41.801.644	945.644	245.644
Reserve ICT, infrastuctuur en applicaties	3.420.951	7.249.704	7.744.862
Reserve kantoorinnovatie	4.107.997	465.519	478.225
Reserve grondbeleid	5.000.000	0	0
Reserve egalisatie overheadmiddelen	1.350.000	0	0
Totaal bestemmingsreserves	200.051.389		

Algemene reserve per 31-12-2005:			
- Vrij gedeelte	14.209.152		
- Resultaat 2005	1.887.476		
- Overheveling	29.704.108		
- Doorgeschoven ruimte	84.682.059		
- Obragas	3.508.545		
- Voorfinanciering	-7.308.762		
Totaal algemene reserve	126.682.577		
Totaal reserves	326.733.967		

* = bij deze reserve wordt rente toegevoegd

Toelichting tabel:

- Rekenkamer:

Het saldo betreft het restant van de eerste storting van € 300.000. Omdat in 2005 nauwelijks een beroep is gedaan op de financiële middelen en niet duidelijk is of de jaarlijkse bijdrage van € 300.000 van beide provincies toereikend of te ruim zijn, is het restant van het provinciale deel in de reserve gestort om twee redenen: gelijk lopen met het aandeel van Limburg (dat in een voorziening is gestort) en het achter de hand hebben van een kleine buffer indien onderzoeken in een bepaald jaar meer gaan kosten dan de begrote € 600.000. Pas als de rekenkamer een volledig jaar heeft gefunctioneerd, is beter zicht op de bestedingen en kan de bijdrage eventueel worden aangepast en zal een beperkt saldo in de reserve volstaan.

- Reserve @Brabant:

Voor twee projecten zijn in 2006/ 2007 middelen noodzakelijk; project Breedband (€ 125.000) en Platform Elektronische provincie (€ 75.000). Daarnaast moeten nog enkele projecten van de uitvoeringsprogramma's worden afgerekend. Naar inschatting is dat ongeveer € 250.000. Daarna kan de reserve worden opgeheven.

- Proceskosten gemeentelijke herindeling

Voor de gemeente Lith is naast inzet van personeel ook deze reserve noodzakelijk voor het laten verrichten van onderzoek met betrekking tot de gemeentelijke herindeling. Het beschikbare bedrag uit de reserve (€ 11.337) is naar verwachting niet toereikend. De reserve wordt in 2006 ingezet.

- Reserve calamiteiten

De reserve is ingesteld na hevige regenval in september 1998 en de daaruit voortkomende schade. Doel is in bijzondere gevallen ondersteuning te geven aan hulpacties. Eén van de algemeen geformuleerde uitgangspunten luidt: 'ondersteuning aan hulpacties van in de provincie optredende calamiteiten'. Bijdragen ten behoeve van nationale of internationale rampen in het verleden werden om die reden gedekt uit onvoorzien. De reserve is na de instelling nog niet gebruikt. De vraag is dan ook of naast onvoorzien een calamiteitenfonds niet overbodig is. Gelet op het feit dat de post onvoorzien in 2004 structureel is opgehoogd tot € 1,3 miljoen, wordt voorgesteld de reserve op te heffen.

- Vernieuwing OV

In het voorjaar van 2006 is een ontwerp OV-visie 2006-2020 vastgesteld. Aan deze visie is een werkprogramma gekoppeld voor de periode 2006-2008. Daarin is een verkenning inkomsten en uitgaven opgenomen voor de periode 2007-2011. Naast de financiële middeleninzet voor de exploitatie van het OV worden ook middelen ingezet voor de ontwikkelfunctie en vernieuwing OV. Voor de periode 2007-2011 is € 15,8 miljoen aan provinciale middelen beschikbaar (structurele budgetten en reserve Vernieuwing OV). Deze middelen worden aangewend voor grote collectief vervoer ontwikkelprojecten (CVO-projecten) zoals:

- OV-chipkaart implementatie: Hiervoor zal de provinciale bijdrage maximaal € 5 miljoen bedragen (verdere onderhandelingen met het rijk lopen). Daarnaast worden de structurele kosten € 0,8 miljoen per jaar geschat. In totaal komt dit neer op maximaal € 9 miljoen (t/m 2011);
- Vervoersarchitect: Voor beheer en doorontwikkelen van dit instrument is structureel € 250.000 per jaar nodig (totaal € 1,25 miljoen tot en met 2011);
- Kwaliteitsverkenning OV: Structurele Brabant-brede inzet van dit instrument kost circa € 200.000 per jaar (totaal € 1 miljoen tot en met 2011);
- Luchtkwaliteit OV: In het programma van eisen aanbesteding OV zijn voor de 3 grote steden hogere milieueisen geformuleerd. Geschat wordt dat de kosten in totaal € 3,5 miljoen zullen bedragen.
- Informatievoorziening OV: Investerings en beheer/onderhoud van dynamische reisinformatiesystemen worden geschat op € 1,4 miljoen tot en met 2011.

De totale projectkosten tot en met 2011 worden geraamd op ruim € 16 miljoen.

- Hoofdwegennet Noord-Brabant

Voor een kunstwerk langs de A59 is € 100.000 benodigd en voor de A4-Zuid maximaal € 50.000. Daarnaast zijn er meer Brabantse (rijks)-hoofdwegen die de provinciale aandacht hebben (A27, N69). Toekomstige kosten hiervoor kunnen ook uit de reserve gefinancierd worden. Thans wordt nagegaan welke middelen nodig zijn voor studies met betrekking tot de A27 en wordt een visie ontwikkeld op de Bereikbaarheidsproblemen BrabantStad 2020 op de weg, het spoor en de vaarweg. Voor de korte termijn (periode 2007-2010) wordt gedacht aan quick-wins op het gebied van mobiliteitsmanagement en kleine infrastructurele werken. Samen met Rijk en (B5)gemeenten wordt gewerkt aan de visie, de maatregelenpakketten en de financiering van de maatregelen. Medio 2006 wordt een en ander meer concreet.

- Gladheidbestrijding

Het bedrag van de reserve is ontoereikend om de gladheidbestrijding te kunnen uitvoeren. Daarom is begin 2006 een voorstel gedaan om de reserve structureel op te hogen door een jaarlijkse toevoeging van € 450.000. Dit bedrag is meegenomen in de structurele bijstelling van de begroting.

- Herhuisvesting districten

Ten behoeve van investeringen in steunpunten Breda en Uden (en bodemsanering) en het regiokantoor Dinther zal in 2006 € 2.786.413 worden onttrokken. Daarnaast wordt € 548.974 onttrokken ten behoeve van huur kantoren, afschrijvingen en voorbereidingskosten. In 2006 zal € 1.306.819 worden toegevoegd door verkoop

van steunpunten Elsendorp, Zundert en Wagenberg. In 2007 zal € 250.000 worden onttrokken voor investeringen in steunpunten Eethen en Oud Gastel. Daarnaast zijn er onttrekkingen voor huur kantoren en voorbereidingskosten (€ 256.232). In 2008 staan onttrekkingen (€ 775.000) gepland voor investeringen in de steunpunten Helmond en Westerhoven en een bijdrage aan het rijkssteunpunt Oirschot. Voorts vinden onttrekkingen (€ 221.136) plaats in 2008 voor de huur van de kantoren. In 2009 staat de verkoop van het steunpunt Westerhoven gepland met als toevoeging aan de reserve € 500.000. De geplande toevoegingen en onttrekkingen zijn in lijn met de besluitvorming in het kader van Districten 2000+.

- Stedelijke tangenten

Voor de komende jaren zijn de volgende uitgaven gepland; € 3 miljoen in 2006 voor de Tunnel westtangent in Breda, € 20 miljoen voor de randweg 's-Hertogenbosch (over de jaren 2007 tot en met 2009 respectievelijk € 10, 5 en 5 miljoen) en € 1,82 miljoen voor de Lage Heideweg in Valkenswaard, te betalen in 2008 (€ 1 miljoen) en 2009 (€ 820.000). Per saldo betreft het een bedrag van € 24,82 miljoen in de periode tot en met 2009.

- Nazorg baggerdepot

In afwachting van de berekening van kosten van nazorg baggerdepot wordt de onderuitputting op de post onderhoudsbijdrage aan waterschap gestort in deze reserve. Planning is dit jaar duidelijkheid te krijgen over de kosten zodat bezien kan worden of de reserve op dit niveau gehandhaafd moet worden.

- Rivierbedcompensatie Afgedamde Maas

De uitgaven ten laste van de reserve hebben betrekking op het project Overdiepse polder. Afhankelijk van de uitkomsten Europese aanbesteding is duidelijk of de middelen toereikend zijn.

- Uitvoering WHP 2

Onder het WHP ligt een gedetailleerde planning op projectniveau die overeenkomt met het meerjarig verloop van de reserve. Jaarlijks wordt bezien of de uitvoering conform planning verloopt.

- Handhaving milieu

De reserve is ontstaan als het Fonds bestuursdwang ter dekking van de kosten om de uitvoering van bestuursdwang voor te schieten. Deze kosten worden na uitvoering voor zover mogelijk verhaald op de overtreder. De reserve wordt jaarlijks gevuld met € 152.500 tot een maximum van € 800.000. Voor de uitvoering van bestuursdwang in het kader van handhaving milieu dient de reserve beschikbaar te blijven.

- Aankoop aandelen BHB

Voor aanschaf van aandelen is begin 2005 € 10 miljoen beschikbaar gesteld. Verwacht werd dat in 2005 een agiostorting zou plaatsvinden. Dat is doorgeschoven naar 2006 en heeft inmiddels plaatsgevonden. Het gaat om € 5.054.147. In 2006 is de geraamde agiostorting € 2.479.086 en in 2007 € 2.466.666. Ter dekking vindt in 2006 en 2007 een storting plaats in de reserve van respectievelijk € 2.216.667 en € 2.216.667. Als alle agiostortingen zijn verricht wordt de reserve opgeheven.

- Cofinanciering Europese programma's

De reserve is ingesteld voor cofinancieringsverplichtingen ten behoeve van Europese programma's. De reserve is uit verschillende programma's opgebouwd, voor ieder programma is een budget beschikbaar gesteld: Interreg III € 1.980.000, Ceres € 8.600.000, Stimulus € 2.800.000 en Leader+ € 1.000.000. De budgetten zijn deels tot en met 2005 gerealiseerd dan wel als uitgaven begroot voor de periode 2006 tot en met 2008. De daadwerkelijke cofinanciering is afhankelijk van de gevraagde cofinanciering bij de verschillende programma's. Omdat er sprake is van verplichte cofinanciering moeten de bedragen beschikbaar blijven. De verwachting is dat in 2008, ervan uitgaande dat er een volledige vraag naar cofinanciering zal plaatsvinden, er een tekort zal ontstaan van € 1.236.457. Vanuit het UEB is er een garantieverplichting afgegeven van € 1,7 miljoen om dit tekort aan te vullen.

- Instandhouding onroerend erfgoed

De reserve is bestemd voor uitvoering van projecten binnen de kadernota 2005 en de Uitvoeringsnota Monumenten. Hier liggen concrete projecten onder.

- Monumentenfonds

De reserve is voor de ondersteuning van de NV Monumentenfonds Brabant, die over een periode van vier jaar een laagrentende lening krijgt van maximaal € 4 miljoen. Op dit moment stagneert uitvoering door het proces van melding van ongeoorloofde staatssteun bij de Europese Commissie.

- Compensatie natuur en landschapswaarden

Aan de gemeente Zundert is € 225.000 toegezegd in het kader van natuurcompensatie. De reserve is onlangs bij de jaarrekening 2005 ingesteld.

- Grondportefeuille RLG

€ 2.250.000 betreft risicoafdekking (15%) als gemiddeld risico op grondaankopen/vastgoed, € 505.000 is gereserveerd bij de kadernota 2005, € 250.000 betreft een optie-overeenkomst met Fortis betreffende de Peelvenen en € 255.000 betreft een garantie op aankopen van DLG met betrekking tot Gemert-bakel.

- Sanering glastuinbouw & sloopbebouwing buitengebied

Rentekosten in het kader van Ruimte voor Ruimte verbreed worden tot en met 2014 ten laste van deze reserve gebracht (circa € 7 miljoen). Het betreft sanering glastuinbouw, sloop overtollige gebouwen buitengebied en uitvoeringskosten van deze regelingen. Overige onttrekkingen: In 2005 is afgesproken de kosten van 2 pilots in het kader van SOBB (€ 80.000) te vergoeden, afwikkelingskosten locatie Kuypers € 103.325, sloopkosten € 50.000 en beheerskosten € 10.000 betreffende glastuinbouw en een terug te betalen bedrag aan Natuurmonumenten in verband met onterechte ontvangst van € 193.963.

- Uitvoeringsimpuls reconstructie

De middelen zijn gereserveerd bij de kadernota 2005 en zijn inmiddels bijna volledig beschikt aan projecten (met name van gemeenten en waterschappen) om uitvoering van de revitalisering van het landelijk gebied een extra impuls te geven. Zie ook RM 0717 Bestedingsvoorstel uitvoeringsimpuls revitalisering/reconstructie waarin de subsidieverlening voor 42 projecten wordt toegelicht.

- Stimulering stedelijke vernieuwing

De reserve is ingesteld met autonoom geld ter stimulering van projecten rond stedelijke vernieuwing, als aanvulling op de rijksmiddelen vanuit ISV die alleen mogen worden ingezet voor de daadwerkelijke fysieke maatregelen. De reserve zal ingezet worden in de ISV 2 periode op basis van de projectaanvragen.

- Essent/BTW/Brabant 2050/Financieringskosten/Risicoreserve

Het betreft financieel technische reserves en een spaarpot voor grote projecten. Medio 2006 zal de evaluatie/nacalculatie van het BCF plaatsvinden. De hoogte van de risicoreserve wordt jaarlijks bezien. Over de aanwending van de reserve Brabant 2050 beslissen PS.

- ICT

De middelen binnen de reserve zijn grotendeels beschikbaar gesteld bij uitwerking van het bestuursakkoord voor uitvoering van het informatiebeleid zoals gekozen in 2003 (scenario 2). Daarnaast wordt de reserve ingezet voor structurele zaken als vervanging van pc's en aankoop soft/hardware. Op dit moment zijn middelen gereserveerd voor het IDI-project (€ 1 miljoen), duurzame technische infrastructuur (€ 1 miljoen) en werkplekvoorzieningen (€ 1,4 miljoen).

- Kantoorinnovatie:

Verschillende thema's zijn bij de Directieraad in het vizier (thuiswerken, kantoorinnovatie fase II, verbeteren bedrijfsrestaurant, actualisatie vlekkenplan. Over de onderwerpen is vooralsnog geen concernbrede consensus teneinde over te kunnen gaan tot het financieel labellen. Toegezegd wordt in het najaar 2006 een gedegen bestedingsplan inclusief inhoudelijke onderbouwing voorhanden te hebben aangaande de reserve Kantoorinnovatie.

- Grondbeleid

Voorgesteld is het krediet voor grondportefeuille RLG voor 2006 en 2007 met € 10 miljoen op te hogen en daarna geleidelijk af te bouwen naar het oorspronkelijke niveau. De kosten die hiermee samenhangen (€ 3,63 miljoen) worden gedekt uit de Reserve grondbeleid.

- Overheadmiddelen:

De reserve is in 2001 ingesteld met doel om bij krimp van de organisatie structureel doorlopende verplichtingen op te kunnen vangen. De frictiekosten die zich voordoen bij de nu lopende efficiencykorting kunnen uit deze reserve worden opgevangen.

3.3.3 Bestuursrapportages 2006

Bestuursrapportage I

In de eerste besuursrapportage wordt uitgebreid ingegaan op toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen. Omdat het hier handelt om van derden verkregen middelen wordt hier niet verder op ingegaan.

Vervolgens wordt PS een voorstel gedaan in te stemmen met de volgende toevoegingen en/of onttrekking aan reserves:

RIS	De professionele versie van de risicokaart wordt professionele gebruikers ter beschikking gesteld via beveiligde toegang. Overboeken € 25.000 naar IIV. Begrotingswijziging 2006: 0000144 RIS - € 25.000 4000095 Geautomatiseerde toepassingen + € 25.000 0000064 Toevoeging res ICT + € 25.000 1000069 Onttrekking res ICT + € 25.000	Instemmen met de budgettair neutrale begrotingswijziging
-----	---	--

POP-programma	Bij de start van het POP programma is in de voorjaarsnota 2002 € 6,1 miljoen aan middelen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van POP-projecten. De middelen zijn opgenomen in de reserve Brabant 2050. In de kadernota 2004 zijn voor 2006 en 2007 aanvullend middelen beschikbaar gesteld voor cofinanciering. Deze middelen zijn destijds niet aan de reserve toegevoegd. Het betreft cofinanciering van POP-projecten. Voorgesteld wordt een nieuwe reserve Cofinanciering POP projecten in te stellen	Instemmen met instellen reserve 'Cofinanciering POP projecten
---------------	--	---

In de bestuursrapportage wordt vervolgens inzicht verschaft in de doorlichting van reserves en voorzieningen. De volgende tabel wordt daartoe gebruikt:

€	Mutatie:	
	Last. 2006	Baten 2006
Omschrijving		
Lasten vervoersfaciliteiten leden GS/DR	-50.000	
Toevoeging voorziening Brabantstad	340.000	
Bijdragen partners programma Brabantstad		250.000
Bijdrage belangenbehartiging Brussel		90.000
Vorbereidingskosten PPS-A4	10.000	
Onttrekking reserve hoofdwegennet Noord-Brabant		10.000
BDU (Regionale maatregelen pakketten)		-124.334
Brabantse gemeenten voor schoon water	3.400	
Kosten landbouw innovatiebureau / Biologische landbouw	-147.479	
Duurzaamheidsimpuls	147.479	
Toevoeging voorziening externe veiligheid 2006-2010	3.476.000	
Programma externe veiligheid 2006-2010		3.476.000
Toevoeging voorziening monitoring nazorg stortplaatsen	-16.287	
Kosten regionaal afval orgaan Zuid-Nederland	-3.500	

Programmakosten milieuprogramma afvalbeheer	3.500	
Provinciaal ambitie statement (PAS)	98.250	
Prov comm Natuur en milieu educatie	-98.250	
Doorbetaling bijdrage Interreg aan partners	224.883	
Ontvangen bijdrage Interreg t.b.v. partners		224.883
Kosten Interreg Ilc Sufalnet	-224.883	
Bijdrage derden Sufalnet (prov. Deel)		-224.883
Subsidie OBIV	-35.750	
Bijdrage aan BMF/ZLTO	57.035	
Werkbudget gebiedsoverstijgend	-21.285	
Onttrekking vrijval voorzieningen		-2.241.879
Toevoeging AR voorfinanciering	-1.647.067	
Baten provinciale publicaties		-17.400
Kantoor en automatiseringsartikelen	-50.000	
Bijkomende kosten salarisadministratie	11.500	
Totaal	2.077.546	1.442.388
Resultaat	-635.159	

Toelichting tabel:

De eerste doorlichting levert een resultaat op van - € 635.159. Dit wordt voor € 594.812 veroorzaakt door de afwikkeling voorfinanciering OV (saldo posten 1000347 en 0000023). Vanaf de start in 2002 van concessieverlening in het OV en de projecten Collectief Vraagafhankelijk vervoer heeft voorfinanciering via de algemene reserve plaatsgevonden. De gedachte daarachter was op het moment van ingang een goed vervoersaanbod te hebben dat veel reizigers zou trekken. Dit vervoersaanbod kon met de beschikbare rijksmiddelen niet geleverd worden. De rijksbijdrage was afhankelijk van het aantal te vervoeren passagiers/te behalen vervoersopbrengsten. Doordat de stijging in vervoersopbrengsten pas anderhalf jaar later in de rijksbijdrage OV tot uitdrukking zou komen, was voorfinanciering in de exploitatie nodig. De voorfinanciering zou op termijn worden terugverdiend.

Uit de algemene reserve is ten behoeve van de voorfinanciering het volgende onttrokken: 2002: € 2.662.026, 2003: € 2.612.736, 2004: € 97.561 (correctie 2003 € 31.490 en voorfinanciering 2004 € 66.071) en € 594.812 (opgenomen als raming en ook daadwerkelijk onttrokken). Totaal € 5.967.135
Teruggestort aan de algemene middelen zijn in 2004: € 599.009 en in 2005 € 1.892.693. Totaal € 2.491.702. Saldo € 3.475.433

Het in 2004 onttrokken bedrag (€ 594.812) is niet daadwerkelijk gerealiseerd / aangewend voor OV, en is wederom teruggevloeid naar de algemene reserve. De totale uitgaven voor de exploitatie van het OV bedroeg in 2004 € 61.700.519,97 (incl. BTW). Deze uitgaven zijn als volgt gefinancierd: onttrekking uit voorziening OV € 57.963.140,88, BCF € 1.344.925,53, PvM-middelen € 2.326.382,00 en voorfinanciering AR € 66.071,56.

Per saldo dient nog aan de algemene reserve terugbetaald te worden € 3.475.433 minus € 594.812 = € 2.880.621. Huidige raming 2006 is € 5.122.500 opgenomen als raming voor de terugbetaling aan de algemene reserve. Benodigde correctie:

0000023	Toevoeging algemene reserve	€ -1.647.066,50
1000347	Onttrekking vrijval voorziening	€ -2.241.878,50
	Correctie	Verschil € - 594.812,00

De correctie leidt in 2006 tot een nadelig resultaat, aangezien het niet aangewende deel van de voorfinanciering in 2004 ten goede is gekomen aan de algemene reserve.

Bestuursrapportage II - 2006

In de 2^e bestuursrapportage worden de volgende toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voorgesteld:

- Reserve nazorg baggerdepot

In 2006 blijkt op basis van de nieuw vastgestelde toetsingskaders, het rekenmodel en het bijgestelde nazorgplan Dintelsas het doelvermogen € 1,175 miljoen lager uit te vallen ten opzichte van de berekening in 1999. Destijds is de reserve ingesteld om de aanslag van het nazorgfonds (contante waarde doelvermogen) te kunnen voldoen. Na afronding van de sluitingsprocedure, naar verwachting 2007, wordt de definitieve aanslag opgelegd. De totale kosten zullen aanzienlijk lager uitvallen dan destijds voorzien; in totaal zal door de provincie nog een bedrag van € 65.000 betaald moeten worden aan het nazorgfonds; het restant kan vrijvallen. In 2007 zal de reserve opgeheven worden. De reserve nazorg baggerdepot voor € 1.045.330 vrij laten vallen.

- Reserve WHP

Instemmen met de vrijval van € 147.328 en met de wijziging van de aanwending ten laste de reserve WHP.

- Reserve Vinex

Op advies van de accountant is in 2005 de voorziening VINEX opgeheven. Een bedrag van € 554.384 is vrijgevallen in het rekeningresultaat en had in een reserve gestort moeten worden. Voorgesteld wordt om deze omissie te corrigeren en op te nemen in de najaarsbrief. Instemmen met het opnemen van € 554.384 in 2006 in de reserve VINEX als correctie op het rekeningresultaat 2005.

- Reserve luchtkwaliteit

In de kadernota 2006 zijn middelen voor Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit beschikbaar gesteld, voor 2006 en 2007 (€ 3 miljoen). Deze middelen zijn gekoppeld aan het rijksuitvoeringsprogramma NSL, met een looptijd van 2007-2012. Deze middelen moeten dan ook na 2007 beschikbaar blijven. Door vertraging van het landelijke NSL-traject komen de bestedingen pas vanaf eind 2006 op gang. Voorstel is daarom de middelen te storten in de Reserve Luchtkwaliteit. Door de vertraging zal de aanwending van de reserve wijzigen: 2006 € 100.000, 2007 € 2.500.000 en 2008 € 400.000. Voorstel: instellen reserve Luchtkwaliteit en instemmen met het toevoegen van de kadernota gelden 2006

aan deze reserve. Kennisnemen van de rijksinkomsten van € 4.937.000 en hiertoe de programmabegroting budgettair neutraal wijzigen.

Per programma worden vervolgens de uitgaven ten laste van de verschillende voorzieningen afgezet tegen de raming van de lasten.

3.3.4 Najaarsnota 2006

Middels onderstaande tabel wordt in de najaarsnota 2006 een samenvattend overzicht gegeven van de financiële bijstellingen, uitmondend in een prognose m.b.t. de begrotingsruimte 2007-2011. Het voornemen wordt uitgesproken om vóór de statenverkiezingen in maart 2007 deze prognose te actualiseren.

Financieel totaalbeeld najaarsbrief 2006

x € 1 miljoen	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
- budgettair nadelig/besteding							
Geactualiseerd saldo kadernota	22,4	2,5	25,1	27,8	28,6	36,0	-
Algemene inkomstenontwikkelingen	5,8	4,6	5,0	5,6	5,9	4,9	-
Lastenontwikkeling bestaand beleid	7,8	4,1	0,4	2,5	2,0	0,4	-
Doorgeschoven begrotingsruimte	-36,0	36,0	-	-	-	-	-
Actuele begrotingsruimte	0,0	47,2	30,5	35,9	36,5	41,3	191,3
Prognose dividendontwikkeling	-	20,0	62,0	62,0	62,0	62,0	268,0
Herijking BTW-reserve	-	-	-2,5	-3,9	-1,7	-1,7	-9,8
Budgettaire prognose 2007-2011	-	67,2	90,0	94,0	96,8	101,5	449,5

Vervolgens wordt een toelichting gegeven bij de overige inkomstenontwikkelingen:

In een bijzondere Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 25 augustus jl. hebben de aandeelhouders van de BNG ingestemd met het voorstel van de Raad van Bestuur om een extra uitkering van € 500 miljoen te doen ten laste van de reserves. Dit komt neer op een bedrag van € 8,98 per aandeel van € 2,50 nominaal. Noord-Brabant heeft 40.000 aandelen zodat de provincie € 359.200 extra ontvangt. Deze uitkering gebeurt op 15 december en valt toe aan het begrotingsjaar 2006. Daarboven boeken we een bedrag in van € 37.000 op de reguliere dividenduitkering 2005 (€ 96.000 t.o.v. € 59.000 begroot).

In de najaarsnota 2006 wordt voorgesteld om de dividendreserve geleidelijk op te hogen. Dit wordt onderbouwd door te verwijzen naar de geldende norm dat de dividendreserve gelijk moet zijn dan eenmaal het begrote jaardividend. In samenhang met de nieuwe dividendraming betekent dit dat de reserve in principe moet worden verhoogd van € 23 miljoen naar € 100 miljoen Omdat het in het perspectief van de dividendverwachting over 2006, niet reëel wordt geacht om direct € 77 miljoen opzij te zetten, wordt voorgesteld tot een geleidelijke

ophoging van de reserve. Gedacht wordt om een eventuele meevaller in 2007 (t.o.v. de begrote € 100 miljoen) te gebruiken om de reserve versneld op peil te brengen. Vervolgens wordt middels een tabel inzicht gegeven in de raming van het dividend Essent.

Tabel Prognose met betrekking tot dividend Essent

x € 1 miljoen	2007	2008	2009	2010	2011	totaal
Prognose dividend 2006 e.v.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	500,0
Af: huidige dividendraming	-63,0	-23,0	-23,0	-23,0	-23,0	-155,0
Af: aanvulling dividendreserve	-17,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0	-77,0
Extra netto dividendinkomsten	20,0	62,0	62,0	62,0	62,0	268,0

Vervolgens wordt in de najaarsnota 2006 uitgebreid stilgestaan bij ontwikkelingen ten aanzien van de BTW-reserve. Onderbouwd wordt waarom extra middelen nodig zijn om de reserve in balans te houden:

In 2003 is het BTW-Compensatiefonds ingesteld waaruit provincies, gemeenten en kaderwetgebieden de BTW gecompenseerd krijgen voor hun niet-ondernemersactiviteiten. Doel is om hiermee de decentrale overheden in staat te stellen efficiënter te opereren door de verstorende werking weg te nemen van de omzetbelasting. Het fonds wordt gevoed door een korting op het gemeentefonds en provinciefonds. Die korting betreft het geschatte bedrag dat door de provincie(s) gedeclareerd zou kunnen worden en is destijds voor Noord-Brabant berekend op circa € 16,1 miljoen

In de opeenvolgende budgettaire nota's (najaarsnota 2002, voorjaarsnota 2003 en 2004 en voor het laatst bij de kadernota 2005) hebben wij u op de hoogte gehouden van de invoering van het nieuwe BTW-regime, het BTW-vrijmaken van onze begroting en van enkele financiële mutaties t.o.v. het in 2002 gekozen rekenmodel. Een specifiek probleem vormde het activavraagstuk. Omdat op nieuwe investeringen geen BTW meer rust, vallen de kapitaallasten lager uit. Dat voordeel wordt echter uitgesmeerd over de gehele afschrijvingsperiode, terwijl op de algemene uitkering volledig wordt gekort. Derhalve is in beginsel pas op termijn sprake van budgettaire neutraliteit. Om hieraan tegemoet te komen, heeft het Rijk gekozen voor een één jaar vertraagde uitname uit het provinciefonds. Dat eenmalige voordeel hebben we gestort in een egaliseringsreserve, de reserve BTW, waaruit jaarlijks het door het BTW-regime veroorzaakte begrotingstekort wordt afgedekt. Feit is nu dat volgens de ramingen die reserve negatief loopt. Daarom is een extra storting nodig om de reserve naar een nullijn te brengen. Op termijn, namelijk wanneer de zogenoemde vereveningsfactoren zijn uitgewerkt, kan de reserve dan zonder bezwaar worden opgeheven.

Bij de invoering van het BTW-Compensatiefonds heeft het Rijk toegezegd dat e.e.a. in 2006-2007 geëvalueerd zal worden. In dat verband is april jl. al een akkoord bereikt over de hoogte van de definitieve uitname; deze wordt gefixeerd

op het huidige niveau. In een latere fase volgt nog een besluit omtrent de verdeling van het totale uitnamebedrag over de provincies. Voorts wordt bezien of er mogelijkheden zijn om de administratieve lasten als gevolg van de invoering van het BTW-Compensatiefonds te verminderen.

Tabel BTW-reserve

x € 1 miljoen	2006	2007	2008	2009	2010	2011	totaal
Stand eind 2006	7,2	-	-	-	-	-	7,2
Geraamde onttrekking (saldo)	-	-4,3	-3,8	-3,8	-1,7	-1,7	-15,3
Geraamd verloop van reserve	7,2	2,9	-0,9	-4,7	-6,5	-8,2	-8,2
Vereveningskorting 2006 en 2007	-0,8	-0,8	-	-	-	-	-1,6
Noodzakelijke aanvulling (*)	-	-	2,5	3,9	1,7	1,7	9,8
Nieuw verloop BTW-reserve	6,5	1,3	0	0	0	0	-

*) budgettair nadelig

Aangetekend zij dat op dit moment door de belastingdienst een boekenonderzoek wordt uitgevoerd om vast te stellen voor welke activiteiten de provincie als ondernemer voor de omzetbelasting moet worden aangemerkt. Daarnaast wordt onderzocht of de provincie juist is omgegaan met de invoering van het BTW-Compensatiefonds. De voorlopige uitkomsten wijzen in de richting van een terug te betalen bedrag. Hoe groot dat bedrag zal zijn, is echter nog niet bekend. Een dergelijk nadeel zal dan ten laste komen van de algemene middelen; de mogelijk te veel gecompenseerde BTW is immers in eerdere jaren ten gunste gekomen van het rekeningresultaat. De BTW-reserve staat hier buiten en dient in principe alleen om het tekort als gevolg van het activavraagstuk op te vangen.

Evenals in de voorgaande budgettaire nota's wordt in de najaarsnota 2006 tot slot enkele centrale reserves aangestipt:

- a. Algemene reserve: in de kadernota is het genormeerde gedeelte van de algemene reserve gebracht op € 17,8 miljoen, gelijk aan 3% van de netto begrotingsomvang (op grond van de rekeningcijfers 2005). Deze buffer is bedoeld om de risico's te kunnen opvangen in de reguliere beleidsuitvoering en bedrijfsvoering.
- b. Risicoreserve: in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2007 is het restrisico van de beleidsrisico's becijferd op € 44,1 miljoen t.o.v. een risicoreserve van € 45,3 miljoen; derhalve een geringe overdimensionering van € 1,2 miljoen. Een volgende herijking van de risicoreserve heeft plaats in het voorjaar van 2007.
- c. Bij de dividendreserve en BTW-reserve is al stilgestaan in de vorige paragrafen.
- d. De reserve Brabant 2050 vermeldde per 1-1-2006 een saldo van € 56,3 miljoen. Hier staan diverse bestemming tegenover. N.a.v. motie 12 (zie hoofdstuk 2) wordt nu € 9,8 mln. vastgelegd voor het Wilhelminakanaal. Het totale investeringspakket waarover tot nu toe is besloten, bedraagt € 51,6 miljoen. Rekening houdend met een structurele dotatie van € 6,8 miljoen per

jaar is voor 2007-2011 een investeringsruimte beschikbaar van € 60,5 miljoen, waarvan een deel is gereserveerd voor stedelijke ontwikkelingsprojecten in Breda, Roosendaal en Tilburg.

3.3.5 Jaarstukken 2006

Statenvoorstel jaarstukken 2006

In het statenvoorstel komt het onderwerp reserves en voorzieningen op verschillende plaatsen aan de orde. Allereerst bij de nadere duiding van het rekeningresultaat. Gesteld wordt dat de jaarrekening sluit met een batig saldo van € 48,3 miljoen ten opzichte van de begroting 2006. Wat blijkt is dat er voor € 13,2 miljoen minder uit de reserves is gehaald dan in de begroting geraamd. In verband met nog te leveren prestaties wordt € 22,5 miljoen overgeheveld naar 2007 e.v., zodat het resultaat na overheveling € 25,8 miljoen bedraagt. Het rekeningresultaat is inclusief winstuitkering van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR) ad € 913.140. Voorgesteld wordt om dit bedrag aan een nog nader te bepalen reserve toe te voegen. Vooruitlopend daarop wordt het bedrag geblokkeerd in de algemene reserve opgenomen.

In het statenvoorstel wordt ingegaan op enkele constatering van de accountant aangaande het BTW-Compensatiefonds en de voorziening PPS-A59. De voorziening van € 3,2 miljoen die de provincie heeft getroffen voor een mogelijke naheffing van de belastingdienst inzake het BTW-Compensatiefonds, wordt door de accountant als een redelijke inschatting beschouwd. Een mogelijk risico dat de accountant ziet bij de inzet van middelen ten aanzien van het project A59 wordt door de provincie niet gedeeld.

In het statenvoorstel wordt gemeld dat vooruitlopend op het statenbesluit tot vaststelling van de jaarrekening en de bijbehorende instellingsbesluiten m.b.t. reserves en voorzieningen, in de jaarrekening 2006 een aantal nieuwe voorzieningen en reserves is opgenomen. Het gaat daarbij om:

- reserve anti-discriminatiebureau;
- voorziening bijdragen derden in openbaar vervoer-concessies;
- voorziening bijdragen derden in regiotaxi;
- voorziening werkbudget openbaar vervoer-netwerk Brabantstad;
- voorziening externe veiligheid 2007-2010;
- voorziening latente BTW-verplichting.

Voorts wordt voorgesteld om de volgende voorzieningen en reserves op te heffen:

- voorziening Kaderrichtlijn water;
- voorziening Nationaal Park Biesbosch;
- voorziening milieuprogramma afvalbeheer;
- voorziening POP-subsidie gewasbescherming;

- voorziening Panfa;
- reserve calamiteiten;
- reserve rivierdijkverbetering.

Tenslotte wordt aangegeven dat voor een aantal reserves en voorzieningen de instellingsbesluiten op onderdelen zijn geactualiseerd.

Jaarstukken 2006

In de bestuurlijke samenvatting van het document jaarstukken 2006 wordt evenals in het statenvoorstel ingegaan op het resultaat van de jaarrekening. Het batige saldo is € 48,3 miljoen wat ca. 5% van de totale exploitatie-omvang is. Anders dan in de voorgaande jaarstukken, wordt in de jaarstukken 2006 inzicht gegeven in realisatiegraad van de investeringen, onderscheiden naar provinciale investeringen en bijdrage aan investeringen van derden. De cijfers geven aan dat van de geraamde provinciale investeringen bijna 85% is gerealiseerd. Alhoewel er geen relatie wordt gelegd met de stand van de reserves geven de cijfers wel een indruk van de mate waarin de provincie in staat is om haar middelen op een effectieve manier in te zetten.

Conform het BBV worden de reserves en voorzieningen in eerste instantie zichtbaar gemaakt in de programmaverantwoording. Per programma worden de mutaties in de reserves en voorzieningen weergegeven en toegelicht zoals die in het begrotingsjaar 2006 zijn doorgevoerd. In bijlage 3 zijn deze integraal opgenomen.

De paragraaf Weerstandsvermogen begint met een toelichting op het begrip weerstandsvermogen. Daarna volgt een korte toelichting op het risicobeleid en een opsomming van de beleidsmatige risico's. De risico's worden ingedeeld in een zestal categorieën, te weten; deelnemingen, revitalisering landelijk gebied, projecten, garanties, leningen en voorfinancieringen. Door de omvang van de risico's te relateren aan de kans dat een risico zich voordoet wordt een berekening gemaakt van het restrisico. Aan 19 van de 27 waargenomen risico's is een kans gekoppeld. Uit de berekening blijkt dat het restrisico ruim € 43,6 miljoen bedraagt.

Anders dan in de voorgaande jaarcyclusproducten zijn ook de bedrijfsrisico's in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen. Tot op heden werden die genoemd in de paragraaf bedrijfsvoering. Daarna volgt zoals te doen gebruikelijk een korte toelichting op de begrippen incidentele en structurele weerstandscapaciteit en financieel-technische en politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit. Daarna volgt een cijfermatig overzicht van de weerstandscapaciteit:

Tabel Weerstandscapaciteit (inclusief geraamde standen van reserves per 31-12-2006)

Bedragen x € 1 miljoen	Weerstandscapaciteit	
	Financieel-techn. <u>Eenmalig</u>	Politiek-bestuurlijk <u>Eenmalig</u>
Incidentele weerstandscapaciteit		
a. Algemene reserve (buffer)	17,8	17,8
b. Risicoreserve	51,4	51,4
c. Risicoafdekkingen grondbeleid	p.m.	p.m.
c. Bestemmingsreserves	p.m.	p.m.
d. Stille reserves	p.m.	p.m.
Subtotaal incidenteel	69,2	69,2
Structurele weerstandscapaciteit	<u>Per jaar</u>	<u>Per jaar</u>
e. Post onvoorzien 2007 e.v.	1,3	1,3
f. Begrotingsruimte 2007 e.v.	circa 20,0	p.m.
g. Onbenutte belastingcapaciteit	87,4	p.m.
Subtotaal structureel op jaarbasis	108,7	1,3

Toelichting:

Ad a. Het genormeerde gedeelte c.q. minimum niveau van de algemene reserve bedraagt € 17,8 miljoen, gelijk aan 3% van de netto begrotingsomvang. Deze buffer is bedoeld voor de opvang van bedrijfsrisico's.

Ad b. De beleidsrisico's worden primair afgedekt met de risicoreserve. De beleidsrisico's zijn becijferd op € 43,6 miljoen Hier tegenover staat een weerstandscapaciteit in de risicoreserve van € 51,4 miljoen; derhalve een overdimensionering van € 7,8 miljoen

Ad c. In relatie tot het grondbeleid staan twee specifieke risicoafdekkingen, te weten de Reserve grondbeleid en de Reserve grondportefeuille RLG. De Reserve grondbeleid is bij de kadernota 2006 teruggebracht naar € 1,5 miljoen, overeenkomend met een 15% risicoafdekking van een aankoopkrediet c.q. strategische grondportefeuille van € 10 miljoen Voor grondaankopen in het kader van de revitalisering landelijk gebied is een krediet beschikbaar van € 25 miljoen, waar een 15% risicoafdekking tegenover staat van € 3,75 miljoen De Reserve grondportefeuille RLG bevat daarnaast nog een afdekking van € 0,5 miljoen voor twee specifieke aankopen.

Ad d. Zolang geen verplichtingen zijn aangegaan, kunnen PS besluiten om gereserveerde middelen in te zetten anders dan voor een bestemming die eerder voor ogen stond. Gezien de vastgelegde bestemmingen en bestedingen is de vrije ruimte echter in de praktijk beperkt.

Ad e. Stille reserves zijn de meerwaarden van activa die te laag zijn gewaardeerd. De provincie bezit o.a. 30,8% van de aandelen Essent. In de toelichting op de balans wordt een nominale waarde vermeld van € 46,1 miljoen. Wat de reële waarde c.q. marktwaarde is, valt nauwelijks aan te geven en is alleen relevant indien de vaste activa te verkopen zijn. Een andere stille reserve is het kunstbezit van de provincie, met een verzekerde waarde van € 1,5 miljoen

Ad f. De post onvoorzien is bedoeld voor de afdekking van onvoorziene incidentele uitgaven en van de kosten van overgehevelde beleidstaken van vorig jaar, voor zover hiermee in de begroting nog geen rekening is gehouden. De post onvoorzien kent een structureel niveau van afgerond € 1,3 miljoen

In de programmarekening wordt onder andere inzicht gegeven in de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves, afgezet tegen de oorspronkelijke begroting. De tabellen zijn opgenomen in bijlage 5. Verderop in de programmarekening worden samenvattende overzichten gegeven van het verloop van het eigen vermogen en van de voorzieningen. Na elke tabel volgt een toelichting:

Het verloop van het eigen vermogen in 2006 is als volgt⁴:

€	Saldo per 1 jan 06	Toevoeging in 2006	Onttrekking in 2006	Saldo per 31 dec 2006
Algemene reserve	127.827.756	67.614.834	89.494.687	105.947.903
Bestemmingsreserves	200.051.389	87.418.156	62.978.362	224.491.183
Saldo jaarrekening				49.011.979
Totaal	327.879.145	155.032.990	152.473.049	379.451.066

Na de tabel wordt een toelichting gegeven bij de algemene reserve. Aangegeven wordt dat de algemene reserve is onderverdeeld in verschillende compartimenten, waarvan de belangrijkste zijn: het vrije gedeelte, overhevelingen en doorgeschoven ruimte. Ten aanzien van het vrije gedeelte, ad € 17,8 miljoen, wordt gesteld dat die is bedoeld voor de opvang van de bedrijfsrisico's zoals aangegeven in de paragraaf weerstandsvermogen. Ten aanzien van de omvang van deze buffer wordt verwezen naar de 3% norm uit de 3^e Nota Kapitaaldienst.

Het onderdeel overhevelingen, ad € 25,4 miljoen wordt gezien als tijdelijke stalling van niet bestede middelen 2006 die conform besluitvorming moeten worden overgeheveld naar het jaar 2007 en volgende jaren.

Het onderdeel doorgeschovenruimte wordt gezien als de begrotingsruimte die tijdelijk is gestald in de algemene reserve om die in de komende jaren weer in de begroting te kunnen zetten.

Tenslotte wordt toegelicht dat de algemene reserve wordt ingezet om activiteiten in de begroting tijdelijk voor te financieren.

⁴ De bedragen opgenomen bij toevoegingen en onttrekkingen bestemmingsreserves komen niet overeen met cijfers uit de rest van de jaarstukken. Ook het bedrag saldo jaarrekening klopt naar het oordeel van de Zuidelijke Rekenkamer niet.

Het verloop van de voorzieningen is in 2006 als volgt:

€	Saldo per 1 jan 06	Toevoeging in 2006	Onttrekking in 2006	Vrijval in 2006	Saldo per 31 dec 2006
Middelen van derden	222.360.091	311.322.650	278.772.273	5.300.577	249.609.891
Overige voorzieningen	2.263.843	1.780.698	1.559.149	0	2.485.392
Totaal	224.623.935	313.103.348	280.331.422	5.300.577	252.095.283

Bijlage bij jaarstukken 2006

In de bijlage bij de jaarstukken 2006 worden de reserves en voorzieningen nog eens op een rijtje gezet. Per reserve en voorziening volgt een korte uitleg van doel en functie. De financiële overzichten van het verloop van respectievelijk de reserves en de voorzieningen zijn opgenomen in bijlage 4.

Toelichting balans - Reserves:

- Algemene reserve

De algemene reserve dient tot het afdekken van niet reeds elders afgedekte bedrijfsrisico's en van niet voorzienbare risico's zoals een rekeningtekort.

Daarnaast heeft de algemene reserve een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen. De algemene reserve kent de volgende compartimentering:

- vrije gedeelte;
- resultaat 2006;
- overhevelingen;
- doorgeschoven ruimte;
- Obragas;
- Voorfinanciering.

- Rekenkamer

De provincie Limburg draagt voor een gelijk deel bij in de kosten van de provinciale rekenkamer. Hiervoor is een jaarlijkse bijdrage afgesproken. De niet-bestede middelen blijven beschikbaar en worden in een voorziening gestort. Het provinciale deel wordt -op grond van de BBV-voorschriften- niet aan de voorziening toegevoegd. Om het provinciale deel gelijk te laten lopen met dat van Limburg is voor het provinciale deel een reserve gevormd. Het ontwerp-besluit in samenhang met de jaarstukken 2005 voorziet in de instelling van deze reserve.

- @Brabant

De reserve is ingesteld om de jaarlijkse uitgaven van het uitvoeringsprogramma @Brabant te dekken. Voor twee projecten zijn in 2006 en 2007 nog middelen noodzakelijk. Het betreft het project Breedband (€ 125.000) en het Platform Elektronische provincie (€ 75.000). Daarnaast moeten nog enkele projecten van de uitvoeringsprogramma's worden afgerekend. Naar inschatting is dat ongeveer

€ 250.000. Daarna kan de reserve worden opgeheven.

- Proceskosten gemeentelijke herindeling

Voor de gemeente Lith is naast de inzet van personeel ook de reserve noodzakelijk voor het laten verrichten van onderzoek met betrekking tot de gemeentelijke herindeling. Het beschikbare bedrag uit de reserve (€ 11.337) is naar verwachting niet toereikend. De reserve wordt in 2006 ingezet.

- Reserve calamiteiten

Deze reserve is ingesteld na de hevige regenval in september 1998 en de daaruit voortkomende schade. Doel van het calamiteitenfonds is om in bijzondere gevallen ondersteuning te geven aan hulpacties. Eén van de algemeen geformuleerde uitgangspunten is: "ondersteuning aan hulpacties van in deze provincie optredende calamiteiten". Bijdragen t.b.v. nationale (varkenspest) of internationale rampen (aardbeving Marokko, Tsunami) in het verleden werden om die reden gedekt uit onvoorzien. De reserve calamiteiten is na de instelling nog niet gebruikt. De vraag is dan ook of naast onvoorzien een calamiteitenfonds niet overbodig is. Zeker gelet op het feit dat de post onvoorzien in 2004 structureel is opgehoogd tot € 1,3 miljoen Bij de kadernota 2006 (PS 37/06) is aangegeven dat de reserve kan worden opgeheven.

- Vernieuwing OV

De reserve is gevormd voor het doen van uitgaven ter bevordering van de vernieuwing van het openbaar vervoer, inclusief infrastructuur. De reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van de BBA-aandelen. Op de reserve wordt conform 3^e Nota Kapitaaldienst rente bijgeschreven.

- Hoofdwegennet Noord-Brabant

De reserve is gevormd bij de voorjaarsnota 2000 ter dekking van de lasten van voorfinanciering en uitvoering van (rijksinfrastructurele) projecten.

- Gladheidbestrijding

De reserve gladheidbestrijding is ingesteld met als doel de exploitatie te vrijwaren van grote schommelingen in de uitgaven voor gladheidbestrijding. Jaarlijks wordt ten laste van de exploitatie een vastgesteld bedrag in de reserve gestort.

- Herhuisvesting districten

De reserve is ingesteld ten behoeve van de vernieuwing van de steunpunten en wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de steunpunten en districtskantoren die zijn/worden afgestoten.

- Stedelijke tangenten

Voor de realisering van de stedelijke tangenten rond Tilburg, Breda en 's-Hertogenbosch is de reserve stedelijke tangenten ingesteld. De kapitaallasten van de investeringsbijdragen van de provincie in deze tangenten komen ten laste van deze reserve. Op de reserve wordt conform 3^e nota kapitaaldienst rente bijgeschreven. De storting in deze reserve vindt plaats conform het in de begroting vastgestelde bedrag.

- Nazorg baggerdepot

De reserve dient ter dekking van de kosten van het storten van baggerslib uit de rivieren en de kosten van de nazorg. De provincie draagt voor 50% bij in deze

kosten. Voor zover de daadwerkelijke onderhoudskosten vaarwegbeheer lager uitvallen dan begroot wordt het verschil in de reserve gestort.

- Rivierbedcompensatie Afgedamde Maas

De uitgaven ten laste van deze reserve hebben betrekking op het realiseren van projecten in het kader van de rivierbedcompensatie afgedamde Maas (project Overdiepse Polder). Afhankelijk van de uitkomsten Europese aanbesteding is duidelijk of de middelen toereikend zijn.

- Uitvoering WHP 2

Voor de dekking van de kosten van de uitvoering van het WHP-2 die niet ten laste van de opbrengst van de grondwaterheffing mogen komen is deze reserve ingesteld.

Onder het WHP ligt een gedetailleerde planning op projectniveau die overeenkomt met het meerjarig verloop van de reserve. Jaarlijks wordt bezien of de uitvoering conform planning verloopt.

- Handhaving milieu

Deze reserve dient ter dekking van de voor de provincie blijvende kosten van repressieve handhaving. Als in enig jaar de uitgaven voor handhaving het beschikbare budget niet overstijgen worden de middelen van dat jaar toegevoegd aan de reserve. De reserve wordt jaarlijks gevuld met een bedrag van € 152.500 tot een maximum van € 800.000. Voor de uitvoering van bestuursdwang in het kader van handhaving milieu dient de reserve beschikbaar te blijven.

- Aankoop aandelen BHB

De BHB/Agro & Co, aanvankelijk bedoeld voor risicoafdekking met betrekking tot de aankoop van aandelen, is in 2005 -in navolging van PS-besluit nr. 34/05- omgezet in de reserve aandelen BHB BV. Dit om in 2005-2007 over te gaan tot storting van € 10 miljoen (1^e tranche van in totaal € 30 miljoen) in het participatiefonds van de BV Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen.

- Cofinanciering Europese programma's

Deze reserve is ingesteld voor cofinancieringverplichtingen ten behoeve van Europese programma's. De reserve is uit verschillende programma's opgebouwd, voor ieder programma is een budget beschikbaar gesteld, te weten:

- Interreg III : € 1.980.000
- Ceres : € 8.600.000
- Stimulus : € 2.800.000
- Leader+ : € 1.000.000

Deze budgetten zijn deels tot en met 2006 gerealiseerd dan wel als uitgaven begroot voor de periode tot en met 2008. De daadwerkelijke cofinanciering is afhankelijk van de gevraagde cofinanciering bij de verschillende programma's. Omdat er sprake is van verplichte cofinanciering moeten de bedragen beschikbaar blijven. De verwachting is dat in 2008, ervan uitgaande dat er een volledige vraag naar cofinanciering zal plaatsvinden, er een tekort zal ontstaan van € 1.236.457. Vanuit het UEB is er een garantieverplichting afgegeven van € 1,7 mln. om dit tekort aan te vullen.

- Instandhouding onroerend erfgoed

Deze reserve is bestemd voor de uitvoering van een aantal projecten binnen de kadernota 2005 (2006-2007) en voor de Uitvoeringsnota Monumenten. Hier liggen concrete projecten onder.

- Monumentenfonds

De provincie neemt deel in een achtergestelde converteerbare lening van het NV Monumentenfonds. Op termijn wordt de converteerbare lening omgezet in aandelenkapitaal. De reserve dient ter afdekking van de financiële risico's. In de periode 2004-2011 wordt jaarlijks € 500.000 aan de reserve toegevoegd.

- Compensatie natuur en landschapswaarden

Conform de beleidsregel natuurcompensatie (2005) is het mogelijk dat derden gelden beschikbaar stellen aan de provincie voor natuur- en landschapcompensatie. Indien ook provinciale middelen worden gebruikt voor de genoemde compensatie worden deze voor zover die nog niet zijn besteed toegevoegd aan de reserve.

- Grondportefeuille RLG

De reserve is ingesteld voor de opvang van risico's bij aan- en verkoop van gronden en bedrijven in het kader van de verplaatsing van intensieve veehouderij. De reserve wordt gevoed door een storting uit de algemene middelen op basis van de ultimo van het dienstjaar in portefeuille zijnde gronden en bedrijven.

- Sanering glastuinbouw & sloopbebouwing buitengebied

De reserve is bedoeld ter dekking van kosten van sloop van agrarische bedrijfsgebouwen en het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven uit kwetsbare gebieden.

- Uitvoeringsimpuls reconstructie

Bij de kadernota 2005 is ten behoeve van een uitvoeringsimpuls reconstructie geld beschikbaar gesteld, om de uitvoering van de revitalisering van het landelijk gebied een extra impuls te geven.

- Stimulering stedelijke vernieuwing

De reserve is ingesteld met autonoom provinciaal geld om projecten rond stedelijke vernieuwing te stimuleren. Als aanvulling op de rijksmiddelen vanuit ISV die alleen mogen worden ingezet voor de daadwerkelijke fysieke maatregelen. De reserve wordt ingezet in de ISV 2 periode op basis van de projectaanvragen.

Dividend Essent

Bij de najaarsnota 1999 is de dividendreserve Essent ingesteld bedoeld om schommelingen in de dividendontvangst op te kunnen vangen.

- BTW

Voor het opvangen van de effecten van de invoering van het BTW-Compensatiefonds is bij de najaarsnota 2002 de reserve BTW-Compensatiefonds ingesteld.

- Brabant 2050

Bij de voorjaarsnota 1997 zijn de algemene uitgangspunten voor het ontwikkelingsfonds Brabant 2050 bepaald waaruit majeure vernieuwende projecten door de provincie kunnen worden bekostigd.

- Financieringskosten

De reserve is ingesteld om de korte termijn financieringskosten te egaliseren en op die manier de exploitatie te vrijwaren voor grote schommelingen in deze kosten.

- Risicoreserve

Het beleid t.a.v. de risico's maakt onderscheid tussen bedrijfsrisico's en beleidsrisico's (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen). Voor de opvang van de bedrijfsrisico's dient een genormeerd deel van de algemene reserve. Om beleidsrisico's op te kunnen vangen is bij de voorjaarsnota 2004 de risicoreserve ingesteld. In de paragraaf weerstandsvermogen is aangegeven welke risico's via deze reserve worden afgedekt.

- ICT

De middelen binnen deze reserve zijn grotendeels beschikbaar gesteld bij de uitwerking bestuursakkoord voor de uitvoering van het informatiebeleid zoals gekozen in 2003 (scenario 2). Daarnaast wordt de reserve ingezet voor structurele zaken als vervanging van pc's en aankoop soft/hardware.

- Kantoorinnovatie

Conform de vastgestelde overheadsystematiek worden jaarlijks middelen gereserveerd voor het doen van uitgaven ivm kantoorinnovatie.

- Grondbeleid

In aanvulling op de bestaande mogelijkheden voor het verwerven, ruilen, te vervreemden, te beheren of te bezwaren van onroerende zaken is een portefeuille strategische grondposities tot een bedrag van € 5 miljoen ingesteld in de vorm van een bestemmingsreserve. Bij de kadernota 2006 is voorgesteld om het krediet voor de grondportefeuille RLG voor de jaren 2006 en 2007 met € 10 miljoen op te hogen en daarna geleidelijk af te bouwen naar het oorspronkelijke niveau. De kosten die hiermee samenhangen bedragen € 3,63 miljoen en worden gedekt uit de Reserve grondbeleid.

- Reserve egalisatie overheadmiddelen

Deze reserve is in 2001 ingesteld met het doel om bij een krimp van de organisatie structureel doorlopende verplichtingen op te kunnen vangen.

- Reserve IAB3

De eigen bijdrage voor de invotatieve acties Brabant 3 gericht op het vinden van innovatieve oplossingen voor de vergrijzende samenleving worden in de reserve IAB3 gestort.

- Reserve TIPP 1^e t/ 4^e tender

De Tender InvesteringsProgramma's Provincies zijn subsidieprogramma's van het ministerie van Economische Zaken om een stimulans te geven aan haalbare projecten gericht op het tijdig voorzien in bedrijfsterreinen en bedrijfsruimte waarnaar in de regio vraag is. De cofinanciering van de provincie dient 15% te bedragen. Het niet tot besteding gekomen deel van die cofinanciering wordt in de reserve gestort.

- Reserve cofinanciering POP-programma

Het plattelandsontwikkelingsprogramma is een programma van de Europese Unie waarmee de herstructurering van de agrarische sector wordt beoogd. De provincie

ontvangt het Geld van de EU op voorwaarde dat zij ook zelf een bijdrage levert. Het niet bestede provinciale deel wordt in de reserve gestort.

- Reserve ILG

Aan deze reserve worden de provinciale cofinancieringsmiddelen voor zover die nog niet zijn besteed en die behoren bij het investeringsbudget landelijk gebied toegevoegd opdat ze aan het einde van het jaar niet vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

- Reserve Anti Discriminatie Bureau

De nog niet tot besteding gekomen middelen van het Rijk bedoeld voor het totstandbrengen van voorzieningen op het gebied van antidiscriminatie zijn in de voorziening gestort.

Toelichting balans - Voorzieningen:

- Voorziening rechtspositie statenleden

In 1998 is de verordening geldelijke voorzieningen aan statenleden van PS en provinciale commissies aangepast ten aanzien van de uitkering bij invaliditeit en bij aftreden. Voor invaliditeit is een collectieve ongevallenverzekering gesloten. Voor uitkering bij aftreden is een voorziening ingesteld. Jaarlijks wordt een geïndexeerd bedrag in de voorziening gestort.

- Voorziening onderhoud gebouwen

De onderhoudskosten van de provinciale gebouwen fluctueren jaarlijks. Voor het planmatig uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden is een een voorziening ingesteld die jaarlijks wordt gevoed.

3.3.6 Accountantsrapport 2006

In het accountantsrapport bij de jaarstukken 2006 worden enkele opmerkingen gemaakt die raken aan het onderwerp reserves en voorzieningen. Allereerst wordt een opmerking gemaakt aangaande de door de provincie ingestelde voorziening BTW-Compensatiefonds, ter dekking van een mogelijke naheffing van het Rijk. De accountant acht de inschatting van dit risico redelijk. Een tweede opmerking betreft de voorziening PPS A-59. Volgens de accountant dienen de provinciale middelen in dit project à € 1,7 miljoen als eigen vermogen te worden gepresenteerd en de bijdragen van derden als voorziening. In de jaarrekening worden volgens de accountant de provinciale middelen ten onrechte aan de voorziening toegevoegd. De accountant merkt daarbij evenwel op dat deze presentatiewijze geen effect heeft op het rekeningresultaat en de balans.

Bijlage 1 Overzicht reserves en voorzieningen

Begroting 2004 (bedragen in €)

Overzicht reserves	Saldo per 01-01-04	Vermeerderingen		Verminderingen	Saldo per 31-12-04
		Bijschr. rente	Toevoeg.		
Algemene reserve					
- Vrije gedeelte	15.429.419		624.547	48.000	16.005.965
- Overheveling	3.078.653			1.355.653	1.723.000
- Obragas	3.508.545				3.508.545
Totaal algemene reserve	22.016.617		624.547	1.403.653	21.237.510
Res @Brabant	1.893.367			210.000	1.683.367
Res Procesksten gem. herind	53.910				53.910
Res Calamiteiten	226.890				226.890
Res Vernieuwing OV	12.289.094	675.900		2.065.894	10.899.100
Res Hoofdwegennet NB					
Res Spoorbaanverdub Best	228.356				228.356
Res Gladheidsbestrijding	855.132		650.400	774.010	731.523
Res Herhuisv districten	1.200.973		138.397		1.339.370
Res Stedelijke Tangenten	47.868.361	2.632.760		608.972	49.892.149
Res Nazorg baggerdepot	386.753				386.753
Res Uitvoering WHP-2					
Res Handhaving milieu	501.943		152.525	181.512	472.956
Res Tijdelijke grondbank	103.964				103.964
Res Bedrijfsverplaatsingen	801.581				801.581
Res Cofin Eur programma's	2.951.666		400.000	60.000	3.291.666
Res Prov. vern.f ouderenz.					
Res monumentenrestaur.	741.967		299.942	299.942	741.967
Res Agr.bedrijfsanering	1.187.337		107.363		1.294.700
Res Stim. sted vernieuwing	839.804				839.804
Res Sociaalf prov personeel			53.332		53.332
Res Brabant 2050	45.541.595		6.806.703	158.464	52.189.834
Res Financieringskosten	272.269		181.512	181.512	272.269
Res Dividend Essent	18.150.953				18.150.953
Res BTW-Compensatiefonds	20.220.576		863.084	3.409.803	17.673.857
Res ICT, infrastr en appl	772.823		3.744.525	4.451.136	66.212
Res Kantoorinnovatie	2.281.115		74.077		2.355.192
Res Grondbeleid	5.000.000				5.000.000
Res Egal overheadmiddelen	1.350.000				1.350.000
Totaal Best. reserves	165.720.429	3.308.660	13.471.860	12.401.244	170.099.705
Totaal Reserves	187.737.047	3.308.660	14.096.407	13.804.898	191.337.216

Overzicht voorzieningen	Saldo per 01-01-04	Vermeerderingen		Verminderingen	Saldo per 31-12-04
		Bijschrijving rente	Toevoeg.		
Voorz Onderh gebouwen	880.117		1.348.598	1.585.168	643.547
Voorz Wachtgeld tijd medew.	618.535				618.535

Begroting 2005 (bedragen in €)

Overzicht reserves	Saldo per 01-01-05	Vermeerderingen		Verminderingen	Saldo per 31-12-05
		Bijchr. rente	Toevoeg.		
Algemene reserve					
- Vrije gedeelte	18.358.372		9.152		18.367.524
- Overheveling	4.649.239			2.857.318	1.791.921
- Doorgesch ruimte	46.886.193			26.425.166	20.461.027
- Obragas	3.508.545				3.508.545
- Voorfinanciering	-7.727.181		664.522		-7.062.659
- Reserv referenda	2.400.000				2.400.000
Totaal alg. reserve	68.075.168		673.674	29.282.484	39.466.358
Res @Brabant	1.476.666				1.476.666
Res kstn gem herind	27.283				27.283
Res Calamiteiten	226.890				226.890
Res Vernieuwing OV	11.586.891	579.345		926.242	11.239.994
Res Hoofdwegenet	1.606.964				1.606.964
Res Gladhbestrijding	1.265.987		967.577	1.092.491	1.141.073
Res Herhuisv distr	878.016		157.237	1.898.000	-862.747
Res Sted Tangenten	40.362.725	2.018.136	2.495.791	17.000.000	27.876.653
Res Naz baggerdepot	386.753				386.753
Res Uitv WHP-2	543.626		5.321.125	5.321.125	543.626
Res Handh milieu	696.915		152.525	181.512	667.928
Res Tijd grondbank	120.301				120.301
Res risico Agro & Co			1.666.667		1.666.667
Res Bedrijfsverpl	801.581				801.581
Res Cofin Eur prog's	3.924.610			60.000	3.864.610
Res monum.restaur	660.966		954.830	954.830	660.966
Res grond/bedrbank	1.154.250		1.365.750		2.520.000
Res Agr bedrijfssan	-164.709		2.337.414	10.000	2.162.705
Res Stim sted vern	792.668				792.668
Res Dividend Essent	23.000.000				23.000.000
Res BTW	11.391.898			5.606.706	5.785.192
Res Brabant 2050	47.974.849		6.822.255	1.178.609	53.618.495
Res Finankosten	272.268		181.512	181.512	272.268
Risicores	14.750.000				14.750.000
Res ICT, infr, appl	1.259.788		6.479.992	6.479.992	1.259.788
Res Kantoorinnov	3.947.555		452.813		4.400.368
Res Grondbeleid	5.000.000				5.000.000
Res Egal overhmidd	2.626.767				2.626.767
Totaal Best.reserves	176.571.508	2.597.481	29.355.489	40.891.020	167.633.458
Totaal Reserves	244.646.677	2.597.481	30.029.163	70.173.504	207.099.817

Overzicht van voorzieningen	Saldo per 01-01-05	Vermeerderingen		Vermind.	Saldo per 31-12-05
		Bijsch. rente	toevoeg		
Vz. Rechtspositie Statenleden	129.478		129.812		259.290
Vz. Pensioenen (oud) best	1.195.386				1.195.386
Vz. Onderhoud gebouwen	1.568.337		1.653.245	1.816.211	1.405.371
Vz. Wachtgeld tijd medew	618.535				618.535
Vz Dubieuze debiteuren	700.698				700.698

Begroting 2006 (bedragen in €)

Overzicht reserves	Saldo per 01-01-06	Vermeerderingen		Verminderingen	31-12-06
Algemene reserve					
- genormeerd deel	14.209.151		9.152	1.575	14.216.728
- Overheveling	6.752.131			4.643.395	2.108.736
- Doorgesch ruimte	61.805.284			36.053.830	25.751.454
- Obragas	3.508.545		0	0	3.508.545
- Voorfinanciering	-8.892.698		6.236.059		-2.656.639
Totaal alg. reserve	77.382.414	0	6.245.211	40.698.800	42.928.824
Res kstn gem herind	11.337		0	0	11.337
Res Calamiteiten	226.890		0	0	226.890
Res Vernieuwing OV	11.414.839	570.742			11.985.581
Res Hoofdwegennet Res	1.893.341				1.893.341
Gladhbestrijding	1.010.490		961.579	1.087.205	884.864
Res Herhuisv distr	3.761.797			1.476.818	2.284.979
Res Sted Tangenten	41.306.150	2.065.308	2.495.791	8.000.000	37.867.249
Res Naz baggerdepot	386.753				386.753
Res Uitvoering WHP-2	-24.951		4.913.875	4.913.875	-24.951
Res Handh milieu	697.062		152.525	181.512	668.075
Res risico Agro & Co	1.666.667	83.333	1.666.667		3.416.667
Res Cofin Eur prog's	1.040.464		3.800.000	2.360.000	2.480.464
Res Monumentenf	1.000.000		500.000		1.500.000
Res Monumentenrest	703.227		4.142.547	4.142.547	703.227
Res Grondportef RLG	2.755.000				2.755.000
Res Brabant 2050	51.458.934		6.806.703	7.656.322	50.609.315
Res Agr bedrijfssan	2.775.114		2.597.249	60.000	5.312.363
Res Stim sted vern	669.566			12.500	657.066
Res Dividend Essent	23.000.000				23.000.000
Res @Brabant	1.349.170		0		1.349.170
Res BTW	13.032.863		1.793.938	6.347.449	8.479.352
Res Financ.kosten	272.268		181.512	181.512	272.268
Res Uitvimpuls recon	6.500.000				6.500.000
Risicoreserve	40.749.644		945.644		41.695.288
Res ICT, infr, appl	1.629.979		7.052.620	7.052.620	1.629.979
Res Kantoorinnovatie	4.400.368		465.519		4.865.887
Res Grondbeleid	5.000.000				5.000.000
Res Egal overhmid	1.350.000				1.350.000
Totaal Bestreserves	220.036.973	2.719.383	38.476.169	43.472.360	217.760.165
Totaal Reserves	297.419.387	2.719.383	44.721.380	84.171.160	260.688.990

Overzicht van overige voorzieningen	Saldo per 01-01-06	Toevoeg.	Verminderingen door		Saldo per 31-12-06
			vrijval	Aanw.	
Vz. Rechtspositie Statenleden	129.812	132.414			262.226
Vz. Onderhoud gebouwen	1.382.011	1.679.784		1.932.34	1.129.453
Vz. Wachtgeld tijd medew.	618.535			2	618.535
Totaal overige voorzieningen	2.130.357	1.812.198	0	1.932.34	2.010.213
				2	

Bijlage 2 Begrotingswijzigingen

Begrotingswijzigingen 2004 (bedragen in €)

1^e wijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Overig	Reserve sociaal fonds provinciaal personeel	Onttrekking	Toevoeging	Stand per 31-12-2004
Rentebijbeschrijving				
Storting			-53.331	
Onttrekking ten behoeve van exploitatie				
Onttrekking ten behoeve van investering				
Stand per 31-12-2004				

Deze reserve is in 2003 opgeheven. De meerjarige stortingen worden afgeeraamd.

Overig	Reserve ICT; infrastructuur en applicaties	Onttrekking	Toevoeging	Stand per 31-12-2004
Rentebijbeschrijving				
Storting			-4.235	
Onttrekking ten behoeve van exploitatie		-710.846		
Onttrekking ten behoeve van investering				
Stand per 31-12-2004				

De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve ICT dienen gelijk te zijn aan de geraamde uitgaven. Hiertoe is een minimale correctie noodzakelijk. Daarnaast heeft er een correctie m.b.t. de BTW uitname plaatsgevonden.

Overig	Reserve BTW- Compensatiefonds	Onttrekking	Toevoeging	Stand per 31-12-2004
Rentebijbeschrijving				
Storting				
Onttrekking ten behoeve van exploitatie		1.825.954		
Onttrekking ten behoeve van investering				
Stand per 31-12-2004				

Betreft de navolgende correcties met betrekking tot eerder begrote BTW-uitnames:

- lidmaatschappen (programma 01), € 1.443;
- voorziening stimulerende verkeer en vervoer (programma 02), € 1.117.900;
- reserve ICT; infrastructuur en applicaties, € 706.611.

2^e wijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve stedelijke tangenten		11.511.028	11.511.028
Overig			
Algemene reserve		19.943.540	19.943.540
Toevoeging van rente aan bestemde reserves	-160.050		160.050
Reserve BTW-Compensatiefonds		3.590	3.590
Totaal resultaatbestemming	-160.050	31.458.158	31.618.208

De geraamde kapitaallasten en de daarmee geraamde onttrekkingen uit de reserve Stedelijke tangenten in de meerjarenraming worden aangepast conform de netto-waarderingsmethode.

Vanuit 2003 is € 46.868.278 aan de algemene reserve toegevoegd. In 2004 wordt hiervan € 19.943.540 als dekkingsmiddel ingezet.

Toevoeging van rente aan bestemde reserves:

Betreft een herrekening van de kapitaallasten i.h.k.v. de najaarsnota 2003.

Uit de begrotingspost 'Kosten monitoring gevaarlijk afval' is (obv. 2002) ten onrechte een bedrag ad € 3.590 BTW gehaald (najaarsnota 2003, tabel 3.4, 2^e doorlichting 2003).

3^e wijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve herhuisvesting districten	26.295		-26.295
Programma 9			
Reserve agrarische bedrijfssanering		2.197.908	2.197.908
Reserve Brabant 2050	2.187.908	285.573	-1.902.335
Overig			
Algemene reserve		551.210	551.210
Reserve BTW-Compensatiefonds		372.077	372.077
Totaal resultaatbestemming	2.214.203	3.406.768	1.192.565

De reserve herhuisvesting districten betreft een correctie van de BTW-uitname. Bij de reserve agrarische bedrijfssanering en reserve Brabant 2050 wordt verwezen naar de toelichting bij het programma Revitalisering landelijk gebied, onderdelen 'aankopen glastuinbouwbedrijven' en 'POP-projecten'.

Via de algemene reserve is vanuit het begrotingsjaar 2003 naar 2004 € 551.210 overgeheveld. Deze middelen worden in 2004 ingezet ten behoeve van:

- het project groene geleidingszone (programma 5) € 498.000;
- coördinatiepunt Brede School Brabant (programma 7) € 53.210.

De reserve BTW-Compensatiefonds betreft het saldo van de gecorrigeerde BTW-uitnames.

5^e wijziging begroting 2004⁵

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant		109.294	109.294
Programma 9			
Reserve agrarische bedrijfssanering	1.276.767	1.006.715	-270.052
Overig			
Algemene reserve		13.090.365	13.090.365
Reserve Brabant 2050		20.693.518	20.693.518
Reserve kantoorinnovatie	61.013		-61.013
Reserve ICT, infrastructuur en applicaties	50.365	50.365	0
Reserve BTW-Compensatiefonds	-863.084	-876.684	-13.600
Totaal resultaatbestemming	525.061	34.073.573	33.548.512

De reserve hoofdwegennet Noord-Brabant betreft een beschikking over de reserve ter dekking van de kosten verbandhoudende met de verlening van de formatie voor het projectteam PPS A4-Zuid.

De mutaties binnen de reserve agrarische bedrijfssanering houden verband met de overhevelingen van de restant-budgetten van het programma revitalisering landelijk gebied.

Vanuit het jaar 2003 wordt per saldo -via de algemene reserve- € 14.021.814 overgeheveld. Naar 2004 wordt overgeheveld € 13.090.365, naar 2005 € 523.024 en naar 2006 € 408.425.

Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota 2002 is besloten € 20 miljoen vanuit het Ontwikkelingsfonds Brabant 2050 te reserveren ten behoeve van de realisatie van OV-netwerk Brabantstad (motie 14). Ter realisering hiervan wordt thans ten behoeve van ondermeer nieuwe OV-voorzieningen aan het Centraal Station Breda en het nieuwe station Tilburg Reeshof binnen het investeringsprogramma van de provinciale begroting € 20 miljoen gereserveerd. Ter dekking van uitgaven revitalisering landelijk gebied (POP-projecten en Leader+) wordt € 693.518 aan deze reserve onttrokken.

De reserve kantoorinnovatie en reserve ICT betreft bestedingen van beschikbare overheadgelden.

⁵ 4^e wijziging betreft excel-bestand. Hierin wordt niet ingegaan op R&V.

Per saldo wordt de reserve BTW gemuteerd met € 13.600. Dit betreft het BTW-bestanddeel van het onderzoek in het kader van het interregproject 'status aparte' gemeente Baarle-Nassau.

6^e wijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 6			
Reserve cofinanciering Europese programma's	1.600.000		-1.600.000
Programma 9			
Reserve agrarische bedrijfssanering	33.525	33.525	0
Reserve Brabant 2050		115.143	115.143
Overig			
Algemene reserve		123.388	123.388
Reserve BTW-Compensatiefonds		-14.370	-14.370
Totaal resultaatbestemming	1.633.525	257.686	-1.375.839

In het kader van de bestedingen Uitvoeringsprogramma Economisch Beleid (UEB) 2004 wordt € 1,6 miljoen aan de reserve cofinanciering Europese programma's toegevoegd.

De kosten en opbrengsten verbandhoudende met de sloop en verplaatsingen veehouderijen lopen via de reserve agrarische bedrijfssanering.

De reserve Brabant 2050 betreft een beschikking over de reserve ter dekking van uitgaven verbandhoudende met de restauratie Moerputtenbrug. In verband met de cofinancieringsbijdragen van POP-projecten hebben PS ten behoeve van de Moerputtenbrug - binnen het gereserveerde deel van Ontwikkelingsfonds - op 21 februari 2003 reeds een apart reserveringsbesluit genomen. Algemene reserve Via de algemene reserve wordt € 123.388 voorgefinancierd ter dekking van uitgaven van nieuwe relatiegeschenken (zie programma 01).

De reserve BTW-Compensatiefonds betreft het BTW-bestanddeel voor o.a. de inhuur van een procesmanager ten behoeve van de volgende fase van het project OV-netwerk BrabantStad (programma 02).

7^e wijziging begroting 2004

De 7^e wijziging betreft een excelbestand met daarin opgenomen de mutaties in de budgettaire ruimte. Structurele mutaties leiden in 2004 tot de volgende veranderingen in de reserves:

- onttrekking aan de algemene reserve: € 250.000;
- onttrekking aan reserve BTW-Compensatiefonds: € 191.183.

Mutaties in de kapitaallasten leiden tot de volgende veranderingen in de reserves:

- toevoeging van rente aan bestemmingsreserve: € -76.242;
- onttrekking reserve stedelijke tangenten: € 880.000;
- onttrekking reserve herhuisvesting districten: € 805.000;

- onttrekking ontwikkelingsfonds Brabant 2050: € -16.500.000.

Mutaties ten aanzien van het BTW-Compensatiefonds leiden tot de volgende verandering in de reserve: Onttrekking reserve BTW-Compensatiefonds: € -2.081.000.

Mutaties ten aanzien van de Garantie Kanjermonumenten leiden tot de volgende verandering in de reserve: Toevoeging aan risicoreserve: € 4.750.000.

Met het oog op de weerstandscapaciteit wordt € 10 miljoen aan de risicoreserve toegevoegd. Tenslotte wordt in 2004 € 19.961.455 aan de algemene reserve toegevoegd. In de jaren daarna wordt dit bedrag in delen weer aan de algemene reserve onttrokken.

9^e wijziging begroting 2004⁶

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant		220.000	220.000
Programma 9			
Reserve agrarische bedrijfssanering	-38.850	100.000	138.850
Reserve Brabant 2050		15.000	15.000
Overig			
Algemene reserve	100.790		-100.790
Reserve kantoorinnovatie	54.371		-54.371
Reserve BTW-Compensatiefonds		61.204	61.204
Totaal resultaatbestemming	116.311	396.204	279.893

De kosten van de extra inspanningen die verricht moeten worden om het go-besluit PPS A4-Zuid te bereiken, zijn niet voorzien in het eerder beschikbaar gestelde werkbudget en vergen daarom een aanvullende dekking. Deze kosten zijn begroot op € 220.000 en worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Brabantse Hoofdwegennet (klantproduct 02.03.01).

In verband met de ombouw van de OMIV tot de OBIV dient het geraamd rendement op het risicodragend vermogen (€ 38.850) te worden afgeraamd. De hiermee corresponderende storting in de reserve agrarische bedrijfssanering dient eveneens te worden afgeraamd. De stakingskosten van de OMIV -voorlopige begroot op € 100.000 worden gedekt ten laste van deze reserve (Zie programma 09, klantproduct 09.01.02).

De provinciale bijdrage aan het POP-project "Kruidentuin van Nederland" wordt gefinancierd uit het Ontwikkelingsfonds 2050 (Zie programma 09, klantproduct 09.90.06).

De bijzondere leerstoel industriebeleid wordt ingesteld voor 4 jaar. De bijdrage van de provincie wordt uit het UEB 2004 gereserveerd. Via de algemene reserve wordt in verband hiermee € 54.000 doorgeschoven naar de begrotingsjaren 2005-2007. Zie programma 06, klantproduct 06.01.03.

⁶ 8^e wijziging ontbreekt; valt samen met voorjaarsnota 2004.

In verband met de continuering tijdelijk infopunt brede school wordt -eveneens via de algemene reserve- in totaal € 46.790 doorgeschoven naar 2005 en 2006 (Zie programma 07, klantproducten 07.06.01 en 07.07.01).

Per saldo ontstaat door de aankoop van de nieuwbouw een financieel voordeel (in 2004 € 54.371). Bij de uitwerking van het Bestuursakkoord 2003-2007 is opgenomen dat het financiële voordeel dat ontstaat ingezet zal worden voor de invoering van kantoorinnovatie (reserve kantoorinnovatie).

De reserve BTW-Compensatiefonds bBetreft het BTW-bestanddeel van de navolgende begrotingsmutaties:

- personenvervoer van morgen, klantproduct 02.01.01 -€ 9.180;
- PPS-A59, klantproduct 02.03.02 - € 17.098;
- GDU+, klantproduct 02.90.02, - € 5.757;
- wijziging grondwaterheffingsverordening, € 93.239.

10^e wijziging programmabegroting 2004

De 10^e wijziging op de programmabegroting 2004 betreft een excel-bestand.

Daarin worden de volgende veranderingen in de reserves voorgesteld:

- onttrekking reserve BTW-Compensatiefonds: € 217.503.
- onttrekking reserve hoofdwegennet Noord-Brabant: € 421.667.
- onttrekking reserve cofinanciering Europese programma's: € 240.000.
- onttrekking reserve uitvoering WHP-2: € 543.000.
- onttrekking reserve ICT, infrastructuur en applicaties: € 348.000.

11^e wijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve Herhuisvesting districten	2.000.000	218.000	-1.782.000
Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant		54.647	54.647
Programma 5			
Reserve Brabant 2050		266.823	266.823
Overig			
Algemene reserve	273.000	175.715	-97.285
Reserve ICT, infrastructuur en applicaties		512.804	512.804
Reserve BTW		-618.792	-618.792
Totaal resultaatbestemming	2.273.000	609.197	-1.663.803

De verkoopopbrengsten van de af te stoten districtskantoren worden toegevoegd aan de reserve 'Herhuisvesting districten'. De verbouwingkosten van districtskantoren/steunpunten en de huurkosten komen ten laste van deze reserve (klantproduct 02.06.03).

De kosten van de verlenging van het project PPS A4-Zuid worden -inclusief overhead- begroot op € 56.647 (klantproduct 02.03.99). Deze kosten worden gedekt ten laste van de reserve Brabants Hoofdwegennet.

De reserve Brabant 2050 betreft de dekking van de provinciale bijdrage aan het project Ecoduct Groene Woud (klantproduct 05.01.09).

Via de begrotingswijziging wordt een bedrag van € 273.000 overgeheveld van 2004 naar 2005 e.v. Het gaat hierbij om de navolgende onderwerpen:

- projectkosten dualisering (klantproduct 01.01.01), € 12.000;
- Provinciaal Depot Bodemvondsten (klantproduct 07.11.03); € 205.000;
- beheer en onderhoud Waterstraatcomplex (klantproduct 07.12.01), € 56.000.

Voor de noodzakelijk te maken afbouwkosten voor het Bureau voor Emancipatiezaken wordt door de provincie een afbouwvergoeding beschikbaar gesteld (klantproduct 07.07.02). Ter dekking van deze te betalen afbouwvergoeding wordt middels deze begrotingswijziging van 2005 en 2006 in totaal € 175.715 naar voren gehaald.

De kosten van de vervroegde vervanging van 416 computers wordt gedekt uit de reserve ICT ten laste van 2005 (klantproduct 90.24.04).

De reserve BTW betreft de verrekening van het BTW-bestanddeel van de in deze begrotingswijziging verwerkte begrotingsmutaties verbandhoudende met het project PPS-A59 (klantproduct 02.03.02).

12^e wijziging begroting 2004

De 12^e wijziging op de programmabegroting 2004 betreft een excel-bestand.

Daarin worden de volgende veranderingen in de reserves voorgesteld:

- onttrekking uit reserve leges wet milieubeheer: € 10.000;
- onttrekking uit reserve stimulering voorbereiding stedelijke vernieuwing: € 22.000;
- toevoeging aan algemene reserve: € 22.765.863;
- toevoeging aan algemene reserve: € 10.925.892;
- onttrekking aan reserve herhuisvesting districten: € -705.000.

De toevoegingen aan de algemene reserve worden in de jaren daarna weer aan de algemene reserve onttrokken.

Informatieve slotwijziging begroting 2004

Wijziging toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve hoofdwegennet Noord-Brabant		100.000	100.000
Programma 9			
Risicoreserve grondportefeuille RLG	-224.551		224.551
Overig			
Algemene reserve	599.009	594.812	-4.197
Totaal resultaatbestemming	374.458	694.812	320.354

De reserve hoofdwegennet wordt voor € 100.000 aangewend ter realisering van een kunstwerk in het kader van de ombouw van de N59 naar A59. Zie programma 02, Verkeer en vervoer.

De risicoreserve grondportefeuille RLG betreft een herschikking van middelen ten behoeve van de grondportefeuille en voorfinanciering Revitalisering Landelijk Gebied. Zie programma 09, Revitalisering van het landelijk gebied.

De algemene reserve betreft de voorfinanciering ten behoeve van de exploitatie Openbaar Vervoer (OV) en Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV). Zie programma 02, Verkeer en vervoer.

Begrotingswijzigingen 2005 (bedragen in €)

1^e wijziging begroting 2005

In dit excel-bestand worden geen R&V genoemd.

2^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	lasten	baten
Stelposten	7.831	512.804	4.524.434	567.493
Mutaties reserves	1.664.016	129.175	34.290.659	70.786.986
Totaal programma	1.671.847	641.979	41.646.017	388.164.089

Toelichting mutaties reserves:

De verkoopopbrengsten van de af te stoten districtskantoren worden toegevoegd aan de reserve 'Herhuisvesting districten'. Voor 2005 zijn de verkoopopbrengsten begroot op € 1.507.400. De verbouwkosten van districtkantoren/steunpunten en de huurkosten (begroot op € 222.360) komen ten laste van deze reserve.

Wat betreft de algemene reserve is in 2004 is ten laste van 2005 € 156.616 voorgefinancierd in verband met de afbouw voor het Bureau voor Emancipatiezaken. Via deze begrotingswijziging is een bedrag van € 132.000 overgeheveld van 2004 naar 2005. Het gaat hierbij om de navolgende onderwerpen:

- projectkosten dualisering (productgroep 01.01), € 12.000;
- Provinciaal Depot Bodemvondsten (productgroep 07.07); € 64.000;
- beheer en onderhoud Waterstraatcomplex (productgroep 07.07), € 56.000.

De verrekening van het BTW-bestanddeel van de in deze begrotingswijziging verwerkte begrotingsmutaties verbandhoudende met het project PPS-A59 bedraagt € 351.234 (productgroep 02.03).

Ter dekking van de provinciale bijdrage aan het project Ecoduct Groene Woud wordt € 638.853 aan de reserve Brabant 2050 onttrokken.

De kosten van de vervroegde vervanging van 416 computers in 2004, ad € 512.804 is gedekt uit de reserve ICT ten laste van 2005.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Stelposten			
Mutatie lasten	1.958	0	0
Mutatie baten	0	0	0
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	19.099	0	0
Mutatie baten	294.807	304.343	0

3^e wijziging begroting 2005

Het betreft hier louter een excelbestand. Daarin is opgenomen een onttrekking aan de algemene reserve van € 10.925.892 nadat hetzelfde bedrag in 2004 aan de algemene reserve was toegevoegd.

4^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	lasten	baten
Stelposten	179.500		27.812.600	512.804
Mutaties reserves	2.498.008	6.112.618	36.788.667	109.548.263
Totaal programma	2.677.508	6.112.618	65.426.279	427.229.428

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 6			
Reserve cofinanciering EU progr.	2.300.000	2.854.575	554.575
Reserve Brabant 2050		2.363.400	2.363.400
Programma 9			
Risicoreserve grondportefeuille RLG	-615.750		615.750
Reserve Brabant 2050		163.310	163.310
Overig			
Algemene reserve	813.758	845.333	31.575
Reserve BTW		-114.000	-114.000
Totaal resultaatbestemming	2.498.008	6.112.618	3.614.610

Toelichting:

Ter dekking van de cofinanciering van het Ceresprogramma is er jaarlijks tot en met 2006 een bedrag beschikbaar ten laste van de reserve Cofinanciering Europese Programma's. Uit de reserve Brabant 2050 wordt € 2.363.400 gedekt ten behoeve van reconstructiedoelen programma Ceres (EPD-Zuid).

Risicoreserve grondportefeuille RLG: Betreft een herschikking van middelen ten behoeve van de grondportefeuille en voorfinanciering Revitalisering Landelijk Gebied. De provinciale cofinanciering van POP-projecten wordt gedekt ten laste van de reserve Brabant 2050.

De kosten in 2006 en 2007 verbandhoudende met de cofinanciering streekmanagers worden gedekt ten laste van het communicatiebudget 2005. Via de algemene reserve wordt € 630.000 doorgeschoven. Aan de algemene reserve wordt € 183.758 toegevoegd verbandhoudende met de eerdere voor-financiering van de exploitatie. Via de algemene reserve wordt € 845.333 voorgefinancierd ter dekking van uitgaven verbandhoudende met de deelname in Agro. De reserve BTW betreft het BTW-bestanddeel met betrekking tot de begrotingsmutaties PPS-A59.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Stelposten			
Mutatie lasten	-477.500	-137.000	1.070.000
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	7.848.500	2.419.000	0
Mutatie baten	4.345.326	2.315.000	0

5^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	Lasten	baten
Stelposten	-1.102.008		26.710.592	512.804
Mutaties reserves	2.317.258		39.105.925	109.560.863
Totaal programma	1.215.250	0	66.641.529	427.242.028

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 7			
Risicoreserve	245.644		-245.644
Overig			
Algemene reserve	2.071.614		-2.071.614
Totaal resultaatbestemming	2.317.258	0	-2.317.258

Toelichting:

Een deel van de geraamde rentekosten ad € 245.644 per jaar (x 7 jr) valt door de afwikkeling van de voorfinanciering restauratie rijksmonumenten vrij. Deze vrijvallende rentekosten worden gereserveerd als aanvulling op de huidige reservering voor de risicoafdekking.

Als gevolg van het herziene Werkprogramma Personenvervoer van Morgen 2004-2007 wordt ook de inzet van de geraamde middelen voor de periode 2005-2007 aangepast. Vanuit het begrotingsjaar 2005 wordt resp. € 1.506.513 en € 485.253 aan de ramingen van de jaren 2006 en 2007 toegevoegd.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Stelposten			
Mutatie lasten	-158.734	-114.234	-157.384
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	245.644	245.644	245.644
Mutatie baten	1.586.361	1.304.328	

6^e wijziging begroting 2005

Betreft excel-bestand, waarvan R&V onderdeel uitmaken; zie uitwerking in kadernota 2005.

8^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	lasten	baten
Mutaties reserves		10.000.000	127.523.517	151.766.380
Totaal programma	0	10.000.000	147.875.260	537.484.352

Toelichting:

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 8			
Reserve Brabant 2050		10.000.000	10.000.000
Totaal resultaatbestemming	0	10.000.000	10.000.000

Betreft een beschikking over de reserve ter dekking van de bijdrage aan de gemeente Bergen op Zoom ten behoeve van het project Bergse Haven (productgroep 08.02).

9^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	Lasten	baten
Algemene dekkingsmiddelen		469.546	7.752.291	382.695.639
Stelposten	-937.312	2.699	11.784.319	3.491.879
Mutaties reserves	-280.000	2.077.983	127.743.517	153.844.363
Totaal programma	-1.217.312	2.550.228	146.657.948	540.034.580

Toelichting:

Algemene dekkingsmiddelen: Het betreft de de uitname van BTW met betrekking tot de voorziening PPS-A59.

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 6			
Reserve cofinanciering Europese progr.	-800.000		800.000
Programma 7			
Reserve NV Monumentenfonds	500.000		-500.000
Programma 9			
Reserve Brabant 2050		1.021.983	1.021.983
Overig			
Algemene reserve	20.000	1.056.000	1.036.000
Totaal resultaatbestemming	-280.000	2.077.983	2.357.983

Toelichting:

Programma 6 betreft deerschikking van middelen verbandhoudende met de oprichting van een bureau Europa, Internationalisering en Belangenbehartiging. Zie tevens de begrotingsmutaties bij de productgroepen 06.90 en 09.90.

Programma 7: In de begroting 2005 e.v. is ten laste van productgroep 07.07 een storting geraamd in de risicovoorziening NV Monumentenfonds ad € 500.000. Onder toepassing van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is hier echter geen sprake van een voorziening maar van een bestemmingsreserve. Begrotingsmutaties met betrekking tot reserves worden op een afzonderlijke productgroep geraamd en verantwoord.

Programma 9: Ten laste van de reserve Brabant 2050 worden gedekt de begrote uitgaven met betrekking tot het Tilapia project (€ 850.000) en de cofinanciering van de POP-projecten (€ 171.983).

Overig: Ten behoeve van fase 2 van het project Evenwichtige verschraving van natuurgronden in het Hengstven (Loonse en Drunense Duinen) wordt nu reeds € 20.000 overgeheveld naar 2006. Door herrangschikking wordt binnen de bestaande begroting € 2 miljoen extra ter beschikking gesteld voor de

subsiëring van ecologische verbindingszones. Via het anticyclisch besteden wordt een bedrag van € 1 miljoen naar voren gehaald ten laste van de post "ecologische verbindingszones" van 2007.

Ten laste van het werkbudget commissie beleidsevaluatie worden voor 2005 de kosten van een viertal onderzoeken gebracht. Vanwege de ontoereikendheid van het huidige budget wordt € 56.000 ten laste van het budget 2007 naar voren gehaald.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Stelposten			
Mutatie lasten	-100.000	0	0
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	2.000.000	2.556.000	500.000
Mutatie baten	68.787	0	0

10^e wijziging begroting 2005

Is excel-bestand; zie 1^e bestuursrapportage 2005.

11^e wijziging begroting 2005

Is excel-bestand; zie najaarsbrief 2005.

12^e wijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	lasten	baten
Algemene dekkingsmidd.		1.708.935	6.921.629	389.472.596
Stelposten	-533.810		4.142.112	3.864.126
Mutaties reserves	1.781.013	379.800	180.984.362	180.280.524
Totaal programma	1.247.203	2.088.735	192.048.103	573.617.246

Toelichting:

De voorfinanciering van sessies en het CVV-project Noord-Oost Brabant is gefinancierd uit de algemene reserve. In 2005 is er geen voorfinancieringsbehoefte. In 2005 wordt een bedrag van € 1.892.693 teruggestort in de algemene reserve. De totale voorfinanciering 2002 t/m 2005 bedraagt € 2.880.621. De vergoeding van de voorfinancieringskosten ad € 144.031 wordt onttrokken aan de reserve vernieuwing openbaar vervoer.

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 2			
Reserve vernieuwing openbaar vervoer		144.031	144.031
Programma 9			
Reserve agrarische bedrijfssanering		125.000	125.000
Reserve Brabant 2050		64.769	64.769
Overig			
Algemene reserve	1.781.013	46.000	-1.735.013
Totaal resultaatbestemming	1.781.013	379.800	-1.401.213

Toelichting:

De hogere vervoerssubsidies OV zijn in het verleden via de algemene reserve voorgefinancierd. De vergoeding van de voorfinancieringskosten ad € 144.031 wordt onttrokken aan de reserve vernieuwing openbaar vervoer.

De geschatte kosten voor een proef voor de sloop van ongewenste bebouwing in het buitengebied bedragen € 125.000 en worden gedekt ten laste van de reserve Agrarische Bedrijfssanering. Ten laste van de reserve Brabant 2050 worden gedekt de begrote uitgaven met betrekking tot de cofinanciering van de POP-projecten. Ten behoeve van het preventie uitvoeringsprogramma II (PUP-II) is ten laste van 2004 € 46.000 aan de raming van de begroting 2006 toegevoegd (12e begrotingswijziging 2004). In de 9e begrotingswijziging 2005 is dit bedrag aangewend om de al opgestarte projecten in 2005 verder te financieren. De voor 2006 gereserveerde middelen dienen daartoe naar 2005 verschoven te worden. Voor het kunnen uitvoeren van second-opinions risicoparagrafen nazorgplannen stortplaatsen is het noodzakelijk dat € 20.000 wordt doorgeschoven naar 2006, aangezien in 2006 hiervoor geen middelen beschikbaar zijn. In verband met de uitvoering van het Interreg IIIc-project GROW wordt ten laste van de begroting 2005 € 52.078 aan de begrotingsramingen 2006 en 2007 toegevoegd. In 2005 wordt een bedrag van € 1.892.693 teruggestort in de algemene reserve verbandhoudende met de verrekening van de voorfinanciering OV. Een bedrag van € 183.758 was in verband hiermee al begroot.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Stelposten			
Mutatie lasten	-46.000	0	0
Mutaties reserves			
Mutatie baten	194.196	26.039	0

Informatieve slotwijziging begroting 2005

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2005		Nieuwe raming 2005	
	lasten	baten	lasten	baten
Stelposten	-700.000		3.342.112	3.864.126
Mutaties reserves		41.929	180.984.362	180.322.453
Totaal programma	-700.000	41.929	191.248.103	573.659.175

Toelichting:

De mutaties in reserves betreffen een beschikking over de reserve WHP. De hiermee samenhangende uitgaafingen worden begroot op productgroep 03.03.

Wijziging in meerjarig beloop

	2006	2007	2008
Mutaties reserves			
Mutatie baten	94.625	0	0

Begrotingswijzigingen 2006 (bedragen in €)

4^e wijziging begroting 2006

De wijziging is meegenomen in de najaarsnota 2005.

5^e wijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	lasten	baten
Stelposten	-46.000		38.352.688	1.000.000
Mutaties reserves		194.196	49.699.846	140.040.582
Totaal programma	-46.000	194.196	91.023.749	475.587.295

Toelichting:

Mutaties reserves

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 9			
Reserve Brabant 2050		194.157	194.157
Overig			
Algemene reserve		39	39
Totaal resultaatbestemming	0	194.196	194.196

Ten laste van de reserve Brabant 2050 worden gedekt de begrote uitgaven met betrekking tot de cofinanciering van de POP-projecten.

Ten behoeve van het preventie uitvoeringsprogramma II (PUP-II) is ten laste van 2004 € 46.000 aan de raming van de begroting 2006 toegevoegd (12e begrotingswijziging 2004). In de 9e begrotingswijziging 2005 is dit bedrag aangewend om de al opgestarte projecten in 2005 verder te financieren. De voor 2006 gereserveerde middelen dienen daartoe naar 2005 verschoven te worden. Voor het kunnen uitvoeren van second-opinions risicoparagrafen nazorgplannen stortplaatsen is het noodzakelijk dat € 20.000 wordt doorgeschoven naar 2006, aangezien in 2006 hiervoor geen middelen beschikbaar zijn. In verband met de uitvoering van het Interreg IIIc-project GROW wordt ten laste van de begroting 2005 € 52.078 aan de begrotingsramingen 2006 en 2007 toegevoegd.

6^e wijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	Lasten	Baten
Stelposten	-1.000.000		37.352.688	1.000.000
Mutaties reserves		162.073	49.699.846	140.202.655
Totaal programma	-1.000.000	162.073	90.023.749	475.749.368

Toelichting:

Dekking van het uitvoeringsprogramma WHP-2 geschiedt zowel ten laste van een reserve als ten laste van een voorziening. Tussen de voorziening grondwaterheffing en de reserve WHP wordt € 94.625 verrekend. Aan de uitvoering van POP-projecten wordt door de provincie een bijdrage verleend. Deze cofinanciering wordt conform het PS-besluit van 21 februari 2003 (nr. 05/03) gedekt ten laste van de reserve Brabant 2050. Op een tweetal voordrachten is een positieve beschikking ontvangen. Door de provincie wordt hieraan een bijdrage van € 67.448 verleend.

7^e wijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	lasten	baten
Algemene dekkingsmidd.	275.000		3.246.215	334.546.713
Stelposten	-697.250		36.655.438	1.000.000
Mutaties reserves	-1.602.750	3.020.368	48.097.096	143.223.023
Totaal programma	-2.025.000	3.020.368	87.998.749	478.769.736

Toelichting:

Ter dekking van de kosten van overdracht van de gegarandeerde geldleningen aan het Waarborgfonds zorginstellingen (Wfz) wordt een bedrag geraamd van € 275.000 zijnde een vergoeding aan de Wfz voor o.a. de administratieve voorbereiding en de kosten verbonden aan de overdracht van de garanties op de

nog bestaande leningen. In de risicoreserve is voor dit garantie-risico een bedrag gereserveerd. De commissie is bij commissiestuk-nummer BM-0384 nader geïnformeerd.

Ten laste van de begrotingspost 'onvoorzien' wordt € 697.250 aan de reserve grondportefeuille RLG toegevoegd. Op deze wijze wordt het totale maximale risico afgedekt verbandhoudende met een ruilvereenkomst van de aan- en verkoop van een locatie voor de bouw van een varkensbedrijf. Met deze ruilvereenkomst wordt, naast de vermindering van de milieudruk, o.a. het ontwikkelen van een ecologische verbindingzone mogelijk. Tevens wordt hiermee uitvoering gegeven aan de intentie van de reconstructieplannen om grotere innovatieve veehouderijen te ontwikkelen in de daarvoor bestemde landbouwontwikkelingsgebieden (LOG).

Mutaties reserves (31.04)

Omschrijving reserve	Storting	Onttrekking
Reserve cofinanciering Europese programma's	-2.300.000	250.000
Reserve grondportefeuille RLG	697.250	
Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie		2.300.331
Reserve Brabant 2050		145.037
Risicoreserve		275.000
Algemene reserve (voorfinanciering)		50.000
Totaal	-1.602.750	3.020.368

Toelichting:

De verminderde storting houdt verband met de herschikking van de verdeling van middelen uit het Uitvoeringsprogramma Economisch Beleid (UEB). Tevens is besloten tot het beschikbaar stellen van een extra cofinancieringsbijdrage voor Interreg III-projecten ad € 250.000 ten laste van deze reserve.

Ten laste van de begrotingspost 'onvoorzien' wordt € 697.250 aan de reserve grondportefeuille RLG toegevoegd.

De provincie verleent voor een bedrag van € 5.210.440 een bijdrage aan 42 projecten in het kader van de reconstructie en revitalisering van het landelijk gebied. (Zie programma 09, revitalisering landelijk gebied.).

De bijdragen zijn als volgt over de jaren verdeeld:

2006: € 2.181.480

2007: € 2.500.000

2008: € 528.960

Totaal € 5.210.440

De uitgaven worden gedekt ten laste van de reserve Uitvoeringsimpuls reconstructie. Gemeenten worden gesteund bij hun uitvoeringstaak bij hun uitvoeringstaak revitalisering landelijk gebied voor de jaren 2005 en 2006.

Ter (gedeeltelijke) dekking van de uitgaven wordt voor een bedrag van € 118.851 beschikt over de reserve 'uitvoeringsimpuls reconstructie'.

Aan de uitvoering van projecten in het kader van de Europese Kaderverordening Plattelandsontwikkeling wordt door de provincie een bijdrage verleend. Deze

cofinanciering wordt conform het PS-besluit van 21 februari 2003 (nr. 05/03) gedekt ten laste van de reserve Brabant 2050.

De uitgaven verbandhoudende met de overdracht van de gegarandeerde geldleningen worden gedekt ten laste van de risicoreserve.

De provincie neemt de voorfinanciering van het project MEROS op zich. De kosten van dit project zijn geraamd binnen programma 08, ruimtelijke ordening. Ter uitvoering van dit project wordt -via de algemene reserve- € 50.000 voorgefinancierd.

Wijziging in meerjarig beloop

	2007	2008	2009
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	-1.950.000	0	0
Mutatie baten	2.500.000	528.960	0

8^e wijziging begroting 2006

Meegenomen bij de kadernota 2006.

10^e wijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	lasten	baten
Algemene dekkingsmidd.		1.042.251	10.133.603	396.472.197
Stelposten	158.056	-815.356	23.235.937	5.927.864
Mutaties reserves	-258.246	381.322	96.105.119	154.288.683
Totaal programma	-100.190	608.217	129.474.659	556.688.744

Toelichting:

Mutaties reserves (31.04)

	Storting	Onttrekking	Saldo
Programma 9			
Reserve uitvoeringsimpuls reconstructie		75.000	75.000
Reserve POP-projecten		23.385	23.385
Paragraaf 2			
Reserve ICT, infrastructuur en applicaties	-117.063	-117.063	0
Reserve kantoorinnovatie	-141.183		141.183
Reserve egalisatie overheadmiddelen		400.000	400.000
Totaal resultaatbestemming	-258.246	381.322	639.568

Toelichting:

Op grond van de beleidsregel "Subsidies Landelijk Gebied" wordt een bijdrage aan 11 projecten verleend voor een bedrag van € 229.708 (verdeeld over de jaren 2006 tot en met 2008). Dekking van de begrote uitgaven geschiedt ten laste van de reserve Uitvoeringsimpuls Reconstructie.

De uitgaven verbandhoudende met het POP-project 'NovaFarm Zorgboederij' worden gedekt ten laste van de reserve POP-projecten.

De reserve ICT, infrastructuur en applicaties betreft een verlaging van zowel de storting als de onttrekking als gevolg van een verlaging van de uitgaven basisinfrastructuur.

De reserve kantoorinnovatie betreft een verminderde storting als gevolg van een verlaging van de uitgaven flexwerken.

Voor een aantal frictiekosten die gemaakt moeten worden om de efficiencyvoorstellen te kunnen realiseren wordt een budget van in totaal € 1,35 miljoen beschikbaar gesteld verdeeld over de jaren 2006, 2007 en 2008. Deze kosten worden gedekt door aanwending van de reserve inkrimping overhead.

Wijziging in meerjarig beloop

	2007	2008	2009
Algemene dekkingsmiddelen			
Mutatie lasten	90.756	0	90.756
Mutatie baten	1.042.744	952.389	1.043.548
Stelposten			
Mutatie lasten	-126.607	-400.000	-400.000
Mutatie baten	-724.600	-526.993	-226.993
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	-455.660	-553.151	-565.856
Mutatie baten	568.970	119.217	-235.491

11^e wijziging begroting 2006

Meegenomen in najaarsnota 2006.

12^e wijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	lasten	baten
Mutaties reserves	-963.938	-1.855.138	152.383.937	152.158.941
Totaal programma	-963.938	-1.855.138	162.353.119	562.606.524

Toelichting:

Mutaties reserves (31.04)

Omschrijving reserve	Storting	Onttrekking
Reserve IAB3	350.000	128.800
Algemene reserve (overhevelingen)	480.000	
Reserve POP-projecten		-190.000
Reserve BTW	-1.793.938	-1.793.938
Totaal	-963.938	-1.855.138

Toelichting:

Door ons college is het uitvoeringskader vastgesteld voor het programma 'innovatieve acties Brabant 3, innovatieve oplossingen voor de vergrijzing' (zie programma 06). De provinciale bijdrage hieraan wordt geraamd en verantwoord via de gelijknamige reserve.

Via de algemene reserve wordt € 480.000 naar 2007 overgeheveld in verband met de uitvoering integraal ouderenbeleid.

De bijdrage aan het regiebureau in 2007 (productgroep 09.90) wordt gedekt uit de reserve cofinanciering POP-projecten . In de 11e begrotingswijziging is de begrote bijdrage voor 2007 abusievelijk aan de raming voor het dienstjaar 2006 toegevoegd.

De geraamde toevoeging aan de reserve BTW vervalt en wordt vervangen door het saldo van de geraamde onttrekking en geraamde toevoeging aan deze reserve.

Wijziging in meerjarig beloop

	2007	2008	2009
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	-783.093	-4.281.863	-5.601.820
Mutatie baten	-363.093	-3.810.663	-5.601.820

Informatieve slotwijziging begroting 2006

Wijziging lasten en baten algemeen financieel beleid

Productgroep	Mutatie 2006		Nieuwe raming 2006	
	lasten	baten	lasten	baten
Algemene dekkingsmidd.		-1.439.461	9.552.028	402.564.520
Mutaties reserves	-826.481	91.324	151.557.456	152.250.265
Totaal programma	-826.481	-1.348.137	750.570.809	856.451.055

Toelichting:

Mutaties reserves (31.04)

Omschrijving reserve	Storting	Onttrekking
Reserve vernieuwing openbaar vervoer		91.324
Algemene reserve (voorfinanciering)	-1.826.481	
Reserve cofinanciering Europese programma's	1.000.000	
Totaal	-826.481	91.324

Toelichting:

De rentekosten verbandhoudende met de voorfinanciering Openbaar Vervoer ad € 91.324 worden gedekt ten laste van de reserve Vernieuwing openbaar vervoer. Tevens zij verwezen naar de toelichting bij programma 02, Verkeer en vervoer. Vanaf de start van de concessieverlening in het Openbaar Vervoer en de projecten Collectief Vraagafhankelijk vervoer heeft voorfinanciering via de algemene reserve plaatsgevonden. De terugbetaling van de voorfinanciering OV-concessies 2002-2005 (aanvankelijk begroot in 2006 tot een bedrag van

€ 1.826.481) zal medio 2007 geschieden analoog aan de vaststelling van de eindafrekening van de OV-concessies 2002-2005. Tevens zij verwezen naar de toelichting bij programma 02, Verkeer en vervoer.

Vanuit het UEB worden middelen ter beschikking gesteld voor Europese programma's. Deze middelen worden toegevoegd aan de reserve Cofinanciering Europese programma's. Zie de toelichting bij programma 06, Sociaal economische zaken.

Wijziging in meerjarig beloop

	2007	2008	2009
Algemene dekkingsmiddelen			
Mutatie baten	1.826.481	0	0
Mutaties reserves			
Mutatie lasten	1.826.481	0	0

Bijlage 3 Mutaties in R&V per programma

Mutaties in reserves en voorzieningen jaarstukken 2004

Bestuur

In 2004 is een groot aantal projecten uit het uitvoeringsprogramma @Brabant tot financiële afronding gebracht. De onttrekking uit de algemene reserve heeft betrekking op een extra dotatie aan de voorziening rechtspositie Statenleden. Het saldo en de geraamde toevoeging 2004 voor deze voorziening waren niet voldoende om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. In het kader van de doorlichting van de voorzieningen bij de eerste marap 2005 zal bezien worden of de jaarlijkse toevoeging moet worden verhoogd. De hogere uitgaven in 2005 (en ook 2004) vloeien voort uit de statenwisseling in 2003.

In verband met overdracht pensioenen is een bedrag van € 0,1 miljoen rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Verkeer en vervoer

Stortingen in reserves:

- Brabants hoofdwegennet: Bij de jaarrekening 2003 is voor € 586.000 uit de reserve onttrokken ter dekking van de voorbereidingskosten PPS-A4. Echter, er heeft een correctie plaatsgevonden door de bijdrage van het Rijk als dekking in 2003 te verantwoorden. Als gevolg van de correctie vindt er een terugstorting in de reserve plaats;
- Herhuisvesting districten: Steunpunt Nuenen zal later dan gepland verkocht worden.

Onttrekkingen aan reserves:

- Hoofdwegennet Noord-Brabant: Er is minder aan externe kosten voor de voorbereiding PPS-A4 uitgegeven;
- Gladheidbestrijding: Door de slechte weersomstandigheden eind 2004 waren er meer middelen voor de gladheidbestrijding benodigd;
- Stedelijke tangenten: Vertraging van de uitvoeringsovereenkomst Noordwesttangent Tilburg heeft voor € 10 miljoen tot minder uitgaven geleid;
- Vernieuwing openbaar vervoer: Onderschrijding heeft plaatsgevonden op de ontwikkelingsfunctie BBA (€ 0,2 miljoen) en HOV Eindhoven-Veldhoven (€ 0,2 miljoen). Daarentegen is er voor de voorfinancieringskosten Openbaar vervoer -/- € 0,2 mln., onttrokken;
- Herhuisvesting districten: Voor de huurkosten van de districtskantoren West en Zuid-Oost Brabant waren er geen middelen uit de reserve benodigd;
- Brabant 2050 ivm OV-netwerk: het uitvoeringsprogramma OV-netwerk Brabantstad is vertraagd.

Water

- Nautisch vaarwegbeheer:

De lagere lasten ad € 1.512.546 worden veroorzaakt door het feit dat de investering in Kanaaltak naar Amer is vertraagd. In de begroting was voor die investering een onttrekking aan de voorziening waterstaatswerken opgenomen. In de begroting was een onttrekking aan deze voorziening opgenomen voor de investeringen in watervrijmakingswerken Dongen die niet zijn gerealiseerd.

- Duurzame watersystemen:

Voor de dekking van de bovenstaande kosten (n.b. uitvoering waterhuishoudingsplan) wordt beschikt over de WHP-2 reserve. Een deel van de kosten is rechtstreeks ten laste van voorziening grondwaterheffing gebracht. Gelet op de bovengenoemde onderuitputting op de stand per 31 december 2004 van de WHP voorziening en reserve hoger dan aanvankelijk in de begroting was geraamd.

Milieu

Ten behoeve van dit programma zijn er geen mutaties in de reserves.

Natuur, bos en Landschap

Ten behoeve van dit programma zijn er geen stortingen in en onttrekkingen aan de reserves begroot dan wel voorzien.

Sociaal economische zaken

Onttrekkingen aan reserves:

- Cofinanciering Europese programma's: enerzijds is er € 1,4 miljoen meer onttrokken dan geraamd voor de cofinanciering van de programma's Stimulus, Ceres, Equal en Interreg, anderzijds is er geen cofinanciering voor Innovatieve Acties Brabant in 2004 geweest. Deze heeft namelijk al in 2003 plaatsgevonden;
- Brabant 2050 ivm Stimulus: € 0,2 miljoen was niet geraamd voor de cofinanciering van het programma Stimulus.

Sociaal beleid, zorg en cultuur

Toelichting reserves:

- Risicoreserve NV monumentenfonds

In de periode 2004-2011 wordt jaarlijks € 500.000 toegevoegd aan de risicoreserve in verband met afdekking van de financiële risico's van het NV-monumentenfonds waarin de provincie deelneemt met een achtergestelde converteerbare lening.

- Instandhouding onroerend erfgoed/Monumentenrestauraties

De geraamde dotatie in 2004 bedraagt € 299.942 en is gelijk aan de realisatie. De gerealiseerde onttrekking is afhankelijk van de verantwoorde lasten in verband met instandhouding van monumenten, in 2004 € 257.681.

- Algemene reserve in verband met voorfinanciering ten behoeve van Prins Bernhard Cultuurfonds:

In 2003 heeft een onttrekking uit de algemene reserve plaatsgevonden van € 1.225.207 voor het verlenen van een éénmalig en incidenteel subsidie van maximaal € 1.225.207 aan de Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds, voor de vorming van het cultuurfonds voor monumenten Noord-Brabant. Middels de algemene reserve zijn middelen voor de instandhouding van monumenten voor een periode van 7 jaar, 2004 tot en met 2010, naar voren gehaald. De geraamde toevoeging aan de algemene reserve is gelijk aan de gerealiseerde toevoeging in 2004 (€ 153.151).

Ruimtelijke ordening

Ten behoeve van dit programma zijn er geen stortingen in en onttrekkingen aan de reserves begroot dan wel voorzien.

Revitalisering landelijk gebied

Stortingen in reserves:

- Brabant 2050

In 2003 zijn twee glastuinbouwbedrijven in het kader van Glasnat aangekocht. Dekking van deze aankoop zou in principe plaats hebben uit Reserve agrarische bedrijfssaneringen, maar die reserve had in 2003 onvoldoende dekkingsmiddelen, zodat de reserve Brabant 2050 tijdelijk de middelen heeft gedekt. In 2004 is het aankoopbedrag en bijkomende kosten van € 2,1 miljoen teruggestort.

- Agrarische bedrijfssanering

In 2004 hebben twee stortingen plaatsgevonden, namelijk vanuit de algemene middelen (via uitwerking bestuursakkoord) € 2,3 miljoen en een bijdrage van de gemeente in de aankoop van twee glastuinbouwbedrijven. De opbrengst van de gronden van locatie Kuypers is nog niet gerealiseerd (zie ook toelichting onder 09.01) waardoor de storting van € 1 miljoen nog niet heeft plaatsgevonden.

- Risico grondportefeuille

Het Statenvoorstel 77/04 heeft geleid tot het instellen van Grondportefeuille RLG om als middel te fungeren om de gedefinieerde Revitaliseringsdoelen sneller te kunnen realiseren. De hieraan verbonden risicoreserve is berekend op 15% van het maximaal beschikbare investeringskrediet in 2004, zijnde € 7 miljoen zodat er een storting was berekend van € 1.050.000. Aangezien de risicoreserve Tijdelijke Grondbank niet meer nodig is, is het restant (€ 120.000) van deze reserve overgeheveld naar de risicoreserve Grondportefeuille RLG, zodat er per saldo nog een storting resteert van € 930.000. In 2005 zal een nadere risico analyse uitsluitsel moeten geven of het percentage van 15% voldoende is.

In 2004 hebben twee aankopen plaatsgevonden die ten laste van het krediet van de Tijdelijke Grondbank c.q. Voorfinanciering EHS zijn gebracht, maar die in 2005 alsnog ten laste van de grondportefeuille en/of de risicoreserve van de grondportefeuille moeten worden gebracht. Het krediet van de grondportefeuille wordt hierdoor zeer nadelig beïnvloed, aangezien ruim een € 0,5 miljoen gereserveerd moet worden van de risicoreserve zonder dat daar een concrete investering tegenover staat.

Onttrekking aan reserves:

- Agrarische bedrijfssanering

In 2004 is een bedrag van € 2,1 miljoen teruggestort in de reserve Brabant 2050 (zie onder stortingen in reserves). De afrekening van de kosten van Pilot de Hilver (zie toelichting onder 09.90) voor een bedrag van € 0,4 miljoen is uitgesteld en wordt bij MARAP 1 doorgeschoven naar 2005. De kosten in het kader van locatie Kuypers (zie toelichting onder 09.01) voor een bedrag van € 0,4 miljoen komen te vervallen.

- Brabant 2050 in verband met POP–projecten

Zoals uit de toelichting onder 09.90 blijkt is er € 0,3 miljoen minder aan cofinancieringsbijdrage uitbetaald. Deze middelen worden bij de eerste MARAP doorgeschoven naar 2005.

Volkshuisvesting

Bij subsidies en projecten is een totaaloverzicht vermeld van de voorzieningen Vinex, ISV, SDV en de reserve Stedelijke Vernieuwing. Ten gevolge van de toepassing van het Besluit Begroting en Verantwoording levert het resultaat op subsidies en projecten een vertekend beeld op. Deze toelichting heeft betrekking op de afwijking tussen raming exclusief dubbeltellingen en de realisaties.

- Reserve Stimulering voorbereiding stads- en dorpsvernieuwing

In 2004 zijn er voor € 109.000 uitgaven gedaan voor de voorbereiding van stads en dorpsvernieuwingprojecten. Deze uitgaven zijn deels - voor € 20.000 - geraamd.

Algemeen financieel beleid

- Overige algemene dekkingsmiddelen:

De voorziening pensioenen (oud)-bestuurders ad € 1,1 miljoen is vrij gevallen conform het besluit bij de Marap van september.

Mutaties in reserves die niet direct samenhangen met een programma:

€	Begroting oorspronkelijk	a. Begroting na wijziging	b. Realisatie	Vershil a. en b.
STORTINGEN				
Algemene reserve	9.152	55.544.152	56.758.556	-1.214.404
Brabant 2050	6.806.703	6.806.703	6.806.703	0
BTW-Compensatiefonds	863.084	0	-	0
Egalisatie financiering	181.512	181.512	1.479.201	-1.297.689
Kantoorinnovatie	74.077	364.461	364.461	0
ICT	3.744.525	5.849.655	5.849.655	0
Soc.fonds personeel	53.331	0	-	-
Risicoreserve	0	14.750.000	14.750.000	0
Toevoeging rente aan reserves	3.308.660	3.072.368	3.072.368	0
ONTTREKKINGEN				
Algemene reserve	1.403.653	52.689.541	53.381.915	692.374
Egalisatie financiering	181.513	181.513	1.479.201	1.297.688
BTW-Compensatiefonds	3.409.803	4.188.954	142.956	-4.045.998
ICT	4.451.136	6.710.459	5.992.268	-718.191

Toelichting mutaties in reserves:

- Algemene reserve

Component overhevelingen:

Aan de algemene reserve is € 24,6 miljoen toegevoegd in verband met overhevelingen van 2004 naar 2005 en volgende jaren. Aan de algemene reserve is € 14,8 miljoen onttrokken in verband met de inzet in 2004 van overgehevelde bedragen uit voorgaande jaren.

Component doorgeschoven ruimte:

De bestedingsruimte die via de algemene reserve wordt doorgeschoven, bestaat per saldo uit een storting van € 30,8 miljoen en een onttrekking van € 37,6 miljoen. Deze mutaties voeren terug op de voorafgaande budgettaire nota's (voorjaarsnota en najaarsbrief).

Component voorfinanciering:

De algemene reserve is tot een bedrag van € 1,2 miljoen gevoed met bedragen die eerder vanuit deze reserve waren voorgefinancierd voor collectief vraagafhankelijk vervoer (terugontvangst voorfinancieringen). Daarnaast is voor € 1 miljoen voorgefinancierd ten behoeve van collectief vraagafhankelijk vervoer, emancipatiezaken en productiekosten relatiegeschenken.

- Risicoreserve

Bij de voorjaarsnota 2004 is besloten € 14,75 miljoen in een nieuwe risicoreserve te storten om daarmee het beslag op de reserve Brabant 2050 voor risicoafdekking te kunnen verlagen.

- Reserve Egalisatie financieringskosten

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant kwamen hoger uit dan geraamd, waarmee de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 1,3 miljoen hoger uitvalt. Vanwege het maximum waaraan deze reserve is gebonden is de reserve meteen weer afgeroomd.

- Reserve BTW-Compensatiefonds (BCF)

Aan de reserve BCF € 0,1 miljoen onttrokken in verband met restant vereveningskorting 2003.

Toevoeging rente aan reserves:

In de 3e Nota Kapitaaldienst is bepaald dat alleen nog rente wordt bijgeschreven op de reserves vernieuwing openbaar vervoer en stedelijke tangenten. De bijschrijving van de rente is conform raming gerealiseerd.

Mutaties in reserves en voorzieningen jaarstukken 2005

Bestuur

- Reserve @Brabant:

Aan de reserve @Brabant is € 141.326 minder onttrokken dan geraamd. De projecten zijn afgerond, de eindrapportage is opgesteld en naar de commissie Bestuur en Middelen verzonden. Het restant in de reserve van € 690.496 wordt aangewend om de nog lopende verplichtingen af te wikkelen, onder andere de E-

government award en kosten van het platform ELO (Elektronische Overheid Noord-Brabant), conform GS-besluit van 4 december 2003.

- Reserve rekenkamer:

Naar aanleiding van het advies van de accountant is besloten om voor het provinciale deel van de uitgaven van de rekenkamer een reserve te vormen. De vorming van de reserve was niet geraamd. De totale raming komt terug bij de voorziening. Hiervan heeft € 300.000. betrekking op het provinciale aandeel. De feitelijke uitgaven die gedekt worden door de reserve zijn bovendien achtergebleven aangezien de rekenkamer pas gedurende het jaar vorm heeft gekregen.

Verkeer en vervoer

Toelichting reserves: afwijkingen stortingen en onttrekkingen

- Stedelijke tangenten:

Op de post stedelijke tangenten is een onderuitputting ontstaan van € 1,95 miljoen, onder andere door vertraging van het project Westtangent Breda. Bovendien heeft de provincie van de gemeente Tilburg circa € 450.000 aan te veel betaalde voorschotten terugontvangen.

- Reserve gladheidbestrijding:

Hoewel er meer uitgaven op het gebied van gladheidbestrijding zijn, is er € 120.569 minder aan de reserve onttrokken dan geraamd als gevolg van inkomsten.

- Reserve herhuisvesting regiokantoren:

In de reserve herhuisvesting regiokantoren is € 117.054 minder gestort dan geraamd. Er zijn in 2005 minder verkoopopbrengsten uit steunpunten gerealiseerd dan aanvankelijk gepland. In 2005 is het steunpunt Korteven aan de gemeente Woensdrecht verkocht voor € 337.400. De onttrekking aan de reserve van € 16.583 betreft de extra afschrijving in verband met deze verkoop. Er hebben in 2005 verder geen investeringen in regio's plaatsgehad. Om deze reden is er minder onttrokken dan geraamd.

- Reserve vernieuwing OV:

Ten laste van de reserve vernieuwing OV is € 252.899 minder onttrokken dan geraamd € 934.882, doordat de afrekening van PVM-projecten uit de ontwikkelagenda's voor de beheersorganisaties stagneerde.

- Reserve hoofdwegennet:

De kosten van de PPS-A4 worden gedekt uit de reserve Brabants hoofdwegennet en de bijdrage van het Rijk. Op de post voorbereidingskosten A4 is geen begrotingsraming opgenomen. Om de kosten met betrekking tot de A4-Zuid en de A-59 gescheiden te houden, ook in verband met de verantwoording naar het Rijk, is achteraf een deel van de gerealiseerde voorbereidingskosten (toe te rekenen aan de A4-Zuid) overgezet naar voorbereidingskosten A4-Zuid. Dit betreft € 118.587: € 37.500 voor externe financiële en technische advisering en € 81.087 aan personeelslasten.

- Reserve Brabant 2050 (OV-netwerk Brabantstad):

Op OV-netwerk Brabantstad, dat wordt gedekt uit de reserve Ontwikkelingsfonds Brabant 2050, is onderuitputting ontstaan, onder andere als gevolg van vertragingen bij de aanleg van het station Helmond-Brandevoort en het station Tilburg-Reeshof. Geraamd was een bedrag van € 600.000.

- Openbaar Vervoer:

Op het onderdeel OV is een relatief kleine onderuitputting ontstaan van € 149.847. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door minder uitgaven op de posten bedrijfsvervoer, CVV regio West Brabant en de toegankelijkheid OV.

Daartegenover staan hogere uitgaven ten behoeve van CVV Regio Den Bosch en Oostelijk Noord-Brabant.

- Vervoersmanagement:

Op het onderdeel vervoersmanagement is een kleine onderuitputting van € 13.267 ontstaan.

- Verkeersveiligheidsbeleid en Interim Duurzaam Veilig:

Op de onderdelen stimulering regionale verkeersveiligheid en interim duurzaam veilig is een onderuitputting van respectievelijk € 185.418 en € 662.901 ontstaan, de voorbereiding van grotere projecten vergt veel tijd door het noodzakelijk overleg met gemeenten.

- Regionale maatregelenpakketten:

Ten behoeve van regionale maatregelenpakketten was als provinciaal aandeel € 3,1 miljoen geraamd. Dit is ook gerealiseerd, het deel van de uitgaven dat dit bedrag te boven gaat wordt onttrokken aan de voorziening BDU. De geraamde uitgaven waren € 15.334.000 gerealiseerd is € 8.522.306 dit is grotendeels toe te rekenen aan vertragingen bij gemeenten.

- PPS-A59 en risicofonds PPS:

Ten laste van de voorziening PPS-A59 is € 3.877.248 minder onttrokken dan geraamd, voornamelijk als gevolg van minder externe kosten, minder kosten grondaankopen, minder kosten kabels en leidingen en minder projectkosten.

- Regionaal mobiliteitsfonds:

De bestedingen ten laste van de voorziening regionaal mobiliteitsfonds zijn € 402.671 hoger dan geraamd.

Water

Toelichting:

De uitvoering van het waterhuishoudingsplan 2 wordt deels gefinancierd uit de reserve WHP en deels uit de voorziening WHP. De uitvoering van het waterhuishoudingsplan t.l.v. de reserve laat een onderschrijding zien van € 460.000. Daarnaast is er een voordeel ontstaan op het personeelsbudget van € 211.000 dit voordeel zit verdisconteerd in het totale resultaat van de apparaatslasten. De uitvoering van het waterhuishoudingsplan t.l.v. de voorziening laat een overbesteding zien van € 120.000. per saldo is er op de uitvoering van het WHP dus sprake van een onderbesteding van € 551.000.

Milieu

Geen mutaties ten aanzien van reserves.

Natuur, bos en landschap

Binnen dit programma zijn er geen toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves.

Sociaal economische zaken

Toelichting reserves: stortingen en onttrekkingen

- Reserve cofinanciering Europese programma:

De reserve wordt gevoed door met name UEB middelen en in 2005 en 2006 een storting van in totaal € 1 miljoen vanuit algemene middelen ter dekking van cofinanciering LEADER+. De storting in deze voorziening was conform begroting. Er is minder aan de voorziening onttrokken door een lagere cofinancieringsbijdrage van de provincie voor het Ceres-programma: € 880.000 t.o.v. € 2.300.000.

- Reserve Brabant 2050:

PS heeft middelen beschikbaar gesteld voor cofinanciering van het Plattelands Ontwikkeling Programma (POP) en Ceres (reconstructie maatregelen) middels de reserve Brabant 2050. In totaal was dat voor POP € 6,1 miljoen en voor Ceres € 5,2 miljoen. In 2005 zijn de respectievelijke mutaties van de betreffende compartimenten als volgt:

Beschikbaar POP	€	6.100.000
Besteed tot en met 2005	-/-	<u>- 1.053.597</u>
POP deel per 1-1-2005	€	5.046.403
Besteding in 2005	-/-	<u>- 2.004.569</u>
Restant deel voor POP binnen reserve Brabant 2050	€	3.041.834

Onttrekkingen vinden plaats op basis van werkelijke kosten die door Dienst Landelijk Gebied (DLG) en Dienst Regelingen (DR) worden doorbelast aan de provincie.

Beschikbaar Ceres (reconstructiedoelen)	€	5.200.000
Besteed tot en met 2005	-/-	<u>- 1.599.852</u>
Ceres deel per 1-1-2005	€	3.600.148
Besteding in 2005	+	<u>- 165.884</u>

Restant deel voor Ceres (reconstructie)

Binnen reserve Brabant 2050	€	3.766.032
-----------------------------	---	-----------

Onttrekkingen vinden plaats op basis van verplichtingen (subsidiebeschikkingen door de provincie afgegeven), die door Stimulus Programmamanagement worden vastgelegd. Dat is ook de reden dat in 2005 een correctie heeft plaatsgevonden voor een project dat niet is doorgedaan en waarbij de subsidie op nihil is vastgesteld.

- Reserve bedrijfsverplaatsingen:

Het saldo in deze reserve is in het kader van de oprichting van de Brabantse Herstructureringsmaatschappij geheel in de reserve reserve aandelen BHB gestort.

- Reserve aandelen BHB:

Op 13 december hebben Gedeputeerde Staten besloten tot de koop van aandelen in de Brabantse Herstructureringsmaatschappij ad € 12.420 op 31 december 2005,

de eerste agiostorting ad € 5.054.247 voor begin januari 2006 plaats. De onttrekking uit de reserve in 2005 is derhalve slechts € 12.420. De begrotingsramingen zijn op basis van deze informatie niet aangepast. Hierdoor ontstaat er in 2005 een afwijking van € 5.605.828.

Sociaal beleid, zorg en cultuur

Financiële Toelichting:

De uitgaven met betrekking tot subsidies instandhouding erfgoed (=onttrekking aan reserve) zijn € 139.000 lager dan begroot, hierdoor is de reserve instandhouding erfgoed met dit zelfde bedrag toegenomen. Het saldo van deze reserve bedraagt met aftrek van de reeds aangegane verplichtingen (€ 214.000) € 628.000. Ten opzichte van de begroting is op apparaatskosten een voordeel ontstaan van € 198.000.

Ruimtelijke ordening

Geen mutaties in reserves in dit programma.

Revitalisering landelijk gebied

- Reserve agrarische bedrijfssanering:

De beoogde onttrekking had betrekking op o.a. Locatie Kuijpers, proef sloopregeling overtollige bedrijfsgebouwen, pilot de Hilver. Locatie Kuypers en proefsubsidie sloopregeling worden voorjaar 2006 afgewikkeld. Pilot de Hilver is wel afgewikkeld.

- Reserve Brabant 2050:

Dit betreffen de als cofinanciering vastgelegde bedragen in uitvoeringsprojecten van de Europese fondsen POP en Leader. In 2005 zijn er weinig declaraties gepasseerd die tevens een beroep hebben gedaan op het cofinancieringsbudget.

Wonen

Geen mutaties ten aanzien van reserves in dit programma.

Mutaties in reserves die niet direct samenhangen met een programma

- Algemene reserve:

Component overhevelingen

Aan de algemene reserve is € 25,7 miljoen toegevoegd in verband met overhevelingen van 2005 naar 2006 en volgende jaren. Aan de algemene reserve is € 23,7 miljoen onttrokken in verband met de inzet in 2005 van overgehevelde bedragen uit voorgaande jaren.

Component doorgeschoven ruimte

De bestedingsruimte die via de algemene reserve wordt doorgeschoven, bestaat per saldo uit een storting van € 64,2 miljoen en een onttrekking van € 66,0 miljoen. Deze mutaties voeren terug op de voorafgaande budgettaire nota's (voorjaarsnota en najaarsbrief).

Component voorfinanciering

De algemene reserve is tot een bedrag van € 0,6 miljoen gevoed met bedragen die eerder vanuit deze reserve waren voorgefinancierd voor collectief

vraagafhankelijk vervoer(terugontvangst voorfinancieringen). Daarnaast is voor € 2 miljoen voorgefinancierd.

- Reserve Dividend Essent:

In verband met de gewijzigde BBV-voorschriften met betrekking tot dividend, is de verantwoording van de dividendopbrengst van Essent doorgeschoven van 2005 naar 2006. Om de gemiste dividendopbrengst ad € 52 miljoen op te kunnen vangen is de dividendreserve tot een bedrag van € 23 miljoen aangesproken.

- Risicoreserve:

Aan de risicoreserve is conform kadernota € 27 miljoen toegevoegd.

- Reserve Egalisatie financieringskosten:

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant kwamen hoger uit dan geraamd, waarmee de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 1,3 miljoen hoger uitvalt. Vanwege het maximum waaraan deze reserve is gebonden is de reserve meteen weer afgeroomd.

- Reserve BTW-Compensatiefonds:

Conform begroting is aan de reserve € 2,9 miljoen toegevoegd. Aan de reserve BTW-Compensatiefonds is naast de geraamde bijdrage aan de exploitatie ook de vereveningskorting 2004 en 2005 onttrokken.

Mutaties in reserves en voorzieningen jaarstukken 2006

Bestuur

- Reserve en voorziening rekenkamer:

De Zuidelijke Rekenkamer is opgericht door de provincie Noord-Brabant en de provincie Limburg, waarbij de provincie Noord-Brabant de administratie voert. De werkelijke uitgaven van de rekenkamer bedragen € 460.016. Dit bedrag wordt voor 50% onttrokken uit de reserve rekenkamer (aandeel provincie Noord-Brabant) en komt voor 50% ten laste van de voorziening (aandeel provincie Limburg). De totale uitgaven zijn met name afhankelijk van het aantal uitgevoerde onderzoeken en fluctueren daarom jaarlijks. In 2006 zijn er twee onderzoeken uitgevoerd.

- Reserve calamiteiten:

De reserve wordt bij de jaarrekening 2006 opgeheven.

Besteding tlv voorzieningen		Raming	Realisatie	Vershil
10201	Rechtspositie statenleden	17.000	10.011	6.989
10201	Rekenkamer	304.500	230.453	74.047
10501	Brabantstad	345.000	91.472	253.528

- Voorziening rechtpositie statenleden:

De onttrekking van circa € 10.000 heeft betrekking op uitgekeerd wachtgeld vanwege tussentijdse wijzigingen in statenleden.

Verkeer en vervoer

- Herhuisvesting regio's:

De reserve herhuisvesting regio's wordt gevoed met opbrengsten uit de verkoop van steunpunten en regiokantoren, subsidies en vrijvallende kapitaallasten in verband met de verkoop. In 2006 zijn er geen opbrengsten gerealiseerd, en hebben er geen afschrijvingen plaatsgevonden. Om deze reden heeft er geen storting in de reserve plaatsgevonden.

- Brabants hoofdwegennet:

De onttrekking uit de reserve Brabants hoofdwegennet is lager dan geraamd, omdat er geen kosten zijn gemaakt voor de regionale verkenning A27. Daarnaast zijn er minder uren aan het project A4 besteed dan geraamd. De apparaatskosten ten behoeve van de A4 worden uit deze reserve onttrokken. In 2004 is door GS besloten dat de financiering van de beeldende kunst in het kader van de ombouw A59, voor 50% plaatsvindt ten laste van de reserve Brabants Hoofdwegennet. In 2006 was hiervoor € 100.000 geraamd, hiervan is € 60.000 gerealiseerd.

- Gladheidbestrijding:

Door de zachte winter zijn er weinig kosten voor gladheidbestrijding gemaakt. Tevens is de in 2006 door Rijkswaterstaat uitgevoerde modernisering van het gladheidsmeldsysteem nog niet financiële verrekening gekomen. Deze kosten komen naar verwachting ten laste van 2007. Hierdoor is de onttrekking lager dan geraamd.

- Stedelijke tangenten:

Op het onderdeel stedelijke tangenten is € 154.514 meer uitgegeven dan geraamd. Conform besluitvorming zou er voor aanvullende maatregelen Noordoosttangent (gemeente Tilburg) een bedrag van € 154.514 gefinancierd worden uit de reserve stedelijke tangenten. Dit was echter niet in de begroting geraamd.

- Vernieuwing OV:

De gerealiseerde onttrekking uit deze reserve bedraagt € 16.286. Er is € 13.714 minder onttrokken dan geraamd.

- Herhuisvesting regio's:

De investeringen in steunpunten zijn in 2006 lager dan geraamd. Om deze reden wordt er ook minder onttrokken. De verbouwing van steunpunten Uden en Breda heeft in 2006 plaatsgevonden en is voor de steunpunten Eethen, Helmond, Oud Gastel en Westerhoven in voorbereiding.

Water

Geen mutaties in stand van reserves.

Milieu

- Handhaving:

In 2006 vallen de werkelijke programma - uitgaven ongeveer € 0,5 miljoen lager uit dan verwacht. Dit vindt zijn oorzaak in per saldo lagere kosten van de regionale milieudiensten (minder controles dan gepland), per saldo milieuklachtenafhandeling (MIK) € 180.000 voordelig. Daarnaast zijn nog niet alle projecten in het kader van de professionalisering afgerond, zodat hier per saldo nog een bedrag van € 100.000 resteert. Ook de kosten in het kader van repressieve handhaving zijn ruim € 130.000 lager dan geraamd, doordat meer met eigen medewerkers is afgehandeld. Aan de inkomstenkant is er voordeel ontstaan doordat de doorberekende kosten van repressieve handhaving (opgelegde dwangsommen) een overschot laten zien van ruim € 230.000. De reserve handhaving wordt jaarlijks gevoed met ruim € 150.000 ten laste van de algemene middelen en kent een maximum van € 726.048. In 2005 was dit maximum reeds bereikt, zodat er per saldo geen storting en onttrekking heeft plaatsgevonden, mede omdat de verhaalde kosten (dwangsommen) vele malen hoger waren dan de daarmee gepaard gaande externe kosten.

Natuur, bos en landschap

Geen mutaties in reserves.

Sociaal economische zaken

- Cofinanciering Europese programma's:

De doorbetalingen van de Europese bijdragen en de provinciale cofinanciering, door de provincie aan Stimulus voor het EPD-Zuid, zijn € 12,5 miljoen hoger dan begroot. De begroting is gebaseerd op een toegekende bijdrage voor het programma 2000-2006. De realisatie is gebaseerd op daadwerkelijk door eindbegunstigers gerealiseerde kosten. Afwijkingen dienen over de totale programmaperiode te worden gezien. Voor een belangrijk deel is deze overschrijding budgettair neutraal door dat de ontvangen bijdragen van de Europese Commissie voor het EPD-Zuid eveneens voor een bedrag van € 11,6 miljoen hoger is dan begroot. De overschrijding op het provinciaal aandeel van € 0,9 miljoen wordt gedekt door de reserve cofinanciering Europese programma's.

- Topp 1^e en 2^e tender:

Voor de 1^e en 2^e tender is in november de beschikking van Senter Novem ontvangen. Vrij laat is de bijdrage van Senter Novem ontvangen waardoor onvoldoende gelegenheid was om voorschotbetalingen te realiseren richting gemeenten. Aan provinciale bijdragen is daarmee voor een bedrag van € 485.437 minder gerealiseerd.

- IAB-III:

De projectvoorstellen zijn afgewezen. Voor 2006 komen alleen de programmamanagementkosten ten laste van de reserve.

- Reserve aandelen BHB:

Het verschil op de onttrekkingen wordt veroorzaakt doordat ook de nominale waarde is geraamd. Deze is reeds in 2005 gestort en ten laste van de reserve gekomen.

Sociaal beleid, zorg en cultuur

Storting in de reserves instandhouding onroerend erfgoed en AR voorfinanciering heeft plaatsgevonden conform de begroting. De dotatie aan de risicoreserve monumentenfonds heeft niet plaatsgevonden aangezien de risicoreserve al gelijk is aan de uitstaande achtergestelde lening. De lening is in 2006 niet verder verhoogd. In 2006 hebben wij via het provinciefonds een geoordeeld bedrag ontvangen van € 387.020 voor de anti discriminatie bureau's. Dit bedrag is in de reserve gestort.

Ruimtelijke ontwikkeling

Geen mutaties in de reserves.

Revitalisering landelijk gebied

In 2006 is er bijna € 600.000 minder toegevoegd aan de reserve sanering glastuinbouw en sloop overtollige bebouwing buitengebied in verband met lager gerealiseerde opbrengsten van grondverkopen (Glasnat en Biest - Houtakker), zie hiervoor ook toelichting op inkomsten onder 09.01. Daarentegen is ook ruim € 470.000 minder onttrokken aan de reserve door dat de volgende projecten lager uitvielen: ondersteuning proceskosten ontwikkelingsmaatschappijen (zie 09.01), meevaller in de afrekening van pilot De Hilver en nog niet doorbetaalde POP subsidie.

De vertraging in de geplande uitfinanciering van projecten in het kader van de uitvoeringsimpuls reconstructie (zie 09.90) is de oorzaak van de lagere onttrekking (€ 2,4 miljoen) uit de reserve uitvoeringsimpuls.

In 2006 is bij de kadernota 2006 een nieuwe reserve ingesteld: reserve POP projecten. Deze reserve is ontstaan uit een dotatie van de reserve Brabant 2050, waar een deel was gereserveerd voor de cofinanciering van POP projecten. In 2006 is de POP (I) periode formeel geëindigd en zijn de eindverantwoordingen van alle projecten ingediend. Hiermee is formeel de periode afgesloten. De provinciale cofinancieringsbijdragen komen ten laste van de POP-reserve.

Wonen

Geen toelichting bij mutatie in reserve.

Algemeen financieel beleid

Mutaties in reserves die niet direct samenhangen met een programma

Toelichting mutaties in reserves:

€		Begroting	a.Begroting	b.Realisatie	verschil a-b
		oorspronkelijk	na wijziging		
Storting in reserves					
alg.reserve vrije gedeelte		0	3.609.034	3.609.034	0
alg reserve overhevelingen		0	22.643.787	22.643.787	0
Alg.res. Doorgeschoven ruimte		0	36.048.211	36.048.211	0
AR obragas		0	36.274	36.274	0
AR voorfinanciering		6.092.060	4.569.993	4.569.993	0
Brabant 2050		6.806.703	6.806.703	6.806.703	0
BTW-Compensatiefonds		1.793.938	0	0	0
Egalisatie financiering		181.512	181.512	3.831.198	-3.649.686
Kantoorinnovatie		465.519	324.336	324.336	0
ICT		7.052.619	7.232.640	7.232.641	-1
Risicoreserve		945.644	3.745.644	13.593.891	-9.848.247
Totaal stortingen		23.337.995	85.198.134	98.696.068	-13.497.934
Onttrekking aan reserves					
Alg.reserve		1.573	1.573	1.573	0
Algemene reserve overhev		4.643.395	26.954.854	26.954.854	0
Algemene reserve (doorgeschoven ruimte)		36.053.830	61.963.260	61.963.260	0
AR voorfin		0	575.000	575.000	0
Egalisatie financiering		181.513	181.513	3.831.198	3.649.685
egalisatie overhead		0	400.000	400.000	0
BTW-Compensatiefonds		6.347.449	4.553.511	5.189.835	636.324
risicoreserve		0	275.000	3.954.826	3.679.826
kantoorinnovatie		0	500.000	222.392	-277.608
ICT		7.052.619	7.982.938	8.010.193	27.255
Totaal onttrekkingen		54.280.379	103.387.649	111.103.131	7.715.482

- **Algemene reserve:**

Component vrije gedeelte:

Het minimumniveau van het vrije gedeelte in de algemene reserve is conform de derde nota kapitaaldienst bepaald op 3% van de netto-begrotingomvang van de gewone dienst van het jaar t-1. Deze buffer is bedoeld om de bedrijfsrisico's op te kunnen vangen van de reguliere bedrijfsvoering.

Op grond van de rekeningcijfers 2005 diende de buffer te worden opgehoogd met € 3,6 miljoen.

Component overhevelingen:

Aan de algemene reserve is € 22,6 miljoen toegevoegd in verband met overhevelingen van 2006 naar 2007 en volgende jaren. Aan de algemene reserve is

€ 27,0 miljoen onttrokken in verband met de inzet in 2006 van overgehevelde bedragen uit voorgaande jaren.

Component doorgeschoven ruimte:

De bestedingsruimte die via de algemene reserve wordt doorgeschoven, bestaat per saldo uit een storting van € 36,0 miljoen en een onttrekking van € 62,0 miljoen. Deze mutaties voeren terug op de voorafgaande budgettaire nota's (voorjaarsnota en najaarsbrief).

Component voorfinanciering:

Via de algemene reserve component voorfinanciering worden projecten tijdelijk voorgefinancierd. De terugbetaling van de voorfinanciering leidt tot een storting. De terugbetaling van de voorfinanciering OV-concessies aanvankelijk begroot in 2006 ad € 1.826.481 heeft in 2006 plaatsgevonden.

- Toelichting programma 06 Reserve Dividend Essent:

In verband met de gewijzigde BBV-voorschriften met betrekking tot dividend, is de verantwoording van de dividendopbrengst van Essent doorgeschoven van 2005 naar 2006. Om de gemiste dividendopbrengst ad € 52 miljoen op te kunnen vangen is de dividendreserve in 2005 tot een bedrag van € 23 miljoen aangesproken, dit bedrag is in 2006 weer aan de dividendreserve toegevoegd..

- Risicoreserve:

Aan de risicoreserve is € 13,6 miljoen toegevoegd. Hiervan heeft € 245.644 betrekking op de vrijgevallen rentekosten i.v.m. afwikkeling van voorfinanciering restauratie monumenten die conform voorjaarsnota 2004 aan de reserve worden toegevoegd, € 700.000 betreft de 50% afdekking van het provinciaal deel in de achtergestelde lening voor de financiering van de samenwerkingsovereenkomst SOK2 ruimte voor ruimte, € 2,8 miljoen is toegevoegd in verband met de risicoafdekking van glastuinbouwproject Dinteloord en verder is ter afdekking van de risico's van de deelnemingen in Agro&Co en de Brabantse Herstuctureringsmaatschappij Bedrijventerreinen € 9,8 miljoen toegevoegd. De onttrekking aan de risicoreserve betreft de kosten van de voorbereiding van de overdracht van de gegarandeerde geldleningen aan het waarborgfonds zorginstellingen en het beroep in verband met de afgegeven garantie voor de kanjermonumenten ad € 3,9 miljoen.

- Reserve Egalisatie financieringskosten

De werkelijke rentevoordelen rekening-courant kwamen hoger uit dan geraamd, waarmee de storting in de reserve egalisatie financieringskosten € 3,5 miljoen hoger uitvalt. Vanwege het maximum waaraan deze reserve is gebonden is de reserve meteen weer afgeroomd.

- AR-obragas:

De storting betreft de nabetaling door RWE in verband met de afronding van het geschil over de netcash.

- Brabant 2050:

De storting betreft de structurele toevoeging aan de reserve conform de meerjarenraming.

- Kantoorinnovatie:

De storting betreft de structurele toevoeging aan de reserve conform de meerjarenraming. De onttrekking betreft de feitelijke kosten die voor kantoorinnovatie in 2006 zijn gemaakt.

- ICT:

De storting betreft de structurele toevoeging aan de reserve conform de meerjarenraming. De onttrekking houdt verband met de kosten van vervanging van hardware.

- Egalisatie overhead:

De onttrekking betreft de opvang van de frictiekosten die samenhangen met de 10% operatie/ 57+ maatregel.

- Reserve BTW-Compensatiefonds:

Aan de reserve is naast de per saldo geraamd bijdrage aan de exploitatie ook de vereveningskorting 2006 onttrokken.

Bijlage 4 Verloop reserves en voorzieningen

Jaarstukken 2004 (bedragen in €)

Verloop reserves

Reserves	Saldo per 01-01-04	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo per 31-12-04
		Bijschr. rente	overige toevoeg.	totaal	Waarvan ivm afschr	
Algemene reserve						
- Vrije deel	18.349.221		9.152	85.311		18.273.062
- Resultaat 2004	0		28.794.729	14.795.228		28.794.729
- Overheveling	17.835.677		24.648.653	37.595.210		27.688.102
- Doorgesch ruimte	64.519.948		30.887.347			57.812.085
- Obragas	3.508.545					3.508.545
- Voorfinanciering	-8.219.188		1.214.404	991.475		-7.996.260
- Reserv referenda	2.400.000					2.400.000
Totaal alg. reserve	98.394.203	0	85.553.285	53.467.226	0	130.480.262
Res @Brabant	1.686.666			337.496		1.349.170
Res kstn gem herin	27.283			15.946		11.337
Res Calamiteiten	226.890					226.890
Res Vernieuwing OV	13.002.653	650.133		1.899.375		11.753.411
Res Hoofdwegennet	1.936.257		586.000	628.917		1.893.340
Res PPS-A59						0
Res Gladhbestr	1.389.596		965.274	1.219.466		1.135.404
Res Herhuisv distr	1.518.324		1.569.187	118.753	-434	2.968.758
Res Sted Tangenten	48.444.699	2.422.235	2.495.791	3.067.145		50.295.580
Res Naz aggerdepot	386.753					386.753
Res rivierdijkverbet	2.556.896		1.179.829	673.183		3.063.542
Res Uitv WHP-2	543.626		5.469.500	968.046		5.045.080
Res Handh milieu	725.902		152.525	152.378		726.049
Res Tijd grondbank	0			0		0
Res risico Agro & Co	0					0
Res Bedrijfsverpl	801.581					801.581
Res Cofin Eur prog's	1.984.610		2.000.000	1.529.571		2.455.039
Res insth onr erfg	660.966		299.942	257.681		703.227
Res monumentenf	0		500.000			500.000
Res gondportef RLG	0					0
Res grond/bedrbank	120.301		929.699			1.050.000
Res Agr bedrijfssan	802.500		2.378.179	2.362.692		817.988
Res Stim sted vern	792.668			110.602		682.066
Res Dividend Essent	23.000.000					23.000.000
Res BTW	15.982.141			142.956		15.839.185
Res Brabant 2050	43.747.935		8.931.852	1.379.612		51.300.176
Res Financkstn	272.268		1.479.201	1.479.201		272.268
Risicoreserve			14.750.000			14.750.000
Res ICT, infra, appl	1.259.788		5.849.655	5.992.268		1.117.175

Res Kantoorinnov	3.583.094		364.461			3.947.555
Res Grondbeleid	5.000.000					5.000.000
Res egal overhidd	1.350.000					1.350.000
Totaal Bestreserves	171.803.397	3.072.368	49.901.095	22.335.288	-434	202.441.572
Totaal Reserves	270.197.600	3.072.368	135.454.380	75.802.514	-434	332.921.833

Verloop voorzieningen

Overzicht overige voorzieningen	Saldo per 01-01-04	Toevoeg.	Verminderings door		Saldo per 31-12- 04
			vrijval	aanwending	
Voorziening Rechtspositie Statenleden	0	214.789		214.789	0
Voorziening Pensioenen (oud) best	1.195.386	43.753		1.239.138	0
Voorziening Onderhoud gebouwen	1.704.907	1.611.098		1.473.213	1.842.792
Voorziening Wachtgeld tijd medew	618.535				618.535
Totaal overige voorzieningen	3.518.828	1.869.640	0	2.927.140	2.461.328

Jaarstukken 2005 (bedragen in €)

Verloop van de reserves in 2005

Reserves	Saldo per 01-01-05	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo per 31-12-05
		Bijschr. rente	overige toevoeg.	totaal	ivm afschr	
Algemene reserve						
- Vrije gedeelte	18.273.062		9.152	4.073.062		14.209.152
- Resultaat 2005	0		1.887.476			1.887.476
- Overheveling	27.688.102		25.719.591	23.703.585		29.704.108
- Doorgesch ruimte	86.493.815		64.221.032	66.032.788		84.682.059
- Obragas	3.508.545					3.508.545
- Voorfinanciering	-7.996.260		2.713.831	2.026.333		-7.308.762
- Reserv referenda	2.400.000			2.400.000		0
Totaal alg. reserve	130.367.263	0	94.551.082	98.235.768	0	126.682.577
Res Rekenkamer	0		300.203	58.110		242.093
Res @Brabant	1.349.170			658.674		690.496
Res kstn gem herind	11.337					11.337
Res Calamiteiten	226.890					226.890
Reserve Vern OV	11.753.411	587.671		681.983		11.659.098
Res Hoofdwegennet	1.893.340			118.587		1.774.753
Res Gladhsbestrijding	1.135.404		967.578	1.211.923		891.059
Res Herhuisv distr	2.968.758		356.948	16.583		3.309.122
Res Sted Tangenten	50.295.580	2.514.779	2.495.791	34.551.129		20.755.020
Res Naz baggerdepot	386.753		723.577			1.110.330
Res rivierdijkverbet	3.063.542			3.063.542		0
Res Uitvoering WHP-2	5.045.080		5.821.125	3.885.513		6.980.692
Res Handh milieu	726.049		152.525	152.525		726.049
Res. aandelen BHB BV	0		5.618.248	12.420		5.605.828
Res Bedrijfsverpl	801.581			801.581		0
Res. Cofin Eur prog's	2.455.039		2.800.000	1.636.698		3.618.342
Res. insth onr erfgoed	703.227		954.830	816.059		841.998
Res monumentenf	500.000		500.000			1.000.000
Res com nat landschw	0		225.000			225.000
Res Grondportef RLG	1.050.000		1.705.000			2.755.000
Res glastb sloop bgeb	817.988		2.462.864	333.504		2.947.348
Res Uitvimp reconstr	0		6.500.000			6.500.000
Res Stim sted vern	682.066			30.224		651.841
Res Dividend Essent	23.000.000			23.000.000		0
Res BTW	15.839.185		2.880.001	7.193.415		11.525.771
Res Brabant 2050	51.300.176		16.806.703	11.838.685		56.268.193
Res Financieringskstn	272.268		1.788.097	1.788.097		272.268
Risicoreserve	14.750.000		27.051.644			41.801.644
Re. ICT, infrastr, appl	1.117.175		6.779.991	4.476.214		3.420.951
Res Kantoorinnovatie	3.947.555		452.813	292.371		4.107.997
Res Grondbeleid	5.000.000					5.000.000
Res. Egal overhmidd	1.350.000					1.350.000
Totaal Bestreserves	202.441.572	3.102.450	87.342.938	96.617.837	0	196.269.121
Totaal Reserves	332.808.834	3.102.450	181.894.020	194.853.605	0	322.951.699

Verloop van de voorzieningen in 2005

Overzicht overige voorzieningen	Saldo per 01-01-05	Toevoe- gingen	Verminderen		Saldo per 31-12- 05
			vrijval	Gebr.	
Voorziening Rechtspositie Statenleden	0	129.812		57.826	71.986
Voorziening Onderhoud gebouwen	1.842.792	1.653.245		1.304.181	2.191.857
Voorziening Wachtgeld tijd medew	618.535				618.535
Totaal overige voorzieningen	2.461.327	1.783.057	0	1.362.006	2.882.378

Jaarstukken 2006 (bedragen in €)

Verloop reserves:

Reserves	Saldo per 01-06	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo per 31-12-06
		Bijschrijv. rente	overige toevoeg.	totaal	lvm af-schr	
Algemene reserve						
- Vrije gedeelte	14.209.152		3.618.186	1.573		17.825.765
- Resultaat 2006	0		48.282.784			48.282.784
- Overheveling	29.704.108		22.643.787	26.954.854		25.393.041
- Doorgesch ruimte	87.714.714		36.048.211	61.963.260		61.799.665
- Obragas	3.508.545		36.274			3.544.819
- Voorfinanciering	-7.308.762		4.713.992	575.000		-3.169.770
- Vinex	0		554.384			554.384
Totaal alg. reserve	127.827.756	0	115.897.618	89.494.687	0	154.230.687
Re Rekenkamer	242.093		304.500	230.453		316.140
Res @Brabant	690.496			198.457		492.040
Res kstn gem herind	11.337					11.337
Res Calamiteiten	226.890			226.890		0
Res Hoofdwegennet	1.774.753			74.581		1.700.173
Res Sted Tangenten	20.755.020	1.037.751	2.495.791	3.154.514		21.134.048
Res Gladhbestrijding	891.059		1.411.579	1.167.894		1.134.745
Res Herhuisv distr	3.309.122			1.962.022		1.347.100
Res Vernieuwing OV	11.659.098	582.955		16.286	1.962.022	12.225.768
Res Naz baggerdepot	1.110.330			1.045.330		65.000
Res Riverbedcomp	3.480.020			45.196		3.434.824
Res Uitvoering WHP-2	6.980.692		4.913.875	4.733.127		7.161.440
Res Luchtkwaliteit	0		500.000	15.962		484.038
Res Handh milieu	726.049		152.525	152.525		726.049
Res IAB 3	0		350.000	40.750		309.250
Res aandelen BHB BV	5.605.828		2.216.667	7.520.914		301.581
Res TIPP 1 ^e 2 ^e tender	0		1.533.102	11.122		1.521.980
Res TIPP 3 ^e	0		880.810	12.043		868.767
Res TIPP 4e	0		614.527	129.615		484.912
Re. Cofin Eur prog's	3.618.342		2.500.000	3.763.327		2.355.015
Res ADB rijk	0		387.020			387.020
Res insth onr erfgoed	841.998		4.642.547	3.281.470		2.203.075
Res monumentenf	1.000.000					1.000.000
Res com nat landschw	225.000					225.000
Res Grondportef RLG	2.755.000		2.197.250			4.952.250
Res glastb sloop bgeb	2.947.348		2.314.901	141.510		5.120.739
Res POP-projecten	0		3.441.834	619.328		2.822.506
Res Uitvimp reconstr	6.500.000		10.000.000	1.079.344		15.420.656
Res Stim sted vern	651.841			-28.762		680.604
Res Dividend Essent	0		23.000.000			23.000.000
Res BTW	11.828.019		0	5.189.835		6.638.184
Res Brabant 2050	56.268.193		6.806.703	7.098.021		55.976.875
Res Financieringskstn	272.268		3.831.198	3.831.198		272.268
Risicoreserve	41.801.644		13.593.891	3.954.826		51.440.709
Res ICT, infra, appl	3.420.951		7.232.641	8.010.193		2.643.399

Res Kantoorinnovatie	4.107.997		324.336	222.392		4.209.941
Res Grondbeleid	5.000.000			3.630.000		1.370.000
Res Egal overhmid	1.350.000			400.000		950.000
Totaal Bestreserves	200.051.389	1.620.706	95.645.697	61.930.362	1.962.022	235.387.430

Verloop van de voorzieningen:

Overzicht overige voorzieningen	Saldo per 01-01-06	Toevoeg.	Verminderings door		Saldo per 31-12- 06
			vrijval	aanwending	
Voorziening Rechtspositie Statenleden	71.986	132.414		10.011	194.389
Voorziening Latente BTWverplichting	0	3.200.000			3.200.000
Voorziening Onderhoud gebouwen	2.191.857	1.648.284		1.549.138	2.291.002
Totaal overige voorzieningen	2.263.843	4.980.698	0	1.559.149	5.685.392

Bijlage 5 Stortingen in en onttrekkingen aan reserves

Jaarstukken 2004 (bedragen in €)

Stortingen

Prog.nr.	Programmarekening	Stortingen in reserves		Realisatie
		vóór wijziging	ná wijziging	
2	Hoofdwegennet Noord-Brabant		0	586.000
2	Stedelijke tangenten		2.495.791	2.495.791
2	Gladheidsbestrijding	650.400	965.274	965.274
2	Herhuisvesting districten	138.397	2.164.692	1.569.187
3	Uitvoering WHP2+	0	5.469.500	5.469.500
3	Rivierdijkverbetering	0	1.179.829	1.179.829
4	Handhaving milieu	152.525	152.525	152.525
6	Cofinanciering Europese prog's	400.000	2.000.000	2.000.000
7	Monumentenrestauraties	299.942	299.942	299.942
7	Algemene res ivm voorfinanciering	153.151	153.151	0
7	Risicoreserve NV Monumentenfond	0	500.000	500.000
9	Grond- en bedrijvenbank		1.154.250	929.699
9	Brabant 2050		2.187.908	2.125.149
9	Alg. reserve ivm voorfinanciering	462.244	462.244	0
9	Agrarische bedrijfssanering	107.363	3.647.706	2.378.179
	Totaal stortingen programma's	2.364.022	22.832.812	20.651.075
	Overige stortingen			
	Algemene reserve	9.152	55.544.152	56.758.556
	Brabant 2050	6.806.703	6.806.703	6.806.703
	BTW-Compensatiefonds	863.084	0	
	Egalisatie Financiering	181.512	181.512	1.479.201
	Kantoorinnovatie	74.077	364.461	364.461
	ICT	3.744.525	5.849.655	5.849.55
	Soc. fonds personeel	53.331	0	
	Risicoreserve	0	14.750.000	14.750.000
	Toevoeging rente aan reserves	3.308.660	3.072.368	3.072.368
	Totaal stortingen in reserves	17.405.066	109.401.663	109.732.018

Onttrekkingen

Prog.nr.	Programmarekening	Onttrekkingen aan reserves		Realisatie
		vóór wijziging	ná wijziging	
1	@Brabant	210.000	210.000	337.496
1	Algemene reserve			85.311
1	Gemeentelijke herindeling			15.946
2	Hoofdwegenet Noord-Brabant	0	805.608	628.917
2	Gladheidsbestrijding	774.009	1.088.883	1.219.466
2	Stedelijke tangenten	608.972	13.000.000	3.067.145
2	Vernieuwing OV	2.065.894	2.065.894	1.899.375
2	Herhuisvesting districten	0	318.000	118.753
2	Brabant 2050 ivm OV-netwerk	0	3.500.000	0
3	WHP2	0	6.012.500	968.046
3	Rivierijkverbetering	673.183	673.183	673.183
4	Handhaving milieu	181.512	181.512	152.378
4	Brabant 2050 milieu-gewasbesch	61.576	61.576	61.576
6	Confinanciering Europese prog's	60.000	300.000	1.529.571
6	Brabant 2050 ivm Stimulus		0	195.489
7	Monumentenrestauraties	229.942	299.942	257.681
9	Agrarische bedrijfssanering	0	3.338.148	2.362.692
9	Brabant 2050 ivm leader+	96.888	386.228	357.908
9	Brabant 2050 ivm POP-projecten	0	1.086.717	764.639
10	Stimulering stedelijke vernieuwing	0	22.000	110.602
	Totaal onttrekkingen programma's	5.031.976	33.350.191	14.806.174
	Overige onttrekkingen			
	Algemene reserve	1.403.653	52.689.541	53.381.915
	Egalisatie Financiering	181.513	181.513	1.479.201
	BTW-Compensatiefonds	3.409.803	4.188.954	142.956
	ICT	4.451.136	6.710.459	5.992.268
	Totaal onttrekkingen aan reserves	14.478.081	97.120.658	75.802.515

Jaarstukken 2005 (bedragen in €)

Stortingen

Prog.nr.	Programmarekening	Stortingen in reserves		Realisatie
		Begroting vóór wijziging	Begroting ná wijziging	
1	Reserve Rekenkamer	0	0	300.203
2	Reserve Stedelijke tangenten	2.495.791	2.495.791	2.495.791
2	Reserve Stedelijke tangenten rente	2.018.136	2.514.779	2.514.779
2	Reserve gladheidsbestrijding	967.578	967.578	967.578
2	Reserve herhuisvesting districten	157.237	474.002	356.948
2	Reserve vernieuwing OV rente	579.345	587.671	587.671
2	Alg reserve ivm voorfinanciering	45.310	2.094.619	2.094.619
3	Reserve uitvoering WHP	5.321.125	5.821.125	5.821.125
3	Reserve nazorg baggerdepot	0	723.577	723.577
4	Reserve handhaving milieu	152.525	152.525	152.525
4	Reserve Brabant 2050	15.552	15.552	0
6	Reserve BHB/Agro	1.666.667	5.618.248	5.618.248
6	Reserve cofin. Europese programma's	0	2.800.000	2.800.000
7	Reserve instandh onroerend erfgoed	954.830	954.830	954.830
7	Reserve NV Monumentenfonds	0	500.000	500.000
8	Reserve natuurcompensatie	0	0	225.000
9	Reserve grond/bedrijvenbank	1.365.750	1.705.000	1.705.000
9	Reserve agrarische bedrijfssanering	2.337.414	2.337.414	2.462.864
9	Reserve uitvoeringsimpuls reconstr	0	6.500.000	6.500.000
	Totaal stortingen programma's	18.077.260	36.262.711	36.780.757
	Overige stortingen			
	Algemene reserve	628.364	628.364	628.364
	Algemene reserve overhevelingen	0	25.719.591	25.719.591
	Algemene reesrve doorgesch ruimte	0	64.221.032	64.221.032
	Reserve Brabant 2050	6.806.703	16.806.703	16.806.703
	Reserve egalisatie financieringskosten	181.512	181.512	1.788.097
	Reserve kantoorinnovatie	452.813	452.813	452.813
	Reserve ICT, infrastruct en applicaties	6.479.991	6.779.991	6.779.991
	Risicoreserve	0	27.051.644	27.051.644
	Reserve BTW	0	2.880.001	2.880.001
	Totaal stortingen in reserves	32.626.643	180.984.362	183.108.993

Onttrekkingen

Prog. nr.	Programmarekening	Onttrekkingen aan reserves		Realisatie
		vóór wijziging	ná wijziging	
1	Algemene reserve referenda	0	2.400.000	2.400.000
1	Reserve @Brabant	0	800.000	658.674
1	Reserve Rekenkamer	0	0	58.110
2	Reserve Stedelijke tangenten	17.000.000	36.500.000	34.551.129
2	Reserve gladheidsbestrijding	1.092.492	1.332.492	1.211.923
2	Reserve herhuisvesting districten	1.898.000	358.962	16.583
2	Reserve vernieuwing openbaar vervoer	926.242	934.882	681.983
2	Reserve hoofdwegenet	0	0	118.587
2	Reserve Brabant 2050	500.000	600.000	0
3	Reserve uitvoering WHP	5.321.125	3.010.711	3.885.513
3	Reserve Rivierdijkverbetering	673.183	3.063.542	3.063.542
4	Reserve handhaving milieu	181.512	181.512	152.525
6	Reserve cofinanciering Europese prog's	60.000	3.100.757	1.636.698
6	Reserve Brabant 2050	0	2.363.400	-165.884
6	Reserve bedrijfsverplaatsing	0	801.581	801.581
6	Reserve aandelen BHB	0	5.618.248	12.420
7	Reserve instandhouding onr. erfgoed	954.830	954.830	816.059
8	Reserve Brabant 2050	0	10.000	10.000.000
9	Reserve agrarische bedrijfssanering	10.000	575.287	333.504
9	Reserve Brabant 2050	678.607	2.164.571	2.004.569
10	Reserve stim voorbereiding sted. vern.	0	12.500	30.224
	Totaal onttrekkingen programma's	29.295.991	74.773.275	62.267.740
	Algemeen financieel beleid			
	Algemene reserve	0	4.073.062	4.073.062
	Algemene reserve doorgeschoven ruimte	26.425.166	66.032.788	66.032.788
	Algemene reserve overhevelingen	2.857.318	23.703.585	23.703.585
	Algemene reserve voorfinanciering	0	2.026.333	2.026.333
	Reserve Dividend Essent	0	0	23.000.000
	Reserve BTW	5.606.706	5.686.323	7.193.415
	Reserve egalisatie financieringskosten	181.513	181.513	1.788.097
	Reserve kantoorinnovatie	0	600.000	292.371
	Reserve ICT, infrastructuur en applicaties	6.479.991	6.267.187	4.476.214
	Totaal onttrekkingen aan reserves	70.846.685	183.344.066	194.853.605

Jaarstukken 2006 (bedragen in €)

Stortingen

Stortingen in reserves	Begroting oorspronkelijk	a. Begroting na wijziging	b. Realisatie	Verschil a-b
Rekenkamer	0	304.500	304.500	0
Rente res. Sted. Tangenten	2.719.383	1.620.706	1.620.706	0
Resnte res. Vernieuwing OV	0	0	0	0
Hoofdwegennet Noord-Brabant	0	0	0	0
Stedelijke tangenten	2.495.791	2.495.791	2.495.791	0
Gladheidsbestrijding	961.579	1.411.579	1.411.579	0
Herhuisvesting districten	0	1.306.819	0	1.306.819
Uitvoering WHP	4.913.875	4.913.875	4.913.875	0
Nazorg baggerdepot	0	0	0	0
Rivierdijkverbetering	0	0	0	0
Handhaving milieu (041003)	152.525	152.525	152.525	0
Luchtkwaliteit	0	500.000	500.000	0
Brabant 2050	0	0	0	0
Cofin. Europese programma's	3.800.000	1.500.000	2.500.000	-1.000.000
Risicores. BHB/Agro bijdr BHB	1.666.667	2.216.667	2.216.667	0
Reserve dividend Essent	0	23.000.000	23.000.000	0
IAB 3	0	350.000	350.000	0
Tipp 4e tender	0	614.527	614.527	0
Tipp 3e tender	0	880.810	880.810	0
Tipp 1e en 2e tender	0	1.533.102	1.533.102	0
Instandh onr. Erfgoed 071101	4.142.547	4.642.547	4.642.547	0
AR voorfin.	153.151	153.151	153.151	0
Risicores monumentenfonds	500.000	500.000	0	500.000
Anti Discriminatie Bureau's		0	387.020	-387.020
Natuurcompensatie	0	0	0	0
Brabant 2050	0	0	0	0
Agr. Bedrijfssanering	2.597.249	2.895.736	2.314.901	580.835
POP-projecten	0	3.441.834	3.441.834	0
Uitv. impuls reconstructie	0	10.000.000	10.000.000	0
Risicores. Grondportefeuille	0	2.197.250	2.197.250	0
Algemene reserve (VINEX)	0	554.384	554.384	0
Alg. reserve vrije gedeelte	0	3.609.034	3.609.034	0
Alg. reserve overhevelingen	0	22.643.787	22.643.787	0
Alg. reserve doorgesch ruimte	0	36.048.211	36.048.211	0
AR obragas	0	36.274	36.274	0
AR voorfinanciering	6.092.060	4.569.993	4.569.993	0
Brabant 2050	6.806.703	6.806.703	6.806.703	0
BTW-Compensatiefonds	1.793.938	0	0	0
Egalisatie financiering	181.512	181.512	3.831.198	-3.649.686
Kantoorinnovatie	465.519	324.336	324.336	0
ICT	7.052.619	7.232.640	7.232.641	-1
Risicoreserve	945.644	3.745.644	13.593.891	-9.848.247
	47.440.762	152.383.937	164.881.237	-12.497.300

Onttrekkingen

Onttrekkingen aan reserves	Begroting oorspronkelijk	a. Begroting na wijziging	b. Realisatie	Vershil a-b
@Brabant	0	200.000	198.457	-1.543
Rekenkamer	0	304.500	230.453	-74.047
Calamiteiten	0	226.890	226.890	0
Gemeentelijke herindeling	0	0	0	0
Hoofdwegennet N-Br	0	263.000	74.581	-188.419
Gladheidsbestrijding	1.087.205	1.634.174	1.167.894	-466.280
Stedelijke tangenten (inv)	8.000.000	3.000.000	3.154.514	154.514
Vernieuwing openbaar vervoer	0	30.000	16.286	-13.714
Herh. Districten (Inv)	1.476.818	3.138.141	1.962.022	-1.176.119
Brabant 2050 OV netw brbstad	5.140.000	1.900.000	1.900.000	0
WHP tbv progr.kn.	4.913.875	5.843.933	4.733.127	-1.110.806
Rivierdijkverbetering	0	0	0	0
Nazorg baggerdepot	0	1.045.330	1.045.330	0
Rivierbedcompensatie	0	0	45.196	45.196
Handhaving milieu	181.512	181.512	152.525	-28.987
Ontwikkelingsfonds 2050	0	0	0	0
Milieuvr. Gewasbescherming	0	0	0	0
Luchtkwaliteit	0	100.000	15.962	-84.038
Brabant 2050 (Keent)	476.000	0	0	0
Cofin. Europese programma's	2.360.000	3.683.477	3.763.327	79.850
Bedrijfsverplaatsing	0	0	0	0
Tipp 4e tender	0	129.615	129.615	0
Tipp 3e tender	0	12.043	12.043	0
Tippe 1e en 2e tender	0	496.559	11.122	-485.437
IAB3	0	128.800	40.750	-88.050
Reserve aandelen BHB	0	7.533.334	7.520.914	-12.420
Brabant 2050 stimulus	1.632.237	1.632.237	2.156.187	523.950
Instandhouding onr. Erfgoed	4.142.547	4.642.547	3.281.470	-1.361.077
Reserve Brabant 2050	0	0	0	0
Natuurcompensatie	0	0	0	0
Agr. Bedrijfsanering	60.000	612.288	141.510	-470.778
POP-projecten	0	1.707.519	619.329	-1.088.190
Uitv. impuls reconstructie	0	3.475.331	1.079.344	-2.395.987
Ontw.fonds 2050 leader+	98.089	0	0	0
Grondbeleid	0	3.630.000	3.630.000	0
Ontwikkelf 2050 POP-proj	309.996	3.041.834	3.041.834	0
Stim. Voorbereiding sted.vern.	12.500	178.228	-28.762	-206.990
Algemene reserve	1.573	1.573	1.573	0
Algemene res overheveling	4.643.395	26.954.854	26.954.854	0
Alg.reserve (doorgesch ruimte)	36.053.830	61.963.260	61.963.260	0
AR voorfinanciering	0	575.000	575.000	0
Egalisatie financiering	181.513	181.513	3.831.198	3.649.685
Egalisatie overhead	0	400.000	400.000	0
BTW-Compensatiefonds	6.347.449	4.553.511	5.189.835	636.324
Risicoreserve	0	275.000	3.954.826	3.679.826
Kantoorinnovatie	0	500.000	222.392	-277.608
ICT	7.052.619	7.982.938	8.010.193	27.255
	84.171.158	152.158.941	151.425.049	-733.892